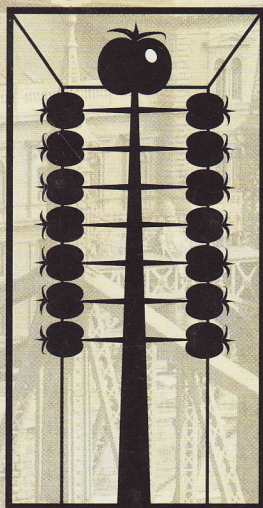

ORSZÁGOS
TUDOMÁNYOS
DIÁKKÖRI
TANÁCS

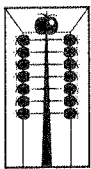

XXVII.
Országos
Tudományos
Diákköri
Konferencia
Társadalomtudományi Szekció

2005

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

Czirják F. C. Árpád

Dosztojevskij művészetének értékelméleti relevanciái

*Babes-Bolyai Tudományegyetem, Románia**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia-magyar szak*

Témaválasztásomat úgy tudnám megindokolni, mint olvasói kultúránk egy axiológiai szemszögből történő vizsgálatának szükségességét. Egyes paradigmák szembeállításának is kísérlete e dolgozat egyben, és az axiológiának mint interdiszciplináris kutatásnak lehetőségére is támaszkodik. Az irodalmi műre alkalmazott különböző értékelméletek újabb kereteket adnak a mű és műélvező problematikus viszonyának vizsgálatára. A mű valamennyi olvasói közösségnek értékeket közvetít, függetlenül attól, hogy hogyan határoznánk meg egy ilyen közösséget. A mű sajátos eszközökkel közelít az olvasó élet- és értéktörténetéhez.

Ez az értéknyelv, mely Dosztojevskij élethelyzeteiben is közli magát, újabb kérdéseket vetve fel az axiológiai irodalom tükrében. Az teszi igazán aktuálissá az ilyen közeledést, hogy helyzetünkre történő reflexióknak mindig is van egy értékdefiniáló igénye. S ez a kérdés a művészetre is irányul, mint életünkkel, komoly párbeszédet folytató emberi tevékenységre. E párbeszédre is irányul, melynek értékaspektusait kérdésessé kell tennünk, ha viszonyunk önmagában egyre homályosabbá válik.

Konzulens: **Dr. Ungvári Zrinyi Imre**, egyetemi tanársegéd

Donka Diána Andrea

A valóság tükörképe és a mesék világa.

A mesei fantasztikum varázsereje

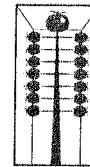
*Pázmány Péter Katolikus Egyetem,**Bölcsészettudományi Kar, Esztétika-filozófia szak, III. évfolyam*

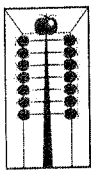
Tanulmányom tárgya az oly sok diszciplína által vizsgált, ám az esztétikai beszédmódból mégis méltatlanul kirekesztett népmese műfaja, amely mindeddig sikeresen állt ellen mindenféle megragadási kísérletnek, hiszen vizsgálata hatalmas paradoxont hordoz magában. Azokat a népmeséket akarjuk vizsgálni, amelyek az élő szóbeliség körülményei között már régen nem fellelhetők, mindemellett mégis számtalan alakváltozatban élnek. Hiszen „az önmagában vett műalkotás egy bizonyos kulturális kontextus nélkül (...) érthetetlen nyelven írott sírfelirat.”

Hogyan fejthetjük meg ezt az ismeretlen nyelven írt sírfeliratot? Hogyan lehetséges, hogy minden vizsgálódás alkalmával kicsúszik kezeink közül? A mese habár „mint a létértelmezés eredeti formája van jelen kultúránkban,” mégsem kezeljük másképp, mint kizárólagosan gyermeki irodalmat. Célom nemcsak a népmese gyerekszobából való kicsalogatása, hanem annak esztétikai- filozófiai relevanciájának bemutatása.

Nem csupán egy kísérletet teszek a 'mese' fogalmának meghatározására, de értelmezési horizontját is megpróbálom kitéríteni – avagy behatárolni, hogy ezáltal vizsgálhassuk meg a mesének, mint esztétikai tárgynak jellemzőit. Így közelebb juthatunk magához a fantasztikumhoz, a mesei varázserő gyökeréhez, miközben kirajzolódik a mese fogalma, mint felnőtt irodalmi alkotás, mint esztétikai relevanciájú műalkotás, melynek megkérdőjelezhetetlen a létjogosultsága.

Konzulens: **Dr. Boldizsár Ildikó**, néprajztudomány kandidátusa

Dunajcsik Mátvás

Nyomozati anyag az eltűnt idő ügyében, avagy trükkök és technikák Marcel Proust regényében

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika szak, III. évfolyam

Marcel Proust regényét Maurice Blanchot irányából közelíttem meg. Téziseim a következők: [1] MP-féle akaratlan emlékezés, ill. az álom egy olyan helyre viszik az azt átélőt, ami a MB által leírt „irodalmi tér”-rel (későbbiekben IT) analóg [2] az IT tulajdonságait MP tudatosan (ki)használja a regény megírásakor [3] így az Idő köntösében a regény inkább szól az IT kereséséről, mint a múlt megragadásáról. A dolgozat kifejtésében az Eltűnt idő nyomában indítását, valamint a VII. kötet végéről egy részletet, mely az előbbinek (különös tekintettel a madeleine-epizódra) mintegy megfejtése, motivikus kibontása, szoros, technikai elemzésnek vetek alá (az utóbbi, magyarul még kiadatlan szövegrészletből készült műfordításom a dolgozat fontos mellékletét képezi), összevetve őket MB szövegeivel L'Espace littéraire című kötetéből, három írástechnikai trükköt emelvén ki MP eszköztárából. Először, miután a megfelelő szövegrészek egymásravezítésével igazoltam a [1] tézist, megmutatom, hogy MP hogyan használta az álom és az ébredés zavarát arra, hogy olvasóját ezen ismerős élmény mentén vezetve beinvitálja az IT-be (vagyis a regényébe). Másodszorra arra mutatok rá, hogy az akaratlan emlékezés struktúrája csakis írásos formában működhet (ld. [2] tézis), melynek terében két időben távol álló esemény egyidejű és azonos intenzitású átélése nemcsak lehetséges, de trivialis, ami az irodalomban használt nyelvi jel referencia- (és így idő-) nélküliségéből következik. Ezt igazolja a harmadik technika is, ahol a regény végén MP egyszerre veszi igénybe az olvasó valós és irodalmi emlékezetét, ki- és bejárva az IT és a valóság között. Ha viszont az akaratlan emlékezés valóban a MB-i időtlenhez, tehát irodalmihoz viszi közelebb a narrátort, úgy a regény sem szólhat másról, mint ennek kereséséről (ld. [3] tézis): ha az irodalom maga az időtlen, akkor az írás maga lesz az eltűnt idő, amit az is indokol, hogy az utóbbi megtalálásával és az előbbi ígéretével zárul a regény.

Konzulens: **Dr. Németh Marcell**, egyetemi tanársegéd

Herczegfalvi Edina

Siegfried contra Wagner

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia-művelődésszervező szak, III. évfolyam

A tanulmány célja R. Wagner és F. Nietzsche Siegfried-képének rekonstrukciója. A tanulmány első részében a Nibelung-eposz Siegfried-képének elemzésére teszünk kísérletet. A második részben pedig azt a képet vizsgáljuk, amelyet a Nibelung-eposra támaszkodva Wagner alkotott Siegfried alakjáról A Nibelung gyűrűje tetralógia harmadik és negyedik (Siegfried, Az istenek alkonya) részében. A tanulmány harmadik és egyben utolsó részében Nietzsche Siegfried-feljegyzései kerülnek terítékre. Ebben a részben többek közt arra a kérdésre keresünk választ, hogy 1. miért azonosítja Nietzsche Siegfried alakját (főként korai írásaiban) Wagnerrel, 2. milyen okok miatt tekinti a „független egyénként” ábrázolt Siegfried mitikus alakját a „legwagneribb” hősnek, 3. miért tesz kísérletet arra, hogy szembeállítsa egymással az „immoralista” Siegfried és a „moralista” Parsifal alakját.

Konzulens: **Dr. Pólik József**, egyetemi posztdoktor

Horváth Péter**A festészet cipőkbe rejtett igazsága***Pécsi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, III. évfolyam*

A pályamunka Martin Heidegger A műalkotás eredete című, 1936-ban íródott tanulmányának festészetre vonatkozó részeit interpretálja. Így elsősorban Van Gogh parasztcipőket ábrázoló képének heideggeri – a szöveg ontológiai koncepciójával összefüggő – értelmezését kívánja bemutatni. A pályamunka kérdésfelvetése a festészet ontológiai igazságára vonatkozik, amelyet a kép sajátos – Heidegger által kijelölt – ontológiai státuszával együttesen kíván megválaszolni. Milyen típusú a Van Gogh-festmény igazsága, amely negligálja az esztétika és a logika metafizikus nézőpontját? A szöveg válasza a helyességgént értett igazság és az idealitásként értett szépség kritikájával egy olyan választ fogalmaz meg, amely nem csupán a képelemzések anyag-forma terminológiáját teszi kritika tárgyává, de rámutat azok kialakulására a platóni és arisztotelészi filozófiától kezdődően. A Heidegger által bevezetett új fogalmi nyelv, amely a világ és föld kategóriákra épül, a műalkotás ontológiai felépítését igyekszik leírni. Az ily módon újrászituált előfeltevések felől a festmény piktorális igazsága a lét elrejtő létezését nyilvánítja meg. A lét önmagát elrejtő, a festményen rejtetten feltáruló lényege a kép igazságát pedig a lepel mozgásaként jeleníti meg. A kettős le- és elleplező igazságfeltárás a festészet specifikus igazságát egyfajta – Derrida kifejezésével élve – feminin „igazság”-ként mutatja fel. Ez a mögöttes lényegyet felszámoló női felszínesség csak az igazságot kiiktatandó hazugságot, színlelést, ámitást ismer. S Van Gogh képének vászna a felszínnek ezt az „igazságát” közvetíti, de úgy, hogy közben elleplezi lehetőségfeltételét: a Heidegger által kritizált fény megjelenését. Azt a fényt, amely a platonizmus óta mint érintetlen felszín ad helyet a festészet piktorális metafizikus igazságának.

Konzulens: **Weiss János**, egyetemi tanár

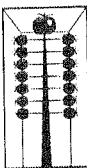
Ivánku Zsuzsanna**„A kertek virágai minden illatukat kilehelték” (A kert-szimbólum jelentésrétegei Csáth Géza és Gulácsy Lajos művészetében)***Pázmány Péter Katolikus Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Magyar-kommunikáció szak, V. évfolyam*

A XIX-XX. század fordulóján két jelentős művész életművében – Csáth Géza prózájában és Gulácsy Lajos festészetében – a kert olyan szimbólumértékű metafora, mely szövegszervező, kompozicionális elemként tölti be funkcióját. A kert már az ősi kultúrákban kiemelt jelentőséggel bírt mind valóságos, mind metaforikus térként. Az antik, nem keresztény hagyományban éppúgy, mint a Bibliában s a keresztény hagyományban egy tökéletes világ modellje, az idill jelképe.

A századforduló művészeinek azonos, illetve hasonló élményeinek nyelvi és vizuális kifejezése között párhuzamot vonhatunk, Gulácsy Lajos (1882-1932) műalkotásaiban kifejezett világképe, műveiben megmutatkozó szemlélete rokonítható Csáth Gézáéval az írott nyelvben kifejeződő világszemléletével. Csáth Géza életművében a vágyak transzformált formában, álmokban és mesékben fejeződnek ki, két szimbólumértékű metafora segítségével. A kert, mint a nem létező idill jelképe és a varázsló, az emberfeletti hatalom jelképes alakja testesíti meg mindazt, ami a világban nincs jelen. Gulácsy Lajos feljegyzéseiben és képein is megteremtette a maga álomvilágát, Na'Conxypant. A kert, mint idilli világmodell olyan kifejezési formája Csáthnak, melyre Gulácsy is rátalált, a kert motívumát több változatban is megfestette.

Összehasonlító elemzés segítségével kívánom feltárni a kert és a varázsló metafora alakulástörténetét Csáth novellisztikájában, majd a művészettörténeti hermeneutika segítségével Gulácsy Lajos festményein ábrázolt kertjére is kiterjeszteni a vizsgáldást, így kívánom megválaszolni azt a kérdést, hogy Csáth és Gulácsy művészetében az általuk megteremtett kert milyen jelentéstöbblettel rendelkezik, miként válik szövegszervező, kompozícióteremtő létszimbólummá.

Konzulens: **Kiss Mihály**, egyetemi adjunktus

Jani Anna

Hans Urs von Balthasar: A dicsőség felfénylése – adalékok a teológiai esztétika témaköréből

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika-magyar szak, V. évfolyam

Hans Urs von Balthasar gondolkodásának foglalata, az 1961 és 1987 között megjelent összesen tizenöt kötetből álló trilógia első része, a hétkötetes Herrlichkeit első kötete rendszeres alapvetést kidolgozó tömör megfogalmazásban, egyházi és laikus szerzők teológiai esztétika felé mutató nézeteit tárja fel.

A dolgozatban célom a Balthasar által használt esztétikai fogalmak általánosan ismert esztétikai kategóriákkal való egybevetése az esztétikatörténet két meghatározó rendszerével, Aquinói Tamás teológiai szépségeszményével és az ízlésítélet szubjektivitásának Kant által meghatározott esztétikájának viszonylatában.

Konzulens: **Kovács Ákos**, egyetemi adjunktus

Lapis Gergely

Történetfilozófia és esztétika.

A herderi gondolatok továbbéléséhez

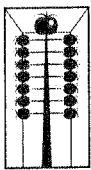
Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika-magyar szak, V. évfolyam

Dolgozatomban a korai herderi történetfilozófia néhány lényeges alapeszméjének hatását vizsgálom részint a magyar népiesség esztétikájában, részint – egy kitérő vázlatos keretei között – a német hermeneutika néhány gondolatában. Ezt a továbbélést nem a recepciótörténet filológiaiailag is megtámasztott, teljességre törekvő módszerével közelítem meg, hanem elsősorban egy olyan tendenciának lehetőségét próbálom érzékeltetni, melyben a felvilágosodás filozofikus világtörténeti és történetfilozófiáinak alapeszméitől ösztönözve a romantika népenként eltérő hatásai között hermeneutikai elméletek illetve esztétikák alakulnak ki. Egy ilyen folyamat bizonyítása természetesen jóval több példát igényelne, ezért jelen dolgozatban csupán egy lehetséges értelmezés felvetését látom.

Konzulens: **Kovács Ákos**, egyetemi adjunktus

Lovász Lajos

Önélményeim az obszcenitással – Töprengések Esterházy Péter nyelvezetéről a Kis Magyar Pornográfiában és az Egy Nőben

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika-kommunikáció szak, IV. évfolyam

A dolgozatíró az irodalomban helyet kapó obszcenitás működésére volt kíváncsi, ezért a Kis Magyar Pornográfia – attól függetlenül, hogy még monográfiája sem szentel neki különösebb figyelmet – alkalmasnak látszott arra, hogy saját gondolatait kipróbálhassa rajta, nem is annyira a szöveget átengedve egy értelmezésen, mint inkább az értelmezést a szövegen. Már ebből látható, hogy a megközelítés módja nem tudományos jellegű, hanem sokkal inkább bölcséleti igényű. Esszéisztikus.

A Kis Magyar Pornográfia obszcenitáσαι nem önmagukból merítik értéküket, hanem egy, az egész szöveget átívelő játék részeként kapnak helyet. S ez a játék néhol – ahogy Balassa Péter is rámutat – egy egységesülésben látszik oldódni. Megfigyelésem szerint ez az „öncenzúra” használatából mutatható ki.

A dolgozat két nagyobb egységből áll, melyeket kisebb alegységekre bontottam. A második nagyobb egység azt vizsgálja, hogy Nádas Péter „reklámyilatkozatként” titulált mondata („Esterházy regényével a magyar irodalom egy nagy könyvvel lett gazdagabb, és végre nagykorú.”) valójában mire is vonatkozott. Ebben a részben Kulcsár Szabó Ernő megfigyeléseiről megpróbálom kimutatni, hogy nem ugyanarra vonatkoztak, mint Nádas szavai, illetve Nádas megfigyelése nem ugyanarra vonatkozott, mint Kulcsár Szabó szavai.

Mindezekhez fölhasználtam az első egységben belátottakat, de nem azért, hogy a két értelmező észrevételeit kijátsszam egymás ellen. A cél az volt, ismétlem, hogy igazoljam azon tézisemet, mely szerint az értelmezők mást és mást jelöltek meg tapasztalataik tárgyául. Egyikük a test-nyelv megtalálásának lehetőségét látta meg a könyvben, s kritikája arra vonatkozott, hogy ez nem sikerült Esterházy-nak, mert a játéka automatizmussá lett. A másik hozzászóló pedig nem a testiség nyelvének a fellelését üdvözlö, hanem az új megközelítésmódot.

Konzulens: **Dr. Bazsányi Sándor**, egyetemi adjunktus

Mádai Nándor

Az abszurd megjelenésének problémái

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

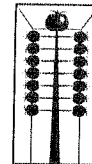
Bölcsészettudományi Kar, Filozófia-esztétika szak, V. évfolyam

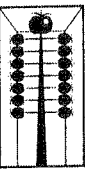
Dolgozatom kérdése, a legtömörebb megfogalmazásban, így hangzik: mit kezdhet az abszurd színház Ábrahám hitével? A kérdésem alapjául a mindkettőben megtalálható abszurd szolgál. A hagyományos állásponttal megpróbálja függetleníteni a két terület egymástól, vagyis az egyiket a filozófia, a másikat a színház történet hatáskörébe sorolja. Én ennek ellenére megpróbálom őket dialógusba hozni azáltal a kultúrtörténeti kapocs által, amit a szakirodalom is ténylegesen létezőnek fogadnak el, vagyis a XX. századi egzisztencializmus abszurd színházra tett hatásán keresztül.

A kérdés azonban, a pusztá hatástörténeti kutatáshoz képest, az abszurdnak sokkal mélyebb vizsgálatát követelte meg. Először három filozófus (Kierkegaard, Camus és Sartre) filozófiájában vizsgáltam meg azt az összefüggést, amiben az abszurd megjelent.

Ezután annak néhány lehetőségét próbáltam végiggondolni, hogyan lenne lehetséges a filozófusoknál megismert abszurdot megjeleníteni. Ez próbálkozás végül átvezetett az abszurd színház valós eszközeinek a vizsgálatához.

Konzulens: **Kovács Ákos**, egyetemi adjunktus

Marosán Bence Péter

Álomképek

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika szak, IV. évfolyam

Mitnyán Lajos

A költői szó ontológiai státusza (Átmenetek a filozófia és a költészet között Martin Heideggernél és Rainer Maria Rilkenél)

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, I. évfolyam

A dolgozat kérdésfeltevésének homlokterében a fundamentális ontológia központi problémája, a létre irányuló kérdés áll. A szerző a lét-kérdés filozófia általi megválaszolatlanságát ill. megválaszolatlanlanságát nyelvi összefüggésbe helyezi. Összevetésre kerül a diszkurzívan érvelő tudományos próza nyelve és a költészet szabadabb, grammatikai gátaktól mentes nyelve. Az összehasonlítás célja annak kimutatása, hogy a léttel kapcsolatos megfontolások alapvetően másként artikulálódnak a két nyelvhasználati paradigmában, s ennek következtében a költészet alkalmas lehet a tudományos nyelvi paradigma számára megválaszolatlan problémák megragadására.

A vizsgálódás alapjául R. M. Rilke késői alkotása, a Duinói Elégiák ciklusa, illetve Martin Heideggernek a költészettel és a nyelvvel kapcsolatos megfontolásai szolgálnak.

Az Elégiák szövegének értelmezésével rá kell mutatni a differenciáláson alapuló gondolkodás Rilke által elhibázottként tételezett voltára, ill. Heidegger szubjektum-objektum sémájának releváns összefüggéseire.

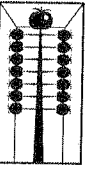
A dolgozat értelmezi azon összefüggéseket, melyek a létre irányuló kérdés Rilke általi megjelenítése és Heidegger költészettel kapcsolatos nézetei között állnak fenn. Ebben meghatározó szerephez jut a heideggeri Négyesség-elmélet és a költői létértelmezés kapcsolódási pontjainak vizsgálata, mely kiterjed az ember nyelviségében rejlő ontológiai vonatkozásokra is. A létre irányuló kérdés megválaszolásában döntő fontosságú a lét egységes voltának nyelvi megjelenítése. A szöveg elemzésével bemutatjuk, miként véli megvalósíthatónak ezen egységet Rilke, ill. Heidegger. Kifejtésre kerül továbbá, hogy a filozófus nyelvi teremtőerőről vallott nézetei és Rilkének a költői feladatvállalással kapcsolatos gondolatai fedésben állnak.

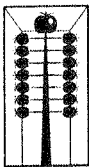
A dolgozat annak bemutatására vállalkozik, hogy a fundamentális ontológia központi kérdései a költészet sajátos eszközeinek felhasználásával hitelesen feltehetőek, és az általuk adott válaszok versenyre kelhetnek a filozófiai diskurzus válaszaival.

Konzulens: **Dr. Gyenge Zoltán**, egyetemi docens

Dr. B. Gaál Márta, egyetemi docens

Konzulens: **Dr. Radnóti Sándor**, egyetemi tanár

Nagy Imola Dóra

Prelúdium avagy „Végtelenül könnyű játék a semmivel”

(Két Kierkegaard-szöveg elemzése)

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar-esztétika szak, V. évfolyam

Elemzésem tárgya két rövidebb Kierkegaard-írás: a Félelem és reszketés és Az ismétlés. Ikerkönyvek: azonos alkotói szakaszban, azonos élettörténeti eseménytől ihletve íródtak, és – ahogy ez ikrek esetében elvárható – azonos napon (1843. október 16-án) jelentek meg. Ezenkívül mindkét könyvben fontos szerepet kap egy-egy ószövetségi perikópa. Természetesen nyilvánvalóak az eltérések is. Dolgozatom nem a hasonlóságok és különbségek listája. Nem ez volt a célom. Mindössze arra voltam kíváncsi, mennyiben lehet termékeny a két szöveg egymás mellett olvasása vagy éppen egymás elleni kijátszása. És hogy még szűkebbre vonjam a vizsgálódás körét: nem is annyira a „mit mond Kierkegaard?” kérdése, vagyis a konkrét esztétikai, filozófiai, teológiai tartalom foglalkoztatott, mint inkább a „ki mondja?”, „hogyan mondja?” jóval marginálisabb ügyei.

Narráció, paratextualitás, intertextualitás – ezek a hívószavai dolgozatomnak. Nyilvánvaló, hogy ezen szempontok alapján elemzésem legfeljebb a vizsgált szövegek peremvidékét járhatja be, de ez a fogyatékosága talán jobban elfogadható, védhető, ha figyelembe vesszük maguknak a Kierkegaard-műveknek a tudatos és vállalt „sikerületlenségét”.

Konzulens: **Dr. Bazsányi Sándor**, egyetemi adjunktus

Réfi Teréz

Az antik esztétika filozófiájának fejlődése

Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola

Hittanár szak, IV. évfolyam

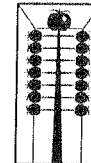
A dolgozat tartalma és témája az antik esztétikai gondolkodásmód fejlődését célozta feltárni. Ennek fontossága abban áll, hogy az ókori görögök megteremtve Európa kulturális alapjait, a művészetek tekintetében is olyan fundamentumot raktak le, amely a 21. század esztétikai-alkotói, és filozófiai tevékenységére kihat. A mai posztmodern esztétikai elemzésekben egyes gondolkodók, filozófusok már eljutottak oda, hogy nemcsak a műtárgyat, hanem magát az alkotói tevékenységet is tagadják. Pedig a szabad, szubjektív önkifejezés, önkibontakoztatás vágya minden ember sajátja, még akkor is, ha ezt az önkiteljesítést nem éppen egy műtárgy megalkotásában fejezi ki, valósítja meg.

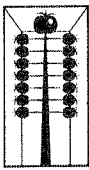
Az esztétika tudománya igaz, csak az újkorban formálódik ki, de fontos, hogy az ezt megelőző időkkel is foglalkozzon. A kutatás folyamán láthatóvá vált, hogy rengeteg könyv, cikk, folyóirat, tanulmány az antik esztétikai gondolkodásmódot elemzi, bemutatja, de a művészi tevékenység intencionalitásával kevesebb írásmű foglalkozik.

Dolgozatom megírásával ezt a kevesebbet szeretném bemutatni, azaz azt, hogy az ókori görögöknél az esztétika művelése vallási, s egyben létértelmezési, létalapozási funkciót is ellátott, mintegy formába, anyagba öntötték a láthatatlan, világ feletti életet adó létet.

Remélem, hogy munkám hozzájárul, és segíti az esztétika tudományának ezen irányú további kutatásait.

Konzulens: **Dr. Birher Nándor**, főiskolai tanár

Rétfalvi Katalin

Szó-kép. Weöres Sándor: Salve Regina versének ikonográfiai elemzése

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika-művészettörténet szak, IV. évfolyam

A Salve Regina Weöres Sándornak, az 50-60-as évek mítoszi ihlettségű költeményei közé tartozik. Mint Mária-himnusz a keresztény hagyomány hit- és gondolatvilágát tükrözi, azonban mitológiai telítettsége révén egy sokkal áthatóbb, mélyebb jelentéstartalommal bír. A mű egy belső monológként interpretálható, melyben az időt és a teret látszólag kikapcsolja, egy kozmikus időtlenséget, egy behatárolhatatlan, de mégis telített űrt teremt. Ennek oka Mária ős-Anyasága, mely túlnő a keresztény dogma keretein, mint egy minden és mindenki fölé emelkedő transzcendens van jelen. Weöres költészetében a mitológiai, avagy szakralizált szférába való behelyezkedés egy új világot nyit meg. Ez a spirituális világ paradoxálisan egyesül a valósággal. Weöres mitológikus világához hozzátartoznak azok az egyetemes szimbólumok, melyek nem pusztán a keresztény ikonográfián belül érvényesek, hanem az egész úgymond kozmikus világszemlélet lényegére mutatnak rá. Az ikonográfia azzal foglalkozik, hogy szövegeket és fogalmakat rendel elbeszélő és allegorikus ábrázolásokhoz. Életvilág helyett kulturális apriori, mely egy objektív világot feltételez a művészeteken belül.

A Weöres által használt szimbólum-rendszerek is egy ilyen objektív alapot feltételeznek, melyek költői képekként való érzékeltetése már a képzőművészet határait súrolja. A Salve Regina a szimbolikus képek bontogatása, és a paradoxonok átfordítása nélkül nem lenne megérthető. Dolgozatomban az írott szóhoz képzőművészeti alkotásokat társítok, melyek magukban rejtik a Weöres által megláttatott képeket és szimbólumokat, így mintegy a művekkel „visszafelé” értelmezem a verset. A képekre való asszociáció elkerülhetetlen Weöres műveinél, melynek oka költői látásmódjának érzékenysége, és poliszémikussága. Weöres vizualitásában és a műhöz hozzárendelt képekben ez a rejtett szimbolizmus a közös. Hiszen a mű elsődleges gondolati kifejezője a kép, melyben benne van Weöres világának teljes kulturális horizontja. A Weöres által megsejtetett képek mind egy-egy, évszázados hagyományokra épülő Mária-ikonográfiát rejtenek magukban, melyeket a hozzájuk rendelt képekkel próbálok alátámasztani dolgozatomban. Az ábrázolási (ikonográfiai) típusok – mint már említettem – objektívek, azonban az egyes műalkotások kiválasztása szabad asszociációs módszerrel történik.

Konzulens: **Beney Zsuzsa**, megbízott előadó

Rizmayer Péter

A hazatérés motívuma Pilinszky János

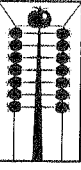
Apokrif című költeményében és Szálkák című kötetében

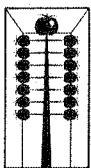
Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika szak, V. évfolyam, Magyar szak, végzett

A dolgozat során megpróbáltam a kitűzött célnak megfelelően Pilinszky megadott művein keresztül elemezni a hazatérés fogalmát, bár publicisztikáján és a vele készített interjúkon keresztül szinte az egész életmű megjelent a kidolgozásban. A Pilinszkyval való foglalkozáson keresztül egy olyan életút rajzolódott ki élelem, aminek a középpontjában az Apokrif áll, amelyben olyan elementáris felismerés rögzül (tudatos vagy kevésbé tudatos szinten), ami később alapvetően befolyásolta egész költészetét. Ha az Apokrifet, illetve az 1972-ben megjelent Szálkák című kötetet veszem szemügyre, akkor számomra úgy tűnik, hogy Pilinszky ezekben az években az Apokrif törését követően egy más, intenzívebb léttapasztalatra tett szert, ami nem pusztán egy elméleti váltás volt, hanem az egész életét meghatározta, folyamatosan érzékelte a lét jelenlétét. Ez a korábbi világlátását radikálisan alakította át, és az eddig oly megalapozottnak hitt kontúrok helyett újabb, eddig nem látható vonalak sejtettek fel létértelmezésében. Dolgozatom ezt a váltást, ezt a „pálfordulást” próbálja meg a versek elemzésén keresztül bemutatni.

Konzulens: **Dr. Bazsányi Sándor**, egyetemi adjunktus

Szathmáry István

(E)hallgatás, nyelvi megelőzöttség és a szóban zajló dialógus a Barbárokban

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Történelem-kommunikáció szak, végzett

A Móricz-próza újraolvasását jó ideje (és napjainkra egyre inkább) sürgető hangok elsősorban a népi vagy szociális kérdések iránt elkötelezett író képét véglegesítő, a realista ábrázolás erőnyeit méltató kritikai hagyományban vélik felfedezni az életművet övező viszonylagos és tiszteletudó érdektelenség okát. Eppen ezért a várva várt lökést, mely újabb értelmezésekkel gyarapíthatja az író recepcióját, az elmúlt évtizedekben meghatározóvá vált teoretikus fejlemények eredményeinek érvényesítésétől remélik. Így előtérbe kerülhet a művek nyelvi oldala, a szereplők nyelvi-kommunikatív megnyilvánulásainak és a narratív jellemzők vizsgálata.

Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy a Barbárok újraolvasását többek között a bahtyini szóelmélet, valamint a narratív sajátosságok ricoeuri megközelítése alapján végezzem el, rámutatva a szöveg nyelvkritikai oldalának (poszt)modernségére is. Annak bemutatására törekszem, hogy a sokszólamúság, az ironia és a megértés nehézsége olyan polifonikus játékteret jelöl ki, melynek foglyaiként a szereplők – vagyis az eltérő szólamok –, az idegenség, a nyelv határtapasztalatából fakadó hermeneutikai szituáció „áldozataivá” válnak. Az elhallgatás, a másvalamiről beszélés és a Másik idegenségének nyelvi tapasztalata hatja át a szöveget, meghatározva annak narratív jellemzőit is.

Konzulens: **Dr. Bazsányi Sándor**, egyetemi adjunktus

Szegő János

Mondatra simult mondatok – Nádas Péter mondatpoétikája az Emlékiratok könyvében

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika-magyar szak, IV. évfolyam

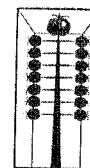
Nádas Péter nagyregénye az Emlékiratok könyve mondat-központú, ami annyit jelent, hogy olvasni és elemezni csak a tipikus Nádas-mondat esztétikai keretein belül lehetséges. A Nádas-mondatnak, hogy tisztességes lehessen, ahogyan maga Nádas vázolja az eszményi mondatot, gyakran ironikusnak is kell lennie.

Az ironia, Friedrich Schlegelt idézve: „a teljes zűrzavar tiszta tudata”, így az ironia több mint retorikai alakzat: magában a narratív közegben létesül. Az elbeszélő-szubjektumok teremtik meg az ironia nyelvi világát, hiszen otthontalanságukat csak ezen a nyelven képesek elbeszélni. És az emlékezés folyamata során el kell távolodniuk saját maguktól. Életrajzi és elbeszélő szubjektumból szöveg-szubjektummá kell válniuk, hogy a mondaton belül tudják kijelölni pozíciójukat. Az ironikus nyelv időtlen, illetve az időt másképpen tudja szóvá, vagy még inkább: mondatá tenni.

A viszonylagossá tétel, az ismétlés-alakzatok szerepeltetése mutatja meg, hogyan is működik az ironia a narratív térben. A regényben szereplő műalkotások is ezt a közöttséget igyekeznek megmutatni. A képzelet és a tapasztalat fogalomkettős, elemzésben megannyi más dichotómiában megjelenik. És lesz szöveg-dialektikává. A Nádas-regény mondatait alakzatként, alapvetően figurálisan olvasom.

De mivel az emlékezés helyzetében a megértés, az önmegértés forog kockán, így a hermeneutika szempontrendszer és terminológiája is megjelenik a konkrét szövegelemzések során, hogy aztán az ironia kontextusában a „mondat”, a „műalkotás” és a „regény” lehetséges egybejárásait szemléltessem.

Konzulens: **Dr. Bazsányi Sándor**, egyetemi adjunktus

Berta János

Emlékképek, múltképek – Retrospektív dokumentumfilm és kollektív emlékezet viszonyáról

Pécsi Tudományegyetem

Bölcseztudományi Kar, Kommunikáció szak, IV. évfolyam,

Filmelmélet és filmtörténet szak, II. évfolyam

A retrospektív módszerrel készülő dokumentumfilmek sajátossága az, hogy egy ember vagy egy csoport múltbeli eseményeket idéz fel. A felidézés elsődleges formája az emlékezés. Az emberek, a csoportok a személyesen átélt eseményeket, élményeket mondják el.

Az emlékezés folyamata egyszerre egyéni és kollektív jelenség is. Egyéni, mert minden ember a saját maga által megélt történeteket eleveníti fel, ugyanakkor kollektív, mert ezek a történetek sohasem önmagukban, hanem egy tágabb társadalmi perspektíva keretein belül artikulálódnak, illetve a közös emlékezés folyamán az egyén egy meghatározott csoport részévé válik, és így létrejön egy emlékezetközösség.

Az általam vizsgált dokumentumfilmek (Szörényi Rézsó: Kivételes időszak, Ember Judit: Pócspetri) mindegyike retrospektív jellegű dokumentumfilm: mindkettőben egy korábbi eseményre való visszaemlékezés ábrázolásáról van szó.

Dolgoztomban két kérdés megtárgyalására teszek kísérletet: a társadalmi emlékezet jelenségét feldolgozó szakirodalmak tükrében azt szeretném megvizsgálni, hogy a dokumentumfilm műfaja által teremtett lehetőségek milyen módon alkalmasak az emlékezet különböző formáinak az ábrázolására, és hogy ez az ábrázolás hogyan valósul meg a fent említett két dokumentumfilmben. A második kérdés pedig a valóság, ezen belül az emlékezet dokumentálhatóságának problémájára vonatkozik. Ezzel kapcsolatban a rendező által teremtett szituáció, az arcok, illetve az archív felvételek szerepének elemzésére törekszem.

Konzulens: **Kovács Éva**, meghívott előadó
Zalán Vince, meghívott előadó

Csillag Zita

Jézus-filmek (A kereszt szimbolikus megjelenése a filmművészetben)

Eszterházy Károly Főiskola

Művelődésszervező szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban a kereszt motívum szimbolikus megjelenését mutatom be a különböző művészetekben. A téma kutatásához empirikus segédletet vettem segítségül. A kezdeti ikonográfiától a reneszánszon át, a modern művészetekben, majd végül a filmművészetben való megjelenítését ismertetem. Egy ikonikus képet szembeállítok a reneszánszban készült képpel, melyeknek témája szintén a keresztrefeszítés. Az ikonográfiában megjelenő színek jelentőségét kiemelem az előadásomban.

A Jézus-filmeket különböző kategóriába sorolom: 1. történelmi tabló (W. Wyler: Ben Hur, Királyok Királya) 2. életrajzi (R. Fleischer: Barabás, P. Hvams: Jézus élete) 3. musical (N. Jewinson: Jézus Krisztus Szupersztár, D. Greene: Godspell), 4. dokumentarista, neorealista (Rossellini: Messiás) 5. lírai, poétikus (F. Zeffirelli: Názáreti Jézus, Pasolini: Máté evangéliuma) 6. groteszk, absztrakció, szatíra (A. Wajda: Pilátus és a többiek, T. Jones: Brian élete, D. Jarman: A kert) 7. expresszionista, egyéni olvasat (M. Scorsese: Krisztus utolsó megkísértése, M. Gibson: A Passió).

Három különböző műfajú Jézus-filmben Pasolini: Máté evangéliuma, Rossellini: Messiás, Mel Gibson: Passió – megjelenő feszület jelentését elemzem.

Felmerülő kérdés a Jézus-filmekkel kapcsolatban, hogy ábrázolható-e a szentség és az Evangélium a filmművészetben? Megjeleníthető-e Jézus anyagi természetében vagy inkább az esztétikai ábrázolás elvontabb formái jelenítik meg őt? Az érzékiség és a Logos küzdelme jellemzi-e az eddigi Jézus-filmeket? Ezekre a kérdésekre keresem a választ.

Konzulens: **Szűk Balázs**, főiskolai adjunktus

Kapronczai Erika

A (kortárs filmből) kizárt valóság problematikájának bemutatása
 Fliegauf Benedek: Rengeteg című filmjének részletes elemzésében

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Esztétika – filmelmélet és filmtörténeti szak, II. évfolyam

Fliegauf Benedek: Rengeteg című filmje elemzésének remélhető érdekessége a film szintaxisának több szintjén megformált, a vizsgálat által explicitté tett kérdések figyelemre méltóságában, és magának a kérdésfeltevés milyenségére által körvonalazott újabb kérdőjel érvényességében él.

A film a választóvonalakkal párhuzamosan, melyeket a stilizált mesterkétségének és a dokumentum dinamizmusának határán, a történetzálak és azok összekapcsolásai közé emel, körvonalazza a kultúra és a természet különbségének mibenlétét az elszigetelt egységek soraként létező digitális, és az összefüggérendszer bonyolult, folyamatosan alakulásban lévő hálózatában való létet jelentő analóg ellentétpár kibékíthetetlenének analógiájára. Így a cselekmény időbeli folyamatainak kiterjedése a szereplők között megvalósíthatatlan kommunikáció, azaz bármiféle kapcsolat kialakulásának lehetősége és reménye híján, az individuum határain kívülre lépést célzó kísérletek sorozatos kudarcba fulladása eredményeképpen egy statikus pillanatban reked meg. Az elszeparált jelentésdarabokba redukált tartalmak létmódjuknál fogva eleve kizárják rendszerükből a transzcendens esztétikum megtapasztalásának lehetőségét.

Fliegauf a transzperszonális pszichológia hagyományának horizontjába illeszkedő Feldmár András pszichológus gondolatait fordítja abszolút pesszimizmusba filmjében, s nemcsak az ember hübrisze következményeként fogalmazza meg az emberélet kinszenvedésre ítélt állapotából való kimozdulás lehetetlenségét, hanem napjaink digitális filmművészetéről is olyan véleményt formál, mely a technika nárcizmusát, s ez által minden felemelő tartalom kizártságát, a technika pusztá önreflexióját jelenti ki.

Fliegauf filmje és a film médiuma talán most teszi fel igazán élesen Duchampnak a XX. század elején pissoire-jával támasztott kérdését.

Konzulens: **Pólya Tamás**, *egyetemi tanársegéd*

Kocsis Tibor

Az Alien-mítosz

Eszterházy Károly Főiskola

Művelődésszervező szak, végzett

Az amerikai filmtörténet egyik jellegzetes alkotása az 1979-ben készült A nyolcadik utas: a halál (Alien). A maga korában újító, meglepő produktum volt, mely nemcsak a közönség körében, de kritikai körökben is zajos sikert aratott. Az Alien az elmúlt 25 év alatt sorozattá vált, mint a sikerfilmek általában; s mint ilyen, igazi mítosz alakulhatott ki körülötte. Eddig négyszer került filmvászonra az idegenek története.

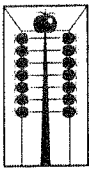
A filmek különbségei viszont zavarba ejtők és merészek. A rendezők (Ridley Scott, James Cameron, David Fincher és Jean-Pierre Jeunet) különbözőek, különleges látásmóddal rendelkeznek, újító szándékúak. Egyik film sem hasonlít a másikhoz; az Alien-széria nélkülözi a hollywoodi folytatásokra jellemző sterilítást.

A filmek emellett természetesen magukon hordozzák az amerikai tömegfilmes elemek javarészét: a sokkolóan eredeti befejezés mind a négy epizódra jellemző, ahogyan a kettős finálé is. Tanulmányomban ezeket az eltérő befejezéseket szeretném összehasonlítani, melyek egyben arra is alkalmasak, hogy tükrözzék a Fox stúdió koncepcióját: az Alien-sorozat epizódjainak különbségéből adódó erősséget.

A négy film közös vizsgálatakor feltűnő volt, hogy milyen mély jellembrázolással van dolgunk, amikor Sigourney Weaver, a filmek főszereplője életre kelti a filmtörténet első női akcióhősét, Ellen Ripley hadnagyot. Az illusztrációként használt filmrészletek a Ripley-figura átalakulását is leképezik, melyet a rendezői koncepció mellett az aktuális filmtrendek is formáltak az évtizedek során.

Összegezve: az Alien-filmek vizsgálata alkalmas az 1979-97-ig tartó mozgóképes átalakulásnak, a filmes igények átalakulásának bemutatására is.

Konzulens: **Szűk Balázs**, *főiskolai adjunktus*

Kukoly Erika

A Drakula-mítosz

Eszterházy Károly Főiskola

Művelődésszervező szak, IV. évfolyam

A vámpír-archetipus legendákból mítosszá szélesülése a néphit, a valós történelem (Drakula gróf), a szépirodalom (B. Stoker), a képregény, de legfőképp a filmes műfajok révén (horror, mese, fantasztikum, thriller) rögzült a fogyasztói kollektív tudatalattiban. A néphit szerint a vámpír az, akit az ördög megszállt, de már a stokeri karakter kiemeli nemcsak pusztító-borzalom jellegét, hanem nemes úr voltát, intelligenciáját, szerelmes rajongását, örök magányát, a végzetel való szembefordulását. A filmes Drakula-mítosz ezért törvényszerűen két vonalon közelíti meg a Drakula /Nosferatu/ Vámpír lényegét. Az első vonal az érzékiség, borzalom expresszív-naturalista szintjén marad (vérengzés, szexualitás, vámpírcsoportok, zombisodás, mítosz összemosódás) ilyen a vámpír filmek többsége, beoltódva más tömegfilmi műfajok kódjaival (Lugossy Béla Drakula-filmjei, Éhség, Elveszett fiúk, Vámpírok, Von Helsing). A másik vonal a klasszikus vámpír-karakter nyomon követése, művészi kódokkal való ellátása, tömegfilmes formai-expresszív elemekkel is átfuttatva (Murnau: Nosferatu, Herzog: Nosferatu, Coppola: Drakula). E másik vonal külön kiágazása a vámpír paródia/komédia, a klasszikus műfaj szinte szatírikus szintézise (Vámpírok bálja, Drakula halott és élvezi).

Konzulens: **Szűk Balázs**, főiskolai adjunktus

Kulcsár Eszter

A termelési film nőképe, avagy nőfigurák az ötvenes évek magyar filmjeiben

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filmelmélet-filmtörténet szak, V. évfolyam

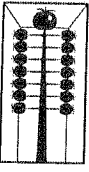
A kutatás anyaga: A vizsgált filmek az 1949 és 1953 között készült, kizárólag szinkronidejű, városi filmek köre. A filmek közös vonása, hogy a cselekmény a termelés fokozására irányul, ezért a filmeket kifejezőbb kategóriával, a termelési film megjelöléssel szoktuk jelölni. A kategóriába rendszerint az olyan alkotásokat sorolunk, melyekben szocialista ipari közegben, munkájuk végzése közben láthatóak a hősök.

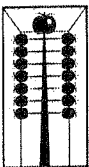
A kutatás célja: A magyar termelési filmek női szereplőinek és szerepeinek feminista szempontú elemzése. A magyar nőpolitikát a Szovjetunióból vett elvek, azaz a marxizmus nőekkel kapcsolatos ideológiája szerint alakította ki az MDP. A klasszikus sztálinizmus hazai időszaka jelentős változásokat hozott a nők társadalmi szerepét, a társadalomban elfoglalt helyét illetően. A változások a természetes történelmi, ideológiai folyamattól függetlenül a politikai ideológia eredményei voltak. A nők „egyenjogúsítása” nem cél volt, hanem inkább eszköz bizonyos politikai-gazdasági eredmények eléréséhez, az MDP céljainak megvalósítását célozta az új nőideál megteremtése is, amelyet az összes használható fórumon és médiumban propagáltak, hirdettek. A pártállam a filmet az ideológia, az agitáció kiemelt eszközének tekintette. Az új szocialista nőtípus filmbeli megformálásával jelezték, mit vár el a hatalom, mit várjon el a társadalom a nőtől, illetve mit ígér neki.

A dolgozat remélt eredménye: A termelési filmek nőképeinek bemutatásával, elemzésével arra kívánok rámutatni, hogy a női szerepek nem az egyenjogúság, inkább a nemtelenedés, a nemi identitás elvesztése felé mozdultak el, miközben a női szerepekkel kapcsolatos vizuális és verbális sztereotípiák nagy része változatlan maradt.

Azt kívánom felfedni, hogy bár a szocialista rendszer a nők felszabadítását hirdette és ennek a propagálására a filmet használta, a filmek női szereplőit nem egyenrangú szereplőként, szuverén cselekvőként mutatja, hanem bizonyos új vizuális kódok ellenére továbbra is a női szereplők hagyományos, sztereotíp és történeten kívüli megformálásával találkozunk.

Konzulens: **Varga Balázs**, megbízott előadó

Orosz Szilárd

Angyali ontológia (Wim Wenders: Berlin fölött az ég)

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Angol szak, V. évfolyam, Magyar szak, IV. évfolyam

Wim Wenders 1987-es, Berlin felett az ég című filmjének főszereplői angyalok. Dolgozatom elsődleges célja, hogy ezen angyalok létezésének módjára rákérdezzem. Elsősorban a „szoros olvasás” módszerét követem, melynek során – tekintettel a film erős irodalmi beágyazottságára – a filmes formanyelv mellett nagy hangsúlyt kap a szöveg is, és kiemelődik az is, hogy film és szöveg hogyan lép dialógusba bizonyos vallási diskurzusokkal. Elemzésemben a bibliai hermeneutika, a fenomenológia és Michel Foucault térelméletének eszköztárából merítek.

A vizsgálódás a filmbeli történekek helyszínére kérdez rá először: Foucault „heterotópia” fogalmának segítségével próbál rámutatni arra, hogy a Fallal kettészelt Berlin valóban a legmegfelelőbb tér az angyalok bemutatására, sőt, a város és az égi lények egymás kivetüléseiként értelmezhetők. Ugyancsak a heterotópia jelenségét vizsgálva, a filmben megjelenő olyan reprezentáns terekre koncentrálok az elemzés, melyek hasonlóságot mutatnak a filmbeli angyalok, illetve emberek létmódjával, így érzékeltetik ezek alapvető különbségeit.

A film az angyalok színre vitelével belép a zsidó-keresztény vallási diskurzusba. A bibliai toposzok újráírásának posztmodern aktusával azonban megkérdőjelezi a kereszténység platonizmussal összecsengő dualista létfelfogását, ezzel a posztszakralitás dimenziójában foglal helyet. Monokróm technikájával látszatvalóságnak mutatja az angyalok hagyományosan ’felsőbbendű’ létformáját, és a „színek általi lét” érzékelhetőségével behelyezkedik egy fenomenológiai tradícióba.

Bármely kérdés, amelyet a film felvet a lételmélet síkján, organikusan kapcsolódik a város, Berlin politikai státuszához. Elemzésem arra vállalkozik, hogy ezt a kölcsönös egymásra mutatást szemléltesse.

Konzulens: **Dr. Béneyi Tamás**, egyetemi docens
Dr. Berta Erzsébet, egyetemi adjunktus

Pinkóczi Julianna

Illúzió és valóság az 1961-1980 közötti „Balázsbelás”

dokumentumfilmekben

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

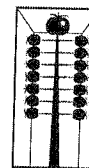
Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, V. évfolyam, Szociológia szak, végzett

A Balázs Béla Stúdió a magyar filmgyártásban páratlan intézményként jött létre 1961-ben. A Színház- és Filmművészeti Főiskola elvégzése, és az első játékfilm elkészítése közötti űrt próbálta betölteni, lehetőséget adva a fiatal rendezőknek szárnyaik próbálgatására. A tagság szabadon dönthetett az éves keretösszeg felhasználásáról, és mivel az elkészült filmeket nem terhelte bemutatási kényszer, megjelenhettek a magyar valóság bemutatását fővállaló filmek is.

A dolgozat a stúdió első két, meghatározó évtizedét fogja át. Célja kettős: egyrészt a Balázs Béla Stúdió eseménytörténetét vázolja föl, másrészt a filmek felől közelítve dolgozza fel a korszakot, tipikus témák vagy alkotói módszerek köré csoportosítva az alkotásokat. Általában a filmelemzés szubjektív tevékenység, jelen esetben mégis objektív filmnyelvi eszközök segítségével foglalja rendszerbe az alkotásokat.

Ennek megfelelően a szakirodalom áttekintése és a korszakban készült filmek ismerete azonos súllyal szerepeltek a kutatás folyamán.

Konzulens: **Dr. Szilágyi Erzsébet**, főiskolai tanár

Prokai Anett**A fantasy***Eszterházy Károly Főiskola**Művelődésszervező szak, IV. évfolyam*

Dolgozatom a fantasy filmek világának egyik lehetséges értelmezése.

Az első részben meghatározom a fantasy fogalmát. Behatórolok, mint karakteres filmműfajt, és kísérletet teszek jelképrendszerének körülírására is. A mesék (tündérmesék) szerkezetét, a szereplők funkcióját, egyes motívumok megjelenését vizsgálva jutok el a fantasy filmekhez. Alapmotívumaik között erős a párhuzam.

Nemcsak a mesékben keresendők a fantasy filmek alapjai, hanem az őskultúrák, a mítoszok, legendák archetípusában. Történelmi és kulturális kitekintést kívánok nyújtani, hogy megértsék a fantasy mélyebb strukturáltságát.

A fantasy kapcsolata a science fictionnel a legerősebb, a következő részben ezt fejtem ki, majd elvégzem a fantasy műfaj tipologizálását, melyben konkrét példákkal bizonyítom kapcsolatát más műfajokkal, illetve stílusjegyekkel.

Az utolsó fejezetben három klasszikus fantasy film elemzésére vállalkozom. A három film a fantasy filmtörténet klasszikusai: a Star Wars, a Conan, a barbár, Gyűrűk Ura. A Star Wars és a Conan a fantasy határfilmjei, a Gyűrűk Ura pedig a műfaj kiteljesítése.

Konzulens: **Szűk Balázs**, főiskolai adjunktus

Ritter György**Adalékok az Antikfilm tipológiájához és történetéhez***Pécsi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Történelem – filmelmélet és filmtörténet szak, II. évfolyam*

A dolgozatomban az Antikfilm műfajának vizsgálatához szolgáltatok adalékokat. Az első részben a tipológia osztályozására teszek kísérletet, kezdve a műfaj definíciójával, majd a szubzsánerek elkülönítésével folytatom. Elkülönítésük alapja a típusok különböző fajtái. Ezeket a típusokat részletesen megfogalmazom, illetve jellemzem a tipikus filmes példák bemutatásával és elemzésével. Külön kitérek néhány mondatban a műfajon kívül eső, de arra reflektáló művekre is.

A második részben átfogó megközelítésben osztályozom az Antikfilm történetét kezdve a film születésétől napjainkig. Részletesen megindoklom az osztályozás alapját, illetve néhány mondatban felvázolom az elemzett időszak történetét. A nemzeti filmgyártások közül az amerikaival és az olaszsal foglalkozom behatóbban. Igyekszem kitérni azokra a társadalmi okokra, amelyek egy adott korszakban aktualizálták a téma iránti fogékonyságot.

Konzulens: **Stóhr Lóránt**, DLA hallgató

Pólya Tamás, egyetemi tanársegéd

Somlai Anna**Bunuel szürrealizmusa**

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Angol-kommunikáció szak, V. évfolyam

„Sok értelmetlen kérdést tettek fel nekem a filmjeimről, és ezek közül az egyik leggyakoribb, a legmániákusabban vissza-visszatérő azzal a kis dobozkával kapcsolatos, melyet egy ázsiai férfi visz magával a bordélyházba. Kinyitja, megmutatja a lányoknak, hogy mi van benne (mi ezt nem látjuk). A lányok ijedten kiáltoznak és nem hajlandók elmenni a vendéggel, kivéve Séverine-t, akit szórakoztat a dolog. Nem tudom, hányszor kérdezték már, főleg nők: 'Mi van a dobozkában?' Mivel fogalmam sincs, mindig azt válaszolom: 'Amit akar'.”

Gondolhatunk tehát amit akarunk, Bunuel szabadságot enged nézőjének, ugyanakkor aktív „munkára” kényszeríti: képzelőerejének megmozgatására. Nem készen tálalja nézője elé az eseményeket, képeit úgy alkotja meg, hogy többjelentésűek legyenek, és mindenki magának találja meg a kulcsokat, melyek az értelmezés során Bunuel elvarázsolt kastélyában megnyitnak bizonyos ajtókat. Ez a fajta szabad asszociációs technika, melyet Bunuel filmjei készítése során alkalmaz, és elvár nézőitől is, az egyik meghatározó eleme szürrealizmusának. Szinte korlátok nélkül ábrázol, és szándékosan törli meg a megszokott mintákat, sokkolja érzéseinket, más útra tereli gondolkodásunkat, eltérítve a megtanult történetalkotási módoktól. A szürrealizmus alapelvét követi, mi szerint mindent elvet, ami elfogadott és megszokott.

Bunuel szürrealizmusának meghatározásában épp oly fontosak az eszközök, melyekkel az előbb leírtakat megvalósítja, mint maga az ábrázolási mód. Igazi szürrealista "kellékeket" használ fel filmjeiben; az álom valóságként való megjelenítését, a valóság kifordítását, megkérdőjelezését, az örület, a deviancia, és a józan, „normális”-nak titulált létezés összekapcsolását, a rejtett vagy tudat alatti vágyak előtérbe állítását. Egymás mellé rendeli a valóság olyan elemeit vagy tárgyait, melyek a hétköznapi életben semmilyen kapcsolatban nem állnak egymással, ezzel új valóságot alkotva.

S ami talán a legfontosabb: Bunuel elveti a racionális magyarázatokat, és nem szereti, ha filmjeit bárki is a logika segítségével próbálja értelmezni.

A következőkben azt kísérlem meg bemutatni, miként jelennek meg az imént említett szürreális jegyek Bunuel egyes filmjeiben (Az andalúziai kutya, az Aranykor, Az öldöklő angyal, A burzsoázia diszkrét bája, a Tristana, a Viridiana, A vágy titokzatos tárgya, valamint A nap szépe című filmekben).

Konzulens: **Oláh Miklós**, egyetemi docens

Szabó Zoltán Ádám**Film – keringő - körmotívumok**

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Építészmérnöki Kar, Építészmérnök szak, V. évfolyam

Dolgozatom a keringő és a film kapcsolatával foglalkozik. Röviden ismerteti a keringő történetét és annak fő jellegzetességeit. Célja egyrészt megmutatni, hogy a keringő ritmusa az, mely határozott körmozgást idéz a befogadóban és ennek a hatásnak érzékeltetésére a legjobb közvetítő csatorna a film. Másik célja megmutatni a filmbe betöltött szerepét, filmre gyakorolt nyelvújító hatását, és ezt bemutatni az utóbbi fél évszázad értékes magyar filmjein és videó kísérletein keresztül.

Konzulens: **Dr. Palotai János**, egyetemi adjunktus

Bártfai Imre**Az Ész ön-trónfosztása?***Szegedi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam*

A dolgozat három tézist állít fel a Felvilágosodás dialektikája c. művet, és annak filozófiatörténeti-eszmetörténeti kontextusát vizsgálva. Az első az, hogy a felvilágosodás dialektikájának felvilágosodás-bírálatát előzményekkel rendelkezik Hegelnél, de Hegel bírálatát mégsem olyan radikális, mint Adornóé és Horkheimeré. Sőt, Hegel filozófiájának lényegi elemei összefüggenek bizonyos, jobbra Montesquieu-től származó aufklärerista eszmékkel. A második tézis az, hogy az észbe vetett hit megrendülése társadalmi problémákkal függ össze, a polgári társadalom gazdasági válságaival, és a civilizációban elfojtott ösztönök feltörésével. A Hegel utáni teóriák a nyugati civilizáció válságát elidegenedés-koncepciók segítségével értik meg. A mű elemzi a Felvilágosodás dialektikáját, és szempontokat hoz fel, melyek segítenek a mű helyes értelmezésében, így pl. a benjamini történelemfilozófia összefüggését Adorno-Horkheimer művével. A konklúzió az, (a harmadik tézis) hogy az ésszerűség „életformánk endogén igénye az ész” iránt (Habermas) és a Felvilágosodás dialektikájából kiinduló ész-kritikák, mint maga a mű, egyoldalúan kritizálják az észbe vetett hitet. A szubjektum-központú ész fogalma absztrakció, valójában az instrumentális ész (az általában vett „pozitívizmus”) az, amit bírálni kell. A problémák megoldása csak egy érték-központú, normatív értékeket őrző, de pluralista észen alapuló társadalom, és az ennek megfelelő filozófiák lehetnek.

Konzulens: **Dr. Kissné Dr. Novák Éva**, egyetemi docens

Berta Gergely**Az irracionális struktúrájának értelmezése, és feloldódásának lehetősége a hegeli filozófiában***Szegedi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam, Etika szak, II. évfolyam*

Az irracionális problémája kapcsán, napjainkban is erősen tartja magát két téveszme. Az egyik szerint az irracionális fogalma kizárólag a „racionális” ellenpólusaként gondolható el, a másik szerint léte csak az irracionális filozófiatörténeti kategóriájában érvényes. De tegyük csak fel a kérdést: Mi az irracionális? – és azonnal komoly tisztázatlanságokkal kell szembesülnünk.

Épp ezért dolgozatom egyik legfontosabb célja az irracionális fogalmának, mibenlétének pontos tisztázása, definiálása. E cél eléréséhez segítségül hívok számos klasszikus értelmezést, az irracionális matematikai aspektustól a filozófiatörténeti interpretáció kezdeteiig, majd fogalmi evolúciójáig (Schelling, Baeumler, Heidegger, Hartmann). Külön pontot szentelek a félértelemzések legfontosabb típusainak is.

A fogalmi keretek tisztázása után, az irracionális struktúrájának részletes elemzésére vállalkozom. Az irracionális problémája a létmegértés problémája. Ha egy korlátozott megismerés a totalitásra irányul, irracionális képződik, mely egyszerre abszolút és feloldható, és amely egyszerre fakad a létező és a lét sajátosságából. Feloldódása a megismerő pozícionális mozgásából adódhat, mely során egy magasabb valóság-sajátítási fokra emelkedik.

Végezetül megkíséreltem értelmezni Hegel filozófiájában az irracionális fogalmát, aki tömören, de helyesen ragadta meg a probléma lényegiségét. Az irracionális ugyanis az ész és az értelem konfliktusán keresztül érthető meg. Az értelem és ész különbsége rávilágít arra, hogy miben tér el a hegeli észfogalom attól, ami például a schellingi vagy kirkegaardi kritikákban észként megjelenik. A végeredmény egy olyan magasabb rendű racionalitás, melyben az irracionális többé nem tabuként, hanem a világ totalitásának bizonyítékaként jelenik meg.

Konzulens: **Dr. Simon Ferenc**, egyetemi docens

Geng Viktor**Spinoza és Hume emotivizmusa***Eötvös Loránd Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam*

Az elfogadott filozófiatörténeti kánon szerint, Spinoza erkölcsfilozófiáját az etikai racionalizmus, illetve az etikai intellektualizmus körébe szokás sorolni. Így természetesen adódott az a következmény, hogy éles határvonalat kell feltételeznünk az értékítéletek eredetét vizsgáló érvei és az emotivizmus elgondolásai között. Ám első olvasás után is szembetűnő, hogy Spinoza Etikája mély egyezést mutat Hume Értekezésének ehhez a kérdéskörhöz kapcsolódó tétéleivel, holott Hume az emotivizmus legmarkánsabb képviselőjének és egyik úttörőjének tekinthető. Ha ezek az átfedések valóban fennállnak, akkor vagy le kell mondanunk arról, hogy Spinozát etikai racionalistának tekintjük, vagy az említett két irányzat közötti vitát kell újra fogalmaznunk. Dolgozatomban amellet érvelek, hogy a két gondolkodó cselekvésemélete és értékítéletekről vallott felfogása – a főbb pontoknál – nem tér el egymástól. Azt mondhatnánk, hogy ugyanannak az érmének a két különböző oldalát vizsgálták. A nyilvánvaló különbségek nem érintik azt a problémát, hogy a két, eddig ellentétes kategóriába sorolt etikai elgondolás a várt különbségek helyett egyezést mutat fel. A különbségek az egymástól gyökeresen eltérő módszerre és ismeretelméleti kiindulási alapra vezethetők vissza. Vizsgálatunk feltétele, hogy megértsük az emotivizmusnak az etikai racionalizmustól eltérő állásfoglalását. Ezért a két gondolkodó téziseinek összehasonlítása mellett, az emotivizmus egy árnyaltabb megfogalmazására is törekszem, annál is inkább, hiszen meggyőződésem, hogy az emberi cselekvés csak ebből a nézőpontból értelmezhető autentikusan.

Konzulens: **Dr. Orthmayer Imre**, egyetemi docens

Gulyás Péter**Idő és interszubjektivitás Heideggernél és Levinas-nál***Eötvös Loránd Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia-magyar szak, III. évfolyam*

Dolgozatom azt a filozófiatörténeti folyamatot igyekszik modellálni, amelynek során a fenomenológiában az értelemadás aktusairól az értelemképződés eseményére terelődött a hangsúly, és amely a későbbiekben francia új fenomenológia elméleti alapjának bizonyult. E folyamatot az idő és az interszubjektivitás összefüggésére vonatkozó husserli, heideggeri és levinas-i tételek mentén próbálom végigkövetni. Innen tekintve a klasszikus fenomenológia husserli kiindulópontja az, hogy az idői értelemadás aktusai megelőzik az én és a másik különbözőségét. E tétel némileg módosul és bonyolódik Heidegger 20-as évekbeli munkásságában; Heideggert vizsgálva arra szeretnék rámutatni, hogy az általa felvázolt interszubjektív közösség bizonyos értelemben időkonstituens, ám az idő lehetőségfeltételének megképzéséért a Dasein értelemadó tevékenysége felelős. Ezen felül bizonyítani próbálom azt is, hogy a szakirodalom jelentős részének véleményével ellentétben Heideggernél is beszélhetünk „reszponzív” Én-Te viszonyulásról, ám a Dasein reszponzivitásának tényét megelőzi annak eredendő, a válaszhorizontok kialakításáért felelős produktivitása. Az eddigi tételek ellenpontját Levinas korai filozófiája fogja szolgáltatni. Az ő gondolkodását vizsgálva először is be kell látnunk, miért tekinti redukálhatatlan tapasztalatnak a Másik eseményét, hogy aztán ezen eseményből levezethessük a levinas-i időtudat eredetét az érosz fenomenológiájában. Az előbbi ágat egy Descartes-tól, az utóbbit pedig egy Kanttól kölcsönzött struktúrában próbálom értelmezni. Levinas-nál tehát visszajára fordul kiindulási tételünk: nem az időtudat lesz felelős a másik értelméért, hanem az én és a másik közötti differencia az időtudatért.

Konzulens: **Ullmann Tamás**, egyetemi tanársegéd

Jánosfalvi Péter**Kant és Nietzsche***Debreceni Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam*

A kiindulópont a Wagner-eset, „amellyel kapcsolatban már éppen eleget kérdezettek engem. Mit jelent az ő története? A művész története, aki élethez, emberekhez, önmagához való viszonyában éppúgy döntéseket hoz, mint a politikus, mikor népek sorsát irányítja, s akinek kiválósága vagy fél-resikerültsége éppen ezen alapviszonyok mibenlététől függ. A perspektívától, melybe rendeli magát. A külvilág felé, önmagunk, vagyis a belső igazság megismerése felé tett gesztus esete Nietzsche leírásában egy olyan fordulatot tartalmaz, amely szerintem kályhaként, igazodási pontként használható egy lehetséges hermeneutikai álláspont felvételéhez, melyből kiindulva értelmezhetővé válnak olyan jellegzetes fogalmak, mint a „hatalom akarása”, az „aszketikus ideál”, „Igazság”. Természetesen csupán feltételezett részeként annak a filozófiai aspektusnak, vagy nevezzük így: szellemi kategóriának, amely minden gondolkodónál zárt horizontú, koherens egész, s amely őket mint egyedi gondolkodókat jellemzi. Ebből a fordulatból mint vonatkoztatási pontból a kanti tételezéseknek, mint az „intelligibilitás világa”-nak, illetve az etikai törvénynek, a kategórikus imperatívuszuknak is megnyílik egy lehetséges interpretációs mezője. Magától érthetődő: releváns értelmezés Kant esetében is annak a szellemi kategóriának a fogalmiságán belül lehetséges, amely őt, mint egyedi gondolkodót jellemzi. Ekképp azt látjuk, hogy a megértéshez vezető út a kanti etika és a nietzschei életmű – melyet szerintem joggal tekinthetünk etikának – irányultságának, pozícionáltságának felvázolását igényli. Azon kézenfekvő oknál fogva, hogy csupán a gondolkodó jellegzetes szemlélete, filozófiai aspektusa, vagyis egyedi szellemi kategóriája alapján lehetséges helyes hermeneutika.

A cél azonban mégsem egy átfogó Nietzsche-értelmezés és nem átfogó Kant-értelmezés. Ezen probléma kidolgozása után természetesen felvetődik a kérdés, hogy potenciális hermeneutikai álláspontot sikerült-e találni a két szerző etikai műveit illetően. Ez a kérdés hangsúlyozottan eldöntetlen fog maradni, tekintettel arra, hogy nemleges és igenlő válasz is csak akként lenne adható, ha a felvett hermeneutikai alaphelyzetből a két életmű etikai vonatkozású részeire körültekintően és átfogóan reflektálnánk, ekként az álláspontot lehetséges vonatkozási módjaiban is gondosan kidolgozva. Ez jelen dolgozatnak nem célja.

Konzulens: **Dr. Rózsa Erzsébet**, egyetemi tanár

Katona Vilmos Attila**Pythagorasz és a pythagoreus tudomány keze - Platón***Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem**Építésztechnológiai Kar, Építésztechnológus szak, III. évfolyam*

A kutatásom célja az, hogy szívesen bizonyítsam, a pythagoreusok elhomályosult közösségének, és mesterüknek, Pythagorasznak tanításai nem vesztek el a fennmaradt töredékek betűi között. Az ókori pythagoreusok társasága ellen elkövetett merényletek és üldöztetések meghúzták a rendtől való elszakadás margóját és úgy tűnt, a hagyomány feledésbe merült.

Volt azonban valaki, aki elég sokoldalú ahhoz, hogy ne fedje fel kilétét: az athéni Plátón. Plátón leírt üzenetei olyan rejtvényeket tartalmaznak, amelyek a hajdani pythagoreus jelképrendszer következetes alkalmazásáról tanúskodnak.

Módszerem szerint megvizsgáltam minden elérhető Pythagorasz – töredéket, hogy összevessem a róla fennmaradt korpuszt a sarkalatos Plátón – idézetekkel. Néhány töredék önmagában is elegendő volt, hogy Plátónhoz vezessen.

A kutatásomból kizártam minden megítélismódot, amellyel a jelenkor természettudományos fölényérzete színezi át a pythagoreus hagyomány kontúrjait.

Az eredmény tehát a kapcsolat maga. A Plátón és Pythagorasz közötti kapcsolat a dolgozat során világosabbá és világosabbá válik. Ha fény derül arra, hogy a pythagoreus tanítás Plátónban tovább élt, akkor az nem csupán azt jelenti, hogy az Pythagorasz távozása után nem tűnt el, hanem azt is, hogy a mai napig ott van a könyvespolcokon, és ihlet sokezer embert.

Konzulens: **Dr. Várnai András**, egyetemi docens

Kócs László**Lét és identitás***Debreceni Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam*

Dolgozatom alapkérdései, amelyeket a heideggeri létkérdés körül forognak, és amelyeket csak körüljárók, de nem adok rájuk végleges választ, a következők: Milyen összefüggés van lét és identitás között? Miképpen vonatkozik egymásra ez a két fogalom? Mit takar a heideggeri „létfeljejtés”? Milyen identitást implicál a létfeljejtés, és milyen lenne az az identitás, amely a metafizikán túli lét-megértésből ered? Hogyan nézne ki egy létfeljejtés utáni kultúra?

A tanulmány első részében az európai kultúra kezdetéhez visszamenve a monoteista kultúrkör önzonosságát vizsgálom, és arra a következtetésre jutok, hogy a „mózesi megkülönböztetés” által generált, és általam ontikusnak illetve „kirekesztőnek” nevezett identitás nagyon közel áll ahhoz, amit Heidegger létfeljejtésként aposztrofál. A második részben a Rorty által favorizált liberális kultúra paradigmikus identitásához, az éngazdagító-ironikus identitáshoz fordulok a „létfeljejtés” illetve a „lét” szó konkretizálása érdekében, és ezt állítom párhuzamba az első rész eredményeivel. Arra a megállapításra jutok, hogy Rorty, akit általában „érzéketlennek” tartanak a „mély” és „lényegi” kérdések iránt, implicit módon igenis lekezeletlen a Heidegger által fundamentálisnak tartott „a lét igazságára vonatkozó” kérdést, mégpedig úgy, hogy az identitás folyamatos dekonstrukcióján keresztül átülteti azt a „gyakorlatba”, és ezáltal haladja meg a metafizikát mint a lét esetlegességének „elfeljejtését”. A harmadik, lezáró részben azt vázolom fel, hogy miért nem elégséges Rorty megoldása, hogy mi az a „metafizikai maradvány”, amelytől még Rorty sem tudott megszabadulni, és hogy miért adok mégis igazat Heideggernek a lét igazságára vonatkozó explicit kérdés követelményében.

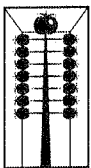
Konzulens: **Dr. Vajda Mihály**, egyetemi tanár

Lakcsik Attila**Transzcendentális dedukció és transzcendentális redukció***Pécsi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam*

Dolgozatomban Kant és Husserl transzcendentális, illetve fenomenológiai módszereinek összehasonlításával foglalkozom, kifejezetten egy momentumot emelek ki, ami számomra az összehasonlítás alapjául szolgál. Hasonlóságot feltételezek a kanti appercepció eredendő egységének alapját képező „én gondolom” szerepe és a husserli abszolút adottság fundamentumának (transzcendentális szubjektivitásnak) szerepe között.

A dolgozatot három fő részre osztottam. Az első részben Kant transzcendentális dedukcióját taglalom, az elemzés végén kiemelem azokat az érveket, amik a husserli módszerrel való összehasonlításban szerepet játszhatnak. Kant transzcendentális dedukciójáról szóló, rendszerbe illesztett tervezetei közül az első kiadásban közöltet veszem alapul, ez áll közelebb a Husserlrel való kapcsolat bizonyíthatóságához. Az első változatban nem kap akkora hangsúlyt a dedukcióban rejlő rendtemporalitás mentén történő kifejtése, bár itt is jelentkezik. Néhol a második változatra is utalok. A második fő részben Husserl fenomenológiai redukcióját vizsgálom. Husserl művei közül a Fenomenológia ideáját választottam hivatkozási alapul. Azért, mert ebben a műben jelenik meg első ízben a fenomenológiai redukció módszere, és ez a mű áll legközelebb a kanti hatáshoz. Ahol még kevésbé kifejtettnek bizonyultak a fenomenológia ideájának érvei, ott a Fenomenológia címszóhoz fordulok segítségül. A harmadik fő részt öt bekezdésre osztottam. Először Husserlnek a Fenomenológia ideájában kifejtett Kant-kritikájáról írok, majd az összehasonlítás alapját képező „én gondolom” és az abszolút adottság fundamentumának (transzcendentális szubjektivitásnak) hasonlóságát vizsgálom; harmadik bekezdésben a közös előfeltevésre épült különböző metodológiai irányokat veszem szemügyre; negyedszer a hasonló alapként feltételezett momentumok, szerzőik által megvalósított önreflexióját tárgyalom; végezetül szkeptikusok szemével vizsgálom Kant és Husserl megalapozó motívumaikból keletkezett problémás részek hasonlóságát.

Konzulens: **Bagi Zsolt**, egyetemi tanársegéd

Módos Ádám

A harc elve Nietzschénél

Szegedi Tudományegyetem

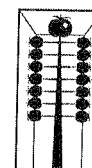
Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban a harc fogalmát elemzem. Azt, ahogyan e fogalom Nietzschénél megjelenik, ahogyan szövegeiben használja, s amit véleményem szerint e megjelölés mögé rejt. A harc előzetes értelmezése során felhasználom a darwini küzdelem, és a hozzá kapcsolódó kiválasztás koncepcióját. Ennek egyrészt eszmetörténeti okai vannak, ugyanis e két szerző megközelítőleg ugyanabban a korban, hasonló problémák vizsgálata során fogalmazta meg kérdéseit. Nietzsche ráadásul meglehetősen gyakran utal is e kapcsolatra, illetve a darwini elképzelésekre. Másrészt pedig az általam tárgyalt nietzschei gondolatok kifejtése számára, úgy gondolom, megfelelő alapot szolgáltathatnak az ezekkel párhuzamba állított darwini fogalmak.

Véleményem szerint a harc két fundamentális elvre vezethető vissza Nietzschénél. E két elv a fajfenntartás, valamint a hatalom akarásának ösztöne. Ezek egyike a Darwin által felvetett, ám ott pusztán biológiai szempontból tárgyalt küzdelemnek nietzschei interpretációja. Nietzsche egy kiterjesztett, metafizikai jelentéssel ruhazza fel e fogalmat, s eme új álláspont alapján illeti kritikával a harc, és a hozzá tartozó kiválasztás darwini koncepcióját. Ám úgy gondolom, e kritika dacára mégsem szakad el véglegesen a harc darwini értelmezésétől.

Érvelésem során Nietzschének az 1880-as években írt munkáira támaszkodtam; azaz a *Virradat* és az *Ecce homo* közötti periódusban született művekre, mivel ezekben bontakozott ki a hatalom akarásának képzete –, illetve annak a fajfenntartás ösztönéhez való viszonya. Úgy gondolom, a hatalom akarásának nietzschei tana olyan lényegi és elválaszthatatlan kapcsolatban áll a fajfenntartás, illetve a kiválasztás koncepciójával, mely kapcsolat megkérdőjelezi ezen elvek önmagukhoz mért hatékonyságát.

Konzulens: **Sutyák Tibor**, egyetemi tanársegéd

Müller Andor

Megtapasztaltam a pszichofizikai identizmust – avagy értelmi és érzéki szeretet a spinonizmus alapjain

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam

A dolgozat a felvilágosodás alapvető problémájával, test és lélek kapcsolatával foglalkozik. Descartes-ból kiindulva, Spinoza segítségével próbálom megmagyarázni saját elméletemet, mely Spinoza pszichofizikai identizmusát próbálja meg feltérképezni a képességek kölcsönösségének aspektusából.

A gondolkodás elsőbbségével szemben, a szubsztancia ember által felfogható két attribútumának, név szerint a gondolkodásnak és a kiterjedésnek szimmetriáját próbálom meg kifejteni. Az elsőhöz az értelmi szeretet, míg az utóbbihoz az érzéki szeretet tartozik, melyek kapcsolata dolgozatomban az oksági egységképzet előfeltételének megfelelő módszertan alapján lett kifejtve.

A szokásos test-lélek kapcsolatot elméletem első metafizikai szintjére osztottam be, amit két további szint követ. Az első metafizikai szint az érzékiség által csak zavarosabb megismerést tesz lehetővé, éppen ezért ez a jelenségek szintje. A második metafizikai szint a gondolkodás attribútumán keresztül érhető el, mint az előző szint egymásra vonatkoztatott elemeinek leglényegesebb momentuma, maga a vonatkozás, amit a Kölcsönösség ideájának neveztem el. A második szint a jelenségek lényegének és értelmének szférája. A harmadik metafizikai szint az előző kettő metafizikai szint reális valóságának alapja, jobban mondva azok nélküle nem létezhetnének. Itt a Kölcsönösség ideájának reflexió általi továbblépése biztosítja az utat az alap és az ok felé, mely a Kölcsönösséget, mint Istenben meglévőt és vele kvázi-azonosat tárja elénk. Ezek a szintek több hármasságnak is megfeleltethetők Spinoza elméletével kapcsolatban. Ilyenek például az első, a második, és a harmadik megismerési nem, valamint alulról felfelé a moduszok, az attribútumok és a szubsztancia.

Konzulens: **Ullmann Tamás**, egyetemi tanársegéd

Nyirkos Tamás**Vallás vagy szabadság? Tocqueville és utódai Amerikáról***Eötvös Loránd Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam*

Közismert, hogy Tocqueville milyen kitértetett szerepet szánt a demokrácia moderálásában a vallásnak. Egyik legfontosabb amerikai tapasztalata épp az volt, hogy az államtól elválasztott egyház / egyházak szemmel láthatólag sokkal jobban képesek megfelelni ennek a feladatnak, mint európai társaik. Ugyanakkor érezhető aggodalommal töltötte el – bár a kérdésnek ezt az oldalát a Tocqueville-elemzők jóval ritkábban érintik – hogy mi történik közben magukkal az egyházakkal, ha úgy tetszik, „a vallással, mint vallással”. Már nála is kimutathatók, vagy inkább felszínre hozhatók azok a rejtett kétségek, amelyeket a vallásszabadság hagyományos liberális felfogása vet fel, utódainál, az „új Tocqueville”-eknél pedig (akiket James Bryce és Harold Laski képvisel) elméletileg és történetileg is egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy az állam és az egyház, a politika és a vallás elválasztása olyan előfeltételeken nyugszik, amelyeket még az egyetlen pozitív példának tartott Amerika sem maradéktalanul igazol.

Konzulens: **Dr. Bence György**, egyetemi tanár

Paksi Dániel*Demokrácia Platón előtt**Eötvös Loránd Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam*

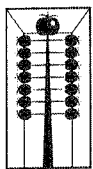
A megnevezett dolgozat célja az ókori athéni demokrácia filozófiai háttérének körüljárása és fölvázolása, első sorban abból a szándékból, hogy megmutassa, mennyire nem állják meg a helyüket azok a közkeletű visszavetések, amelyek a modern demokráciákat egyértelműen az athénira vezetik vissza, vagy esetleg valamilyen módon abból eredeztetik. Céljából kifolyólag a dolgozat a filozófiai háttérrel szoros történeti kontextusban elemzi az i. e. V. és IV. századi Athén és Hellasz vonatkozásában.

Az első részben a szofista mozgalom és a fénykorát élő periklészi Athén kerül tárgyalásra azzal a szándékkal, hogy érzékelhetővé váljon a közöttük meglévő szoros kapcsolat. Ennek keresztüztüében a talán legjelentősebb szofista, Prótagorasz áll, aki „az emberi történelemben elsőként alapozta meg a részvételi demokráciát” (Kerferd), filozófiai háttérrel adva ezzel az athéni demokráciának.

A második részben azután a platóni demokrácia-kritika kerül tárgyalásra, amely a legmélyebb filozófiai alapossággal a teljes athéni etikai és politikai viselkedésmódot és világnézetet támadásba vette, miközben megpróbált felvázolni két ideális államberendezkedést is (Az állam és a Törvények). A kritika legfőbb okai, tartópillérei és javaslati mellett az elemzés a platóni életmű gyakorlati következményeire is kitér.

Végeredményben pedig azt szeretném tapinthatóvá tenni, hogy a platóni kritika hatása és elgondolásai sokkal inkább melegágyát adják a modern demokráciáknak, mind a prótagoraszi elképzelés vagy a megvalósult athéni demokrácia. Ennek okán kerül részletes tárgyalásra a gadameri Platón-értés is, amellyel én alapvetően nem értek egyet, de így talán csak még erősebbé válik az érvelés, amely konklúzióját tekintve teljes egészében ugyanarra az eredményre jut: vagyis a platóni teológia és tudomány egyértelműen a modern európai demokráciák felé mutat.

Konzulens: **Dr. Lautner Péter**, egyetemi docens

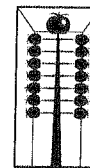
Rosta Kosztasz

Tüphón

*Eötvös Loránd Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam*

Hosszú évek óta tartó Platón-szerelmemnek szeretnék ebben a dolgozatban áldozni. A sok foglalkozás eddig több dolgozatot is szült, azonban úgy éreztem, itt az ideje egy átfogó, igényes munkát létrehozni. Platón iránti érdeklődésem azonban nem áll meg a részletkérdéseknél, hanem az a platóni gondolkodás egységének bemutatásáig hatol. A dolgozat ezért alapvetően bizonyító jellegű. Ezzel a célkitűzéssel nem mondok ellent a platóni filozofálásnak, sőt: éppen annak szellemében járok el. Ugyanis a platóni gondolkodás egységbe foglalása annak a platóni nevelői szándéknak a gyümölcse, mely önálló gondolkodásra sarkallva, a látszólagos ellentétek közepette az értelem megpillantására ösztönöz. A platóni gondolkodás egységének kulcsa a jó és a rossz, Zeusz és Tüphón harcának központi fontosságának megpillantása. A dolgozat ezt a harcot hivatott bemutatni a filozófia minden szintjén. Ezt az egységet a Phaidrosz egy sorából bontom ki (230a). A Tüphónról szóló sor először is arra figyelmeztet, hogy a filozófia csak egy radikalizmus mentén folytatható. Ez a radikalizmus jó és rossz szükségszerű szembenállása. Ugyanakkor a sor a legfontosabb antropológiai kérdést is feszegeti: mi az Ember? Ám az ezt kifejtő „fogalmi bizonyítás” (logosz) csak másodlagos a mítoszhoz képest, ez a dolgozat egyik konklúziója. Tüphón: ebben a mítikus szörnyetegben fut össze az összes fontos szál – a radikalizmus, a meg hasonlottság és az antropológia fő kérdése. Platón csak Homérosz és a mítikus felől érthető meg – ennek szimbóluma Tüphón. Ha ezt nem látjuk át kellő mélységében, akkor Platón megértése szükségképp kudarcot vall.

Konzulens: **Dr. Joó Mária**, *egyetemi adjunktus*

Filozófia alszekció**2. zsűri**

A zsűri elnöke:

Forrai Gábor

DSc, egyetemi tanár, ME

A zsűri tagjai:

Békés Vera

CSc, tudományos főmunkatárs, MTA Filozófiai Intézet

Kiss Olga

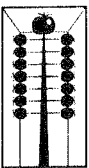
egyetemi adjunktus, BCE

Demeter Tamás

PhD, tudományos munkatárs, MTA Filozófiai Intézet

Makarics Adrienne

PhD hallgató, BCE

Bécsi Zsófia

Miért is mondom? A perlokúciós szándék, avagy az egyén jellemtükre

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Angol-filozófia szak, IV. évfolyam

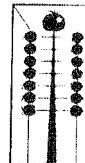
Dolgozatomban a kommunikáció segítségével kifejtett hatás szándékát vizsgálom. Azt az álláspontot szeretném támogatni, hogy a beszélő személyiségjegyei a perlokúciós szándékának megfogalmazásakor érhetőek tetten, tudniillik ebben az esetben nem kell a külső tényezőknek és véleményeknek megfelelnie, de bizonyos lehetőségekkel és feltételekkel már számolnia kell.

Ehhez először a beszéd, mint hatáskeltő tevékenység természetét vizsgálom, majd a beszéd eszközeit: a nyelvet, különös tekintettel pontatlan és akadályozó tulajdonságára. Azért sikeresek a mindennapi kommunikációink, és azért vagyunk képesek az interakciókra, mert megelégszünk egy részleges megértéssel. Beszédünk során célunk lehet, hogy körültekintően járunk el, tehát meggondoljuk, hogy mit és hogyan mondjunk. Tehát vannak a közlendő dologgal kapcsolatos olyan információtartalmak, melyeket nemhogy nem mondunk el – akár bizonyos akadályoztatások miatt –, hanem nem is akarunk elmondani. Ebben a tekintetben pedig a beszéd során nem a nyelvben rejlő lehetőségeket használjuk ki, hanem a nyelvívé-nem-tevés leplező természetét.

A közölt mondattal nem áruljuk el valódi szándékunkat és azt sem, hogy pontosan mire gondolunk a kifejezés alkalmazása során. A beszéd olyan szociális érintkezés, amellyel nem feltétlenül a diszkutált témáról teszünk említést, hanem gyakrabban, önmagunkról beszélünk. A célunk az, hogy egy képet közvetítsünk magunkról a megnyilatkozásunkkal a hallgatóságunknak.

Ám csak a beszélő perlokúciós szándékának teljes ismeretében lehetne valós képet alkotni az illető személyiségéről. Addig azonban, amíg ez a szándék nem hozzáférhető a külvilág számára, csak az illető értékrendjéből következtethetünk rá. Csak elképzelésünk és sejtésünk lehet arról, hogy a beszélő milyen helyzetben milyen lehetőségeket vesz számításba, majd azokat milyen kitételek alapján rangsorolja. A beszélő személyiségének megítéléséhez támpontot a kimondott szavai és azok kimondásának módja ad, valamint a feltételezésünk arról, hogy a gondolkodásában hasonló logikai struktúrárt követ, mint mi magunk követnénk. Beszédével, és az általa tanúsított viselkedéssel járul hozzá – esetleg akaratlanul is – a róla szóló véleményalkotásunkhoz.

Konzulens: **Garai Zsolt**, egyetemi tanársegéd

Bognár Gergely

A megoldatlan Zénón paradoxonok kétezer-ötszáz éve új gondolatokat ébresztenek

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Természettudományi Kar, Fizika-tanár szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban Zénón paradoxonjait történeti áttekintésben kívántam bemutatni. Munkám végére a tisztelt olvasót szeretném rádöbbeníteni, hogy a megoldatlan paradoxonok nem az emberi tudás megsemmisítését jelentik, hanem a történelem folyamán újabb és újabb gondolatokat ébresztettek. Célom eléréséhez dolgozatomban először röviden vázoló az eleai iskola tanítását és történeti előzményeit. Ezt követően részletesen bemutatom a paradoxonokat, és értelmezem azokat. Munkám során igyekeztem a rendelkezésre álló eredeti forrásokból dolgozni (magyar nyelvű fordításokból), ahol ez nem volt elegendő, tanulmányokat és szakkönyveket használtam. Történeti áttekintésben – mely a teljesség igénye nélkül íródott – hasonlóan jártam el. Már említettem, hogy ezen áttekintés során egy cél vezérelt, hogy szemléltessem milyen új gondolatokat ébresztettek a paradoxonok. Vázolok még több lehetséges megoldást is, köztük két egyéni gondolatot, valamint részletesen kitérek a fizika és matematika lehetséges megoldásaira, és ezek kritikájára. (Kiemelném a negyedik aporia fizikai megoldásának kritikáját, mert a legtöbb filozófus elfogadja ezt a megoldást, holott filozófiai szempontból téves.) Előbbi tudományánál főleg saját ismereteimre támaszkodtam, míg a matematikánál főleg forrásokból dolgoztam. Célom továbbra sem volt más, mint hogy bebizonyítsam: az emberiségnek a paradoxonokat máig nem sikerült megoldania. Az ellentmondástól azonban nem kell félnünk, mert ez hajítja tudásvágyunkat, és új paradigmákhoz vezet, melyekben ismét felbukkannak paradoxonok, s tovább vezetik megismerésünket. Az ellentmondások ilyen fajta értelmezésére először Feyerabend világított rá, gondolataim alapját az ő idevágó írása adta, de ezt továbbgondolva és kizárólag a paradoxonokra vonatkozóan vázoló. Egy ilyen új lehetőségre világított rá, a közelmúltban íródott tanulmányok segítségével, és egyéni gondolataimra támaszkodva, amikor röviden vázoló, hogy mit jelentenek az aporiák olyan tudományokban, mint a biológia vagy a szociológia.

Konzulens: **Dr. Ropolyi László**, egyetemi adjunktus

Danyi Róbert**A tulajdonnevek kettős arca***Szegedi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Általános nyelvészet szak, V. évfolyam*

A tulajdonnevek jelentésével kapcsolatos nyelvfilozófiai problémákra két jól elkülöníthető választ ad a nevek leíró elmélete, és a nevek Saul Kripke által kifejtett merev jelölő elmélete. A két megközelítést a szakirodalom nagy része összeférhetetlenként kezeli, Kripke érvelését sokszor hibásnak értékeli és felróják neki, hogy valójában az általa kritizált leíró elmélettel szemben nem ad számot a tulajdonnevek jelentéséről. E tanulmány célja ezt a sokszor antagonisztikusnak beállított ellentétet vizsgálni ezen két elmélet, valamint a kései Wittgenstein nevekkel kapcsolatos megítélésai tükrében. A dolgozat első részében összefoglalom a nevek leíró elméletének legfontosabb állomásait Frege, Russell és Searle tanulmányai alapján, majd rátérek a merev jelölők elméletére, végül összevetem ezeket a wittgensteini megfigyelésekkel. A vizsgálat eredményei olyan képet vázolnak, melyek a tulajdonnév szemantikai kétarcúságát teszik láthatóvá. A nevek leíró elmélete és Kripke merev jelölő elmélete a tulajdonnévvel kapcsolatos különböző jelenségeken alapulnak: Frege nem tárgyalt olyan nyelvhasználati jelenségeket, amelyeket Kripke figyelembe vett. A két elméletkor ellentéteinek mintegy szintézisét nyújtja Wittgenstein nyelvképe, amely a tulajdonnevek megértésével kapcsolatos összetettségre mutat rá. Mint ilyen, összefüggésbe hozható Kripke elméletével két vonatkozásban is: mindketten a névadás jelentőségét, annak a leírással szembeni elsődlegességét hangsúlyozzák, és a beszélői közösségek szerepét emelik ki a név, mint nyelvi jel megértésének folyamatában. Mindezek alapján azt mondhatjuk, hogy a merev jelölők elmélete beilleszthető a wittgensteini nyelvképbe.

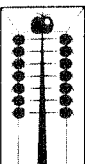
Konzulens: **Mekis Péter**, egyetemi tanársegéd

Földes Tibor Lajos**Wittgenstein védőbeszéde***Szegedi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, II. évfolyam*

Félreértette-e Ludwig Wittgenstein Gödel első nem-teljességi tételeit? Az 1980-as éveket megelőzően az általánosan elfogadott nézet az volt, hogy igen. Ám később olyan Wittgenstein interpretátoroknak köszönhetően, mint Juliet Floyd, Stuart Shanker vagy Mark Steiner felmerült, hogy a helyzet talán mégsem ennyire egyértelmű. Ezen értelmezők megpróbálták az említett tételekről szóló szöveghelyeket tágabb kontextusba helyezve elemezni. Az ilyen vizsgálatoknak mindenképpen tárgyalniuk kellett olyan kérdéseket, mint például: „Vajon milyen szándékkal tehetett megjegyzéseket Wittgenstein a Gödel-tételekről egyáltalán?”, „Mik lehettek a wittgensteini matematika filozófiának a célkitűzései általában?” vagy „Mit érthetett Wittgenstein a matematikai tétel, sejtés és bizonyítás fogalma alatt?”.

Ezeket a problémákat próbálom meg a dolgozatomban A Bizonyosságról címen összegyűjtött feljegyzésekben megjelenő matematika fogalomra támaszkodva egy valamelyest új nézőpontból megközelíteni. Egyrészt ez alapján, másrészt összevetve a fent említett értelmezők nézeteit azt szeretném állítani, hogy semmi sem utal arra, hogy Wittgenstein nem értette volna a Gödel-tételeket.

Konzulens: **Kovács János**, egyetemi tanársegéd

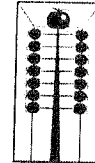
Galicza Pál**Az evolúciós gondolkodás fenomenológiai elemzése***Eötvös Loránd Tudományegyetem**Természettudományi Kar, Matematika tanár szak, V. évfolyam*

Az evolúciós magyarázat, amely a legjobbak fennmaradását állítja, tautologikusnak látszik. Hiszen, bármilyen is a jelen, akik most köztünk vannak, tehát fennmaradtak, definíció szerint a legjobbak is egyben. Hogyan egyeztessük össze ezt a megfigyelést a biztos tudásunkkal, hogy az evolúciós elmélet kétségkívül mond számunkra valamit? Másrészt, amikor fajok, vagy gének küzdelméről beszélünk, hogyan kell értelmezni ezt a küzdelmet? A biológusok szerint ez a harc csak metafora, mégis ez a metaforikus harc viszi előre és írja le az élővilág történetét.

Az ilyen és ehhez hasonló kérdések iránti kíváncsiság hozta létre ezt a dolgozatot. Szeretnénk feltárni az evolúciós magyarázat felépítését, hogy világosan lássuk: miért és hogyan fogadunk el egy evolúciós érvelést. Ahhoz, hogy ezt véghezvihessük, szükséges, hogy pontosabban megfogalmazzuk, mire is vagyunk kíváncsiak. Ehhez a filozófiai háttérrel egyrészt Husserl fenomenológiája, másrészt Polányi Mihály személyes tudás fogalma adja. Az evolúció elméletét, mint társadalmi-történeti konstrukciót tekintjük és vizsgáljuk. Megkeressük, azokat az alapvető bizalmi aktusokat, amelyeket az evolúciós magyarázat elfogadása során teszünk. Ezek az elköteleződések ugyanis nagyrészt rejtve maradnak.

A dolgozat lényegében két következtetést fogalmaz meg. Egyrészt, hogy az evolúciós magyarázat nem más, mint egy történeti magyarázat, tehát a múltnak egy meghatározott módon való elmesélése. Az evolúció csupán annyiban különbözik egy „hétköznapi” történetmeséléstől, hogy egy már kész séma alapján hozza létre a múlt elbeszélését. Ezért egy evolúciós magyarázat inkább a történelemre emlékeztet, mint a természettudományokra. Másik észrevételünk ahhoz a kérdéshez kapcsolódik, ami óhatatlanul felmerül ezután: Ha az evolúciós magyarázat valóban csak egy történet elmesélése, akkor mi adja az erejét? Mitől tűnik meggyőzőbbnek és objektívebbnek, mint egy történeti magyarázat? Megmutatjuk, hogy a nyelvbe, a szavakba vetett bizalmunk hozza létre a magyarázatot. Valójában a nyelvet helyezzük magunk felé, és a nyelv iránti elköteleződésünk rejti el azokat a bizalmi aktusokat, amelyeket az evolúciós érvelés elfogadása során felvállalunk.

Konzulens: **Dr. Kuczi Tibor**, egyetemi tanár

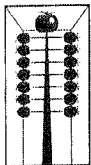
Hollókői Lajos Bálint**Nevek referenciája Millnél és Kripkénél***Miskolci Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam*

A „Naming and Necessity” című művében fejti ki legrészletesebben nevezéseméleti nézeteit Kripke. Munkájában nem csak elméletéről ad képet, hanem leírja azt a filozófiatörténeti ívet is, amely elvezet hozzá, vagyis megnevezi azokat a filozófusokat, akiket cáfolni kíván, és akikkel egyetért. Az ív, Kripke-t megelőzően három szerzőt és két elméletet említ meg, Mill rendszerét, és a Frege Russell féle leírás-elméletet. Mill az a szerző, akinek nevezéseméletével komolyabb párhuzamba állítja sajátját. Annak ellenére, hogy Kripke igyekszik pontos képet adni a párhuzamról, bizonyos pontokon nem ad kellően részletes képet annak megértéséhez. Ilyen pont az a kérdés is, hogy azonos módon referálnak-e a nevek Millnél és Kripkénél.

Kripke leírja, hogy Mill, Frege és Russell egyaránt tulajdonított episztemológiai jelentőséget a nevezésnek, és hogy ő ezt a jelentőséget gyengíteni kívánja. Arról viszont hallgat, hogy a nevezések episztemológiai jelentősége mit ad hozzá, vagy mit vesz el ezektől az elméletektől. Ez abban az esetben kevésbé zavaró, amikor egy elméletet már önmagában elutasít. De akkor, amikor párhuzamot von két elmélet között, ott hiányzik az elmélet episztemológiai jelentőségének tisztázása. Ez a tisztázatlanság a kiindulópontja írásomnak.

Munkámban arra törekszem, hogy tisztázzam az episztemológia szerepét Mill életében, és hogy pontos képet adjak arról, hogyan befolyásolják azokat a párhuzamokat és eltéréseket, amelyeket Kripke leír. Ismertetem a párhuzamot, amelyet Kripke bemutat, hogy milyen szerepe van Mill elméletében a nevezés episztemológiájának, végül rámutatok azokra a pontokra, ahol az kihát a párhuzamra. Szeretnénk rávilágítani, hogy Mill nevezésemélete a mögötte álló metafizika nélkül nem érthető, és hogy annak ellenére, így Kripke olyan párhuzamot akar megállapítani, amely nem tartható, és ezzel feloldatlan feszültséget teremt művében.

Konzulens: **Dr. Demeter Tamás**, egyetemi adjunktus

Horváth Lajos

Az eliminatív materializmus paradoxonai

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam

Tanulmányomban a Churchland-szerzőpáros által képviselt eliminatív materializmust vizsgálom az analitikus filozófia és a kognitív tudomány tükrében. Patricia és Paul Churchland az idegtudomány eredményeit felhasználva a tudat naturalista meghatározására törekszik. Filozófiai koncepciójuk, az ún. Neurofilozófia, a különböző tudományok, mint például az idegtudomány és a nyelvészet együttműködésével akarja magyarázni a tudatosság emergens jelenségeit.

A redukcionizmus módszerével szeretnék alapvető filozófiai problémákat kiküszöbölni, mint például a test-lélek dualizmus. Metodológiájuk azonban fogalmi bizonytalanságokkal és ismeretelméleti problémákkal terhelt. Az első személyű és a harmadik személyű leírások közötti ismeretelméleti szakadékok empirikus úton kívánják kezelni. Ennek megvalósítása azonban filozófiai korlátokba ütközik. A tudatos élmények végtelen gazdagságát nem lehetséges fizikalista redukciónak alávetni. Az összemérhetetlenség problémája merül fel, amikor a tudatosság filozófiai és idegtudományi meghatározásait szeretnék összeegyeztetni. A tudatjelenségek meghatározását illetően a kognitív tudományban pluralizmus uralkodik, s ezt a pluralizmust, valamint a kognitív modellek ismeretelméleti vonatkozásait Churchlandék nem kezelik megfelelően. A legalapvetőbb probléma, hogy a „magyarázati szakadék” empirikus úton kiküszöbölhetetlen, így eleve akadályokat állít az a tudatosság redukciója elé. A megismerő szubjektum nem lehet a fizikalista kutatás olyan tárgya, mint a fizika vagy a kémia által vizsgált jelenségek. A dolgozat bemutatja, hogy a Churchland szerzőpáros által képviselt eliminatív materializmus filozófiai alapjaiban problematikus, még akkor is, ha a megismerés-kutatás eredményeit igyekszik szintetizálni.

Konzulens: **Kelemen István**, egyetemi tanársegéd

Kertész Gergely

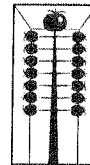
Az agyak a tartályban hipotézis és a belső realizmus

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar-filozófia szak, V. évfolyam

Dolgozatomban Hilary Putnam híres „Agyak a tartályban” hipotézisét szeretném górcső alá venni. A szakirodalomban elsősorban antiszkeptikus hipotézisként tárgyalt érv Putnam 1981-es Reason, Truth and History című könyvének első fejezetében került bemutatásra. Az érvelés valódi célja azonban, bár ez első látásra kétségtelenül nem nyilvánvaló, nem a szkepticizmus cáfolata, hanem a szerző saját ismeretelméleti álláspontjának megalapozása, egyik oldalon az általa metafizikai realizmusnak nevezett filozófiai perspektíva redukció ad abszurdum cáfolata, másfelől, többek között ennek az érvek a tanulságait leszűrve saját, úgynevezett belső realizmusának megalapozása. Álláspontom szerint, Putnam érvei nem működőképesek, sem akkor, ha antiszkeptikus hipotézisként tekintünk a gondolatkísérletre, sem akkor, ha az előbbi megközelítéssel összefüggésben, a metafizikai realizmus kritikájaként vizsgáljuk, és Putnam ismeretelméletét is csak részben képes alátámasztani.

Konzulens: **Dr. Ruzsa Ferenc**, egyetemi docens

Kovács Ágnes**Feminista tudománykritika, ismeretelmélet és tudományfilozófia***Eötvös Loránd Tudományegyetem**Természettudományi Kar, Vegyész szak, IV. évfolyam*

A feminizmus az utóbbi évtizedek egyik legjelentősebb társadalomkritikai irányzata. A feminista elemzések természettudományokra alkalmazhatósága azonban problematikusnak tűnik, mert ezekben a szubjektív, emberi tényező szerepe nem nyilvánvaló. A tudomány ugyanakkor a modernitásban betöltött kitüntetett szerepe miatt megkerülhetetlen a feminista kritika számára. Dolgozatomban a természettudomány feminista megközelítéseit tárgyalom; azt a történeti és gondolati folyamatot mutatom be, melynek során a feminista elemzés a tudományhoz képest külsődleges tényezők (a tudományos kutatás intézményi struktúrája, a nőkről és a szexualitásról alkotott androcentrikus tudományos elméletek, illetve a tudomány képes nyelve) bírálatától eljutott a tudományos módszer, illetve az objektivitás megkérdőjelezéséig, majd az ismeretelméletek kidolgozásáig. A feminista episztemológia központi gondolata a szituációba ágyazott tudás; ez egyben a felvilágosodás ismeretelméleteiben szereplő jelöletlen, univerzális megismerő pozíciójának elutasítását is jelenti.

A feminista ismeretelméletek első fajtája a feminista empirizmus, mely szerint a tudomány szexista előítéletei a tudomány létező metodológiai normáihoz való szigorúbb ragaszkodással kiküszöbölhetők. A feminista nézőpontelméletek a marxista episztemológián alapulnak, és explicitté teszik a megismerő társadalmi pozíciójának episztemikus relevanciáját. A posztmodern megközelítések megkérdőjelezzik a stabil, koherens én és az objektív valóság létezésének lehetőségét; a nő kategóriájának dekonstrukciójával a nők nézőpontja is fragmentálódik. A feminizmus és a mainstream tudományos, illetve tudományfilozófiai diskurzusok közötti szakadék áthidalásának szándékával jött létre a feminista empirizmus egy újabb változata, amely W. V. Quine elméleteire támaszkodva a feminista kritika által feltárt társadalmi tényezőt a tudományfilozófiai rendszer részévé teszi.

Konzulens: **Dr. Ropolyi László**, adjunktus

Nánási Tibor**Az Öntudat Álmai***Semmelweis Egyetem**Általános Orvosi Kar, Általános orvos szak, II. évfolyam*

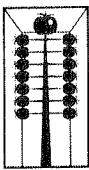
Cél: a tudati folyamatok elvi megértése; a tudatok közti kommunikációból eredő következtetések végigvitele.

Módszer: a tudat saját fejlesztésű blokkmodell segítségével történő, elvi szintű modellezése; a modelltől levonható következtetések összevetése valós kísérletek ismert eredményeivel, ezáltal a modell működőképességének ellenőrzése; az előző tesztben megfelelően teljesítő modell alkalmazása eddig még nem vizsgált jelenségekre; az ellenőrzött modell segítségével megszerzett eredmények további következtetes alkalmazása.

Eredmények: a modell ismert jelenségek magyarázatakor a valósággal egyező eredményeket adott, bonyolult jelenségeket tett könnyen kezelhetővé. Többek között sikerült elvi szinten magyarázni az öntudatot, a tudatalattit, a személyiséget, az emlékezetet, az álmokat, a meditatív transz és a tudatátgító drogok működését. Kiterjesztett alkalmazása kitágítja a tudatosság fogalmát, konkrét agyakra nem lokalizálható tudatok létezését engedve meg. Ezzel a materializmus és spiritualizmus antagonisztikus ellentétét oldja fel úgy, hogy közben a természettudományos gondolkodás törvényei nem sérülnek.

Következtetések: a felépített elméleti rendszer jól használható a tudatkutatásban, ezen túl új megközelítésben enged megvizsálni természetfilozófiai kérdéseket. Ezen formájában a tudatosság új értelmezését teszi lehetővé; továbbfejlesztve alkalmas a tudat és a valóság viszonyának újszerű vizsgálatára, potenciálisan a szubjektív valóság lényegének új megközelítésére is.

Konzulens:

Otlakán Krisztián**Természettudomány és kultúratudomány**

Eötvös Loránd Tudományegyetem

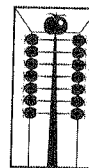
Társadalomtudományi Kar, Szociológia-filozófia szak, V. évfolyam

A dolgozat célja Max Weber és Heinrich Rickert tudományfelfogásának összehasonlítása Weber „Objektivitás”-tanulmánya, valamint Rickert Kultúrtudomány és természettudománya alapján. Weber a természettudományokat tételesen nem mutatja be, ezért a végső összehasonlítás érdekében először feltárom, hogy az „Objektivitás”-tanulmányból a természettudománynak milyen weberi képe állítható össze.

A természettudományok Weber számára olyan empirikus tudományok, amelyek a kaotikus és végtelen valóság olyan alkotórészeit vizsgálják, amelyeknek számukra nincs kulturális jelentősége. A valóság megismeréséhez fogalmak alkalmazásával juthatnak el, s előfeltevésük az, hogy a valóság jelenségeinek magyarázatában csak az általános és feltétlen érvényű összefüggések tölthetnek be jelentős szerepet. A természettudományok transzcendentális előfeltétele kevesebbet állít, mint a kultúratudományoké, megelégszenek azzal, hogy a világgal szembeni állásfoglalás képességével rendelkezünk és ezzel a képességgel élni is akarunk. A természettudományok osztályozó fogalmai között minél általánosabb érvényű, és kvantitatív formában megragadható összefüggéseket keresnek. A megalkotott törvények számukra is eszközként szolgálnak, ám nem az egyedi jelenségek bizonyos szempontokból történő megismeréséhez, hanem azok bizonyos szempontokból történő levezetéséhez. Céljuk általános és feltétlen érvényű törvényszerűségek felismerése az értelemmel nem felruházott valóságban, ezért nem a „Miért?” kérdésére felelnek, hanem azt mondják meg, hogy mi szokott történni.

Rickert és Weber tudományfelfogása nem a valóság fogalmában, nem is a tudományok tárgyválasztásának logikai menetében, nem is közvetlenül a tudományok módszerében különbözik, hanem a gyakorlati tudományos munka kezdeteként tekintett pont (az értékvonatköztetés közvetlen kapcsolódási pontjának) meghatározásával válik szét. A tudományos munkára Weber szerint nem „feltétlenül érvényes értékek” sarkallnak, hanem az adott szaktudomány sajátos tudományos érdeklődése.

Konzulens: **Dr. Erdélyi Ágnes**, egyetemi docens

Simon Lehel**Az empirikusan falszifikálható pszichoanalízis (egy új szellem-tudományos modell)**

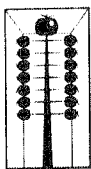
Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, III. évfolyam

Vagyok én a paciens, és van ő, a terapeuta; vagy fordítva. Létezik indulatáttét és viszontáttét. De Ferenczi óta nem igazán tudjuk eldönteni, hogy melyik melyik: a másik autoritásában, a másik tükrében, ill. ez a saját tükrőmben, a saját autoritásomban. Egymás tükörképét biztosan látjuk, de mi a realitás? Csak az, amit acting out (a folyamaton kívül) látok a tükrőben, pedig a tükrőben minden acting in játszódik.

Csak a játék a realitás, amit nem tudok alakítani, csak játszani... Csak a posztmodern nyelvjáték, ami nem konstruálható, de konstruálódik. Játsszom a játékot, a játék játszik engem, tehát vagyok. Ahogy Whitehead mondja: a folyamat menekülés a lét inkonzisztenciája elől, tehát folyamat a tauológiában... És ebből csak akkor lesz tudomány, ha a tükrő belső realitása is ábrázolható: acting in az acting out. Erre Whitehead nem volt képes. De ha ez az intraaktív tudattalan a másik pszichéjében megjelenik, mint interaktív felismerés, és fordítva, akkor egy új pszichoanalízissel van dolgunk. Az implicit tudattalan önmagában lesz explicit, úgy ahogy az explicit tudattalan megnyilvánulás implicit faktorát önmagában tudom értelmezni (és nem indirekt módon, mint a klasszikus pszichoanalízis). Így megtehetem, hogy az egész pszichoanalízist a nyelvjáték realitásaként kezeljem, mint externitást, ami maga a nyelvjáték, de empirikusan és kontrollálható módon. Ez tanulmányosorozatom intenciója.

Konzulens: **Novákné Dr. Rózsa Erzsébet**, egyetemi tanár
Gulyásné Dr. Csikós Ella, egyetemi docens

Somodi Gergő

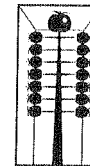
Locke, Nietzsche, metafora

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia-magyar szak, IV. évfolyam

Dolgozatom tárgya a nyelv alapvető metaforikusságának problémája. Illetve annak vizsgálata, miként jelentkezik e probléma két szerző művében. Az alapvető metaforikusság problémájának tézisszerű megfogalmazását döntően Nietzsche A nem-morálisan felfogott igazságról és hazugságról című publikálatlan pamfletjéhez szokás kötni. Nem elsődleges céloom azonban Nietzsche interpretációja. A metaforikusság problémája kapcsán inkább azt szeretném bemutatni, hogy az jelentkezik – némi hasonlóságot mutatva annak nietzschei tárgyalásával – egy jóval korábbi filozófiai műben. Ez a mű John Locke emberi értelemről írt könyve, illetve annak néhány részlete. A tárgyalás során a két szerzőt először külön mutatom be, ezt követően pedig a probléma két szerző általi tematizálásban jelentkező lehetséges érintkezési pontokra térek ki.

Konzulens: **Dr. Faragó-Szabó István**, egyetemi adjunktus

Filozófia alszekció

3. zsűri

A zsűri elnöke:

Csizmadia Sándor
CSc, egyetemi tanár, BCE

A zsűri tagjai:

Bretter Zoltán
PhD, egyetemi adjunktus, PTE

Mester Béla
PhD, tudományos munkatárs, MTA Filozófiai Intézet

Kiss Lajos András
CSc, főiskolai tanár, NYF

Paragi Beáta
PhD hallgató, BCE

Árik Zsófia**Útban egy Folyamatteológia felé***Eötvös Loránd Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam*

Ahogy a címválasztás is jelzi, a dolgozat csak állomás egy hosszabba tervezett folyamatban. A Folyamatnak csak egy fázisa, aspektusa. Ily módon kifejező: maga is folyamatban lévő, folyamat-szerű, mióta a Folyamatnak csak ilyen leírása lehetséges. Ezen minőségéből fakadnak a vele kapcsolatban felmerülő problémák. Minősége egy áramlásé, gondolatmenete, logikai szerkezete erősen asszociatív, intuitív, szintézise szubjektív, ennyiben önkényes. Nyelvválasztása, szóhasználatát időzöjelesen metafizikai-költői, saját kontextusán belül értelmezhető.

A dolgozat során azzal kísérletezem, hogy nyelvileg, szerkezetileg és tapasztalatihoz hozzáférjek egy nagyjából csak paradoxonok által és nyelvileg kevésbé megközelíthető, kifejezhető tartományhoz, állapothoz, minőséghez, melyet a bergsoni „duree” vagy a whiteheadi „extenzív kontinuum” terminusok jeleznek.

Sok szövegre és rendszerre asszociatív-intuitív és önkényesen támaszkodom, mivel célom nem egy precízen érvelt részprobléma, hanem egy nagyobb ívű szintézis felmutatása. Az anyag szerzteágazó bősége és a megadott keret szűkössége miatt nincs mód a bővebb, részlete-sen hivatkozott és érvelt kifejtésre, csak a felmutatásra.

A szöveg teljesen kibontott formájának csak előrevetített vázlata, a Folyamat körüli definíciós kísérletezés marad és pusztán jelzése a Folyamat teológiai vonatkozásának – egyelőre függetlenül a kortárs amerikai folyamatteológiától.

Konzulens: **Dr. Csikós Ella**, egyetemi docens
Ullman Tamás, egyetemi tanársegéd
Dr. Harmati Gergely, egyetemi adjunktus

Borcsiczky Edit**Racionalitás, szabadság és moralitás Kant gyakorlati filozófiájában***Pécsi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam*

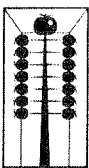
Kant filozófiájában a szabadság pozitív fogalma kapcsolja össze a racionalitást és a moralitást: a tiszta ész képes arra, hogy minden érzéki ösztönzéstől függetlenül meghatározza az akaratot, azáltal, hogy törvényt ad neki. Ebben az önmeghatározásban áll a szabadság pozitív fogalma, amelynek vizsgálata a dolgozat fő célkitűzése. Ha elfogadjuk, hogy a szabadság pozitív fogalma azonosságot teremt a racionalitás és a moralitás között, akkor ezzel azt állítjuk, hogy tisztán értelmi lényekként minden cselekedetünk megfelelné a morális törvénynek.

A kutatás első kérdésfeltevése konstitutív jellegű, és arra keresi a választ, hogy mire alapozható a kanti rendszerben az a kijelentés, miszerint tisztán értelmi lényekként minden esetben a morális törvény szerint cselekednünk? Ha tisztán értelmi lénynek lenni annyit jelent Kant számára, hogy az akarat szabad, akkor az akarat miért ne választhatna szabadságából fakadóan egy bármilyen másik elvet a kategorikus imperatívuszon kívül, hogy legfőbb elve legyen? Mint látni fogjuk, Kant válasza erre a felvetésre az, hogy a kategorikus imperatívuszt a szabad akarat nem választja. Az ugyanis már eleve a szabadság, mint kauzalitás saját törvénye.

Ha viszont csak annyiban mondhatjuk magunkat szabadnak, amennyiben engedelmeskedünk a morális törvénynek, akkor azzal a problémával kell szembenéznünk, hogy értelmezhetetlenné válik a morális rossz, tehát a szabadságunkból fakadó rossz fogalma. Célom annak megvilágítása, hogy ez a következtetés téves, mivel nem veszi figyelembe a szabadság pozitív fogalmának státuszát a kanti rendszeren belül. A szabadság ugyanis, mint noumenális kauzalitás, a gyakorlati ész posztulátuma, amely kívül esik a spekulatív ész számára megismerhető birodalom határain, így sosem láthatjuk be, miként lehetséges. Ebből pedig két dolog következik:

1. A szabad, de a morális törvénynek ellentmondó akarat nem lehetetlen, még akkor sem, ha a gyakorlati ész szempontjából teljességgel irracionális.
2. A szabad, de a morális törvénynek ellentmondó akaratról sosem láthatjuk be, miként lehetséges.

Konzulens: **Dr. Boros János**, egyetemi tanár

Böngyikné Balázs Boglárka

„Tudni és tudva lenni” – erkölcsstani összehasonlító vizsgálat

Eötvös József Főiskola

Tanító szak, végzett

A „Tudni és tudva tenni” cím egyaránt magában foglalja az erkölcsi értelemben vett „helyes” és „helytelen” életmód vezérfonalát. A szóhasználat is sejteti, hogy a tudásnak és tudatosságnak, ez esetben a „helyes” tudásának és a „helyes cselekedet” tudatosságának mily nagy szerepe van választásainkban.

Munkám célja, adatok gyűjtése a főiskolai tanulmányait kezdő és éppen befejező fiatalok körében arra vonatkozóan, hogy a „jó”, a „becsület”, a „szeretet” s a „hazugság” nem valamely távoli, könyvekben körülírt, az elme számára nehezen megragadható fogalmak, hanem a másokhoz való közeledéseinkben realizálható viszonyok.

Egy általam készített anonim kérdőív segítségével kívántam az EJF PF I.-IV. évfolyamos, nappali tagozatos hallgatóival végiggondolni a „hazugság-becsület” kérdéseinek egy részét, majd a nyert válaszokat kielemezni, összehasonlítani. A minta mindkét évfolyamon meghaladta a száz főt. A kapott adatokat a kérdések témái köré csoportosítva elemeztem, s a kiemelkedő eltéréseket a mindennapi szereplő százalékos forma és diagrammok hivatottak plasztikussá tenni.

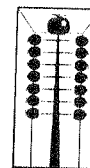
A statisztikai megjelenítéssel párhuzamosan, a „beszélgetőtársam” kérdései mentén gondolom tovább az éppen adott problémát, s igyekszem megtalálni a benne rejlő emberi motívumokat, valamint vonom le következtetéseimet; s ahol szükségesnek érzem, hangot adok további kérdéseimnek.

A hipotézisemnek megfelelően, a kapott válaszokból – többek között – kiderült, hogy a „tudottan erénytelen” cselekedetek jóváhagyást nyernek, s a „tudott erények” elhagyottá válnak a megkérdezettek többségének gyakorlatában.

Megállapítható, hogy az I. és IV. évfolyam között alapvető az eltérés az elkövetett hazugságok „nagyságában”, „komolyságában” és az önmaguk felé támasztott erkölcsi követelményben.

A vizsgálat alapján nem mutatható ki erkölcsi „fejlődés” az eltelt három esztendőben, pontosabban fogalmazva, nem nevezhetőek a változások „fejlődésnek”.

Konzulens: **Hajdú Miklós**, főiskolai adjunktus

Bujalos Éva

Filozófia és jog – Avagy kísérlet annak bizonyítására, hogy a kanti moralitás és politika közötti szakadék nem áthidalhatatlan

Debreceni Egyetem

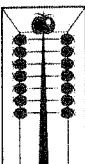
Állam- és Jogtudományi Kar, Jogász szak, V. évfolyam

A vizsgálódás fő célja, hogy a filozófus individuális moralitásra vonatkozó gyakorlati elveiből kiindulva bizonyítsa, a kanti egyén morális törvényei és értékei megtalálhatók a gondolkodó jogelméleti és politikai nézeteiben is. A két terület nem válik el élesen egymástól. Az alapvetően azonos elvek és normák más-más szférában szerepeltetve, más-más módon kerülnek megfogalmazásra.

A szubjektumra vonatkozó morális törvények, a kanti szabadság fogalmak bemutatása után annak elemzése, hogy a moralitás szférájából kiszorított boldogság utáni vágy, az emberek egyéni igényeinek érvényesülése milyen módon szabályozható a filozófus szerint egy közösségben. A kanti 'morálisan jó', a 'legális' és a 'jogi törvényeknek nem ellentmondó' fogalmak meghatározása és a köztük lévő különbségek gyakorlati példán keresztül érzékeltetése. A polgári állam a priori alkotmányos elvei és az egyén moralitására vonatkozó elvek közötti párhuzam bemutatása.

A dolgozat legfontosabb eredményeinek a következő konklúziókat tekinthetjük: az erkölcs területéről száműzött egyéni vágy és boldogság problematikájára választ találhatunk a kanti jogi és politikai elméletekben; a filozófus rendszerében egymásra épülnek az individuális moralitás elvei, a helyesen működő polgári állam közösségi elvei és a nemzetközi jog területén születésre váró Népszövetség elvei.

Konzulens: **Dr. Simon Attila**, egyetemi docens

Dolleschall János**A modern liberalizmus születése - Liberális eszmék Hobbes Leviatánjában***Szegedi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, III. évfolyam*

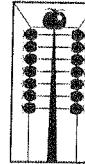
A kutatásom célja, hogy bizonyítást nyerjen Leo Strauss azon állítása, mely szerint Hobbes a modern liberalizmus megalapítója. Értekezésemben sorra veszem azokat az elemeket, melyek a liberalizmust döntően meghatározzák (az individualizmust, az értékrelativizmust, az egalitarizmust, a jogokat, törvényeket, büntetéseket, valamint az oktatás és a vallás szerepéről vallott meggyőződéseket), majd megvizsgálom, milyen formában találhatók meg ezek Hobbes filozófiájában. Fény fog derülni többek között arra, hogy Hobbes az individuum jogait mindig a kötelességek fölé helyezi, hogy semmilyen objektív értéket nem ismer el, hogy elkötelezett híve az emberek egyenlőségének, illetve, hogy úgy vélte a büntetés célja nem a bosszúállás, hanem a jó útra térítés. Vizsgálódásaim fényében tehát határozott megállapítást fog nyerni, hogy nem Locke vagy Spinoza fektette le a modern liberalizmus alapjait, hanem az őket megelőző, és rájuk nagy hatást gyakorló Hobbes.

Konzulens: **Dr. Boros Gábor**, egyetemi docens**Fazekas Réka****A nyelvről és a realitásról, avagy a posztmodern elmélete***Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola**Hiittanár-német szak, V. évfolyam*

Munkánkban a posztmodern mint jelenség és mint az utolsó megfogható szellemtörténeti kor, illetve korszakváltás elméleti-ideológiai háttérét igyekszünk röviden és bevezetésszerűen összefoglalni. A posztmodernről az utóbbi néhány évtizedben rengeteg tanulmány, album, szakdolgozat és értékelés született, amelyek különböző – például vallási, művészettörténeti, esztétikai, (irodalom)történeti, nem utolsósorban filozófiai – szempontjai között szinte lehetetlenség eligazodni. A filozófiai szemponton belül a nyelvfilozófiai-nyelvészeti az, amelyik csak a legszűkebb tudományos körökben bontakozott ki a maga lehetséges teljességében.

Röviden összefoglalva a következő címszavakban határozhatjuk meg a posztmodern elterjedésének irányait, elemeit: nyelv(észet) és filozófia, strukturalizmus, jelelmélet, relativitás, formalizálás (sztereotípiák), történetietlenség, hiperracionalizmus és hiperreflexivitás, kommunikáció, virtualitás.

Fogalmunk sem lehet, mi jön még azok után, hogy a múlt századelőn elidegenedett embert a strukturalizmus nyelvhasználóvá fokozta le, a gazdaság pedig mint fogyasztóra tekint rá. Az objektivitásnak mindenesetre vége, a posztmodern embere, alkotásaival és szórakozásaival egyetemben cinikus, aki minden realitást kétségbe von. De ezt is meghaladtuk; az új kérdés: hogyan értelmezzük önmagunkat egy olyan világban, amely minden realitását az Internet-kultúrára és a tőzsdére alapozza? Hová lett az ember szabadsága, hová lett a gondolkodás és a nyelv(használat) egészsége, mi lett az ember helyével a világban? A virtualitás már fiatal korban bekerül az emberek tudatába, ebben élénk asszisztensek az elfoglalt, gyereküket a televízió előtt nevelő szülők. Képtelenek vagyunk önmagunkat teljesen értelmezni, elmondani – úgy tűnik, erre a nyelv és a gondolkodásunk is végképp kevés. Az ember nem mindenható, de el kell vele hitetni, hogy helye van a világban. Ez talán a második modern és az utána következő korok feladata.

Konzulens: **Dr. Birher Nándor**, főiskolai tanár

Gyarmathy Ákos

A kanti igazságfogalom elhelyezése a kortárs igazságelméleti vitákban

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, III. évfolyam, Néprajz szak, II. évfolyam

Dolgozatomban azt fogom megvizsgálni, hogy az igazságelmélet mely irányzatainak érvei találhatók meg inkább a kanti filozófiában. Az ezt a témát tárgyaló gondolatmenetek többsége Kantot, a nevezetes B82 szöveghely alapján a korrespondencia-elméletbe sorolja. Azonban a korrespondencia-elmélettel szemben felmerülő kétségek befolyásolhatják ezt a klasszikus besorolást.

A két klasszikus igazságelmélet – a korrespondencia- és a koherencia elmélet – közül mindkettő megemlíti Kantot előfutárai között, ami végső soron a kanti igazságfogalomról szóló vita kialakulásához vezet. Ez a következő kérdéseket veti fel: Mely igazságelmélet jogosultabb őt előfutárának tekinteni, avagy tekintheti-e mindkettő, esetleg egyik sem? Egy rendszerbe olvasható-e a koherencia-elmélet és a korrespondencia-elmélet? Mi lehet egy kantianus filozófus válasza a korrespondencia- és a koherencia-elméletek vitáira?

Dolgozatomban amellet fogok érvelni, hogy Kant rendszerének megjegyzéseit interpretálhatjuk olyan módon, mi szerint azok hasonlóak a korrespondencia elmélet bizonyos megállapításaihoz, de megfigyelhetők bennük a koherencia-elmélet elveihez hasonló tételek is.

A kanti ismeretelmélet vitatása abba a problémába ütközik, hogy Kant általában negatív kritériumokkal dolgozik, és nem egy pozitív definíciós szabállyal, amibe behelyettesíthetnénk, a kritérium által vizsgálni kívánt (kritizált) tárgyat. Így a kanti igazságelméletre nem kérdezhetünk rá olyan egyszerűen, hogy megvizsgáljuk Kantnak az igazságról adott definícióját.

Lehetséges, hogy a kanti elmélet nem csupán az egyik igazság-elmélet érveit vagy ahhoz hasonló érveket használ, hanem érvei közé keverednek mind a korrespondencia-, mind a koherencia-elmélet által később felhasznált és pontosított érvek. Ez azonban nem feltétlenül jár a következménnyel, hogy mindkét elméletet elfogadná Kant. Feltehető, hogy szigorú értelemben egyik elmélet előfutárának sem tekinthető, azonban ötleteket adhat arra, hogyan alkalmazhatóak együtt a két elmélet érvei.

Konzulens: **Dr. Boros János**, egyetemi tanár
Garai Zsolt, egyetemi tanársegéd

Király Dénes – Szabad Péter

Az alaptalan konspirációs teóriák jellemzése, avagy miért ne lehetne gond az összeesküvés-elméletekkel?

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Villamosmérnök szak, V. évfolyam

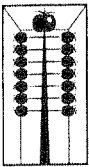
Dolgozatunk megírásával arra tettünk kísérletet, hogy megmutassuk, léteznek az összeesküvés-elméleteknek olyan tulajdonságai, melyek együttesen alaptalanná teszik azt. Főként az említett elméletek azon sajátosságaival foglalkozunk, melyek felismerésével és értelmezésével lehetőségünk nyílik megalapozott véleményt alkotni azok elfogadhatóságáról. Ez egyben azt is magában foglalja, hogy mindezen eredmények birtokában sem áll módunkban igazolni vagy cáfolni ezeket a hipotéziseket, hiszen természetüknél fogva erre nem nyújtanak lehetőséget.

Vizsgálatunk kiindulópontját egy kevésbé ismert összeesküvés-elmélet részletes érveléstechnikai elemzése képezi, melynek témája a 2001. szeptember 11-én bekövetkezett USA elleni terrortámadás és az azt követő amerikai terrorellenes politika.

A fentiekben összefoglalt konspirációs teória érveléstechnikai elemzése csupán eszközt szolgáltat annak átfogóbb vizsgálatához, melynek célja, hogy az elfogadhatóság megítélésének szempontjából fontos megállapításokat tegyen az érvelési struktúrára vonatkozóan. Azt állítjuk, hogy a kutatásunk tárgyát képező konspirációs elmélet cáfolhatatlansága, az általuk használt racionális megközelítési mód, a hivatalos magyarázatnak ellentmondó érvelési tendencia valamint a tudományos és a hétköznapi gondolkodás ütköztetése együttesen alaptalanná teszi azt, azaz kijelenthetjük, hogy álláspontjának elfogadására nem nyújt elégséges magyarázatot az igazság megismerésére eleddig a társadalmunkban is elfogadott és alkalmazott módszerekkel törekvő befogadó számára.

Tanulásgként azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a konspirációs elméletek megítélését elősegítő túlnyúltni kényszerülünk azon az eszköztáron, mely általában az érvelések értékeléséhez nyújt szilárd támpontot, és be kell vonnunk a vizsgálatba más filozófiai illetve ismeretelméleti nézőpontokat.

Konzulens: **Tanács János**, egyetemi adjunktus

Koczka Szilárd

Nietzsche állata, avagy az „önmaga” mint a természettudományos szemlélet eleve morális (nem egoista) emberképének alternatívája

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, IV. évfolyam

A dolgozat első részének célja kimutatni a természettudományos diszciplínák morálfilozófiai vonatkozásai és a nietzschei koncepció közötti lényegi különbséget. A nietzschei „önmaga” a természettudományos emberképpel szemben nem – morális lény, ha a morálison a nem – egoista cselekedetet értjük. Az összehasonlító elemzés módszerével a természettudományossal alternatív elképzelésként megjelenő Nietzsche interpretációhoz juthatunk, amelyhez képest a természettudományos naiv, előre feltételez az emberben bizonyos képességeket, melyek a moralitás nyelvén: erények.

Az individualitás Darwinnál, Lorenznél és Nietzschénél is szerepet kap, mi több hangsúlyos szerepet. Darwin az egyed túléléséről beszél, Lorenz nemcsak a darwini elméletet követi, hanem az individualitást a csoporton belüli kötelék megjelenésének magyarázatakor is központi kérdéssé teszi. Az „önmaga” Nietzschénél egy olyan koncepciót takar, melyben a test elsődlegessége azt a radikális szemléletváltást jelzi, amit a darwini elmélet és az azt alapul vevő lorenzi elképzelés nem tesz meg.

A második rész a társadalom, mint a morált meghatározó alakzat kialakulásának kérdésére adott válaszokat taglalja. Itt is kitűnik, hogy a darwinista tudományos megközelítés eleve adottnak vesz olyan ösztönöket vagy képességeket, amelyek az egyéni akaratot a „közjó” érdekében a társadalmi akaratnak vetik alá. Nietzsche ezzel szemben a „félvad állat” egyfajta megbetegedéséről beszél, ami a hatalom akarásának korlátozásával jár együtt.

Konzulens: **Schwendtner Tibor**, egyetemi docens

Kőszeghy Kolos

Az ökológiai niche egy operatív formalizálása

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Természettudományi Kar, Biológus szak, V. évfolyam

A különböző niche-koncepciók az ökológia sok részterületével függenek össze, de általában legfontosabb magyarázó szerepüket a kompetitív kizárás és a korlátozott hasonlóság kérdéskörében játsszák, és lényeges az evolúciós vonatkozásuk is, főleg az adaptáció és a fajképződés kapcsán.

Az eltérő niche-meghatározások, és a koncepció használati módja alapján az egyes megközelítéseket két fő csoportba lehet sorolni. Az egyik megközelítés azokra a környezeti kondíciókra helyezi a hangsúlyt, amik között egy-egy populáció fennmaradása biztosított. Ettől lényegesen különböző az a megközelítés, hogy az együttélő fajok miként osztják fel egymás között a rendelkezésre álló készleteket adott környezeti kondíciók között.

A dolgozat egyik fő tanulsága, hogy ez a két eltérő megközelítés formálisan sem egyeztethető össze, mivel a környezet más-más attribútumait vizsgálják. Mindemellett a populáció fennmaradási lehetőségeit vizsgáló egzisztenciális értelmezés, és a készlet- vagy niche-tér felosztáson alapuló koegzisztenciális értelmezés a szakirodalomban többnyire keveredik. Az értelmezésbeli különbségek fenti distinkciója mellett áttekinthetővé és tisztázhatóvá válnak az ilyen keveredésből adódó ellentmondások.

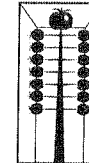
Tisztázzuk a két interpretáció formális viszonyát, és ezzel egy kiindulási lehetőséget teremtünk a niche konzisztenssé tételére irányuló további törekvés számára. A két értelmezés közül a koegzisztenciális niche-felfogás irodalma kiterjedt, és ez az interpretáció megfelelően formalizált. A populáció fennmaradási lehetőségeire reflektáló egzisztenciárium-interpretáció ehhez képest jelentősen háttérbe szorul, és az eredeti hutchinsoni meghatározással maradéktalanul összeegyeztethető módon nem is formalizált.

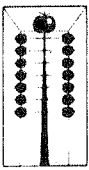
A dolgozatban a niche egzisztenciárium-interpretációjának formalizálását mutatjuk be. Ezzel hozzájárulunk egyrészt az e téren mutatkozó hiány mérsékléséhez, és ami ennél fontosabb ennek az interpretációnak a konzekvens formalizálása révén megteremtjük a lehetőséget a két értelmezés keveredéséből adódó ellentmondások egyszerű formális áttekintésének.

Ez az alapvető megkülönböztetés nélkülözhetetlen a modellek világos csoportosításához, és az ökológia vonatkozó kérdéseinek ezen modellek alapján történő megválaszolásához. A téma legújabb irodalmi példái a válaszok alapját a koegzisztenciális interpretációnak megfelelő modellekben jelölik meg. Az ökológiai szakmában azonban olyan erősen élnek az egzisztenciális értelmezés elemei, hogy a két megközelítés konfúziómentes elkülönítése csak mindkét interpretáció külön-külön, de egymásra reflektáltan történő formalizálása révén képzelhető el. Az elkülönítésre történő reflexió és az eddig hiányosan formalizált egzisztenciárium-interpretációnak megfelelő általános modell bemutatása volt a dolgozat célkitűzése.

Bemutatjuk ezen interpretáció formális alapjául szolgáló állapotér-modelleket. Reflektálunk az állapotér és a niche viszonyára, formálisan elkülönítjük a két niche-értelmezést, és áttekintjük viszonyukat.

Konzulens: **Dr. Kampis György**, egyetemi docens

Szathmáry István

John Lukacs történelmi filozófiája és a történelmi tudat

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Történelem-kommunikáció szak, végzett

Jelenkori történelemfilozófiát vagy a történetírás módszertanával foglalkozó munkákat olvasva szembetűnő, hogy szinte általános az a vélekedés, mely szerint az „igazi” (szak)történészek többsége a történetírással kapcsolatban felmerülő/felvethető filozófiai, módszertani problémákkal nem szívesen kel bírokra, míg más tudományterületek képviselői (filozófusok, pszichológusok, irodalmárok stb.) közül számosan jó ideje ismét élénk érdeklődést tanúsítanak a történelem és a történetírás kérdésköre iránt (és nem mulasztják el közben hangsúlyozni a fent említett talán visszas helyzetet).

John Lukacs, vagyis Lukács János (szül: 1924) ezzel szemben olyan kortárs történész, aki már igen korán, szinte pályafutása kezdetén elébe ment a hivatását érintő metodológiai és ismeretelméleti kihívásoknak. Erről tanúskodik A történelmi tudat (1968) című műve, melyben azokat az elméleti alapvetéseit fektette le a történetírás mikéntjéről, melyek meghatározták a tényelvű, determinista történészettel tudatosan szakító gondolkodásmódját, kutatói-írói karakterét; valamint politika- és kultúrtörténeti kötetek módszertani irányelveit jelölték ki.

Dolgozatomban Lukacs „történelmi filozófiájának” rekonstruálására teszek kísérletet, vagyis igyekszem munkásságát és teoretikus történelmi teljesítményét egyrészt a történelemfilozófia hagyományába illeszteni, vagy azzal szemben kijátszani; másrészt a posztmodern történetírás elméleti hozadékával számot vetve próbálom boncolgatni a történetírás ismeretelméleti és nyelvi kihívásait, továbbá bemutatni, hogy az általam választott magyar származású amerikai történész milyen válaszokat fogalmaz meg ezen kihívásokkal szembenézve.

Konzulens: **Dr. Ocskay Gyula**, egyetemi tanársegéd

Zóka Péter

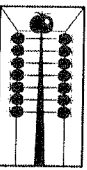
A „nemzeti filozófia” problematikája Alexander Bernát munkásságában

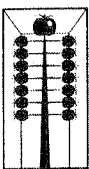
Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia-történelem szak, III. évfolyam

A dolgozat alapvetően a magyar filozófia történetének egyik meghatározó személyiségével, Alexander Bernáttal foglalkozik. Az ő munkásságán belül arra a kérdésre keresi a választ, hogy miként jelennek meg a „nemzeti szellem”, „nemzeti filozófia”, „magyar filozófia” fogalmak bölcseletében. A magyar filozófia történetén belül Alexander a viszonylag kevésbé dokumentált szerzők közé tartozik, annak ellenére, hogy a hazai tudománytörténetben meghatározó szerepre tett szert a 19. század második felében. A fent említett fogalmak nagy jelentőséggel bírnak a szerző filozófiai érdeklődésének tekintetében, ezért is helyezem a „nemzeti” problematikát vizsgálódásaim homlokterébe. Számos hazai, kisebb részben idegen nyelvű szakirodalom felhasználásának segítségével igyekszem megvilágítani a szerző felfogását, gondolkodásának hátterét, érvelésének esetleges hiányosságait, logikai inkonzisztenciáit. Teszem mindezt abban a szellemben, hogy talán hozzájárulhatok Alexander gondolatainak mélyebb értelmezéséhez, s egy kevés adalékkal a magyar filozófia-történeti kutatás egészéhez is.

Konzulens: **Dr. Somos Róbert**, egyetemi tanár

Aszalós László Attila

Halottak napja Vízaknán. Kérdések és válaszlehetőségek egy délerdélyi szórvány életéből

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Kulturális antropológia szak, III. évfolyam,

Magyar szak, V. évfolyam

Dolgozatomban az Erdély déli részén fekvő Vízakna városban élő magyar reformátusok Halottak napi szokásait mutatom be. A másfél éves igen intenzív terepmunka eredményeként elértem, hogy jómagam is vízaknainak számítsak. A tereppel való közvetlen viszonyunk köszönhetően így minden rítuson részt vehetek, és olyan mélyfúrásokat végezhetek a kultúra terén, melyek hozzásegítenek rávilágítani a mögöttes tartalmakra. Tanulmányom során feltárom a befogadásom folyamatát, majd minden részletet bővebben értelmezve bemutatom a Halottak napi szokásokat, megállapítom azok jelentőségét a helyiek és az elszármazottak számára, és meghatározom a további kutatás irányvonalát.

Konzulens: **Papp Richárd**, egyetemi tanársegéd

Becze Szabolcs

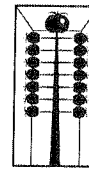
Helyek emlékezete – az emlékezet peremére szorult történelem. A kollektív emlékezet megnyilvánulási formái egy szlovákiai magyar közösségben, Jabloncán (Silická Jablonica)

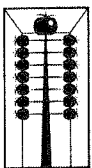
Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam

Jablonca (Silická Jablonica) egy apró szlovákiai falu, Rozsnyótól mintegy 30 km-re található. A település hosszú történelmi múltja tekintetében (az általunk talált eddigi legrégebbi említése egy 1386-os birtokösszeírásban olvasható), és ezalatt mindvégig megőrizte magyarságát, öntudatát; egy szilárdnak mondható identitással rendelkezik. Az 1920-as határmódosítás során az akkori Csehszlovákiához csatolták, majd 18 év után újra Magyarország része lett. A második világháború színterén fordulatot hozott, 1945-ben visszacsatolták a csehszlovák államhoz, azonban sem az azt követő, sem a későbbi, Klementa Gottwald-féle reszlovakizációs mozgalom nem működött a faluban, mindattól függetlenül, hogy a szocialista eszmék táptalajra találtak. Megindult a földek közösségi használatát célzó reform, mely jelenleg az egyik recens problémája a településnek, ugyanis kevesen kapták vissza földjüket, melyből éltek. Ebből kifolyólag nagy a munkanélküliség aránya. A hetvenes évektől észlelhető egy demográfiai válság, a falu lakossága a kilencvenes évekre a felére csökkent, ez jelenleg 250 fő körül mozog. Nagy az elvándorlás, és jórészt már csak az idősek élnek itt. A faluban maradt néhány fiatal azonban próbálja feltámasztani és megőrizni hagyományait (Polgári Társulás, hagyományőrző táborok és egyéb kulturális rendezvények szervezése), melyben az idősebbek is segítenek. A kutatás 2002 júliusában indult meg, a Rozsnyói Bányászati Múzeum felkérésére a Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszék kutatócsoportja végez komplex életmódkutatást.

Dolgozatomban a közösség által alkalmazott mnemotechnikai gyakorlatok néhány speciális esetével foglalkozom, azzal, hogy a közösség kollektív énképének fenntartása és megőrzése érdekében milyen emlékezeti formákat alakított ki. Az "emlékhelyek" egyfajta identitáskonstruáló és erősítő funkcióval bírnak, mind a társadalmi-interakciós terek, mind a szemiotizált, azaz a megjelölt emlékhelyek – emlékművek – a falu közösen megélt múltjának és önképének társadalmi reprezentációi. Mindez két síkon működik. A közösségi-interakciós terek, ahol a falu társadalmi kommunikációja zajlik. A rítusok, összejövetelek helyei sajátos kollektív emlékezeti terekként értelmezhetőek, ahol az interakciók által ezek az "élményterek" a múlt jelenbe való beemelésével és szimbolikus-rituális újraélésének emocionális-érzelmi töltetével a kulturális felejtés ellen dolgoznak. Az emlékművek az emlékezet és a történelem viszonyában láthatóvá teszik a csoport saját tárolt tudáskészletének bizonyos vonatkozásait, explicit formában jelenítik meg a kollektív emlékezet tárgyi megnyilvánulásainak kulturális kontextusát, jelek által egyszerre sűrítve önmagába a múlt jelentős momentumait. A kollektív emlékezet és a történelem különös konstellációjáról van szó. Az emlékhelyek kapcsán tágabb értelemben a közösség etnikus identitásának, a falu magyarságtudatának reprezentálásával találkozhatunk, másrészt az etnikus önképhez tartozó történelmi-politikai attitűdök, tartalmak rituális, esztétikai keretbe helyezésével kísérletet tesznek a közösségi lét ezen vonatkozásainak legitímációjára.

A dolgozatomban foglalkozom még a közösség által emlékezetben tartott, úgynevezett "imaginárius" helyekkel, melyek nagyrészt a szájhagyományban léteznek, valamint a falu szomszédságában, közvetlen környezetében található, korábban Jabloncával intenzív kapcsolatban álló falvak közösségi narratívájával. Ezen elképzelt helyeknek és falvaknak a közösség narrációjában betöltött szerepe érdekes.

Konzulens: **Dr. Ilyés Zoltán**, egyetemi docens

Fáy Ádám

A moldvai csángó hangszeres zene folklorizmusa

Miskolci Egyetem

Bölcseztudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam

Dolgozatomban a moldvai csángó zene magyarországi folklorizmusát elemzem. Egyrészt gyűjtésekről illetve a recepció fontosabb eseményeiről adok történeti áttekintést. Másrészt vizsgálom a folklorizmus különböző közegeit, illetve az ezen belül megjelenő formákat.

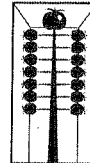
Alapvetően a folklorizmus két közegét különböztetem meg. Az egyik egy speciálisan magyar, a hetvenes években ellenkultúraként indult szakmai-ideológiai csoportosulás, a táncházmozgalom. A moldvai csángó zene számára ez volt az elsődleges magyarországi fórum, ugyanakkor a mai napig itt fogadja a legtöbb ellenérzés is. A mozgalmon belül ugyanis alapvetően megkülönböztethető két-féle viszonyulás: egyrészt az elfogadás gestusa, másrészt az elutasításé.

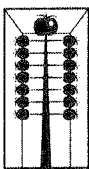
Nagyon árulkodó a moldvai csángó hangszeres zene ellen leggyakrabban hangoztatott kifogás: „Román!” (Vagy másképpen: „Nem magyar!”) Ez az ítélet a moldvai táncázás szintjén belül egy állandó önértékelési-önmeghatározási kényszerhez vezetett. A 2004-es táncháztalálkozó keretein belül került megrendezésre a „Mi a magyar a moldvai csángó magyar népzeneben?” című konferencia. (Ugyanakkor a „Mi a magyar az erdélyi magyar népzeneben?” kérdés feltétele is szinte elképzelhetetlen.)

A táncházmozgalom ellentmondásos viszonyulása ellenére, a későbbiekben jelentős mértékben katalizálta a táncházmozgalmon kívüli folklorizmus folyamatát. Ebben a térben az előbbi kételyek már jószérivel fel sem merültek. Ellenkezőleg, a nemzeti hagyományteremtés specialistái a moldvai csángó hangszeres zenét örömmel üdvözölték mint „ősmagyar” survivalt. Szerepe ennek megfelelően alakult; lovasíjász bemutatók, magyar estek, történelmi filmek kísérőzenéjévé vált. (Ez a jelenség aztán a táncázás szakma képviselőit végképp lehetetlen helyzetbe hozta. Egyik oldalról elvárják a tiszta hagyományőrzést, másik oldalról anyagilag finanszírozzák annak voltaképpeni elárulását.)

A folklorizmus kitermelte a maga moldvai csángó, (illetve moldvai cigány) specialistáit is. Általában elmondható, hogy az adatközlőkből táncázás zenészek lettek, akik majdnem annyit vannak Magyarországon mint Moldvában, illetve a helyi viszonyokhoz képest jelentősen meggazdagodtak. Ez a moldvai csángó népzeneben – a találkozások, egymás dallamainak, táncainak átvételén keresztül – jelentős homogenizációhoz vezetett. A mai gyűjtések ezért ezeket már igyekeznek ki-kerülni, illetve új adatközlőket találni.

Konzulens: **Lágler Péter**, egyetemi adjunktus

Gulyás István

Modernizációs hatások az alföldi tanyavilág és a gyimesi csángók tükrében

Szent István Egyetem

Jászberényi Főiskolai Kar, Szociálpedagógus szak, IV. évfolyam

Konzulens: **Antal György**, főiskolai adjunktus

Hajdú Ildikó

Borturizmus Tarcalon. Tarcali borászat: gazdasági struktúra és kommunikáció a turizmus tükrében

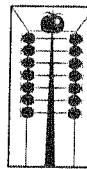
Miskolci Egyetem

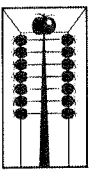
Bölcsészettudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam

Dolgozatom Tarcal (B.-A.-Z. megye) borászatát és borturizmussal való kapcsolatát, valamint ennek a helyi hagyományokra gyakorolt hatását elemzi. A település Tokaj-hegyalja zárt borvidékének déli részén található. Itt is, mint Hegyalja többi településén, a bor és a borászat a mezőgazdaság legfontosabb ága. A szőlő a mai napig monokultúra Tarcalon, ahol a 3376 lakos közül több mint 820 tagja a hegyközségnek és szőlészettel, borászattal foglalkozik. Monokultúrává válását a Hegyalján készülő egyedülálló bornak, az aszúnak köszönheti, mely a borászathoz kapcsolódó hagyományok legfontosabb elemévé is vált.

A borászok életvitele a '90-es években jelentős változásokon ment keresztül. Ennek során nemcsak az előző rendszerben létrejött gazdasági helyzetet kellett gyökeresen átértékelniük, hanem egy döntően új borkultúrát és értékesítési stratégiát kellett kialakítaniuk és elsajátítaniuk. Az ekkor meginduló társadalmi-gazdasági folyamatok egyrészt új hagyományokat hoznak létre, másrészt régieket élesztenek fel módosult tartalommal. A birtokszerkezet radikális átrendeződésével és a tömeges piacvesztéssel a tájegység teljes termelési vertikuma átalakul. Ezek a gazdasági, társadalmi és kulturális folyamatok napjainkra rajzolódnak ki elég markánsan ahhoz, hogy a borászat és az újonnan megjelenő turizmus szervezésének irányai megragadhatók legyenek. Kutatómunkám célja ennek az új helyzetnek a feltárása volt.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetemi docens

Kasznár Veronika Katalin

Emlékezet és felejtés egy lokális konfliktusban. A svábok és az 1948-ban betelepített magyarok viszonya Pusztavámon

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, IV. évfolyam, Magyar szak V. évfolyam

A második világháború után Magyarországon több olyan programot foglalmaztak meg, amelyek kisebb-nagyobb csoportok lakhelyváltoztatását irányozták elő. A svábok kitelepítése és a cseh-szlovák-magyar lakosságcsere volt a két, legtöbb embert érintő intézkedés. Dolgozatomban a fejér megyei Pusztavám községben a kitelepítés és a lakosságcsere következményeként a svábok és a Felvidékről betelepített magyarok között kialakult lokális konfliktust, illetve annak megszűnését vizsgálom.

A második világháborút követő kényszermigráció és az azzal járó vagyonszerzés az érintett csoportok addigi társadalmi, vagyoni státuszának megváltozásához vezetett. A negatív változások hatására addig érvényesnek tekintett identitásuk sérült. Ennek kezelésére a fejér megyei Pusztavámon élő svábok, és felvidéki magyarok kezdetben egy elsősorban etnikai alapon szerveződő konfliktust használtak fel. Ma a két csoport kitelepítés utáni harmadik generációjában nincs konfliktus, a közösségek tagjai kialakítottak egy olyan identitást, melynek a kényszermigráció, a vagyonszerzés, mindaz, ami az 1940-es években történt, nem része. Ez az új identitás értelmezhető a felejtés eredményeként. Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy hogyan alakult át Pusztavám lakóinak emlékezete a kitelepítésről, a konfliktusról; melyek azok a momentumok, amelyeket elfelejtettek, amelyekről nem beszélnek; s a felejtés hogyan hatott identitásuk alakulására.

Konzulens: **Dr. Feischmidt Margit**, egyetemi adjunktus

Kovács Ildikó

A prostitúció néhány történeti kérdése

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Néprajz szak, V. évfolyam

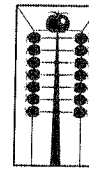
A debreceni bíróság által tárgyalt szexuális jellegű büntetőperekkel foglalkozom ebben a dolgozatban. A vizsgálat konkrét tárgyát az 1740 és 1749 közötti időszakban a család és nemi erkölcs ellen vétkező, illetve boszorkányság vádjával perbefogott nők képezik.

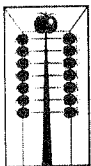
A dolgozat célja történeti források szövegközpontú vizsgálati módszer használatával átfogó képet adni a női szexuális deviancia és a női bűnözés keretein belül a paráználkodási perek narratív struktúráiról, illetve a perbe fogott nők bűnösségével kapcsolatos jogi és közösségi megítélések változásairól a civisvárosi közegben lefolytatott tárgyalások alapján.

A vizsgált problémakör három szinten kerül elemzésre: társadalmi, területi, és személyi vonatkozásban. Társadalmi vagyis makro szinten a család egységének védelmezésével, a nemi élet erkölcsösségének normatív szabályozásával találkozunk. Mezo szinten a városi bíróság levéltárában fellelhető iratok felhasználásával, azokat narratívák értelmezésének szempontjai szerint elemezve bontom ki a vádlott és a hatalom képviselőinek kapcsolatát. Az egyéni szintekre levetített mikrokörnyezeti vizsgálat kísérletet tesz a társadalom szempontjából deviánsnak ítélt magatartás okainak, illetve az egyéni és közösségi normarendszer különbözőségeinek és hasonlóságainak feltárására. Ez az intertextuális elemzés tesz kísérletet férfi és női elbeszélő struktúrák különbözőségeinek kimutatására is.

A felhasznált források szövegszerű elemzése társadalmi kontextusban és mentalitástörténetileg is értelmezhető. Lehetővé teszik a XVIII. századi Debrecen morális értékrendjének feltárását a deviáns szexuális magatartás büntetéseinek és ezek változásainak megértésén keresztül. A dolgozattal nyilvánvalóvá válik, hogy a szokásos női szerep elhagyásának okai a lokális közösség saját normarendszerére vezethetők vissza, mely különbözhet a hivatalos törvényhozó szervek jogi megítélésétől.

Konzulens: **Dr. Kotics József**, egyetemi docens
Dr. Kiss Antal, egyetemi adjunktus

Óvári Vendel

Te milyen származású vagy?

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Romológia szak, II. évfolyam

A mai magyar társadalom egyik fontos célja a magyarországi cigányság integrálása, ennek érdekében az elmúlt időben sok, a cigánysággal kapcsolatos kutató tevékenykedett, illetve tevékenykedik napjainkban is. Magyarországi cigányság két csoportra osztható fel: az oláh cigányokra, illetve a kisebb létszámban jelen levő beásokra. A cigánykutatások döntő többsége a nagyobb számban jelen levő oláh cigányokra terjedt ki, a beásokkal nagyon kevesen foglalkoztak.

Dolgozatomban a beások körében végeztem kutatást, melynek során egy majdnem teljesen ismeretlen fogalomkörrel, az úgynevezett vigákkal foglalkoztam. Ezek a vigák az interjúalanyaim szerint a beasságon belül külön népcsoportokat jelölnek meg. Ennek érdekessége, hogy mindegyik népcsoporthoz tartozó ember, bár ugyanazt az archaikus román nyelvet beszéli és semmilyen külső jegyben nem különbözik a másik vigához tartozótól, mégis más fajtájú, esetleg eredetű embernek tartja magát. Különbségként csak belső értékeket, főként viselkedési normák különbözőségét jelölték meg.

Arra vonatkozóan, hogy konkrétan honnan eredeztethető magának a vigának a fogalomköre, semmilyen választ nem sikerült találnom. A válasz felkutatásához további kutatásra lenne szükség, melynek legfőbb akadálya, hogy jelzett népcsoport semmilyen írásos múlttal nem rendelkezik, illetve az az idős korosztály, amely esetlegesen érdemben tudna nyilatkozni a vigákkal kapcsolatban, már nagyon kis számban képviselteti magát.

Konzulens: **Szuhay Péter**, tudományos munkatárs

Papp László

„Mert a léleknek logosza van, amely önmagából növekszik” – A bibliai emberkép vizsgálata Pál apostol antropológiai szemléletének tükrében

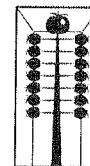
Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam

Dolgozatom tárgyát maga a Szentírás alkotja, melyet munkámban önálló terepként fogok kezelni. Jelen dolgozatban nem kívánok foglalkozni az Ige értelmezésének motivációival és felekezeti megítélésével. A textust hermeneutikai, exegetikai, filológiai és kulturális antropológiai módszerekkel vizsgálom meg. A kutatásom középpontjában az ember felépítése, holisztikus szemlélete és a megértés folyamata áll, melyet elsősorban Pál apostol antropológiai látására építetek fel, és azt vetem össze különböző filozófiai és pszichológiai iskolák tanításával. Clifford Geertz terminusával élve, a kultúrát mint szöveget értelmezem, ezért a teljes írást mint egy önálló „spirált” fogom elemezni, és látásmódját rögzíteni az emberről mint teremtett alkotásról, az emberi testről, lélekről, szellemről, és a Szentírás nevelés- és játékelméletéről.

Logozantropológiai vizsgálatom alapján arra a következtetésre jutottam, hogy az ókori görög kultúra és a hebraizmus logosz illetve dávár lételméleti fogalmai között sok a tartalmi azonosság. Az értelem működéséről és az intuitív képesség fejlesztéséről a görög és a héber kultúra egyaránt mélyebb és pontosabb ismeretekkel rendelkezett, melyeket az antropológiai kutatás során nem szabad figyelmen kívül hagyni, sőt, újra kell értelmezni azokat a különböző kultúrák kutatása során.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetemi docens

Soós Ádám Levente

Modernizációs folyamatok a mezősegi Széken. Vizsgálódások a kommunikatív cselekvés elméletének adaptálásával

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam

A mezősegi Szék község társadalma a '89-es politikai fordulat után mintha kollektív módon döntött volna arról, hogy véglegesen szakít a korábbi korszak tradicionális formáival és intézményeivel. E közösség az új kiszélesedett horizontú, modern világgal mint *communitas* vagyis mint koherens, egységes csoport nézett szembe. Úgy tűnik, hogy Széken, nem jutottak érvényre a modernizációval együtt járó individualizációs tendenciák, hiszen a hagyományokfunkció vesztese és a modernizációval együtt járó új lehetőségek feltűnése nem érintette a kollektív kontroll működését. E jelenség oka pedig abban keresendő, hogy itt, az egyén élet- és gondolatvilágának középpontjában Szék társadalmi világa mint kizárólagos lét-perspektíva jelenik meg, így az individuum teljes energiájával, akár irracionális áldozatokat hozva, azért küzd hogy e társadalmi világban elfoglalja legitim helyét vagyis, hogy teljes mértékben megfeleljen a közössége által felmutatott normáknak. És ebben a harcában végsőkéig megpróbálja kiaknázni az új alternatívákat, melyek a modernizációval jelentek meg: a falu felnőtt lakosságának körülbelül 90 százaléka Magyarországon vállal munkát, hogy megszerezhesse azt az összeget, melyből felépítheti 10-12 szobás házát, mely Széken legfontosabb és leglátványosabb kifejezőeszköze annak, hogy az egyén teljes jogú tagja kíván lenni a társadalmi világnak, melybe beleszületett és melyben meg kell tartania magát.

A dolgozat a fenti problematika körülfűrésére vállalkozik, mégpedig Jürgen Habermas társadalom elméletének, a kommunikatív cselekvés elméletének adaptálásával. Szék modernizációját szélesebb összefüggésrendszerben értelmezzük továbbá mikro szinten is megvizsgáljuk, mégpedig egy széki család esetére vonatkoztatva.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetemi docens

Tariska Mária Magdolna

A hindu-muszlim konfliktus és jövője Indiában

Budapesti Corvinus Egyetem

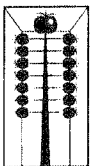
Közgazdaságtudományi Kar, Közgazdász szak, V. évfolyam

A dolgozat kiindulópontja az Indiában elő hindu, illetve muszlim valláshoz tartozó népcsoportok között újból és újból kiújuló konfliktus természetének szociológiai, politikai, demográfiai és vallási aspektusok szerinti felvázolása.

A helyi és/vagy állami szinten kialakuló konfrontáció gyakoriságának azonos, illetve sajátos vonásai a kialakulás szabályszerű valamint véletlenszerű vonásaira engednek következtetni. Jelen tanulmány célja a konfliktus releváns magyarázó tényezőinek feltárása és rendezése, és ezek alapján egy jövő-sorozat felállítás. Ehhez a jövőkutatásban használt, igen hasznos módszert, a szcenárióépítést alkalmazza, melyhez a tárgyalt, meglehetősen bonyolult probléma mögöttes tényezőinek alapos feltárhatóságára, továbbá jó csoportosíthatóságára van szükség. A tanulmány a konfliktust az azt leginkább meghatározó és alakító tulajdonságán (vagyis a valóságnak csupán egy szeletén) keresztül mutatja be, majd ezt a valóságot teljessé tevő tényezőkkel árnyalja. Előbbi a kritikusan nagy hatású és bizonytalan változókat foglalja magában: az indiai társadalom múlt-, illetve jelen- vagy jövőorientáltsága szerint különbözteti meg a jövőváltozatokat; utóbbiak a jövőváltozatokat alakító tényezőket erősítik vagy gyengítik.

Az így kapott négy szélsőséges szcenárió, a muszlim holokauszt, a neokolonializmus és dzsiháid, a gandhizmus, s végül az ökumenizmus című, elkerülésére – kedvezőtlen szcenárió esetében –, vagy elérésére – kedvező szcenárió esetében – tudatosan lehet törekedni. A jövő újraképzéséhez azonban a múlt újraértelmezése szükséges Indiában is. Utóbbi szempont támpontul szolgál az indiai társadalmi konfliktusok hosszú távú kutatásához, valamint elengedhetetlen lenne ezek kezeléséhez.

Konzulens: **Dr. Gáspár Tamás**, egyetemi docens

Tesfay Sába

Gábor viselet az identitás tükrében

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Kulturális antropológia szak, II. évfolyam

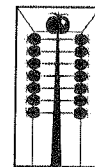
A kutatást a marosvásárhelyi és a városkörnyéki falvak, főként Hagymásbodon oláh cigány, kelderás csoport tagjai közt, a gáborok köreiből folytattam 2003 augusztusától egy évig. A kutatás a gábor kultúra egészére kiterjedt, ennek egy részterületét mutatom be a dolgozatban.

A dolgozattal célom, hogy bemutassam a gábor cigány viselet és identitás közt húzódnó párhuzamokat, azt, hogy hogyan tükröződik a viseletben a gábor öntudat és annak tartalmi változásai, milyen szimbolikus szerepe van a ruházatnak és mint médiumot, hogyan alkalmazzák. Ezentúl arra keresem a választ, hogy a viselet, vagy annak egyes darabjai bírnak-e, és ha igen, milyen mértékben kulturális kohéziós jelentéstartalommal és ez milyen módon jelenik meg az identitás terén. Más szóval, a ruha milyen mértékben közvetíti viselői felé az összetartozás, hovatartozás tudatát, és milyen annak szubjektív megítélése?

Mindezekre a választ a kulturális antropológia módszereivel, résztvevő megfigyeléssel végeztem. Részt vettem a közösség nagyobb eseményein és hétköznapijaiban. Mélyinterjúkat készítettem, beszélgettem a különböző nemű és korú csoporttagokkal. Ezeknek egy részét videofelvételen, más részét jegyzetelés formájában rögzítettem.

A dolgozatban kifejtett következtetések egyrészt a férfi és női identitástudatok alapján elkülönülő viselethez fűződő viszony különbségeire hívja fel a figyelmet, másrészt az egyes darabok jelentéstartalmaira. Ezek a viseletdarabok, kiegészítők az etnikus reprezentáció meghatározó elemeiként tűnnek fel, és azáltal, hogy viselői azt a gáborok létezésével egyidősnek tartják, egyben a kontinuitást is képviselik. Továbbá a viseletnek mint az identitás külső megnyilvánulásának is szerepe van, és mint ilyen, üzenetet hordoz mind a csoport tagjai, mind a külső megfigyelő felé.

Konzulens: **Papp Richárd**, egyetemi tanársegéd

Kulturális és szociális antropológia alszekció

2. zsűri

A zsűri elnöke:

Sárkány Mihály

CSc, egyetemi docens, MTA, ELTE

A zsűri tagjai:

Biczó Gábor

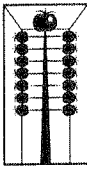
PhD, egyetemi docens, ME

Gyimesi Zsuzsa

PhD hallgató, tudományos munkatárs, ELTE

Batár Zsolt

PhD hallgató, BCE

Angyalosy Eszter

„És az ige testté lett – és miköztünk lakik”. Egy budapesti római katolikus közösség kulturális antropológiai leírása

Eötvös Loránd Tudományegyetem

*Társadalomtudományi Kar, Kulturális antropológia szak, III. évfolyam,
Magyar szak, V. évfolyam*

Konzulens: **Papp Richárd**, egyetemi tanársegéd

Baumann Tímea

Mezővári gyermekek nyelvi szocializációja. Az additív kétnyelvűség esélyei a kárpátaljai magyarok tükrében

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció-magyar szak, IV. évfolyam

Írásomban egy ukrainai (kárpátaljai), magyar nemzetiségű kisebbség által lakott település, Mezővári legifjabb generációjának nyelvi helyzetét, nyelvi szempontból történő szocializációját kívánom bemutatni. Ezzel együtt vázolólok annak a feltételrendszerét, esélyét és szükségletét, hogy az itt élő, magyar nemzetiségű gyermekek magyar-ukrán kétnyelvűvé váljanak, vagyis, hogy anyanyelvük megtartása mellett megtanulják az államnyelvet is.

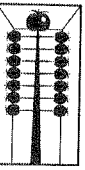
Dolgozatom két fő részből áll. Az első fejezetben az ukrainai nemzetépítő törekvés, a nemzetállam-má alakulás és az ezzel járó nyelv- és kisebbségpolitika, valamint az anyaállam (Magyarország) politikájának kettős hatásában álló kárpátaljai magyar nemzetiségű kisebbség helyzetét mutatom be. Emellett vázolólok a közösség nyelvi attitűdjeit: a kétnyelvűséghez, a magyar anyanyelvhez és az ukrán államnyelvhez való hozzáállásukat.

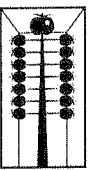
A második fejezet a Mezőváriban végzett terepmunka bemutatása, amelyben 4 és 10 éves kor közötti gyermekek nyelvi szocializációs színtereit mutatom be a kétnyelvűség feltételrendszerének szempontjából, valamint vizsgálataim alapján a magyar nemzetiségű közösség (nyelvi) jövőképét vázolólok.

Terepmunkám egy mikrokörnyezetben vizsgálja a nyelvi szocializációt a résztvevő megfigyelés, irányított interjú és a kérdőíves módszerrel. A kutatás eredményei kiterjeszthetők az egy tömbben élő kárpátaljai magyarság nyelvi helyzetére, de nem teszek állításokat a kárpátaljai szórványmagyarsággal kapcsolatban.

Munkám legfőbb eredménye annak kimutatása, hogy az egy tömbben élő kárpátaljai magyarság esetében egy elszigetelődési folyamat tapasztalható a nagyfokú egynyelvűség (magyar nyelvűség) következtében, melyből az additív kétnyelvűség, tehát az államnyelv elsajátítása lehetne kiút.

Konzulens: **Béres István**, egyetemi adjunktus
Nádor Orsolya, egyetemi docens

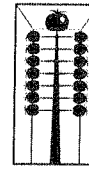
Farkas Csilla**Útközben – Identitásváltás és asszimiláció Vekerden***Debreceni Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Néprajz szak, V. évfolyam, Pedagógia szak, IV. évfolyam*

A tanulmányban az asszimiláció fogalmának értelmezési keretét a nyelvi, a vallási és a lokális identitásváltás vizsgálata jelöli ki. Az identitásfaktorok hipotetikus szétválasztása a narratív és félig strukturált interjúk elemzésén keresztül valósul meg, kiindulópontként elfogadva a kollektív identitás fogalmának Jürgen Habermas-i definícióját, valamint Fredrik Barth etnikai identitás elméletét.

A Magyarországi Román Ortodox Egyház és a Román Kisebbségi Önkormányzat ma román faluként tartja számon a községet, amelynek csupán szimbolikus megnyilvánulásait találjuk a faluban: a román nyelvű helységnevtáblát, az önkormányzati feliratokat, valamint az ide szervezett román önkormányzati konferenciát és a falunapot. A román kötődés azonban a helyi társadalom mindennapi életében nem, vagy csak igen áttételesen jelenik meg. A 18. században betelepült románság létszáma a demográfiai tényezők kedvezőtlen alakulása ellenére lassan nőtt, a 19. század végére 412 fő, többségben görög keleti felekezetű. Ma Vekerd etnikailag vegyes képet mutat, az összlakosságának (152 fő) 15%-át képviseli a román etnikum.

Az asszimiláció komplex folyamatát az egyéni és a csoportidentitás kapcsolati hálóján keresztül vizsgálva, a csomópontokat a nyelv, a vallás, az etnicitás és a mikro- illetve makrotörténet összefüggései alkotják. A dolgozatot lezáró esettanulmány David Mandelbaum élettörténet vizsgálati módszerét felhasználva elemzi a csomópontok szerepét az egyéni életpályákban és az identitás alakulásában.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetemi docens
Dr. Lovas Kiss Antal, egyetemi adjunktus

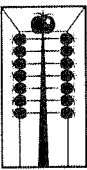
Guld Ádám**A szocialista városközpontok, avagy egy letűnt kor emlékei? A pécsi Uránváros helyzetének változása a rendszerváltást követő időszakban***Pécsi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, IV. évfolyam, Angol szak, III. évfolyam*

Dolgozatom témája annak a jelenségnek a vizsgálata, amely a szocializmus korszakában felépült lakótelepek, illetve önálló városrészek esetében figyelhetőek meg. A rendszerváltás óta ezeknek a városrészeknek a szerepében jelentős változások történtek, kutatásom célja ennek a jelenségnek a bemutatása a pécsi Uránváros példáján keresztül. Kutatásom alapkérdése az, hogy ezek a városrészek képesek-e a megújulásra, feladataik ellátására, vagy az őket létrehozó rendszer eltűnésével, funkciójukat elveszítve lassan végleg beleolvadnak-e a városok viszonylag egységesebb szerkezetébe. Hipotézisem szerint a pécsi Uránváros esetében ez utóbbi jelenséget figyelhetjük meg.

A kérdés vizsgálatát két lépcsőben végeztem el. Egyrészt kíváncsi voltam arra, hogy Pécs város lakóiban milyen kép él erről a városrészről, illetve szerettem volna kideríteni azt, hogy egyáltalán különálló városrészként tartják-e még számon a vizsgált területet. A kérdés vizsgálatához mentális térképek rajzoltatását alkalmaztam, melyeken a városi tér azon elemeit kerestem, melyek egy önálló városrészt, városközpontot jellemeznek. A kutatás második szakaszában, egyfajta mikroantropológiai vizsgálat keretében, az uránvárosi lakosok kérdéssel kapcsolatos véleménye került fókuszba. A kutatásnak ebben a szakaszában olyan uránvárosi lakosokkal készítettem interjúkat, akik huzamosabb ideje Pécs városának vizsgált területén élnek, így saját múltbéli emlékeik, életük és személyes tapasztalataik alapján tudják összefoglalni a városrész eddigi történetét.

Kutatásom eredménye szerint a hipotézisben megfogalmazott állításnak megfelelően a munkáshatalom egykori szimbólumának számító pécsi Uránváros az elmúlt évtized politikai, ideológiai, gazdasági és társadalmi folyamatainak eredményeképpen "halott városrészé" vált.

Konzulens: **Mester Tibor**, egyetemi tanársegéd

Hervoly Vanda

A színház mint ritualizált cselekvés. Lehetséges párhuzamok a rítus és a színház között két példa alapján

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

Schiller szerint „az ember csak akkor ember valóban, ha játszik”. A homo ludens, a „játékos”, „az életét eljátszó” ember a mindennapoknak és az ünnepnapoknak egyaránt főszereplője. A színház – mint művészet – ennek a nagy játéknak a része. A művészet pedig Gadamer szerint maga az igazság. Igazság maga a rítus is, amely megalapozza, szervezi az életet, és kontinuitást biztosít egy közösség számára.

A színház és a rítus párhuzamba állítása absztrakciónak tűnhet. Nem is azt akarom bizonyítani, hogy bármely színház rítus lenne. Inkább arra kívánok rámutatni, hogy a színház és a rítus „egy tőről fakadnak”, így vannak hasonlóságai. Mindkettőt meghatározott időben, térben és forgatókönyv alapján játsszák el. Ez alapján a színház is ritualizált jellegű. Továbbá a rítusra emlékeztetően ugyancsak hatást gyakorolhat egy közösségre, még akkor is, ha a színház „egyszerinek”, annak közönsége pedig „alkalminak” tekinthető. Ahogyan a rítusban, úgy a színházban is van játszó és néző; van kiemelt tér és idő.

Úgy vélem, hogy a színház speciális formában magán viseli a hagyományos értelemben vett rítus néhány jellemzőjét. Kvázi szent időbe és térbe helyezi a játszó és a nézőt a mintha-élmény és a katarzis-élmény révén. Ezt a hipotézist fejtem ki dolgozatomban a felmerülő fogalmak tisztázása mellett. Tizenhárom éves amatőr színjátszóként – tulajdonképpen résztvevő megfigyelőként – szerzett tapasztalataimat hasznosítom a párhuzamok gyakorlati bemutatására. Hiszen a címben megjelölt két példa a Sajóközán működő Akkord Színpad két darabja, amelyben én is játszom.

Dolgozatommal az amatőr színjátszás, a drámapedagógia, a kulturális antropológia valamint a szociológia, a színház-antropológia és a művészetfilozófia tudományterületek hídjának a megteremtésére töreksem. Célom, hogy a fogalmakat a gyakorlattal kapcsoljam össze.

Konzulens: **Dr. Borsányi László**, egyetemi docens

Kiss Márta

„Itt én lakom” – Külső reprezentáció és belső viszonyok egy székelyföldi falu életében

Eötvös Loránd Tudományegyetem

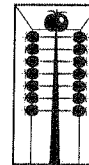
Társadalomtudományi Kar, Kulturális antropológia szak, IV. évfolyam

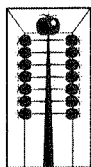
Dolgozatomban egy négy éves terepmunka tapasztalatai alapján azt vizsgálom, hogy egy székelyföldi, csökkenő lakosságú kis hegyi falunak, hogyan változik meg az élete bizonyos külső hatások és belső törekvések eredményeképpen. A falu építészetileg nagyon egységes, „autentikusan őrzi” a népi építészet elemeit, ezért felkerült a Világörökség várólistájára, valamint egyéb, különböző magyarországi és angliai támogatásokat is kapnak a falusiak. Dolgozatom elsősorban arról szól, hogy miként reagálnak a faluban élők ezekre a külső-, és a növekvő idegenforgalom hatásaira, hogyan változik értékselemléletük, és miként ítélik meg saját jövőjüket, és kilátásaikat. Dolgozatom szerkezeti vezérfonalát a közösség identitástudatának vizsgálata adja, melyet lokális, csoport és egyéni szinten, több megközelítésben is tárgyalok.

A közösség „belső kategóriáinak” vizsgálatakor elsősorban a résztvevő megfigyelést, valamint az interjú technika többféle módszerét (mély-, életút-, félig-strukturált interjú) alkalmaztam.

A négy éves terepmunka tapasztalatai azt mutatják, hogy a közösség a különböző hatásokra reagál, önmaguk megítélésében, és a saját magukról kommunikált képből akár kollektív, akár egyéni szinten is kimutatható változások figyelhetőek meg. Külön kiemelem az „érték” fogalmának változását, mellyel kapcsolatban megfigyelhető a „hagyományos elemek” fel-, ill. újraértékelődése. Változás figyelhető meg továbbá a fiatalok jövőről alkotott elképzeléseiben is. Míg az elmúlt tíz év során a legtöbb fiatal külföldre, leginkább Magyarországra járt hosszabb-rövidebb időre munkát vállalni, addig ma egyre többen vélik úgy, hogy „ittthon is meg lehet élni”.

Konzulens: **Papp Richárd**, egyetemi tanársegéd

Mezei Gábor

Hamvas és a zen. (Az ember „antropológiai alapállásának” nyomában)

Eszterházy Károly Főiskola

Bölcsészettudományi Kar, Történelem szak, IV. évfolyam

A dolgozat Hamvas Béla bölcseletét hasonlítja össze a zen-buddhizmus életszemléletével. Igyekszik bemutatni azokat a jellemzőket, amelyek kiemelik a zent a többi keleti világtérképezési mód és gyakorlat közül. Kínai, tibeti, japán középkori és újkori forrásanyagra támaszkodva próbál rámutatni a zen kultúrák-felettségére és egyetemességére. Számos könyv alapján vizsgálja Hamvasnak a hagyományhoz való viszonyát, kitér stílusának sajátosságaira, mindebben a zen szemléletmód tudatos vagy véletlenszerű megnyilvánulásait keresve. Hamvas feladatának tekinti, hogy megismerje a hagyományról szóló összes tanításokat, azokat feldolgozza, értelmezza, egymással összevesse és így mutasson rá az ember valódi természetére, „antropológiai alapállására”, a „status absolutus-ra”. Bemutatja Hamvas életvezetési gyakorlata és a zen gyakorlata között felfedezhető hasonlóságokat és eltéréseket. Vizsgálja Hamvas zenhez való viszonyát, és a témáról írott műveit. Hamvas nem volt zen-buddhista. Nem is akart az lenni, az életét „derékba törő” kereszténységet választotta, mert úgy tartotta, a Kelet túl távoli, a keleti ember útja nem lehet az itt élők útja, kereszténysége mégis sokkal inkább volt keleti, mint nyugati.

Konzulens: **Lőrinczné Dr. Thiel Katalin**, főiskolai tanár

Oláh Istvánné

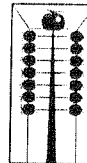
Élettöredékek – Három cigány család életéből

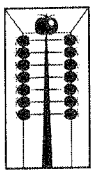
Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Romológia szak, II. évfolyam

Élettöredékek, múlt és jelen három cigány család életéből. A dolgozat három részből áll, a három cigány család életéről, egy-egy rész is három részre tagolódik; a bemutató, az elbeszélő és az összefoglaló elemző részre. Izgalmas feladatnak tartom más népek (roma) múltjának kutatását, azért is, mert kevés a róluk fellelhető hiteles, írásos anyag. Terepmunkám folyamán ilyen megmondolásból gyűjtöttem anyagot származásukról, életmódjukról, hagyományaikról és szokásaikról. Kíváncsi voltam arra, hogy hogyan éltek régebben, milyen foglalkozásokat folytattak, hogyan változott életük az évek folyamán. Milyen kapcsolatban voltak a körülöttük élő nem roma származású emberekkel. Szerettem volna, ha – befolyásolás nélkül – minél többet beszélnek magukról. Ezért keveset szóltam bele elbeszélésükbe. A dolgozat tartalmi felépítése szabad elbeszélést követi, nincsenek előre megtervezett, egymást követő témák.

Konzulens: **Szuhay Péter**, tudományos munkatárs

Peti Lehel

Egy mítosz antropológiája. A trunki orvos rózsailatú kútja

Konzulens:

Rekvényi Katalin

Pályakezdő értelmiségi nők karrier-, gyermekvállalás- és párkapcsolat-ideái

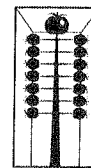
Pécsi Tudományegyetem

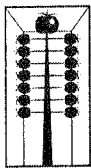
Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció-pszichológia szak, IV. évfolyam

Dolgozatom tárgyát a végzés és munkába állás előtt álló, huszonöt év körüli értelmiségi nők életfelfogása és jövőre vetített elképzelései képezik; a párkapcsolatokat (házasság és/vagy élettársi viszony, a kettő közötti vélt különbségek, az esetleges átmenet változásai), az azon belüli „szerepleosztást” (ki végzi a házimunkákat, milyen arányú a megosztás, mi határozza meg), illetve a gyermekvállalásról, gyerek körüli teendőkről való elképzeléseik, vágyaik, esetleg félelmeik; ehhez szorosan kapcsolódva a karrier-elképzelések kérdésével. Kutatási alanyok szándékosan igyekeztem származási helyet, családi hátteret és végzettséget tekintve minél szélesebb rétegből válogatni, így a tíz interjúalany között nagyjából egyenlő arányban találhatók nagyvárosi, kisvárosi és falusi származásúak is, végzettségüket tekintve pedig bölcsész, orvostanhallgató, közgazdász, biológus, környezettan tanár, és tanító is szerepel az interjúalanyaim között.

A kutatás alapját a tíz félig strukturált interjú elemzése képezi; kérdéseimet előre elgondoltan, tematikusan, de minden esetben a beszélgetés kontextusának megfelelően átfogalmazott formában tettem fel (például másképpen kérdeztem a már férjzetek esetében, mint az élettársal rendelkezőknél). A kapott eredmények összefoglaló ismertetése, a vonatkozó (legnagyobb részben család-szociológiai, illetve személyiségpszichológiai) szakirodalommal való összevetése képezi majd az előadás fő részét; azon érdekes konklúziók levonása, amelyek e tíz interjúból kiviláglanak, és megvitatásra érdemes módon jellemzői lehetnek a mai fiatal értelmiségi nők gondolkodásmódjának a mindennapi élet eme fontos, strukturálisan alapvető módon meghatározó ideái kapcsán, különös tekintettel a náluk nagyon is meghatározó karrier – gyerekvállalás konfliktus tárgyására.

Konzulens: **Feischmidt Margit**, egyetemi adjunktus

Simon Zoltán

„Azok rományok...” Vallási és etnikus identitás egy középső-nyárádmenti (egykori) görög katolikus közösségben
Miskolci Egyetem
Bölcsészettudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam

Dolgozatunk a romániai Maros megye (jud. Mures) erőterében fekvő középső-nyárádmenti Bálintfalva (Bolintinieni) közösségének etnikai, vallási jegyeinek preferenciáiból indul ki. A vizsgált közösség más Székelyföldi görög katolikus közösséghez hasonlóan, egy zömében magyar lakta tömb közé élve található. Ez a fajta beékelődés nemzetiségi alapon szerveződött, ugyanis a bálintfalvi közösség eredetudatában mindmáig elevenen él, az a tény miszerint őseiket a szentbenedeki Teleki gróf, mint román jobbágyokat, zselléreket telepítette be Bálintfalvára. Minderre egy korábbi helytörténeti munka is rámutat. A közösség eredetudata egyike lehet azon forrásoknak, mely minden kételyt eloszlat a székelyföldi görög katolikusság eredetével kapcsolatban, vagyis megerősíti azon többszörös állásfoglalást, miszerint, a székelyföldi görög katolikusságot a zömében 17. században a jobbágyköltözések során, betelepülő románság alkotja. A bálintfalvi közösség etnikai, vallási jegyeiben mára már egyértelműen reprezentánsak az asszimilációs, akkulturációs hatások, individuális és közösségi szinten egyaránt. Ebben a folyamatban igen nagy szerephez jutottak a változó államideológiák asszimilációs politikája, román és magyar részről egyaránt, melynek kataritikus hatásai nem választhatók le a tágabb értelemben vett székelyföldi görög katolikusság etnikai, vallási identitáskészletükben bekövetkező törésektől sem. A bálintfalvi közösség tehát a nemzetváltásban ambivalensen résztvevő közösségként definiálható. Etnikai, vallási hovatartozása szempontjából a többségi magyar lakosság megítélésében, egy marginális helyet foglal el, amikor is az „oláh” kategória a hétköznapi együttélésében is megjelenik, mint sztereotípiája. Maga a bálintfalvi közösség is kulturális önreflexióként, önbesorolási, önmeghatározási mechanizmusokkal vértette fel magát. Ennek legszembetűnőbb példája, amikor is a bálintfalvi közösség, a rendszerváltás első éveiben kezdeményezi a görög katolikus egyház visszaállítását. E küzdelem mára már a megosztottság jegyeit mutatja, leginkább egy pár személy körül szerveződik, de relevanciája, hogy az 1948-ban bekövetkező görög katolikus egyház hivatalos felszámolását követően, a Nyírádmente más megszűnő görög katolikus közösségeihez viszonyítva, ez esetben az egykori jelzót, több vonatkozásban zárójelen belül kezelhetjük.

Konzulens: **Dr. Ilyés Zoltán**, egyetemi docens

Zörgő Szilvia

Tér és idő a Hit Gyülekezetében

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Kulturális antropológia szak, III. évfolyam,
Amerikanisztika szak, V. évfolyam

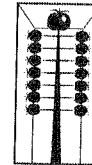
A tanulmány két kategória, a tér és az idő mentén taglalja a Hit Gyülekezetében végzett hároméves kutatómunkám eredményeit. A tér „fizikai”, „szellemi” és „hitbéli” aspektusait elemzem. „Fizikai tér” alatt a rituális környezetet, a térhasználatot és az azzal kapcsolatos jelentéstartalmakat, míg „szellemi terek” alatt a hívó személyes terét és a közösség szféráját értem. A „hitbéli tér” maga a gyülekezet hitrendszere és specifikumai.

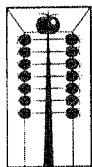
Vizsgálom továbbá a terek kialakulását és fenntartását biztosító tényezőket, valamint a terekre destruktívan ható erőket. A hívó személyes terét építi a „Szent Szellemmel való betöltekezés” (Isten jelenlétének megélése), rombolja viszont egy démon beépülése. A közösség szellemi terét építi többek között, az aktív társasági élet, a gyülekezet által használt belső terminológia és a keresztségek, ellenpólusként destruktív hatással van rá a „világi emberek szellemi nyomása”, melyet főként a Vidám Vasárnap televíziós műsor alatt éreznek a hívők.

A különböző tereket (fizikai, személyes, közösségi) egy nagyobb, egyetemes tér kontextusába helyezem, ahol nem csak az imént felsoroltak lépnek interakcióba, hanem „a magasságokban” lévő szellemi világ erői is. Isten és Sátán harcáról van szó, amely ebben az egyetemes hitbéli térben zajlik és csak e téren belül helyezhető el a többi tér halmaza.

A tanulmány résztvevő-megfigyelő kutatómunkán alapszik, mely az autentikus kutatás elengedhetetlen módszere. A hiteles kulturális antropológiai kutatáshoz szükséges továbbá az a relativista szemlélet és holista megközelítés, mely e közösség minél teljesebb megértésében az évek során vezetelt.

Konzulens: **Papp Richárd**, egyetemi tanársegéd

Ambrus Erzsébet

A holland kultúra

Budapesti Kommunikációs Főiskola
Üzleti kommunikáció szak, III. évfolyam

A kulturaközi kommunikáció tárgyra készült prezentációból készült még 2003 novemberében a Budapesti Kommunikációs Főiskolán második helyezést elért TDK-dolgozatom.

Akkor még nem jártam Hollandiában, de érdekelt a kultúrája, az emberek, a sokszínű, liberális világa. Sok érdekes tény sikerült megtudnom e kicsiny országról, mely bizonyos korszakokban a világ egyik legfontosabb kereskedője volt.

Dolgozatomban igyekeztem körbejárni a holland kultúra különböző összetevőit. Sok magyar vonatkozású történetet találtam az ország tanulmányozásakor. Ezeket kronológiailag mutatom be írásomban.

2004 őszén sikerült kijutnom Hollandiába, a főiskola testvérintézményéhez, az eindhoveni Fontys Hogescholenbe. Egy három napos konferencián vettünk részt, mely során Magyarországot kellett népszerűsíteni a holland turisták, üdülők körében. Egy marketing stratégiát kellett kidolgoznunk hazánk országimázsának fejlesztésére. Úgy érzem, sikerült megismertetnünk a holland fiatalokkal a Magyarországon rejlő adottságokat. Ebben a dolgozatomban most arra vállalkozom, hogy Hollandiára fókuszáljanak a magyar utazók és érdeklődők. Sok érdekességet tartogat a Magyarország területének csupán felét kitevő ország.

A kultúra és a lakosság sokszínűségének feltárásával szeretném bemutatni Hollandiát.

Konzulens: **Dr. Róka Jolán**, főigazgató helyettes

Balázs Eszter

A tetoválás szerepe az emberi kultúrában

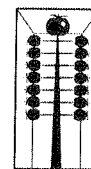
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar, Óvodapedagógus szak, végzett

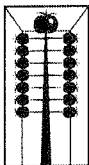
Kutatásom célja a tetoválás területi megoszlásának feltárása, történetének megismerése, különböző korszakokban való megjelenése és szerepe az emberi kultúrában. Többféle szakirodalom tanulmányozása, illetve személyes kutatás végzése révén jutottam el dolgozatom jelenlegi formájához, mely megfelelő mélységeket elérve megmutatja ezen kultúra jelentőségét a történelemben és az emberek életében.

Feltárja, hogy a világ különböző részein milyen szerepet tulajdonítottak ennek a testművészetnek és ez a mai modern kultúrához hogyan jutott el. Érdekes párhuzamot állít a primitív- és a modern társadalmak tetoválási technikái és feltételezett motivációs hátterük között. Fontosnak tartottam a témával kapcsolatos elméleti ismereteket saját kutatási eredményeimmel alátámasztani és ehhez több helyről információt szerezni.

Úgy érzem, e témát sikerült a laikus ember számára is érthetően és érdekesen bemutatnom. Magát a tetoválást a saját személyiséggel nem tartom összeegyeztethetőnek, mégis bámulatba ejt e művészeti ág szimbólumrendszere és sokfélesége.

Konzulens: **Lehmann Miklós**, főiskolai adjunktus

Blikhard Ágnes**Generációs forradalom (a hippi-jelenség tükrében)***Szent István Egyetem**Jászberényi Főiskolai Kar, Informatikus könyvtáros-művelődésszervező szak, II. évfolyam*

Mindig is érdekelt a hippi társadalom, szerettem volna szélesebb körben is megismerni, mi is volt ennek a szubkultúrának a lényegisége, veleje. Egy szemináriumon alkalmam nyílt a téma kifejtésére és a hallgatók elé tárnom. Megdöbbentem tapasztaltam, hogy sok főiskolán, egyetemen tanuló fogalmi zavarban szenved, irreleváns elképzeléseik vannak a hippikről, a háború és az anarchista megnyilvánulások közötti összefüggésekről.

Szeretném ismertetni, rávilágítani arra, hogy kik is voltak a hippik és milyen életvitelt tulajdonítottak maguknak. Hogyan tudtak a társadalmon kívül élni és mégis benne. A gyűlöletes kívüllég, a fogyasztói társadalommal szembeni pejoratív hozzáállás. Fel szeretném világosítani az embereket a szubkultúra érdekességeiről és felkészíteni őket az esetlegesen eljövendő hippi-hullámra, ami véleményem szerint nem kizárt.

Véleményem szerint nem halt el a hippi szubkultúra, pusztán hanyatló időszakában van. Manapság vegetatívan van jelen a mindenkori társadalomban, elenyésző mennyiségű embercsoport felszínre képviseli. Majd az idők folyamán újra felszínre kerül, ismét megpróbál teret hódítani és meggyökeresíteni igazát, hitét, a világról alkotott elképzeléseit, a gyűlölet bugyraiból ismét előtör a világgal szembeni másság hirdetése.

Dolgozatom anyagát eleinte nehézkes volt összegyűjteni, mert Magyarországon nem csapódott le oly mértékben, mint a nyugati államokban. Az irodalom és az idősebb nemzedékkel való beszélgetéseim alapján állítottam össze munkámat.

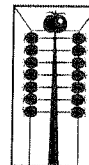
Konzulens: **Dr. T. Kiss Tamás**, egyetemi tanár

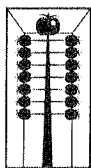
Déska Krisztina**Az emberhez méltó halál erkölcsi kérdései***Eszterházy Károly Főiskola**Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, IV. évfolyam*

A dolgozat a tanatológia egyik legvitatottabb kérdésével, az eutanáziával foglalkozik. Már a fogalom értelmezése is utal a probléma összetettségére. A gyakorlat, a mindennapi élet oldaláról közelíti meg a témát. Törekszik bemutatni a kultúrtörténeti, jogi, vallási, lélektani, erkölcsi, orvostikai területeken való megjelenését.

Elgondolkodtatóak a példázatai, melyeket egy pszichológus író szemszögéből mutat be. Hangsúlyos szerepet kap az egyházi dokumentumok ellentmondásossága is. A nemzetközi dokumentumok, a hazánkban megjelent állásfoglalások mellett egyéni véleménynek is helyt ad. A dolgozat zárásában bemutatásra kerülnek a kapcsolódó újkéltű külföldi, valamint hazai mozgalmak és intézmények.

Konzulens: **Dr. Tóth Balázné**, főiskolai adjunktus

Fazekas Nárcisz**Modernizáció és generációs konfliktusok Gyimesben***Miskolci Egyetem**Bölcseztudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam*

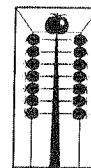
A dolgozat alapjául szolgáló kutatás célja a Gyimesben zajló modernizáció recens folyamatainak megértése és a generációs konfliktusok feltárása, okainak, típusainak, funkcióinak, következményeinek azonosítása. A dolgozat célja, hogy megállapítsa a szociokulturális változások hatásait a generációs kapcsolatok alakulására.

A kutatás antropológiai terepmunka keretében a gyimesközépleki Antalok patakán (Lunca de Jos, Harghita megye, Románia), 2002 júliusától zajlik. A terepmunka során használt módszerek: a résztevés, a megfigyelés, tematikus (genealógiai, élettörténeti, narratív) interjúk készítése és cenzusadatok felvétele. A dolgozat Gyimes, a modernizáció, a generáció, a generációs konfliktusok és a generációs szemlélet fogalmának szakirodalmi áttekintése segítségével jelöli ki a maga nézőpontját. A dolgozat értelmezési keretét a modernizációs folyamatok és a generációs konfliktusok jelenségeinek egymásra vonatkoztatása alkotja. A fogalmak jelentésrétegeinek elkülönítését és tipizálását szolgálja az empirikus anyag beépítése (interjúrészeletek, esettanulmányok és megfigyelések formájában).

A kutatás egyik eredménye Gyimes három modernizációs hullámának (I.: 1897-1930-as évek, II.: 1945-1970-es évek, III.: az 1989-től tartó időszak), s egyben három modernizációs típusnak (gazdasági, társadalmi, kulturális) azonosítása. A kutatás másik eredménye a generációs konfliktusok három típusának (leszármazási, nemzedéki és korosztályi) elkülönítése és jellemzése. A dolgozat továbbá arra vállalkozik, hogy összefüggéseket keressen a szociokulturális változások és a generációs konfliktusok típusai között.

A kutatás eredményeiből következtetések vonhatók le többek között a szociokulturális életvilágnak a szociális kapcsolatok rendszerére tett hatásairól, valamint az idősödés szociokulturális szerepéről.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetemi docens

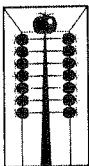
Fehérvári Marcell**A modern időélmény a nagyvárosi fiatal felnőttek életvilágában Magyarországon***Miskolci Egyetem**Bölcseztudományi Kar, Kulturális antropológia szak, IV. évfolyam*

Közel egy évvel ezelőtt útjára indult kutatásom alapkonceptiója az volt, hogy egy teoretikus szempontok alapján kijelölt kor- és foglalkozási csoport, a versenyszférában dolgozó nagyvárosi fiatal felnőttek értékrendjében, világképében generációs specifikumokat tárjon fel, ezáltal pedig a nemzedéki önzonosság kérdését járja körül. A terepmunka első fázisa meglepő eredménnyel zárult: az igen széles spektrumot felölelő versenyszféra (mely messze nem azonos a menedzsersérettel) különböző képviselőivel folytatott interjúk során, a valóság megélését, tapasztalását, az önmeghatározást, ön- és csoportértelmezést magába sűrítő narrációk egyaránt nélkülözték a szociológiai ifjúságkutatások, a társadalmi trendelemzések által kimutatott objektív tényeket, illetve a korszakkal vagy a korosztállyal kapcsolatos, közvélekedésben élő sztereotípiákat. Számos toposz, mint információs társadalom, globalizáció, multikulturalitás, a megváltozott családeshemény, a felfokozott konsumerizmus stb. nem verbalizálódott, nem volt hivatkozási pont, még látens sem. Mindez azt a hipotézist igazolta, hogy a mai fiatal felnőttek esetén egy olyan generációról van szó, akik nagykorúsága idején az elmúlt másfél évtized hazai társadalmi, gazdasági változásai konszolidálódtak, ebben felnőve pedig, számukra az új viszonyok természetes adottságként vannak jelen, és nem problematikaként. Más jellegű vizsgálatok statisztikai elemzéseit által kimutatott, strukturális szempontból meglévő, „generációs konfliktus”, „generációs szakadék” nem öltött testet átél realitás, tapasztalat formájában a fiatal felnőtt csoportban. A generációk között nem a szélsőséges divergencia, hanem éppen az életpreferenciákban vagy a környezetre való érzékenységben megmutatókozó hasonlóság, így a felnőtt kor jellegének generációkon átívelő állandósága volt feltűnő.

A narrációk igazi neuralgikus pontja, mely minden interjúban felszínre került, az egész átél, megélt saját életvilágra vonatkoztatott negatív, frusztráló időélmény. A beszélgetésekben körüljárva e jelenséget, az interjúalanyok in situ drámai módon ismerték fel, hogy alapélményükre nem találnak kauzális magyarázatot. E meglepő helyzetet alapvetően új irányt adott a kutatásnak, ráirányítva a figyelmet a csoport időmegélésének és annak egyfajta kontrolljaként és magyarázataként alkalmazott időfelhasználás vizsgálatának fontosságára. E fordulat következtében már nem egy általános érdeklődés, hanem egy probléma, egy szituáció felismerése inspirálta a vizsgálatot.

Az ezt követő empirikus munka, majd analízis célja a fókuszba került jelenség megértésére való törekvés volt. Az értelmezés lényege, hogy jelen esetben egy olyan kulturális magyarázósmáról van szó, mely az időt eszközként használva tart fenn, legitimál, állandósít egyes, a nyugati típusú társadalmi berendezkedés kísérőjelenségeiként számontartott viszonyokat, állapotokat.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetemi docens

Östör Katalin

A magyar társadalom a külföldiek szemével – a nyelv, a kultúra hordozója

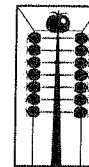
Budapesti Kommunikációs Főiskola
Kommunikáció szak, IV. évfolyam

A nyelv és a társadalom összefüggését dolgozatomban egy igen aktuális kérdés mentén tárgyalom. Egyre több nyelvviskolában tanítanak magyar nyelvet, valamint mind több intézmény (egyetem, főiskola, nyelviskola) foglalkozik a magyar mint idegen nyelv (a továbbiakban MID) tanárainak képzésével. Ez magyarázható egyrészt azzal az általános tendenciával, miszerint egyre szélesebb körben érdeklődnek a „kis nyelvek” iránt, másrészt az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal és az ezzel járó gazdasági, társadalmi stb. változásokkal.

Mindezek miatt érdemes közelebről megvizsgálni a tanárképzést, különös tekintettel a tananyag összetételére. Természetesen nem szükséges hangsúlyozni a nyelvészeti stúdiumok jelentőségét, valamint a módszertani tárgyak elengedhetetlen voltát. De tapasztalataim szerint egy lényeges kérdés méltatlanul kevés figyelmet kap. Ez a kultúrák közötti eltérésekre, és a majdani tanítási folyamat során ezekből adódó kikerülhetetlen akadályokra világítana rá.

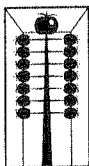
De mit is értek ezen? Egyfelől az eltérő szokásokat, értékrendszereket, világlátást, viselkedési normákat, történelmi tapasztalatot, és ezekkel kapcsolatban a különböző népek kölcsönösen eltérő és markáns megítélését. (ld. nemzetkarakterológia, sztereotípiák-kutatás, szociálpszichológia, stb.) Másfelől értem ezen a tanulók anyanyelvéből adódó tanulási-tanítási következményeket (a világ eltérő szemlélete, fordítási nehézségek stb.) Megvilágítja ezt a kérdéskört néhány példa. Egy olasz tanuló a sötét- és világoskéket a saját nyelvében kódolt „azzurro” és „blü” szavakra fogja vonatkoztatni, holott ezek nem megfelelő egymásnak. És az is a fentiekkel függ össze, hogy miért mondjuk egy angolnak, hogy a „how do you do” magyarul „örvendek”.

A kultúrák különbözőségéből adódó probléma rendkívül összetett. Ilyen irányú ismeretek híján a kezdő tanár számtalan csapdahelyzet előtt áll – teljesen vértetetlenül. Sok időt, energiát spórolhatnánk, ha már a képzés során szembesülnénk a későbbiekben garantáltan felmerülő problémákkal. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy minden tanárjelöltnek behatóan kell foglalkoznia a föld összes népcsoportjának kultúrájával, és beszélnie kell azok nyelvét. De a hazánkra legnagyobb számban látogató nemzetek szokásainak, és nyelvi rendszerének (nem a nyelvének) ismerete reális feladat lenne. Ennek első lépcsőfoka – és saját kutatásom is ehhez kíván hozzájárulni – a rólunk magyarokról élő kép megismerése. A kultúrák közötti kommunikáció legjelentősebb kérdéseinek összefoglalása után saját felmérésemmel egészítem ki az eddigi eredményeket. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy nem célom kideríteni, milyen a magyar nép. Nem célom továbbá a bíraskodás, a sajnálkozás és semmi ilyen irányú értékelés. Szándékomban áll azonban néhány kérdést körüljárva minél több véleményt összegyűjteni, ezeknek okait feltérképezni, és az ezekből adódó tanári feladatokra rámutatni.

Mindezek összegzése alátámasztják hipotézisemet, miszerint érdemes nagyobb hangsúlyt helyezni a kultúrák közötti kommunikációra és a magyarságismeretre a MID tanárképzésben. A feladat valójában itt nem áll meg. További kutatásokat igényel a fellépő tanítási nehézségek mélyebb ismerete, egyfajta eszköztár összeállítása, mely segítséget nyújtana a problémamegoldásban. Meg lehetne továbbá vizsgálni régi és új tankönyveinket is aszerint, hogy mennyire felelnek meg – a gyakran elfeledett – kultúrák közvetítő funkciójuknak. Dolgozatom keretei miatt minderre nem volt lehetőségem, csupán rámutattam a hiányra, és néhány példát hoztam a problémákra és azok megoldásaira.

Konzulens: **Dr. Róka Jolán**, főigazgató helyettes

Papp Marianna

Mécsese az örökkévalónak az ember lelke. Egy budapesti sábesz filozófiai-antropológiai elemzése

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kulturális antropológia, IV. évfolyam

TDK dolgozatom másfél éves terepmunka eredménye. 2002 májusában kerestem fel Oberlander Baruch rabbit Budapesten, a Chabbad Lubavics nevelési és oktatási egyesület vezetőjét azzal a céllal, hogy a segítségét kérjem a kutatásomhoz. Tudomásomra jutott ugyanis, hogy a szervezet olyan zsidó származású embereknek ad lehetőséget a visszatérésre, akik nem ismerik a zsidó hagyományokat, és a családjuk már legalább két-három generáció óta nem él vallásos életet.

A zsidó valláshoz való visszatérést mindig is nagyon érdekelt, ezért döntöttem úgy, hogy a kutatásomat itt szeretném elkezdni. Ez a közösség ugyanis lehetőséget ad arra, hogy megismerjem a visszatérők indítékait, és tanulmányozzam a visszatérés folyamatát.

Ennek a küzdelemnek, a visszatérésnek a legfontosabb indítékait és mozgatórugóit szerettem volna feltárni, és ebben segítségemre volt az egyik legkülönlegesebb, egyben legszentebb zsidó ünnep: a sábesz. Mint már írtam, főleg a „hétvégi ünnep”, a sábesz volt az az alkalom, amikor a legtöbb időt töltöttem együtt a közösséggel. Ezen a napon a közösség minden tagja kivétel nélkül jelen van a zsinagógában, illetve ez az ünnep igen különleges szerepet tölt be általában a zsidók életében. Rájöttem arra, hogy ennek az ünnepnek nagyon nagy szerepe van a visszatérők életében, és az indítékok feltárásában. Ezt szeretném ebben a dolgozatban bemutatni és személyes interjúk elemzésével világossá tenni.

A kutatás jellege egyszerre szinkrón és diakrón. Szinkron, mert bemutatja a ma, Budapesten élő visszatérő emberek életét, és rajtuk keresztül a sábesz mai jelentőségét, szerepét itt és most. De diakrón is, hiszen a dolgozat a Sábesz jelentőségének története nélkül értelmezhetetlen. Ezért a dolgozat szempontjából elengedhetetlen, hogy a befogadó haszid közösség normáit, és értékrendjét is bemutassam. Éppen ezért, a dolgozat diakrón jellege miatt — mely teljessé teszi a dolgozatot — nélkülözhetetlen, hogy az empirikus elemek mellett a teológiai értelmezéseket is bemutassam és felhasználjam.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetemi docens

Sajó Zsolt Attila

Egy iszlám gondolkodó civilizációja

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Geográfus szak, III. évfolyam

A tanulmány alapkérdése saját civilizációnk és az iszlám civilizáció közötti különbség mibenléte. A vizsgálódást az általában vett civilizáció főbb vonásainak taglalásával kezdem, mely vonások közül a választási kényszert és az evidenciák képzését tekintem a legfontosabbnak.

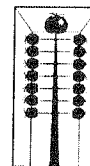
Majd, mivel a civilizáció csak a nyelv segítségével képes az interszubjektív térben megjelenni, a nyelv vizsgálatával folytatódik a tanulmány. E vizsgálat alapját két egyszerű modell képezi, melyek megjelenítik a külső szemlélő számára megjelenő viselkedés és a nyelv közötti kapcsolat ingatag voltát. A modellek után a tapasztalat és a nyelv közötti kapcsolatot vizsgálom, hangsúlyozva a privát nyelv mibenlétét, és a közölhetőség feltételeit.

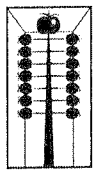
Ezekből vonom le a következtetést, hogy ha el tudom képzelni azt, amit valaki közöl velem, akkor azzal egy nyelvet beszélek, és így egy civilizációba is tartozunk. Akivel meg nem tartozok egy civilizációba, annak az evidenciákat érintő kijelentéseit elképzelni sem tudom. Ennek eldöntéséhez nem szükséges más, csak elolvasni az érintett szövegeket.

A tanulmány gerincét négy anonim szöveg képezi, melyek közül három európai szerzők munkáit tükrözi, egy darab pedig egy konkrét iszlám gondolkodót. A szövegek témái: az Isten és az ember kapcsolata, az ember és emberiség létezésének célja és a tudomány értelme.

Egy rövid életrajz után pedig megindoklom, hogy miért éppen őt választottam.

Konzulens: **Dr. Szabó Irén**, egyetemi docens

Szűts István Gergely

Határképek – A 20. századi határváltások szerepe a két kárpát-medencei közösség kapcsolatrendszerében

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kulturális antropológia szak, V. évfolyam

Jabloncától, az egykori Abauj-Torna vármegye északi részén fekvő településtől néhány kilométerre jelölték ki 1920-ban a Magyarországot és Csehszlovákiát elválasztó új államhatárt. Ennek következtében a tisztán magyarok lakta település, a korábbi viszonylag kedvező helyzetéből, periférikus, határmenti területté változott. Ezt követően még kétszer, 1938-ban és 1945-ben és szimbiotikusan 2004-ban érintették határmódosítások. Feltételezhetően ezek az események, akár rövid idő alatt is alapvetően alakíthatták a korábbi egyéni és kollektív viszonyokat a közösség szűkebb és tágabb terében.

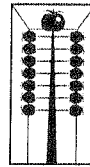
A trianoni határok, melyek a Kárpát-medencében legtöbb esetben nem követték a korábbi gazdasági, etnikai és közigazgatási határokat, az érintett területeken azonnali meghatározó, legtöbb esetben negatív változásokat eredményeztek. Az elszakított közösségek többsége - ez esetben, beszéljünk csak a vizsgálat szempontjából fontos Dél-kelet Szlovákiáról - nyomoztató vákuumba került, hiszen elveszítették alapvető gazdasági és kulturális kapcsolataiknak nagy részét. Az országhatár fizikális, elválasztó jelenléte következtében az egykori régiók, – így a tornai is – kénytelenek voltak újra rendeződni a kialakított államhatárokon belül.

A politikai határok alapvető merevsége ellenére, a korábban erős, történetileg kialakult és jól működött kistérségi kapcsolatait feltételezhetően nem szűntek meg minden esetben. A kötelékek megtartásához és újjáélesztéséhez elsődlegesen "lágy", azaz átjárható határookra és közösségi akaratra volt szükség. Erre az átjárhatóságra hozhat példát a kutatás is, hiszen vizsgálata céljaként egy kistérségi két mikroközösségnek Jabloncának (Silicka Jablonica) és Derenknek kapcsolathálóját és kapcsolódási pontjait igyekszik feltérképezni a politikai határok tükrében. A kutatás során rendelkezésre álló írott források mellett, – melyek elsődlegesen a két közösség múltjára és korábbi kapcsolathálójának felépítésére adhatnak válaszokat –, elsődleges forrástípusként a terepmunka során rögzített interjúkat kívánjuk felhasználni. Ez utóbbi források esetében a határ állandó jelenléte miatt olyan megteremtett mítoszokra, ún. "határnarratívákra" vagyunk kíváncsiak, melyek a közösség kollektív tudatában feltételezhetően ma is jelen vannak.

A huszadik század folyamán megkonstruált politikai határok mellett a vizsgálat szempontjából fontos megemlíteni a két közösség közti nyelvi és vallási különbözőségeket is, melyek a 18. századtól meghatározták kapcsolataikat. Ugyancsak kérdés, hogy ezek mennyire voltak átjárhatóak a politikai határok megjelenése előtt?

A kutatás öt történeti egységen keresztül próbálja vizsgálni a határzónában lévő két közösség érintkezési felületeit, elsődlegesen a kollektív emlékezetben jelenlévő minták alapján. Feltételezzük, hogy a politikai határok megjelenése és eltűnése indukálhatta azokat a kulturális, gazdasági válaszokat, amelyek a kapcsolatháló alapszálait folyamatosan alakították. Ezért képezik a kutatás vázát, a huszadik század határmódosító történelmi eseményei, amelyek mentén az érintkezési zónák alakváltozásait kívánjuk megragadni.

Konzulens: **Dr. Kotics József**, egyetemi docens

Török Julianna

A holocaust hatása Hajdúböszörményben visszaemlékezések és írott források alapján

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, III. évfolyam

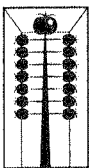
Dolgozatom célja, hogy hatvan év elteltével fény derüljön a hajdúböszörményi zsidóság vészkorszakban elszenvedett megpróbáltatásaira, a katasztrófa felé vezető út specifikus fordulópontjaira, a közösség városból való teljes eltűnési folyamatának és mai állapothoz való eljutásának okaira.

Pályamunkámban a holocaust általános majd magyarországi vonatkozásainak rövid tárgyalása után a hajdúböszörményi események fellelhető nyomvonalát követem végig, majd a kortárs társadalom három oldalának szempontjából rajzolom meg a történetet: Túlélők, Elkövetők és Szemlélők visszaemlékezéseit vizsgálom.

A kutatás során a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár Hajdúböszörményi Fióklevéltárában fellelhető dokumentumokra, a témát érintő szakirodalomra, kortársak feljegyzéseire támaszkodtam, az egyéni életutak vizsgálatokhoz a saját értesüléssel vagy a Yad Vashem Intézet és a Hungarian Jewry Museum adatbázisából nyert elérhető, Hajdúböszörményből elszármazott személyekkel készítettem interjút, egyének szerint a megfelelő módszerrel: személyesen, telefonon és telefax útján.

A visszaemlékezésekből kiderül, hogy a hajdúböszörményi túlélők, a közel ezer főt számláló zsidó hitközség harmada hol a vakszerencsének, hol saját életerejének, hol olyan alkuk eredményének köszönheti életét, mint a Kaszner-Eichmann Egyezmény. Dolgozatomban vizsgálom a deportálás és a II. világháború utáni helyzetet Hajdúböszörményben, így hozom felszínre azokat az informális, mélyen megbúvó jegyeket, amelyek végleges kivándorlásra ösztönözték a város deportálás után hazatért zsidó túlélőit.

Konzulens: **Békési László**, egyetemi adjunktus

Vörös Júlia

A tárgyak és az idő megzabolázása - A külföldről Magyarországra történő lomtanítás kulturális és vizuális erővonalai

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kulturális és vizuális antropológia szak, V. évfolyam

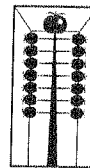
A külföldről Magyarországra kerülő, lomtanításból származó tárgyak útját követve kibontakozhat egy olyasfajta horizont, mely láthatóvá teszi az ebben a fogyasztói gyakorlatban résztvevő és találkozó kultúrák sajátosságait, gesztusait, az ezen gesztusok mögött álló motívumokat, azok működését. A szerző célja ezen horizont látószögeinek tisztázása, élesítése, melyet a 2002 nyarától folytatott terepmunka tapasztalatai mentén igyekszik megtenni, a kutatás egy régi, mára feldolgozott hipotézisének története segítségével. Azáltal, hogy a hipotézisre mint a kutatói attitűd, kategorizációs mező tükröződő felületére tekintünk, fény derülhet a lomtanítás kulturális gyakorlatának és mentális gyökereinek valódi kérdéseire.

A lomtanítást mint komplex és folyton változó jelenséget vizsgálva nem csupán a kulturális erővonalak nyomai válhatnak láthatóvá, hanem a személyes tér, a személyes motívumok rendszere, s azoknak a lakásbelsőik terében való, egyfajta projekciója, kommunikatív felülete. Ugyanígy a tárgyak globális térben való áramlása, szaporodása, időbeli felgyorsulása és rövidéletűsége egyedi módon jelenik meg a lomtanításra kerülő tárgyak gazdáinak lakóterében, a tárgyakat begyűjtő kereskedők raktáraiban, lakásaiban és a vásárlók lakásainak tereiben, tárgyi rendszereikben. A lomtanításból származó, újonnan kialakuló árukészlet fogyasztói hagyományba való integrációja a kereskedői, vásárlói attitűdök újfajta alakzatait teremti meg, s a lakások tereiben kialakuló tárgyi konstellációk jelentésszövegeinek megsokszorozódása is az időhöz, a térhez és a tárgyakhoz való viszonyulások összetettségét növeli.

Ebben a kaotikus, a fogyasztói nyomástól terehelt kulturális érásban a lomtanítás mint kiskapu, mint kétségbeesett gesztus, mint túlfurrott reakció tűnik fel, s magával hozza a „kelet-nyugat”, a „szegénység-túlfogyasztás” impulzív összetalálkozását. A feszültségteljes találkozás azonban nem csupán a lakások tereiben, a jelenség apró részleteiben érhető tetten, hanem abban a kutatói szemléletben, melyet kizárni nehéz és felesleges is, azonban kritikát, újraértelmezést követel: az etnocentrikus, külső kategóriákkal operáló kutatói szemléletében. A három év alatt is jelentősen átforgalmódott jelenség látens létezése, az országban előforduló különféle mintázatok, mind-mind az újfajta tárgyi rendszerek sérülékenységére hívják föl a figyelmet: arra, hogy az „idegen kultúrából” érkezett, kidobott tárgy befogadása nem feltétlenül problémamentes, s ennél fogva, ezen terek vizsgálata, — a tárgyak funkcióváltásainak, jelentésváltozásainak megfigyelése — belső kategóriák keresésére készlet.

A „látvány” megragadásától a nyelv megérlelésén keresztül a kategóriák felfejtéséig vezető út lehetővé teheti a fogyasztói magatartás aktív és passzív formáinak kirajzolódását, a tárgyakhoz való elhidegült viszony és az arra, a lomtanítás által adott közvetlenebb válaszok megértését, az abból való továbblépést.

Konzulens: **Dr. Biczó Gábor**, egyetememes docens

Média- és kommunikáció-tudomány alszekció

1. zsűri: Kommunikációtudomány

A zsűri elnöke:

Horányi Özséb

DSc, egyetemi tanár, BME

A zsűri tagjai:

Béres István

PhD, tudományos munkatárs, PTE

Hoffmann Márta

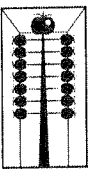
PhD, stratégiai igazgató, HRI

Rétfalvi Györgyi

PhD, főiskolai docens, KJF

Dobos Edgar

PhD hallgató, BCE

Baranyi Annamária – Kulcsár Judit

Kapcsolattartás és kommunikáció

Kodolányi János Főiskola

Német-kommunikáció szak, III. évfolyam

Kutatásunk témájáról az emberek közötti kapcsolattartás és kommunikáció formáit választottuk. Személyes tapasztalatunk, hogy amióta nap mint nap használjuk munkánk, az iskola és a földrajzi távolság legyőzése végett az Internetet, egyre több e-mailt írunk és kapunk.

Hipotéziseink bizonyításához kérdőívek segítségével kérdeztünk meg 50 St. Pöltenben (Ausztria) és 50 Székesfehérvárott tanuló 18-27 éves főiskolást levelezési, e-mailezési és telefonálási szokásairól. A megkérdezett hallgatók többségének lehetősége van a mindennapi Internet használatra. A dolgozat során lehetőségünk adódott a válaszok elemzése és értékelése mellett a két szomszédos ország tanulóinak véleményének és szokásainak összehasonlítására.

Kíváncsiak voltunk, hogy azok a diákok, akik rendelkeznek napi rendszerességgel Internet-hozzáféréssel, sokkal gyakrabban választják-e az elektronikus levelezési formát kapcsolattartás és hivatalos ügyek intézése céljából, hogyan viszonyulnak a hagyományos postai küldeményekhez, az e-mail-ezéshez és milyen szerepet töltenek be a hétköznapi kommunikációjuk során a telefon.

Feltételeztük, hogy a 18-27 éves korosztály, aki rendelkezik napi Internet hozzáféréssel, sokkal gyakrabban választja az elektronikus levelezési formát kapcsolattartás és hivatalos ügyek intézése céljából; a vizsgálatban résztvevő fiatalok véleménye szerint az Internet néhány éven belül teljesen kiszorítja a hagyományos postai küldeményeket, a hagyományos postai küldeményeket leginkább hivatalos ügyek intézése során választják a fiatalok. Az osztrák kollégisták, akiknek szobájában van számítógép, Internet-csatlakozással többet e-maileznek, és több lehetőségét használják ki a kommunikáció e formájának, több területen alkalmazzák, mint a magyar diákok.

Konzulens: **Dr. Szilágyi Erzsébet**, főiskolai tanár

Garami András

Punk zenekartól a gondolkodó körig.

A Vágtázó Halottkémek zenekar és a Titokfejtő-VHK Kör párhuzamos motívumrendszere és retorikája

Pécsi Tudományegyetem

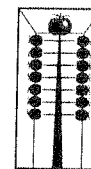
Bölcsészettudományi Kar, Magyar-néprajz szak, V. évfolyam

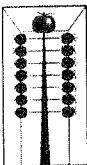
Dolgozatom középpontjába azt a folyamatot helyeztem, ahogyan egy punk gyökerekkel rendelkező, szélsőséges megszólalású zenekarból, a Vágtázó Halottkémek együttesből gondolkodó kör születik (a Titokfejtő-VHK Kör). Az 1976-ban alakult Vágtázó Halottkémek zenekar az underground / punk vonulathoz igazodva ellenkulturális csoportként lépett fel Magyarországon. Az 1989-es rendszerváltozás azonban alapvetően megváltoztatta az együttes helyzetét, hiszen megszűnt az a hatalom, amellyel szemben addig meghatározták magukat. A zenekar vezetője, Grandpierre Attila 1997-ben szervezte meg a Titokfejtő-VHK Kört, egy kötetlen, nyilvánosan működő gondolkodó társaságot, melynek kiáltványszerű programja megegyezik az együttes alapkoncepciójával.

A Vágtázó Halottkémek zenekar esetében a lemezek dalszövegeit, illetve ezekhez kapcsolódóan a Titokfejtő-VHK Kör üléseinek jegyzőkönyveit, felhívásait és kiáltványát vizsgáltam meg, ezek párhuzamos olvasásával kerestem a hasonlóságokat. A kör szemléletmódjának jelentős vonása a materialista és a nyugati keresztény világképtől, valamint a kulturális globalizációtól való elhatárolódás. A fő előadó, Grandpierre Attila a globalizáció mellett az ehhez kapcsolódó, nyugati modernizációt is bírálja. Bár az összejöveteleket nyilvános helyszíneken szervezik meg, mégis bizonyos zártság jellemzi őket: nincsenek viták, ellenvélemények, nem jellemző a hallgatóság kritikus hozzáállása. Rendhagyó a csoport történelemhez, (nép)hagyományhoz való viszonyulása, kozmológiai elképzelése és őstörténeti vélekedése is.

A fent említett szövegekből kiválasztottam kulcsfogalmakat (pl. manipulatív beszédmód, nemzetfogalom, hagyományörzés – hagyományteremtés), melyek már a korai lemezekben megjelentek, és a gondolkodó kör is tudatosan átveszi és felhasználja ezeket. Ezek elemzésével jól leírható és értelmezhető a Titokfejtő-VHK Kör alapkoncepciója és működés módja, valamint a zenekar és a kör beszédmódjának folyamatszerűsége.

Konzulens: **Farkas Judit**, tudományos segédmunkatárs
K. Horváth Zsolt, egyetemi tanársegéd

Herczegh Judit

Arcok és álarcok, kommunikáció és kommunikáló személyiségek a neten

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

Dolgozatomban az internetes kommunikáció és kifejezetten a csevegés jelentőségét szeretném bizonyítani, valamint azt, hogy a kommunikáció ezen formájának napjainkra elfogadottá kell válnia, hiszen fontos szerepet tölt be a fiatalok életében. Arra keresem a választ, hogy a fiatal chatelők milyen értékelések alapján döntenek egy-egy nick-név mellett és milyen személyiség típusok rendelhetők a névválasztáshoz.

Bár a számítógép nem csak a munkánk, de napjaink és privát életünk szerves részévé, tömegesen elfogadott és használt eszközzé vált, mégis az Internet és a netes kommunikáció még mindig ellenérzéseket szül. Ezt a jelenséget motiválhatja az ismeretlen technikától és annak uralhatatlanságától való félelem, valamint, hogy míg a számítógép önmagában és felépítésében modern értékek hordozója, hiszen kiszámíthatóak a műveletek, az alkatrészek helyettesíthetőek egy másik azonos funkciójú alkatrészszel, addig az Internet a posztmodern megtestesítője kiszámíthatatlanságával és szerteágazó mellérendelő viszonyaival. Az Internetnek nincs kiinduló és végpontja.

A csevegő oldalak már nem csodabogarak és perverzok gyűjtőhelyei, hanem új kommunikációs csatornáként működnek, ahol a bejelentkezők a világ különböző pontjain találhatnak „rokon lelkekre”, vitázhatnak, információkhoz juthatnak, tarthatják a kapcsolatot távolba szakadt ismerőseikkel.

Az általam készített önkitaltós kérdőívek és interjúk segítségével a rendszeresen csevegő 16-20 éves fiatalokat vizsgálva három csevegő típust alkottam névválasztásaik alapján. A célcsoport megválasztásának oka, hogy tapasztalataim alapján ez a korosztály a csevegő szobák leggyakoribb látogatója, ami nem meglepő, hiszen a technikai újdonságok először mindig a fiatalok körében válnak népszerűvé.

Konzulens: **Dr. Szekeres Melinda**, egyetemi docens

Kaszvár Veronika Katalin

Az irodalom mint a társadalmi nyilvánosság egy lehetséges médiuma. A nyilvánosság alakzatai Mészöly Miklós Az ablakmosó című drámájában

Pécsi Tudományegyetem

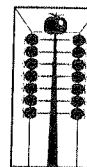
Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, IV. évfolyam, Magyar szak V. évfolyam

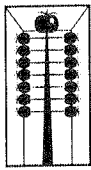
Ma már nem vitatott, hogy Magyarországon a rendszerváltás előtt létezett működő társadalmi nyilvánosság. Keretei azonban nem határozhatóak meg olyan egyértelműen, mint a nyugati demokráciák nyilvánosságának esetében. Bizonytalanként, meghatározatlanként beszélnek róla; negatív, negyed, vagy fél nyilvánosságnak nevezik. E fogalmak a korlátozottságot hangsúlyozzák, azt az értelmezést rejtik magukban, amely szerint a rendszerváltás előtti nyilvánosság elsősorban mint hiány mutatkozik. A különvéleményt ebben a közegben csak „kerülő utakon” lehetett közölni. Ennek megfelelően a nyilvánosság különböző rejtett csatornákat, médiumokat használt. A lehetséges médiumok közül egy az irodalom.

A különvélemény közlésének egyik módja az utalásos kommunikáció volt. A vélemény tehát nem expliciten, hanem rejtve, a sorok között jelent meg. E kommunikációs forma jellemzői az áthallások; az elliptikus, kihagyásos szerkesztés; s az, hogy az üzenet szempontjából fontos dolgokat nem nevezik nevükön, hanem körülírják, vagy metaforával helyettesítik.

Hogyan is jelenik meg az utalásos kommunikáció az irodalom diszkurzív terében? Hogyan artikulálódik a nyilvánosság az irodalomban? Miként funkcionál egy irodalmi mű, ha a látens társadalmi nyilvánosság médiumává válik? Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy ezekre a kérdésekre egy dráma elemzése kapcsán adjak egy lehetséges választ: Mészöly Miklós 1957-ben íródott Az ablakmosó című drámáját értelmezem a látens nyilvánosság megnyilvánulási formái tekintetében.

Konzulens: **Havasréti József**, tudományos munkatárs

Kelemen Ildikó

A pécsi Nádor Szálló szerepe a helyi nyilvánosság alakításában régen és ma

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, V. évfolyam, Esztétika szak, III. évfolyam

A pécsi Nádor Szállóval kapcsolatos kutatásom során azt a folyamatot vizsgáltam több szempont mentén is, hogy egy, a pécsi közéletben, a helyi nyilvánosságban központi szerepet betöltő épület miképpen veszíti el korábbi közösségteremtő funkcióját. Pontosabban miképpen alakul át és artikulálódik egy más szinten e funkciója azáltal, hogy egy újfajta (emlékezet)közösséget teremt magának, melynek következtében egy emlékezeti-gondolati helyé válik a városi közösség számára. A központi fonal tehát egy változás, lényegében a Nádor Szálló funkcionális szerepének változása megépülésétől a szocializmus időszakán át egészen napjainkig.

Dolgozatom első részében magának a szállónak a történetét mutatom be, amely segítségre lesz abban, hogy érthetővé váljanak azok a folyamatok és események, amelyek nagyban meghatározzák a Nádor jelenét. Itt elsősorban az 1988 óta eltelt időszak eseményei lesznek nagyon fontosak, ugyanis míg az ezt megelőző időszakban a Nádor egy pozitív viszonyítási pontként jelent meg az emberek szemében, addig – sajnos – ez az utóbbi években egy negatív tendenciába fordult át.

Az, hogy mindezen folyamatok hogyan jelennek meg a helyi nyilvánosságban, a helyi közéletben, s ezáltal a helyi sajtóban, azt egy tartalomelemzés segítségével vizsgáltam. A vizsgálat maga egy statisztikai elemzés, melynek alapját az Új Dunántúli Napló 1997 és 2003 közötti írásai adták. A vizsgálatba azok a cikkek kerültek be – szám szerint hetven –, amelyek egy mondatnál nagyobb terjedelemben foglalkoztak a Nádor ügyével.

A dolgozat utolsó részében az elemzés eredményeinek összefoglalása, egybevetése, illetve értelmezése található. Összességében elmondható, hogy a Nádor ügyének a megjelenése a sajtóban igen központi téma, magára a szállóra való emlékezés tudatos akarati tevékenységként jelenik meg mind a város lakói, mind a politikusok, mind pedig az újságírók részéről. A politikusok kezében a Nádor egy jelképpé vált, amelyet előszeretettel használnak választási programjaikban, ennek köszönhetően pedig az egész probléma, amely korábban pénzügyi, finanszírozási kérdés volt, teljesen átpolitizálódott.

Konzulens: **Mester Tibor**, egyetemi tanársegéd

Králik Hajnalka

Munkahelyem az Internet – Egy „dot.com” vállalat bemutatása

Eszterházy Károly Főiskola

Gazdálkodási szak, III. évfolyam

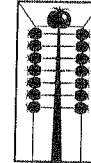
Az információs-kommunikációs technológiák forradalma az élet más területeihez hasonlóan az üzleti világot is befolyása alá vonta. Dolgozatomban azon üzleti megoldásokat vizsgálom, melyek az ilyen technológiák, elsősorban az Internet és a mobilkommunikáció gyors terjedése által váltak lehetővé a gazdasági szervezetek számára.

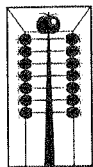
Először azon folyamatokat, illetve e-business megoldásokat mutatom be és rendszerezem, melyek sokak szerint a jövő üzleti tevékenységének fő irányvonalát képviselik.

Továbbá, megvizsgálom az Internet és mobilkommunikáció alapú vállalkozások terjedésének jellemzőit és trendjeit, valamint az iparág fejlődési potenciálját. Ennek kapcsán nemzetközi összehasonlításokat is végzek. Ezek után bemutatok egy olyan angol „e-vállalkozást”, mely teljes mértékben kihasználja az új technológiák által kínált lehetőségeket. 2004. őszén ugyanis lehetőségem nyílt egy három hónapos szakmai gyakorlaton részt vennem az Egyesült Királyságban, mely során a txtNation Internetes és mobil-kereskedelemmel foglalkozó vállalatnál töltöttem be üzletkötői munkakört.

Dolgozatom célja tehát kettős. Egyrészt szeretném felhívni a figyelmet és információs és kommunikációs technológiák szerepére az üzleti élet területén, másrészt egy konkrét angol példa bemutatásán keresztül olyan innovatív ötleteket, megoldásokat vázoló föl, melyeket az innovációs gondokkal küzdő magyar kis- és középvállalatok – reményeim szerint – sikerrel hasznosíthatnak a jövőben.

Konzulens: **Novotny Ádám**, főiskolai tanársegéd

Luka-Barcza Viktória

Az Ablak-Zsiráf képes gyermeklexikon, mint a politikai szocializáció eszköze

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar-kommunikáció szak, V. évfolyam

Dolgozatom egy nagyon egyszerű kérdésből indult ki. Vajon a kedves emlékű Ablak-Zsiráf képes gyermeklexikon címszavai követik-e a társadalmi illetve politikai változásokat, amelyek az elmúlt 15 évben történtek Magyarországon? Amikor kiderült, hogy jelentős politikai címszófrissítés történt a rendszerváltás után, további kérdések vetődtek fel bennem. Vajon milyen ismeretek voltak előtte a lexikonban, amelyeket meg kellett változtatni? A címszavak vizsgálata során kiderült, hogy az Ablak-Zsiráf gyermeklexikon a pártállam által irányított politikai szocializációs folyamatának szerves része volt. Tökéletesen illeszkedett a hatalom által helyesnek tartott gondolkodás- és viselkedéskultúrába, ami önmagában nem lenne meglepő, azzal a momentummal kiegészítve mégiscsak furcsa, hogy a szerzők által öt éves (!) kortól ajánlott.

A tartalomlemezés során három nagyobb címszócsoporthoz hoztam létre: (1) ünnepek, ezen belül a nemzeti és vallási ünnepek (pl. április 4., húsvét); (2) társadalmi-politikai tartalmú címszavak, ezen belül foglalkoztam olyan szimbólumokkal, amelyek folyamatosan megjelentek a különböző példamondatokban illetve illusztrációkban (pl. csillag, terv, vörös); (3) olyan új címszavak, amelyeknek közvetve kapcsolatban lehetnek a politikai szocializációval (pl. tilt-tilos). Ezen címszavak változásaival, vagy eltűnéseivel foglalkozom a dolgozatban.

Az elemzés során világossá vált, hogy a politikai tartalmú címszavakban már a rendszerváltás előtt is jelentős változások figyelhetők meg, ennek magyarázata valószínűleg abban rejlik, hogy az egyébként tökéletesen létrehozott hatalom nem a kívánt hatást érte el a politikai gondolkodás és aktivitás terén. Az is nyilvánvalóvá vált, hogy a politikai rendszer illetve annak jelképei és címszavak között egyáltalán nem véletlenszerű összefüggések vannak, ezen túl menve, olyan összefüggések, amelyek az egész lexikont átszövő rejtett utalásokkal a félreérthetlenségig vannak megátalva.

Konzulens: **Havasréti József**, tudományos munkatárs

Nagy Erna Kamilla

WiW, avagy egy magyar kacsacsőrű emlős esete

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar szak, V. évfolyam, Kommunikáció szak, IV. évfolyam

A WiW egy több szempontból is sajátos virtuális közösség. Bizonyos tulajdonságai miatt az egész világon egyedül. A dolgozat írásakor az egyetlen ingyenes kizárólag meghívásos szerveződésű általános szociometrikus alapon felépülő weboldal az anonimitás-, és a profitorientáltság hiányával. A fizikai világban már meglévő ismeretségekre épít, létrejöttét is ennek köszönheti. Mindemellett persze igaz rá mindaz, ami az online közösségekre általában. A many-to-many kommunikáció megtestesítője, mely független az időtől és a fizikai tértől. Mind a bridging mind a bridging jegyeket magán viseli.

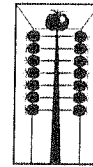
Jelen dolgozat a WiW működését igyekszik leírni, persze annak speciálisan meghatározó vonatkozásait is figyelembe véve. Mindehhez szükséges a virtuális közösségekre jellemző kérdések felvetése (pl. anonimitás, a fizikai világhoz való viszony, funkció).

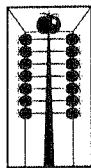
A dolgozat a WiW-ről megjelent írások felhasználásával, és WiW-tagok megkérdezése alapján készült (kérdőíves kutatás, illetve az Ithaka-csoport tagjainak kutatása alapján).

A felhasználók mintegy egyharmada tekinthető aktívknak. A felhasználók nagy része nem gyakran (napi vagy heti rendszerességgel) használja a weboldalt, és ennek nagy részben oka az eddigi internetezési tapasztalatoktól eltérő felhasználási környezet.

A kérdőíves kutatás eredményeként megállapítható, hogy a megkérdezett felhasználók szerint az oldal fő funkciója a kapcsolattartás, így elsődlegesen a keresés opciót használják. A használat ritkaságának okát főbb részben az eddigi internetezési tapasztalatokkal eltérő használatban látják.

Konzulens: **Mester Tibor**, egyetemi tanársegéd

Ruskó Eszter

Kétezer éves üzenet modern formában – a Magyar Katolikus Egyház kommunikációja az interneten

Budapesti Gazdasági Főiskola

Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Nemzetközi kommunikáció szak, III. évfolyam

A XX. században viharsebességgel fejlődő kommunikációs technika nemcsak a befogadókat állította újabb és újabb kihívások elé, hanem a közlőknek is folyamatosan képezniük kellett magukat ahhoz, hogy üzeneteiket mindig a megfelelő módon legyenek képesek eljuttatni a társadalomhoz. Ez utóbbi megállapítás igaz a Római Katolikus Egyházra is, melynek ha lehet, még nehezebb ezen új technikák elsajátítása és alkalmazása, lévén alapvetően vallási és nem tömegtájékoztatási intézmény.

A kilencvenes évektől kezdődően rohamosan terjedő és népszerűsödő internet minden eddigi médiumnál nehezebb kérdések elé állítja a Vatikánt. Hogyan szolgálhatja egy, a társadalmat inkább atomizáló eszköz a közösségközpontú katolikus vallást? Milyen különbségek vannak valós és virtuális közösségek között? A viszonylag kontrollálatlan világháló alkalmas-e a pasztoráció feladatának betöltésére? Képes-e alakítani az Egyház a cyber-világot? Az Isten képére és hasonlatosságára teremtett egyéniségekkel, hogyan egyeztethető össze a világháló sokszor névtelen, személytelen jellege? Nem tekintenek-e majd a „pop-up”-ok között áruként az Egyházra? Képes-e az elektronikus kapcsolat a hús-vér érintkezés helyébe lépni?

A Római Katolikus Egyház a legmagasabb szinttől a legalsóbb szintig elhivatott az új eszközök, és köztük az internet értékelvű használata iránt. Mind a pápai levelek, mind egyes apró magyar települések plébániáinak kezdeményezései bizonyítják a katolikus vallás nyitottságát és következetességét az új technikai eszközök alkalmazásával kapcsolatban.

A dolgozat részben megpróbál választ adni a fenti kérdésekre, részben pedig megpróbálja feltárni azokat a területeket, ahol hatékonyan képes szolgálni az internet a Vatikán két fő célját, a pasztorációt és a közösségépítést.

Konzulens: **Nagy Judit**, főiskolai adjunktus

Székely Júlia

Ha megnövök, óriásplakát szeretnék lenni...

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar-művészettörténet szak, III. évfolyam

Dolgozatomban az óriásplakátok viszonylag új műfaját kísérlem meg művészi elemzés tárgyává tenni, illetve autonóm művészetként értelmezni – felhasználva mindehhez az @@@ immár ötödször megrendezett kiállítását, seregszemléjét.

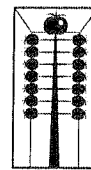
Izgalmas kérdésnek tűnik számomra, hogy hogyan lehet valami tömegművészet, ha mindeközben hierarchizálódik, hiszen nehezen hozható közös nevezőre az öncélú, művészi, valamint a közvetlen kereskedelmi célokat szolgáló, közérthető plakát. Ezt a dilemmát a konkrét művek elemzésében feloldva, a dolgozat egyértelműen a művészi plakát mellett teszi le a voksot. Nem tesz különbséget magas és populáris művészet között, sőt a két kategória közötti átmenet, átjárás, egységesülés, elszakadás, önállósodás szabadságharcának tekinti a plakátművészet térhódítását.

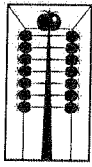
Egy rövid időrendi, teoretikus bevezető után a plakátok vizsgálatával foglalkozom; a művek megítélésénél - az ötleten túl - valamilyen konceptuális minimum érvényesítésének igényét kérem számon. Külön csoportosítva szerepelnek a szerintem elfuserált plakátok, amelyek mindegyike valamilyen tipikus hibát követ el vagy a szemlélet vagy a praxis szintjén.

Egyfajta művészi diskurzusban próbálok garázdálkodni, és valamilyen módon érzékeltetni egy óvatos állásfoglalást, mely minőségi különbséget tesz a plakátok közt. Nem célom ítélkezni élők és holtak felett, inkább a magam számára is dilemmázó módon próbálok beszélni, remélve, hogy mindez nem tűnik semleges pozíciónak.

A méreténél fogva gyorsan távolodó, ámde ereje révén mégis marasztaló óriásplakátot külön kategóriaként kezelem, mely már kimondottan az utca számára készült. Megjelenésük új dimenziókat feszegető kihívást jelent egy nagyváros lüktető dinamizmusában, a művészet világában. Egyfajta jövés-menésben, közlekedésben valósul meg az olvasat, mely sohasem lehet – épp a mozgó rendszer miatt – tökéletes, de annál erőteljesebb, hiszen egy dinamikus helyzetben, pozícióban, élményben percipiálódik óriásplakát és annak nézője-olvasója.

Konzulens: **Dr. György Péter**, egyetemi docens

Timkó Balázs

Közösség virtuális térben

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, V. évfolyam, Esztétika szak, III. évfolyam

Dolgozatomban az internet, mint az egyik legújabb médium kulturális hatásaival foglalkozom. Ennek megfelelően vizsgáltam a habermasi nyilvánosság-konstrukcióból kiindulva azokat a változásokat, amelyek a tömregkommunikáció és az internet kölcsönhatásából jöttek létre. Ez az úgynevezett interpretatív nyilvánosság, melyet a tömregkommunikáció üzenetei rezonálnak és egy olyan kreatív diskurzust generál, ahol a diskurzusban résztvevőket a szokásos társadalmi elvárásokkal ellentétben csupán egymás intellektuális teljesítménye befolyásolja. Mindez a monitor által közvetített kommunikáció eredménye. Az internet továbbá olyan új kisközösségek lehetőségét nyújthatja, amit leginkább a Schulze által kifejtett élménytársadalomként aposztrofálhatunk. Ezen közösségek már nem rendi-, vagy osztályalapon szerveződnek, hanem a közös érzések mentén. Erre az egyik legjobb terep az internet, ahol a földrajzi, időbeli határokat leküzdve találkozhatunk a hozzánk hasonló érdeklődésű emberekkel.

A fentiekét változás egyik általam vizsgált terepe az internetes fórumok köré kikristályosodó közösségek. Ezen közösségek sajátosságait, működését próbáltam feltérképezni, kitérve olyan sajátosságokra, mint a virtuális személyiség, vagy az írott beszéd, amin keresztül ez a személyiség megnyilvánul.

Kutatásomat az Index internetes portál fórumain folytattam, ahol a dolgozat témájába vágó topicok diskurzuselmzésén túl e-mailben elküldött körkérdezt is végeztem.

Konzulens: **Mester Tibor**, egyetemi tanársegéd

Urbán Péter

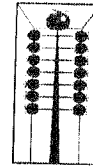
Két politikai publicisztika a tizenhetedik századból

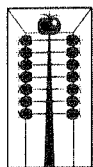
Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar-kommunikáció szak, végzett

A tizenhetedik század politikai viszonyainak, majd a közéleti irodalomnak a bemutatása vezeti be a tanulmányt. Két publicisztikai írás, a Nádori emlékirat és az Oktatás jó elmékedésre című írások szerzőségéhez és keletkezési körülményeihez fűződő problémák bemutatása, az ezzel kapcsolatos tudományos vita rövid bemutatása. A művek szövegszintű vizsgálatával az említett problémák némi-lyikének megoldása, a lehetőségek szűkítése következik, illetve Zrínyi Miklós pontos szerepének meghatározása a keletkezés történetében. A következtetések levonásával zárul a dolgozat.

Konzulens: **Dr. Fehér Katalin**, egyetemi tanár

Varga Péter

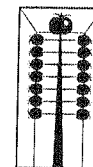
Képiség, medialitás és identifikáció a heavy metál szubkultúrában

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar-kommunikáció szak, V. évfolyam

Még ma sem túl nagy azoknak a tanulmányoknak a száma, amelyek az ifjúsági szubkultúrák valamelyikével kapcsolatban úgy beszélnek az adott szubkultúrára nézve általános érvénnyel, hogy a kiindulópont alapvetően valamilyen specifikumot helyez a középpontba. Különösen érdekes, hogy amíg a tudományos diskurzus egy ideje – hangsúlyosan az úgynevezett „posztmodern fordulat” óta, de akár Walter Benjaminig vagy Theodor Adornoig visszamenőleg – akár pozitív, akár negatív értelemben, de szívesen fordul a populáris regiszterek, a populáris kultúra irányába, addig például a zenei szubkultúrákkal leginkább csak szociológiai érdeklődéssel foglalkozik. Ez a dolgozat a metálzene és szubkultúra képi világáról, azon belül is elsősorban a videoklipek megkomponáltságáról és retorikájáról számol be úgy, hogy a gondolatmenet folyamatosan a metál szubkultúra identifikációs és normaképző gesztusainak fölfejtéséhez kapcsolódjon. Hiszen kép, illetve vizuális megjelenítés – különösen a televíziók zenecsatornáin látható videoklipek széleskörű elterjedése óta – legalább annyira fontos és hatásos formálója s befolyásolója egy zenei szubkultúra normáinak, mint például a dalszöveg, a zenészekkel készített interjú vagy a lemezismertető, tehát a szöveges megnyilatkozások. Ennek jegyében miután röviden áttekintem a metálzene, illetve annak vizuális megjelenítésének történetét, részletesen foglalkozom a lemezbőrítők, a koncertlátvány, végül legnyomatékosabban a videoklipek képi világával, hogy fény derüljön az identifikáció és a normaképzés alakzataira, amelyek maguk is képekbe, illetve a zene, kép és szöveg, vagyis a produkció medialitásába zárva működnek.

Konzulens: **Havasréti József**, tudományos munkatárs

Média- és kommunikáció-tudomány alszekció

2. zsűri: Médiatudomány

A zsűri elnöke:

Wessely Anna

CSc, egyetemi docens, ELTE

A zsűri tagjai:

Antalóczy Tímea

PhD, egyetemi docens, MIE

Valkó Emőke

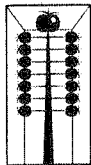
CSc, egyetemi docens, PPKE

Vásárhelyi Mária

PhD, tudományos kutató, MTA-ELTE

Győri Ágnes

PhD hallgató, BCE

Basa Andrea

A reklám fogyasztói választást befolyásoló szerepe a Gazdasági Versenyhivatal eljárási gyakorlata alapján

Budapesti Kommunikációs Főiskola

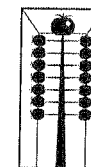
Üzleti kommunikáció szak, IV. évfolyam

A dolgozat témája a reklám, verseny és a jog közös szakterületét tekintve jellemezhető specifikusnak, azonban igyekeztem egy átfogó képet adni a mai magyar reklám szerepéről, melyet az elméleti történeti áttekintések a fogyasztóvédelem versenyjogi és reklámjogi relevanciájával; majd a hatályos jogszabályok bemutatásával, közös elemzésével; a Gazdasági Versenyhivatal szerepével, eljárásával; az Európai Unió szabályozási rendszerével, és végül a már ránk is vonatkozó szabályok ismertetésével mutatok be.

Mint üzleti kommunikációs hallgató, elhivatott vagyok az iránt, hogy a gazdasági szférában a reklámkommunikációs tevékenységeket a fogyasztók tisztességtelen befolyásolása nélkül, a piaci működés káros befolyásolása nélkül, valamint a versenytársak sérelme nélkül is meg lehet valósítani. Magyarországon számos eset bizonyítja, hogy fogyasztói érdekek sérülnek, mely alatt nem egy-egy vásárló érdekét értem, hanem ezzel párhuzamosan a piaci szereplők félrevezetését is, amely már hatással van a gazdasági versenyre – torzíja azt. A fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma alá tartozó versenyjogi sérelmek pedig elsősorban a reklámok által előidézettek. Tehát a reklámoknak – túl azon, hogy marketing szempontból mekkora jelentőséggel bírnak, vagy mekkora a szerepük a fogyasztói döntés, fogyasztói magatartás kialakításánál, befolyásolásánál, – óriási hatása van a gazdasági életre, a piaci viszonyok alakítására.

Ahogy a dolgozat mottójában megfogalmazódik, úgy bennem is, hiszek abban, illetve ezt kívánom üzenni a munkámmal is, hogy a jövőben a gazdasági élet szereplői tisztességes és jogkövető tevékenységükkel megkönnyítik, hogy a fogyasztók a piaci információk birtokában, a reklámok segítségével hozzák meg a döntésüket.

Konzulens: **Dr. Antal Gergely**, főiskolai tanár

Bella Ildikó

A televízió főműsoridejében megjelenő erőszak tartalom-elemzése. Erőszak a közszolgálatban

Kodolányi János Főiskola

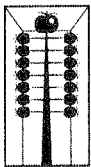
Gazdálkodási-kommunikáció szak, végzett

A dolgozatban a Magyar Televízió 1-es csatornájának főműsoridejében megjelenő erőszak tartalom-elemzését végzem el és mutatom be. Röviden megpróbálok képet adni arról, milyen kutatásokat folytattak eddig a televízióban megjelenő agresszivitással kapcsolatban. Kitérek mind mennyiségi, mind hatásvizsgálatokra. A szakirodalomban található elképesztő nemzetközi adatok után az itthoni vizsgálatokról is szólok, és saját vizsgálattal is igyekszem megvilágítani a helyzetet.

A célom az volt, hogy kimutassam, mennyi erőszakot láthatunk a közszolgálati televízió főműsoridejében, és melyek az erőszak tartalmú jelenetek főbb jellemzői. Olyan kérdésekre keresem többek között a választ, minthogy kik követik el a televízióbeli erőszakos cselekedeteket, milyen eszközökkel, valamint, hogy milyen műsorokban található több erőszakos cselekmény. A kérdések megválaszolására mind kvantitatív, mind kvalitatív vizsgálatra szükség van. A tartomelemzés módszerével igyekszem megválaszolni a kérdéseket, hiszen a tartomelemzés célja a kommunikáció tartalmának, jellegzetességeinek módszeres leírása.

Az elemzés mintájául a közszolgálati televízió főműsoridejében sugárzott műsorokat választottam. Négy hét minden napjának főműsoridejében sugárzott programjait videóra vettem olyan módon, hogy mindegyik évszak képviselve legyen a mintámban. Definícióalkotás után kódoltam a videóra vett jeleneteket, és elemeztem a látottakat. Ezek alapján próbáltam igazolni előfeltevéseimet, és megválaszolni kérdéseimet. Végül az összegzés után a befejezésben néhány javaslatot adok arra, hogy miként lehetne csökkenteni a televízióban megjelenő erőszak fiatalokra, gyerekekre gyakorolt hatását. Bízom abban, hogy az elemzés elvégzésével érdekes információkhoz, tapasztalatokhoz juthatunk.

Konzulens: **Dr. Szilágyi Erzsébet**, főiskolai tanár

Bódi Etelka

Reklámok és nők

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, angol-művelődési és felnőttképzési menedzser szak, V. évfolyam

A kutatás alapvetően két részre osztható: egy tudományos és egy empirikus részre. A munka során részletesen megvizsgáltam a reklámok általános jellemzőit, tudományos és pszichológiai megközelítéseit. Ezek mellett tanulmányoztam mindennapi életünkre való hatásait. A kutatás második felében egy egyetemi hallgatók körében végzett empiria található, amely néhány kiválasztott reklámplakáton keresztül vizsgálja a fiatalok véleményét a bemutatott nőkről, jelenlétük fontosságáról, arról, hogy vajon kiknek szól a reklám és a célcsoport vajon megvonné-e az adott hirdetés alapján a terméket. A felmérés kérdőívvel készült, számos előre megadott válaszlehetőséggel és néhány kifejtős kérdéssel.

A felmérés a megvizsgált kérdőívek alapján érvényesnek és elemzésre alkalmasnak bizonyult. Megállapítható, hogy az egyetemisták megvizsgált része meglehetősen kritikusan szemlélte a bemutatott reklámokat és számos helyen fölöslegesnek ítélte meg a nők megjelenítését a plakátokon. Következtetésként levonható, hogy a termékkeladást nemcsak a nők megjelenítésével lehet ösztönözni, sőt adott esetben jelenlétük hátrányos hat az eladni kívánt áru.

Konzulens: **Dr. Rubovszky Kálmán**, egyetemi docens
Juhász Erika, egyetemi tanársegéd

Danka Balázs – Simonka Lívía

Sorok között... Négy kelet-magyarországi napilap szerepválalása a 2002-es Országgyűlési választások kampányidőszakában

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam – Szociológia szak, IV. évfolyam

Elemző dolgozatunkban négy kelet-magyarországi napilap belpolitikai témájú cikkeit vizsgáljuk a 2002-es Országgyűlési választások előtti közel nyolcvan napban. A szolnoki Új Néplap, a szegedi Délmagyarország, a nyíregyházi Kelet-Magyarország és a miskolci Észak-Magyarország február 1-től április 19-ig összesen durván 1700 hírt, tudósítást, 750 reklámot, politikai hirdetést és bő 160 interjút, jegyzetet vagy glosszát közölt le.

Célunk, hogy ezeknek a cikkeknek a vizsgálatával rávilágítsunk nem szándékolt, rejtett elfogultságokra. Objektivitásra törekvő szempontrendszerünkkel árnyalatnyi eltérésekre mutatunk rá, egységnyi elfogultságnak véve egy párt vagy politikus nevének pusztá említését.

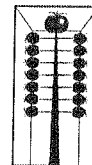
Saját adatbázisunkban szerepel a cikkek megjelenésének dátuma, helye, terjedelme, forrása, a címben, a headline-ban, a szövegben illetve a végzősban előforduló párt vagy név kódjele, a hozzákapsolódó illusztráció mérete, párthoz kötöttsége.

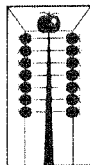
Jobb oldalhoz soroljuk a FIDESZ-MDF közös listát, a MIÉP-et, az FKgP-t utódpartjaival, a baloldalhoz az MSZP, az SZDSZ és a Munkáspárt tartozik, külön vizsgáljuk a Centrum Pártot. A többi párttal, mint "egyéb jobb" vagy "egyéb bal" oldalival foglalkozunk. Amennyiben egy cikk negatív hangot ütött meg, akkor az adott párttal szemben álló oldalnak rögzítünk egységnyi elfogultságot.

Módszerünk sokszorosára nagyítja fel a különbségeket, nem állítjuk, hogy bármelyik lap is nyíltan kampányolt volna valamely párt mellett vagy ellen, de a többszázazres potenciális olvasótáborra hatással lehetett a nem egyenlő tájékoztatás.

Végkövetkeztetésünk szerint a négy vizsgált lap között jókora különbségek figyelhetők meg nemcsak az aktivitás terén, a hírek szelektálása is éles eltéréseket mutat. Annak ellenére, hogy a lapok függetlenséget hirdetnek, néhol a szándék a széleskörű tájékoztatás kárára hat, és ettől válnak igazán elfogulttá, hírközlésük aránytalanná.

Konzulens: **Dr. Utasi Ágnes**, egyetemi docens

Kapusi Gabriella

A Debreceni Televízió története 1984-94

Debreceni Egyetem

Bölcsészetudományi Kar, Művelődésszervező szak, III. évfolyam,

Történelem szak, IV. évfolyam

A kutatás célja a Városi Televízió történetének – amit sokan csak "hőskorként" emlegetnek – hiteles és pontos bemutatása Debrecenben. A televízió 2004-ben ünnepelte a 20-adik születésnapját, amelyből a megalakulásától számított első 10 év került feldolgozásra.

Az egyik kutatási módszer az újságírói szakma eszköze, a személyes interjú, a másik a korabeli írott sajtótermékek kutatása. Személyes interjúk készültek a Városi Televíziónál dolgozó munkatársakkal – Kovács György, Székely Béla, Hajdu István, Hajdú Károly stb. –, akik emlékeikkel, történeteikkel, régi jegyzeteikkel és a birtokukban lévő televíziós adások kazettáival segítették a dolgozatot. Mindez a korabeli helyi napilapokban és folyóiratokban – Hajdú-Bihari Napló, Jel-kép, Magyar média stb. – a témával kapcsolatban megjelent írások felhasználásával került kiegészítésre. Ennek köszönhetően fényképekkel, illetve kazettán rögzített képi és hanganyagok segítségével illusztrálható a történeti folyamat.

A kutatás eredménye egy kép alkotása a Városi Televízió Debrecenben, illetve Magyarországon elfoglalt helyéről, helyzetéről és a betöltött szerepéről. Ebben a fő egységek: A televíziónak a városvezetéssel és a mindenkori politikai hatalommal való kapcsolata. A televízió intézményének, technikai felszereltségének, műsorszerkezetének, és gazdálkodó szervként történő bemutatása. A Városi Televízió és a Magyar Televízió kapcsolata. A tömegkommunikációs kábelhálózat kiépítése Debrecenben.

Következtetésképpen levonható, hogy Magyarországon a helyi televíziók viszonylatában a debreceni Városi Televízió volt az ország vezető televíziója mind technikailag, mind műsorszerkezetét tekintve.

Konzulens: **Dr. Rubovszky Kálmán**, egyetemi docens
Dr. Szabó József, egyetemi adjunktus

Nagy Klára

(Reklám)nő, női szerepek a reklámokban a férfi szerepek tükrében

Debreceni Egyetem

Bölcsészetudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

A gazdaságirányítás mai rendszerében nálunk is rohamosan nő, a reklám szerepe, jelentősége, alkalmazási területe. Egyszóval a reklám nélkülözhetetlenné lett. Ahhoz, hogy a reklámozás közgazdasági összefüggéseit megfogalmazzuk, a következő gazdasági jelenségek fejlődését és állapotát szükséges áttekintenünk: a nemzeti jövedelem és az életszínvonal növekedése, az áruforgalom állapota és szerkezete.

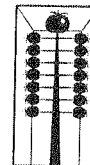
A piacgazdaságba való átmenet során a társadalomban és a gazdaságban lezajlott jelenségek hatással vannak az egyének, a családok szintjén is. Mi van a „fekete dobozban”? A családok belső életét vizsgálva akarva akaratlanul a nemi szerepekbe ütközünk, amelyek meghatározzák, át-megszövik a családi élet minden területét. Melyik az a terület, melyek azok a területek, ahol mi nők helyet kapunk?

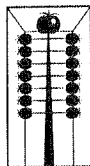
Emberileg is sokat veszít az, aki elmulasztja, hogy – akár férfi, akár nő – női szemmel is rácsodálkozzon a világra. A nők szocializációjuk során remekül megtanultak „férfiül”. Minél magasabb képzettségűek, annál hosszabb ideig tanulmányozták a jelenségeket egy olyan vonatkoztatási rendszerben, amelyet nélkülük alakítottak ki. Az általam felhasznált kutatási eredmények is bizonyítják ezt. De mit szerepet játszik ebben a folyamatban a média, ezen belül a reklámok? Hogyan vonható párhuzam, a reklámok által közvetített szerepek és a tények között? Van-e párhuzam?

Többek között ezekre a kérdésekre ad választ dolgozatomban, melyben a tartalomelemzés módszerrel vizsgáltam, adott időintervallumban rögzített reklámspotokat. Ezeket több általam fontosnak tartott, és egységet alkotó szempontok alapján vizsgáltam. Figyelembe véve mindazon befolyásoló tényezőket, amelyek ma a médián belül uralkodóvá váltak. A hangsúlyt a női szerepekre helyeztem, tekintve ezeket a férfi szerepek tükröképek.

Célom az útmutatás a reklámszakma útvesztőjében a szakemberek számára, valamint kimondani azt, hogy miben kell változtatni a nők szerepeire vonatkozóan. És újabb kérdéseket megfogalmazni, amelyek egyben talán válaszként is szolgálnak majd.

Konzulens: **Dr. Szekeres Melinda**, egyetemi docens

Németh László**Szovjet ünnep a magyar katolikus sajtóban (1957-1967)***Károli Gáspár Református Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció szak, IV. évfolyam*

A második világháború után megváltozott a magyarországi ünnepek jelentéstartalma és értelmezése. Korábbi ünnepek váltak a „hétköznapra minősítés” sorsára, és új időpontok váltak ünneppá.

Dolgozatomban arra tettem kísérletet, hogy az 1957. és 1967. évben tartott ünnepeket hasonlítsam össze. Annak is egy apró szeletét, a sajtóban történt emlékezést, az Új Emberben 1917. november 7. alkalmából megjelent két írásra összpontosítva. A témával kapcsolatos kutatás alapvető kérdése a következőképpen fogalmazódott meg: Hogyan emlékezett meg a krisztusi szeretetet hirdető, a „békemozgalom” mellett kiálló katolikusok sajtója, egy ateista diktatúra rendszerét fenntartó, idegen állam forradalmáról?

A nyilvános értelmi valóság megjelenését kutatva megállapítható, hogy milyen gondolatmenet alapján épültek fel a szerkesztőség álláspontját képviselő emlékező írások. A cikkek szerzői problematizálás útján jelölték ki a valóság rétegeket, amelyeket a tematizációval fejtettek ki. A tematizáció által kijelölt tartományok elemei (szubjektumok, objektumok, cselekvések) a valorizációnak köszönhetően különböző (egzisztenciális, szociológiai, ontológiai) szempontok alapján részesültek értékelésben.

Az Új Emberben november 7. negyvenedik és ötvenedik évfordulójára megjelent emlékező írások a pártpolitika által hivatalosan kijelölt problematizációs és tematizációs utat követték. A valorizációban (és némely esetben a tematizációban) azonban már megjelentek eltérések, helyet kaptak a pártpolitika kifejezései mellett az egyház szakrális nyelvének üzenetei is. Az egyházak és az állam viszonyának alakulása is befolyásolta a két írás szemléletét. Ennek megfelelően az 1957-es írást olvasók számára mögöttes, rejtett gondolatok a tíz évvel későbbi cikkben már nem jelentek meg.

Konzulens: **Dr. Vass Csaba**, egyetemi docens

Óvári Heléna**A cigány sajtó szerepe a magyar médiában***Pécsi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Romológia szak, II. évfolyam*

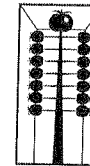
A cikkek a hazai cigányságról, mint csoportról meglehetősen egységes képet sugallnak: a legrosszabb, leghátrányosabb, leginkább diszkriminatív helyzetben lévő, legszegényebb, legképzetlenebb és legnagyobb hazai kisebbségként emlegetik, amelyen belül nagyon nagyarányú a munkanélküliség.

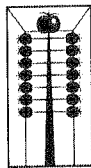
Még ha el is fogadjuk, hogy a cigányság jelentős részére nem túlzóak ezek az állítások, ilyen formában mégis csak leegyszerűsítők. Az egységesítő kép a cigányságról többféle veszélyt is rejt magában. Egyfelől eltakarja a cigány etnikum sokszínűségét; emellett arra is hajlamosít, hogy ha találkozzunk egy cigánnyal, azt várjuk tőle, hogy hátrányos helyzetű, szegény, alulképzett és munkanélküli legyen. Másfelől a cikkek a cigányságról, mint problémahalmazról írnak, de nem foglalkoznak eleget azzal, hogy miért alakult ki ez a helyzet és így a megfelelő összefüggések bemutatása híján a cigányságra hárul a felelősség a problémákért.

Ugyanakkor a hátrányos helyzetet hangsúlyozó cigánykép hozzásegíti az embereket ahhoz, hogy felismerjék a téma fontosságát és elősegítsék a helyzet javítását szolgáló tervek, programok kialakítását. Ez utóbbi ellen szól azonban az a tény, hogy a cikkekben gyakran a helyzetet reménytelenül súlyosnak, kilátástalannak mutatják olyannyira, hogy már hiábavaló bármit is tenni.

A cigány média megszüntetni ugyan nem tudja a cigánysággal kapcsolatos előítéleteket, de pozitív cigányképpel csökkentheti a cigányság és a többség közötti távolságot. Vizsgálataim alapján megállapítható, hogy az újságok visszatükrözték a társadalom negatív sztereotípiáit s nem járultak hozzá az előítéletek lerombolásához.

Konzulens: **Szuhay Péter**, tudományos munkatárs

Szűcs Tibor

A globalizálódó média, ezen belül az Internet hatása a magyar társadalomra: Prognózis egy új nemzedéknek.

Kaposvári Egyetem

Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar, Kommunikáció-könyvtár szak, IV. évfolyam

A kommunikáció izgalmas és bonyolult jelenségszövevényének alapját az információ adja. Amennyiben elfogadjuk Pléh Csaba azon értelmezését, mely szerint, a „számítógépes világháló a tudás sokoldalú, sokdimenziós, keresztül-kasul átjárható tudományait hordozza”, akkor semmiképpen nem lehetünk közömbösek a jövő megajzolásával kapcsolatban.

Az ember nem különálló a hálózattól, mint ahogy a hálózat sem létezik az ember nélkül; ez egy új minőség, ahol az információs technikák elterjednek egy adott közösségben, a társadalomban, akkor annak a közösségnek, társadalomnak a jellege is megváltozik. Csakhogy ehhez idő kell, és Magyarországon csak nagyon kevés azoknak a száma, akikre valamiféleképpen is része lehet az új közvetítésnek, mert még nincs jelen az a generáció, akinek természetes a hálózatban való gondolkodás, sőt talán még a számítógépes mindennapi jelenléte sem. A még nincs jelen, persze annyira igaz csak, hogy már megszületett ugyan, folyamatosan készül, szocializálódik, de például még nem lépett a munkaerő piacára, vagy gazdasági, tudományos, azaz valós vérkeringésébe. Ez a ma 14-17 éves korosztály, és az utánuk következők az igazi cyberpolgárok, akiknek a kezébe kell adni minden lehetőséget arra, hogy a megfelelő útravaló a tarsolyukban lehessen.

Az eredményeket egy mondatban összefoglalva: a magyar internetezők társadalmi csoportja az a ifjú, jórészt még tizenéves, vagy fiatal felnőtt réteg, akik valamilyen, minimum középiskolai, de ez egyre inkább a felsőoktatás irányába terjed, tanulmányokat folytat, valamilyen nagyváros jó minőségű iskolájában, esetleg kollégiumában. Ennek sokféle oka lehet, de minden esetre igazolja állításomat, hogy még nincs jelen az új digitális nemzedék, akik igazi haszonélvezői, otthonos tagjai a világhálóknak. A munka leginkább irodalomkutatás, feldolgozás különös tekintettel a társadalom és technika összefüggéseire. A témának igen szerteágazó irodalma létezik, ügyelni kell a honi vizsgálatok során a pontosságra és hitelességre. Ezért a legmegbízhatóbb kutatócsoportok publikációit, az évente, félévente frissülő jelentéseket, amennyire az lehetséges volt, a nemzetközi összehasonlításokat, és legnépszerűbb statisztikákat használtam.

Konzulens: **Barkóczy László**, főiskolai adjunktus

Tófalvy Tamás

Áttetsző színterek. Műfaj és identitás a kortárs underground metal-hardcore kulturában

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam

Az utóbbi évtized sok alapvető változást hozott számos underground zenei kultúra reprezentációjában és szerveződésében. Dolgozatomban egy majd negyedszázados hagyomány legújabb fejleményeit, a kortárs underground metal-hardcore kultúra zene és ideológia által meghatározott műfaj- és identitásformáló alakzatait szeretném értelmezni, a kortárs (szub)kultúraelméletek és a kritikai kultúrakutatás egyes irányzatainak kontextusában.

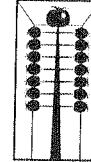
A kortárs underground metal-hardcore kultúra leírásához számos olyan fogalomra, modellre van szükség, amelyek nem találhatók meg a „klasszikus” például birminghami szubkultúraelméletekben. Ezért a „látványosság”, „homológia” és „szubkultúra” kritikáján keresztül amellet szeretnék érvelni, hogy egy dinamikusabb, és egyelőre nem pejoratív jelző, az „underground kultúra” bizonyulhat a megfelelő fogalmi keretnek az értelmezés számára.

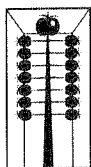
Egy rövid történeti áttekintésben azokat az esztétikai és ideológiai folyamatokat elemzem, amelyek a punk hetvenes évek közepén való megjelenésétől a straight edge mozgalmának és a hardcore irányzatának kialakulásán keresztül elvezettek a mai, metal hatások által formált underground hardcore zenei kultúra globális alakzataihoz.

Ezeket az alakzatokat pedig a legmegfelelőbbben talán a színtér metaforájával lehet jellemezni, tekintve hogy ez a fogalom egyszerre ismert az underground gyakorlatában és a teoretikus diskurzusban, egy lehetőséget adva ezzel az értelmezés és kulturális praxis közelítéséhez.

Úgy gondolom, ez az interpretáció hozzájárulhat annak a törekvésnek a népszerűsítéséhez, miszerint szükség van a kortárs zenei közösségek és mozgalmak pontos(abb) ismeretére, valamint absztrakt fogalmi hálózatokkal lehetőség szerint nem annyira terhelt, mint inkább árnyalt értelmezésére.

Konzulens: **Havasréti József**, tudományos munkatárs

Tóth Gabriella Márta

Ügynökvád a sajtóban

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

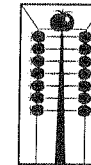
A dolgozat célja annak a hipotézisnek igazolása, mely szerint a magyar sajtó nem felel meg a pártatlanság, kiegyenlítettség kritériumának. A feltételezés bizonyítására egy nagy horderejű politikai ügy -Medgyessy Péter ügynök múltja- szolgált. A vizsgálat arra irányult, hogy hogyan dolgozta fel a D-209-es ügyet a két legjelentősebb hazai napilap, a Népszabadság és a Magyar Nemzet.

A politikai újságról semlegességet, pártatlanságot elvárni naivitás, viszont elvárható az arra való törekvés, illetve a politikai kiegyensúlyozottság, hiszen a média felelőssége a hiteles tájékoztatásban áll, mivel a társadalom a híreken keresztül képes ellenőrizni a hatalmat, az általuk megbízott politikai szereplőket. Ahhoz, hogy hiteles legyen egy médium, valós információkat kell szolgáltatnia, még hozzá a tényszerűség, pontosság, aktualitás és objektivitás kritériumait szem előtt tartva. A konkrét ügy feldolgozásával azt kívántam kimutatni, hogy mennyire felel meg, vagy éppen nem felel meg a két országos napilap a sajtóval szemben támasztott követelményeknek.

A hipotézis igazolására a tartalomelemzés módszere tűnt a legmegfelelőbbnek. A kiegyenlítettség és összehasonlíthatóság érdekében a kormányparti Népszabadság és az ellenzéki konzervatív Magyar Nemzet cikkeire terjesztettem ki a vizsgálatot. Minél árnyaltabb kép megrajzolására törekedtem a kvalitatív és kvantitatív elemzési szempontok felállításával, mely hiteles bizonyítékaul szolgálhat a magyar sajtó ellen felmerült vádaknak. A mennyiségi mutatók mellett tehát vizsgálat alá került a lapoknak az ügyben való elmélyülése, a fogalmazásmódja, szóhasználata, hangvétele és a cikkek műfaja, melyek a szerkesztőségi attitűdöt, hozzáállást tükrözik.

A végeredmény nem jó színben tünteti fel a vizsgált sajtóorgánumokat, mivel az adatok alátámasztották a hipotézist. A sajtó pártatlansága jelen pillanatban csak illúzió, az egyes lapok között eltérést pusztán a pártosság mértéke mutat.

Konzulens: **Zsolt Péter**, egyetemi tanársegéd

Varró Szabolcs

Rádiós rendszerváltás

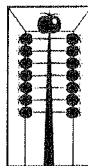
Budapesti Kommunikációs Főiskola

Kommunikáció-Nemzetközi kommunikáció szak, I. évfolyam

Magyarországon a rádiózás nagy múlttal rendelkezik. Gondoljunk csak arra, hogy a Magyar Rádió 2005-ben ünnepli majd fennállásának nyolcvanadik évfordulóját. Létezik tehát hazánkban „rádiókultúra”. Amit „A” rádióban (értsd: Kossuth Rádió) bemondtak, azt a magyar lakosság zöme tényként, megbízható hírforrásként vette tudomásul évtizedeken keresztül. Különleges kapcsolat alakult ki rádióhallgató és az adásokat készítő, sokáig monopol-helyzetben lévő, műsorkészítők között. A rádióhallgatás mindennapos elfoglaltságnak, kikapcsolódásnak számított. Az egyetlen biztos összekötőkapocs volt „világ” és „egyén” között. Az aktuális politikai rendszer természetesen mindig figyelemmel kísérte és saját íze szerint alakította ezt a kommunikációs csatornát, mégis, amit a „beszélő doboz” mondott, azt szentírásként kezelték az ország lakosságának meghatározó része.

A pályázott frekvenciákon létrejött hazai rádiók száma jelenleg nagyjából 120-ra tehető. Ebből hozzávetőleg 100 kereskedelmi rádióadó, és körülbelül 25 sorolható az anyagi szempontból is működőképes mediavállalkozások közé. Joggal tehetjük tehát fel a kérdést, mi a helyzet a többi rádióállomással. Mi az oka annak, hogy minden negyedik „éteri próbálkozás” eleve halálra van ítéelve? Erre a kérdésre eltérő válaszokat kaphatunk a médiumok különböző képviselőitől. A reklámszakemberek természetesen a piac szűkös voltára hivatkoznak, míg a szerkesztő-műsorvezetők általában a rádió másod, sőt harmadlagossá válásával magyarázzák a problémát. Ez a dolgozat nem fogja, nem tudja egyértelműen megválaszolni a felvetett kérdést, de megpróbál összefüggést keresni a kommunikációs szabályszerűségek, az ország nagysága, a hallgatók igénye és a kínálat minősége között a rendszerváltás óta eltelt időben. Történeti áttekintést nyújt a kialakult rádiós helyzet objektív értékeléséhez és megpróbálja összehasonlítani a magyarországi közszolgálati, kereskedelmi és közösségi rádiók helyzetét.

Konzulens: **Dr. Róka Jolán**, főigazgató helyettes

Zakhar Tibor

Kommunikáció a büntetés-végrehajtás területén

Rendőrtiszt Főiskola

Büntetés-végrehajtás szak, végzett

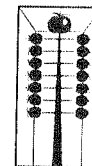
A dolgozatban a börtönben létrejövő kommunikációs folyamatok minőségét vizsgálom. Az elítéltek kommunikációs készsége és jellegzetességei hozzájárulnak a fogvatartottak intézeti alakulásához, részét képezik a büntetés-végrehajtási intézet oktatási, kulturális programjaiban való részvétel követelményeinek meghatározásához.

A fogvatartottak közül többen olyan fokú kommunikációs zavarokkal küzdenek, ami egyéni érdekeik alapvető érvényesülését gátolja.

Az elítéltek körében a kommunikációs sajátosságok vizsgálatára a „Szabó Katalin által kidolgozott szókincstesztet” alkalmaztam.

A dolgozat a börtönlakók egymás közötti és a személyzettel folytatott kommunikációjának általános képét tárja fel. A végkövetkeztetés figyelemre méltó; a kommunikáció a személyiség komplex fejlesztésével javítható.

Konzulens: **Dr. Módos Tamás**, főiskolai adjunktus

Menedzsment- tudományok alszekció

A zsűri elnöke:

Hoffmann Istvánné

DSc, egyetemi tanár, BCE

A zsűri tagjai:

Egry Magdolna

PhD, egyetemi docens, BME

Opitz Éva

CSc, főiskolai docens, ÁVF

Orosdy Béla

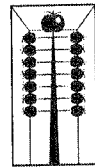
CSc, egyetemi docens, PTE

Piskoti István

CSc, egyetemi docens, ME

Mitev Ariel Zoltán

PhD hallgató, BCE

Andó Gergely Árpád

A vasúti közlekedés napjaink Európájában, avagy mi a vasút jövője

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Közlekedésmérnöki Kar, Közlekedésmérnök szak, V. évfolyam

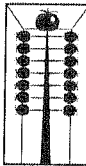
Az EU országai törekednek a versenyképesség megeremítésére a vasutak esetében is. Hazánkban az államvasút számviteli szétválasztása és a független kapacitást elosztó cég létrehozása a régi uniós államokhoz képest csak jókora késéssel történik meg, és ennek hatásai a mindennapokban ma még alig érezhetőek. E folyamat Európa nyugati felén már a 90-es évek elején elindult, mára jelentős mennyiségű tapasztalat halmozódott fel a rendszer működéséről, ezen gyakorlati tapasztalatok megismerése, esetleges későbbi alkalmazása Magyarország számára nagyon fontos.

A dolgozatomban azt tekintetem át, hogy milyen módszerekkel és eredménnyel sikerült a magánvállalatokat bevonni a vasút üzemeltetésbe Nyugaton. Tekintettel arra, hogy az európai vasút piac-szerkezete, jellemzői, adottságai országonként eltérőek, az egységes jogszabályi háttér mellett igen eltérő mértékű, mélységű változások figyelhetők meg a tagállamok összehasonlítása során.

A dolgozatomban négy részre tagolódik: az első részben az Európai Unió vasútpolitikáját mutatom be, illetve azt, hogy a közösségi joganyagot mely országok milyen mélységben ültették át 2004-re hazai jogszabályaik közé. Ezt követően a második rész a nemzetközi vasúti szállítás általános európai jellemzőit ismerteti, melynek során bemutatom, hogy e téren a műszaki és felfogásbeli sokszínűség miatt nyoma sincs az európai egységnek, ami a nemzeti szabályozási rendszer eltérő fejlődése miatt alakult ki. A harmadik részben az országonkénti tapasztalatokat ismertetem a külföldi szaksajtó és saját utazási tapasztalataim felhasználásával. Végül összegzem tapasztalataimat és megteszem a javaslataimat.

Ma Magyarországon a MÁV működése során többször felmerült a privatizáció, mint eszköz, annak érdekében, hogy mint állami, monopolhelyzetben levő vállalat működését hatékonyabbá lehetne tenni (erről egy három évvel ezelőtti dolgozatomban írtam). A MÁV a nemzetközi vasúti „vérkeringés” aktív részévé fog válni minden tekintetben, azonban nem mindegy, hogyan.

Konzulens: **Dr. Kurtán Lajosné**, egyetemi docens

Báli Péter – Szabó András

GPS mint sikeres termék nem egyenlő sikeres vállalat

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Közlekedésmérnöki Kar, Közlekedésmérnök szak, III. évfolyam
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Műszaki informatika szak, III. évfolyam

Műszaki egyetemi hallgatók vagyunk, emellett egyikünk egy kis cégnél dolgozik, ahol a műholdas helymeghatározó és nyomkövető rendszerek fejlesztésében vesz részt.

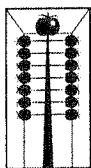
Azért kezdtünk bele a termék fejlesztésébe, gyártásába és üzemeltetésébe, mert azokban az országokban, ahol használják, viharos gyorsasággal terjedt el, és terjed ma is.

Nálunk is egyre bővül a piac, azonban cégünk élete során mindig egy ellentmondással kerültünk szembe: hiába jobb műszakilag a termékünk, hiába olcsóbb az üzemeltetés, valahogyan a vállalatunk eredményeiben ez nem tükröződik.

Magyarán szólva: adott egy megszállott, szakmailag ütőképes és elhivatott kis csapat, egy sikeres termék, azonban ez a vállalat egészének működésében nem követhető nyomon. Hol a hiba? Min kellene változtatni?

Ezek voltak azok a kérdések, amik arra ösztönöztek, hogy a problémák gyökerét feltárjuk, és azokra megoldási alternatívákat keresünk. Két éve foglalkozunk ezzel a problémával. Elkészítettük a vállalat jövőképét számokba foglalva: a jelenlegi helyzetet és a jövőben várható tendenciákat és alternatívákat egymással összehasonlítva. 2003 novemberében levontuk a következtetéseinket, javaslatokat tettünk, hogy mikor és hogyan válhat nyereségessé az éveken keresztül veszteséggel működő vállalat. Egy év múlva megvizsgáltuk azt, hogy javaslatainknak milyen hatásuk volt. Nagyon izgalmas feladat volt számunkra szembesülni a 2003. évi javaslataink eredményeivel. Szeretnénk kiemelni, hogy a megvalósított ajánlásainknak a vállalat számára igen kedvező hatásai voltak, ezekre részletesen a 6. fejezetben térünk ki.

Konzulens: **Dr. Kurtán Lajosné**, egyetemi docens

Bojér Marianna

Marks and Spencer piaci marketing stratégiájának elemzése

Budapesti Kommunikációs Főiskola

Üzleti kommunikáció szak, IV. évfolyam

Dolgozatom a Marks and Spencer piaci marketing stratégiájának elemzését tartalmazza. Kutatásaim során összegyűjtöttem minden elérhető információt a vállalatról és annak gazdasági tevékenységéről és elemeztem a cég piaci marketing stratégiáját, valamint rávilágítottam a problémákra, kifejtettem véleményemet is. Célom az volt, hogy a valós piaci marketing stratégiát a legmegfelelőbbben elemezzem kihangsúlyozva a pozitív és negatív tényezőket.

Dolgozatomban az egyesült királysági ruházati kiskereskedelemre fektetem a hangsúlyt, de természetesen említést teszek más kiskereskedelmi részlegről és a nemzetközi piacról is, hiszen ezek elválaszthatatlan részét képezik a Marks & Spencer vállalatnak.

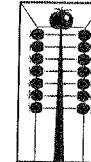
Az első fejezetben bemutatom általánosan magát a céget, annak történetét, amelyben már rávilágítok a problémákra, valamint az egyesült királysági kiskereskedelem különböző részlegein keresztül saját tevékenységét is megismerhetjük.

A második részben a piacot tárgyalom, vagyis a piac jellemzőit, fejlődését, nagyságát, termékcsoportokat, piaci trendeket, az üzletágak szerinti változást, valamint a piac szegmentálását és SWOT analízisét. Itt több táblázat is található, a pontos piaci adatok szemléltetésére.

A harmadik fejezetben a cég mikro- és makrokörnyezetének részletes leírása található, ami magába foglalja a Marks and Spencer SWOT analízisét, a jelentős versenytársak bemutatását, valamint a célcsoportelemzést is.

A továbbiakban a piaci marketingstratégiát tárgyalom a különböző stratégiák meghatározásával és a marketing mix részletes elemzésével. Végül összefoglalom a leírtakat és kifejtem saját véleményemet.

Konzulens: **Szabóné Dr. Streit Mária**, főiskolai docens
Dr. Róka Jolán, főigazgató helyettes

Bürgés Anita

Kecskemét – város az Aranyhomokon, Magyarország közepén.

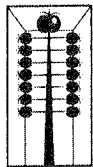
A térség és a város turisztikai lehetőségeinek bemutatása

Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

Kommunikáció-művelődésszervező szak, IV. évfolyam

Ez a dolgozat Közép - Magyarország turisztikai lehetőségeit mutatja be. Egy bevezetővel kezdődik, majd utána az elméleti rész következik, ami tartalmazza a turizmus piacának, rendszerének, környezetének, kialakulásának bemutatását, ábrákkal, táblázatokkal alátámasztva. Ezt követi a módszertani rész, amiben előtérbe kerül a marketingfolyamat jelentősége, és az, hogy hogyan kapcsolódik a marketingstratégiák kidolgozása a turizmushoz. A kutatási módszerek magukban foglalják az interjúkat, a megfigyelést, és a másodlagos források elemzését, valamint a SWOT-analízis bemutatását. Mindezek elengedhetetlen eszközei a turizmus széleskörű elemzésének. A dolgozat további része Bács-Kiskun megye természeti adottságaira, fogadási feltételeire, SWOT-analízisére, fejlesztési koncepciójára hívja fel a figyelmet. Ezután Kecskemét város története, regionális szerepe, gazdasági helyzete, környezeti adottságai (pl. Kiskunsági Nemzeti Park), SWOT-analízise következik. Itt a konferenciaturizmust és a városi turizmust mutatom be bővebben. Majd a tanyaispusztai turizmus néhány jellemzője, kialakulása, jelentősége, fejlesztetősége és a lovasturizmus kerül előtérbe. A dolgozatot egy összegzés zárja, amiben megjelenik a Széchenyi Terv turizmusfejlesztési programja, valamint egy összefoglaló a statisztikákról, ami egyféle kerettel zárja a dolgozatot. A források, hivatkozások, irodalomjegyzék után, a mellékletekben láthatók az alapfogalmak, amik szervesen kapcsolódnak a turizmus ágazatához, az elkészített interjúk, valamint a képeslapok, prospektusok, statisztikák.

Konzulens: **Harti Mónika**, főiskolai tanársegéd

Ciceri Andrea

A hang új forradalma. Mobiltelefonok vásárlása és használati szokásaik

Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola
Kommunikáció-művelődésszervező szak, IV. évfolyam

A fogyasztói magatartás vizsgálata a marketing szakembereinek egyik legfontosabb tevékenysége. Hiszen ha tudják, hogy mik a fogyasztók igényei, szükségletei, akkor hamarabb tudnak ezekre reagálni a megfelelő termék vagy szolgáltatás előállításával, mint versenytársaik.

Dolgozatomban én is egy ilyen vizsgálatot készítettem el, mégpedig a mostanában nagyon divatos, már-már státuszszimbólummá váló eszköz, a mobiltelefon vásárlási és használati szokásait mértem fel.

A vizsgálatot kérdőívek és interjúk elkészítésével végeztem. Két korosztályt vizsgáltam: a huszonéveseket és a harmincéveseket. Meglepő módon nem derültek ki túl nagy különbségek a két korosztály képviselői közt sem a vásárlási, sem a használati szokásokat illetően.

Mindezek ellenére érdekes volt látnom, hogy az elmúlt öt évben mennyien és mennyire kerültek az egyre kisebb, és az emberek életét mégis egyre nagyobb mértékben behálózó szerkezetek hatása alá.

Konzulens: **Harti Mónika**, főiskolai tanársegéd

Csatári Léna

Szerepcsere: avagy a női és a férfi szerepek változása a magazinok reklámjainak tükrében

Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola
Kommunikáció-művelődésszervező szak, III. évfolyam

Az embernek kétféle megjelenési módja van, így azt mondhatjuk, hogy egyedül egyik ember sem teljes. Az hiányzik az egyikből, ami megvan a másikban. Különbözőségünk egymásra utal minket, annyira rászorulnak egymásra, hogy csak ketten együtt tesszük ki az egész Embert. A különbözőségnek sajátos értékei vannak, azonban ezeket a különbözőségeket a társadalmi, politikai, kulturális folyamatok igen erősen változtatják, formálják, gyengítik vagy erősítik. Mi történik akkor, ha ezek a különbségek a kor előrehaladtával elmosódnak, sőt eltűnnek, esetleg helyet cserélnek? Ami eddig nőies volt, az ezentúl a férfiak ismertetőjegyévé válik, a férfias tulajdonságokat pedig a nők kezdik birtokolni.

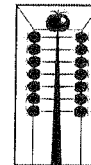
Dolgozatomban, egy olyan kérdést szeretnék körüljárni, amely tapasztalataim alapján aktuálisnak tekinthető. Dolgozatomban megírásában segítségemre volt számos tanulmány, kutatás mely a női és férfi szerepek bemutatásával, és változásaival foglalkozik. Azt a kérdést tettem fel, hogy mennyire erős az a tendencia, hogy a nők férfiasá, a férfiak pedig nőiessé kezdenek válni? Mennyire jellemző korunkban a férfi és női szerepek változása, összemosódása és felcserélése. Mivel ez a kérdés önmagában igen tág, ezért én a férfi illetve női magazinokban megjelenő reklámokat vizsgáltam meg. Ezekben a reklámokban olyan ideálképek jelennek meg, melyek egyfajta iránymutatást adnak az olvasóknak, vagyis a lap célcsoport járnak. Éppen ezért már most le szeretném szögezni, hogy a jelenség nem általánosítható, hanem csak egy bizonyos rétegnél figyelhető meg. De jelen van, éppen ezért fontosnak tartom, hogy megvizsgáljuk azt.

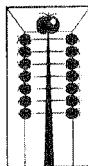
Az ember életében igen fontos és kívánatos, hogy megtalálja azt a szerepet, melyben boldognak érezheti magát, vagyis meg kell találnia mindenkinek azt a szerepet, mely társadalmilag elfogadott, és célravezető. Am ezt a szerepet igen nehéz megtalálni, hiszen folyamatosan változnak az elvárások, és az ember gyakran csak áll, fejét kapkodva és képtelen a szereppel azonosulni.

A szerepek minden társadalomban jelen voltak, azonban folyamatos változáson mentek keresztül. Az ősi szerepképlet, melyben a nő a családi tűz őrzője, a férfi pedig a család fenntartója és védelmezője, mára már eltűnni látszik. És mi van helyette?

Karrierista, törtető, harcos szingli amazonok, és melírozott hajú, szoláriumbarna, szőrtelen, feminin férfiak. Szerencsére még nem nevezhetjük a szerepcserét általánosan elterjedt jelenségnek, de sajnos egyre inkább elterjed és egyre több helyen jelen van, és érezteti hatását.

Konzulens: **Harti Mónika**, főiskolai tanársegéd

Csillám Szilvia

A hajdúszoboszlói gyógyfürdő hasznosítása napjainkban

Eszterházy Károly Főiskola

Gazdaság- és Társadalomtudományi Főiskolai Kar, Gazdálkodási szak, végzett

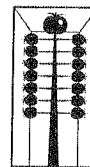
A dolgozat azt kívánja bemutatni, hogy Magyarország idegenforgalmában mindig fontos szerepet töltött be az egészségturizmus, ezen belül a gyógyturizmus. Arra igyekszik rávilágítani, hogy a gazdag termálvagyon ma még sokhelyütt kihasználatlan.

A dolgozat első részében a napjainkban egyre hangsúlyosabb egészségturizmus meghatározásával foglalkozom. Nem csak a rehabilitációt előtérbe helyező gyógyturizmus, de az egyre inkább utat törő, prevenciót segítő wellness és fitness is kiemelt szerephez jut az idegenforgalomban.

A második részben hazánk számos gyógyhelye és gyógyfürdője közül az Észak-Alföldi Régióban található, alig 25 ezer lélekszámú Hajdúszoboszló és háromnegyed évszázados fürdőjét mutatom be. A város jó példája annak, hogyan kell kihasználni a gyógyturizmusban rejlő lehetőségeket, összekötni a kellemeset a hasznossal, a gyógyulást a pihenéssel, az egészséget a szórakozással.

Megvizsgálom a város kínálati és keresleti oldalának jellemzőit. Kezdve a város megközelíthetőségétől, a szálláshelykínálaton keresztül, a szórakozási lehetőségeken át egészen a külföldi és belföldi turisták arányának bemutatásáig. Képet nyújtok a Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő Részvénytársaság kialakulásáról és jelenlegi alaptőkéjének megoszlásáról. Részletezem a társaságnál 1996-tól napjainkig végbemenő fejlesztési folyamatokat természetesen azok anyagi vonzátaival együtt. A vendégforgalom évtizedes alakulásának ismertetése segítségével és a konkurensek figyelembevételével bizonyosságot adok a város és fürdője sikeréről. Mindezt statisztikai adatok, elemzések, összehasonlítások, szakmai irodalom felhasználásával teszem. A statisztikai és egyéb forrásokból származó adatokat különféle diagramok, táblázatok és ábrák segítségével teszem szemléletesebbé.

Konzulens: **Dr. Tóthné Igó Zsuzsanna**, főiskolai tanársegéd

Ferencz Péter

A múlt, jelen és jövő villamosai Budapesten

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Gépészmérnöki Kar, Gépészmérnök szak, III. évfolyam

Dolgozatom célja bemutatni a budapesti villamosközlekedés jelenlegi gazdaságossági és műszaki helyzetét. Vizsgálódásom célja az, hogy a fogyasztói igények mennyiségi és minőségi kielégítése szempontjából a jelenlegi járműpark fejlesztése milyen módszerekkel valósítható meg, tehát új vagy használt járművek beszerzése illetve a meglévő állomány korszerűsítése a gazdaságosabb.

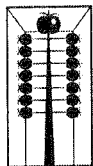
Munkám első részében a közúti villamos működését ismertettem és összehasonlítottam más tömegközlekedési eszközökkel. Annak az egyéni közlekedéssel (gépkocsi) szembeni tagadhatatlan és óriási előnyeit vázoltam fel, például az energiafogyasztást tekintve a BKV Rt vállalatnál gyűjtött, az összehasonlítást lehetővé tévő adatokat mutattam be.

Továbbiakban röviden ismertetem a budapesti villamosközlekedés történetét az első vonal megnyitásától a mai üzem 3 meghatározó típusának megszületésével bezáróan. Ezt követi a jelenlegi járműpark leírása, melyben minden ma közlekedő típus külön kis jellemzést kapott.

Vizsgáltam a járműfenntartás és karbantartás egyes fázisait a BKV Vasúti Járműjavító Szolgáltató Kft-nél. A következő szakasz a járműkarbantartásról szól, először általánosságban, majd szűkítve a kört Budapest villamosaira. Gazdaságossági szempontok szerint elemeztem a járműparkot, többek között a fajlagos költségek, üzemi és karbantartási ráfordítások, járműállományi állapotok vonatkozásában. Ez a rész tartalmaz egy rövid elemzést a vasúti járműjavítás piacáról, természetesen a BKV szempontjaiból közelítve annak tárgyalását.

Dolgozatom következtetéseiben rámutatok azokra az ellentmondásokra, amelyek a mai öregedő kocsi és annak javítási költségeit jellemzik, összefoglalom a járműpark korszerűsítésére bemutatott lehetőségek előnyeit, hátrányait. Továbbá rávilágítok arra is, hogy egy mai modern nagyvárosban a villamos továbbra is óriási jelentőséggel bíró nélkülözhetetlen közlekedési eszköz.

Konzulens: **Dr. Kurtán Lajosné**, egyetemi docens

Fésüs Ágnes

A bizonytalanság-kezelés kulturális meghatározottsága
(Tényleg csak hajótörés után okos a révész?)

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

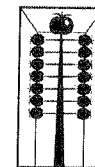
Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Műszaki menedzser szak, V. évfolyam

A kockázatkutatás és irodalom nagyon különbözőnek tűnő tudományterületek. Dolgozatomban azt szeretném megmutatni, hogy az interdiszciplinaritás talán épp akkor lehet a leggyümölcsözőbb, ha merészen választunk. A mai üzleti életben az egyik legnagyobb előny a kiszámíthatóság lehet, a váratlan helyzetekre való felkészülés. A kvantitatív módszerek fejlődésével háttérbe szorulnak a kvalitatív elemzés lehetőségei.

A kiindulópontnak tekintett Andrew Stirling munkájában a kockázatról szóló tanulmányok mottói angol közmondások, melyek már önmagukban is az elemzés részei. A kiinduló gondolat az, hogy a kockázat a mindennapi élet természetes velejárójaként nyomot hagyott a kultúrában. Ez a nyom a kollektív tudat részeként a mai gondolkodásnak is intenzív része. A hagyományozódás elsődleges színtere a népköltészet. A gyűjtést követően a tanulságok osztályozására kerül sor, arra, hogy a bizonytalanságnak milyen különböző szintjei olvashatók ki ezekből a szövegekből. Ezek mellett a hagyomány részeként az irodalmi kánon jelentős alkotásaira is hasonló módon érdemes figyelni. Az olvasó és a szövegek közötti sajátos viszonyt is figyelembe véve megmutatkozni, hogy a kockázatnak a kiszámítható tartományon kívüli területe sem kizárólag fekete folt, hanem a tudás forrásának változtatásával, szélesítésével elérhető világ.

Összességében tehát egy kettős hatáselemzés lehetőségeit kutatom, hogy miképpen jelenik meg a szubjektív kockázattertelés a fikcióban, illetve, hogyan beszélhetünk ennek a fordítottjáról, azaz a befogadó tudatát milyen szinten határozzák meg ezek a szövegek, az egyéni döntések háttérében kimutatható-e az ezekre visszavezethető közös tudás.

Konzulens: **Dr. Hronszky Imre**, egyetemi tanár

Gerő Márton – Jancsics Dávid

A hazai for-profit és nonprofit szervezetek szervezeti kultúrájának összehasonlító elemzése

Eötvös Loránd Tudományegyetem

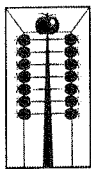
Társadalomtudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

Az elmúlt két évtized átalakulásai középpontba állították a civil társadalom és a nonprofit szervezetek kérdését. Ennek ellenére a nonprofit irodalomból szinte teljes egészében hiányoznak a nonprofit szektor szervezeteinek szervezeti kultúrájával foglalkozó munkák. Dolgozatunkban az egyesületek és alapítványok – melyek összességét a hazai statisztikai használatlól eltérően nevezzük nonprofit szektornak – szervezeti kultúráját hasonlítjuk össze for-profit szervezetek kultúrájával. A kutatás alapkérdése, hogy mérhető-e a for-profit szervezetekéhez hasonlóan értelmezett szervezeti kultúra a nonprofit szervezeteknél, és amennyiben igen, milyen eltérések tapasztalhatók a kétféle szervezettípus között.

A nemzetközi GLOBE kutatási projekt módszertana alapján kérdőíves kutatást végeztünk a nonprofit szervezetek körében, majd ennek eredményeit vetettük össze a már meglévő for-profit adatokkal. Kérdéseink hét dimenzióban (hatalmi távolság, individualizmus-kollektívizmus, nemi szerepek, bizonytalanságtűrés, teljesítményorientáció, humán orientáció, jövőorientáció) arra vonatkoztak, milyen szervezeti illetve nemzeti kultúrát észlelnek (hogyan van), valamint milyen szervezeti és nemzeti kultúrát várnak el (hogyan lenne jó) a nonprofit szervezetek tagjai.

A nonprofit irodalom alapján felállított hipotéziseinkben a nonprofit és for-profit szervezetek különbségeire vonatkozó közismert előfeltevéseket kívántuk megvizsgálni. A várttól jelentős eltérések a szervezeti kultúra megítélésében jelentkeztek. Leginkább meglepő eredmény, hogy a nonprofit szervezetek magukat erősen teljesítményorientáltak és jövőorientáltak vélik. A dolgozat végén ismertetjük a kutatás problémáit, amelyek a szektorok közötti különbségekből és a módszer for-profit orientáltságából adódnak, konklúzióink azonban az, hogy a szervezeti kultúra mérhető nonprofit szervezeteknél, és nem feltétlenül igazolódnak be a létező nonprofit irodalom alapján felállítható hipotézisek. Ennek okát további kutatásokban próbáljuk majd megtalálni.

Konzulens: **Dr. Bakacsi Gyula**, egyetemi docens

Horváth Alíz

A mobil számhordozhatóság piaci elemzése

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Műszaki menedzser szak, IV. évfolyam

Napjainkban a távközlés tekinthető a legdinamikusabban fejlődő iparágnak, azon belül is a rövidhullámú telefon-technológia fejlettsége és népszerűsége nő rohamos léptekben. Ezt bizonyítja, hogy a korábbi helyzettel eltérően jelenleg három nagy mobiltársaság nyújt közel azonos szintű szolgáltatást a távközlésben, amelyek köre időről időre bővül.

Magyarország gazdasági fejlődése és integrációs politikája következtében fontossá vált, hogy a hazai iparágak szabályozását összehangolják az Európai Unióban fellelhető ágazatokra vonatkozó előírásokkal, így a hazai mobilpiacra vonatkozó ajánlásokat és direktívákat is az Unió által előírt módon kell kialakítani. Ezen szabályozások közé tartozik a mobil számhordozhatóság bevezetésének kötelezettsége, amelynek célja a piacon belüli egyenlőtlenségek csökkentése és a szolgáltatók közötti verseny élénkítése.

A dolgozat átfogó képet ad a hazai mobilpiac jelenlegi képéről, a szolgáltatók penetrációs rátáiról, valamint a számhordozhatóság bevezetése következtében kialakuló változásokról, illetve a piac felépítésének alakulásáról. Ismerteti a számhordozhatóság bevezetésének előzményeit és megvalósításának lehetséges módjait a hordozott számok irányítására, illetve a folyamat lebonyolítására vonatkozóan. Célul tűztük ki, hogy megvizsgáljuk ezen megoldásokat mind a szükséges ráfordítások, mind pedig az elérhető hatékonyság szempontjából, melynek következtében ajánlást teszünk a gazdaságilag leghatékonyabb alternatíva megvalósítására.

Felvázolom a szolgáltatók tevékenysége során felmerülő állandó és változó költségek összetételét, azok nagyságrendjét, valamint a hívások díjazásának és elszámolásának problémáját. Végül bemutatom a nemzetközi alkalmazás során kialakult tapasztalatokat, amelyek figyelembe vétele a magyar piac szereplőinek és felülvizsgálati szerveinek is elengedhetetlenül fontos.

Konzulens: **Dr. Daruka Magdolna**, egyetemi adjunktus

Kecskés Gergely

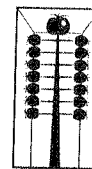
Marketing menedzsment a Hajdú-Bihari Naplónál

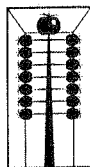
Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Művelődési és felnőttképzési menedzser szak, V. évfolyam

Egy nyári szakmai gyakorlatot töltöttem a Hajdú-Bihari Napló kiadójánál, az Inform Média Kft.-nél. A terjesztési részlegen megismerkedtem az ott végzett marketing munkával, és részt vettem egy Hajdúböszörményben szervezett előfizetés-szerző akcióban is. Ezek alapján készítettem el a dolgozatot, amelynek célja a Hajdú-Bihari Naplónál végzett marketing tevékenység bemutatása. A kutatási kérdéseim egy része elméleti volt (a marketing alapfogalmai, a marketing mix elemei, a fogyasztói magatartás), míg másik része konkrétan a Hajdú-Bihari Napló bemutatására irányult (a termék piaci helyzete, a követendő stratégia, a tényleges akcióterv). A dolgozat szerkezete ezek alapján két nagyobb egységre tagolható. Az elméleti kérdéseket a marketinggel foglalkozó szakirodalom segítségével válaszoltam meg, az alapot a Philip Kotler által írt „Marketing menedzsment” jelentette. A gyakorlati részt egyfelől az Inform Média Kft. által a rendelkezésemre bocsátott statisztikák, kimutatók és egyéb dokumentumok alapján készítettem el, másrészt a hajdúböszörményi akció kapcsán személyesen beszélgettem mind a terjesztési részleg dolgozóival (a terjesztési menedzserektől kezdve az előfizetés-szervezőkig), mind a lehetséges előfizetőikkel. A kutatás térdimenziója lokális (egy cégre és egy helyszínre irányult), idődimenziója pedig keresztmetszeti (egy nyári időszakra vonatkozott, időbeli összehasonlítás nélkül). A dolgozatban levont következtetések az akcióterv bizonyos fokú korrekciójára, a marketing tevékenység részeselemeinek apróbb változtatására vonatkoznak. Remélem, a dolgozat használható lesz nemcsak a Hajdú-Bihari Naplónál (ahol folyamatosan zajlanak az előfizetés-szerző akciók), hanem más, hasonló helyi újságok számára is, például saját akciótervük elkészítése során.

Konzulens: **Juhász Erika**, egyetemi tanársegéd

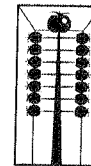

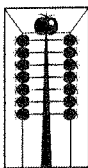
Miklós Zoltán István

„Romániában nem lehet egy lábon megélni.” Önállósodás és a vállalkozói magatartás megjelenése két Kis-Küküllő menti faluban

Peti Lehel – Kinda István

Szenesek. A tradicionális erdőkiélés és a nyugati piacgazdaság között. Vállalkozói kultúrák Farkaslakán

Sipos Szabolcs

Tudatosság, Bizalom, Minőség. (Az egyetem – ipar kapcsolat három alappillére a Tudás Európájában)

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Műszaki menedzser szak, III. évfolyam

Az Európai Unió lakosaként és egyetemi hallgatóként foglalkoztat az európai felsőoktatás jövője. Ez viszont egy olyan téma, amelyet nem lehet önmagában vizsgálni, ezért dolgozatomban megpróbáltam bemutatni a teljes egyetemi környezetet: Nemzetközi szerepüket, a regionális fejlődésre gyakorolt hatásukat és természetesen a menedzsment kulcskérdéseit is.

Az Európa Tanács Lisszabonban, 2000-ben új célt tűzött ki az Európai Unió elé:

“A világ legversenyképesebb és legdinamikusabban fejlődő, tudásalapú gazdaságává válni, fenntartható gazdasági fejlődést produkálni, több és jobb munkalehetőséget biztosítani és erősíteni a társadalmi összetartást – 2010-re.”

Ahhoz, hogy ez a cél elérhető legyen, az Uniónak kiemelkedő, virágzó egyetemekre és világelső kutatási bázisra van szüksége. A dolgozatomban foglalkozom az egyetem és az ipar kapcsolatával, amely, szerintem, elengedhetetlen a lisszaboni stratégia megvalósításához és a Tudás Európájának felépítéséhez.

Tanulmányoztam az európai felsőoktatás körülményeinek megváltozását (bolognai folyamat,...); megvizsgáltam az egyetem – ipar kapcsolatot Schumpeter harmadik innovációs modelljén keresztül (amelyet Gallouj publikált 1994-ben); végül áttekinttem az új termék és know-how előállítás lehetőségeit a fenti kooperáción belül.

Más szavakkal: Arról írtam, hogyan lehetne megerősíteni az egyetem – ipar kapcsolat három alappillérét: fokozni a tudatosságot; megnövelni a bizalmat; és emelni a minőséget.

Konzulens: **Dr. Hronszky Imre**, egyetemi tanár

Szabó Ágnes

A szabadidősport fontossága és megjelenési formái társadalmunkban, különös tekintettel az egyetemistákra

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdálkodástudományi Kar, Marketing szak, végzett

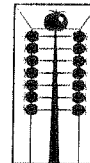
Marketing szakirányos hallgatóként fogyasztói-magatartás-kutatást végeztem szabadidősport témában. A célom az volt, hogy felmérjem a közgazdász-, mérnök-, jogász- és bölcsészhallgatók szabadidősport-fogyasztását, hogy mely sportágak iránt van meglévő vagy új keresletük, melyek a divatsportjaik, mely sportágakat tartják divatosnak, mennyit és miért sportolnak és mennyit költenek a szabadidősportra. Kíváncsi voltam arra is, hogy a négy egyetemista csoport között milyen különbségek és hasonlóságok adódnak, valamint arra is, hogy az értékorientáció, illetve a személyiségjegyek és a szabadidősport-fogyasztás között milyen kapcsolat van. Részben személyesen, önkéntes kérdőívekkel végeztem a kutatást, részben pedig internetes formában, összesen 641 Budapesten tanuló egyetemista körében.

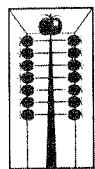
Az egyetemisták szabadidősportjáról szóló saját kutatásom előtt fontosnak tartottam a szabadidő és a sport definiálását, a professzionális és szabadidősport megkülönböztetését. Részletesebben foglalkoztam a szabadidősporttal, bemutattam, hogy miért fontos és hasznos a szabadidősport az egyéneknek, a társadalomnak és a vállalatoknak, és hogy a különböző környezeti és egyéni tényezők miként befolyásolhatják a szabadidősport-keresletet. Majd szekunder forrásokat ismertettem a magyar társadalom és a fiatalok szabadidő-eltöltési és sportolási szokásairól, és végül elvégeztem a Shape magazin tartalomelemzését is négy évre visszamenőleg (a napjainkban trendi, divatos sportágak meghatározása miatt).

A kutatás elvégzése, a 641 kérdőív SPSS-programmal való feldolgozása után választ kaptam a kutatási kérdéseimre, megtudtam a négy csoport közötti hasonlóságokat és különbségeket, és végül megfogalmaztam marketing szempontú megállapításokat és következtetéseket.

Kutatásaimat PhD hallgatóként ebben a témában dolgozva szeretném folytatni.

Konzulens: **Neulinger Ágnes**, egyetemi tanársegéd

Szűcs Ágnes Enikő

A fiatalok utazási szokásai napjainkban

Eszterházy Károly Főiskola

Gazdaság- és Társadalomtudományi Főiskolai Kar, Idegenforgalmi szakmenedzser szak, II. évfolyam

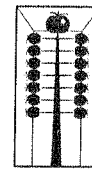
A dolgozat az ifjúság éveiben lezajló utazásokat kívánja bemutatni. A kiválasztott korosztály jellemzőin túl vizsgálja a főbb utazási motívumokat, a korosztály által diákigazolvány segítségével igénybe vehető kedvezményrendszert – ennek kapcsán a nemzetközi diákigazolványt. Bemutatok egy felmérést, melyet a 16 – 25 évesek körében végeztem. Az elemzésben 109 megkérdezett fiatal véleményét, tapasztalatait használom fel. A válaszok eredményét összesítve, konzekvenciákat levonva, diagramokkal szemléltetem.

Megvizsgálom az utazások elmaradásának főbb okait, a leggyakrabban igénybe vett közlekedési eszközöket, valamint az utazások időtartamát és gyakoriságát. A vizsgálat érinti a belföldi és a külföldi utazásokat. Sorrendet állítok fel a kiválasztott korosztály által leglátogatottabb külföldi desztinációkról, és a leggyakrabban igénybe vett információforrásokról.

A felmérések elemzése során kapott adatokat összehasonlítom a Turizmus bulletin szaklap 2004. évi 1. és 2. számában közölt felmérésekkel, felhívom a figyelmet a hasonlóságokra és eltérésekre.

Megállapítom, hogy az általam kiválasztott korosztály egyedi jellemzőinél fogva alkalmas arra, hogy a társadalomtól elkülönítve, csoportként vizsgáljuk Számukra egyedi programokat, felejtethetetlen élményt nyújt a turizmus iparága. Ebben a rendkívül fogékony korban életre szóló élményeket, tapasztalatokat gyűjtenek, melyek nagymértékben meghatározzák későbbi utazási szokásaikat.

Konzulens: **Dr. Tóthné Igó Zsuzsanna**, főiskolai adjunktus

Tilinger Mónika

A gyógyturizmus, mint fejlődési lehetőség Dombóváron és térségében?

Eötvös József Főiskola

Informatikus könyvtáros-művelődésszervező szak, III. évfolyam

Magyarországon a területi egyenlőtlenégből adódóan több település is hátrányos helyzetben van gazdasági helyzetét tekintve. Az elmaradott területű települések közé tartozik lakóhelyem, Dombóvár is. Így közvetlenül tapasztalhatom meg az ebből adódó hátrányokat és azt is, hogy a helyi önkormányzat mit tesz a település fejlesztése érdekében.

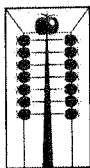
A meglévő adottságok közül a Gunarasi Gyógy- és Termálfürdő játszik fontos szerepet Dombóvár idegenforgalmi életében. Véleményem szerint a térségben a gyógyfürdőn alapuló gyógyturizmus segítheti a gazdaság fejlődését. A feltevésem igazolására tanulmányoztam a terület- és településfejlesztés tényezőit, a turizmus típusait, funkcióit, gazdaságra gyakorolt hatását, a Dél-Dunántúli Régió területfejlesztési politikáját és Dombóvár településpolitikáját. Dombóvár vezetői egy négy pillérből álló településfejlesztési tervet dolgoztak ki, mely „Új Dombóvár születik” néven indult el. A terv megvalósításához „Gunaras” modernizálására is szükség van, amely önkormányzati és pályázati támogatásból valósul meg.

A városban számos olyan vállalkozás is található, amely tevékenysége folytán kapcsolódik az egészségügyhöz. Így a térségben lehetőség van egy egészségipari klaszter kialakítására, amely kedvezően hat a vállalkozásokra.

Ahhoz, hogy a települési tervek gazdasági növekedést indukáljanak, az új szolgáltatások hatékony értékesítésére van szükség. Ezt segíti a városmarketing, amelynek egyik legfontosabb eszköze a SWOT-analízis. A SWOT-analízis egy adott település adottságainak, lehetőségeinek vizsgálatára irányul. Kutatásaim során ezt az elemzést Dombóvár esetében is elkészítettem. Az analízis segíti a város imázsának kialakítását is.

A fenti vizsgálatok alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a dombóvári kistérség gazdasági fejlődésében jelentős szerepe van a gyógyturizmusnak. Segíti a szakképzett emberek számának növekedését, a munkahelyek teremtését és a vállalkozások működését.

Konzulens: **Sifter József**, főiskolai adjunktus

Akli Anett

A „virrasztó” publicista (Tamási Áron két világháború közötti publicisztikája)

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Magyar szak, V. évfolyam, Kommunikáció szak, III. évfolyam

A köztudatban Tamási Áron mint szépíró él, közírói tevékenysége kevésbé értékelt és kevésbé számon tartott. Bizonyára ez annak a következménye, hogy a szépírói teljesítménye túlságosan beárnyékolta publicisztikáját. Érdekessége és értékessége nyomán a Tamási-életműnek ezt a kevésbé méltatott részét kívánom vizsgálni a kisebbségi sajtótörténet tükrében.

Dolgozatom célja az, hogy megválaszoljam Tamási Áron cikkei alapján, milyen a jó publicisztika, illetve bemutassam a publicisztika műfaji változatosságát.

Sajátosan, egyedül rá jellemző módon vállalta a közéleti gondokat, és használta ehhez a publicisztika nyújtotta műfaji variációk sokaságát.

A kutatáshoz a korabeli sajtótermékeket és Tamási Áron maga szerkesztett Virrasztás című kötetét használtam elsődleges forrásként. Ez alapján a következő műfaji csoportokat állítottam fel: riport, útirajz, esszé, vitairat, nyílt levél, emlékbeszéd, megnyitóbeszéd, kritika, vallomás, „mozgalmi”, vagyis társadalmi, közéleti cselekvésre buzdító publicisztika.

Helytállása és humanizmusa példa lehet mindannyiunk számára. Kortársai mindig elismerően nyilatkoztak a róla. Talán Illyés Gyula megfogalmazása a legpontosabb: „... nemcsak művésznek volt nagy, hanem – közéleti férfinak is”.

Konzulens: **Kiss Mihály**, egyetemi adjunktus

Dancs Kinga

A Kincsem Lovaspark rejtelve

Eötvös József Főiskola

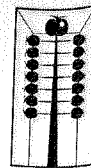
Informatikus könyvtáros-művelődésszervező szak, III. évfolyam

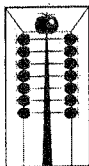
Tápiószentmárton rendelkezik olyan leletekkel, amely azt igazolja, hogy a népvándorlás korában több népcsoporthoz hasonlóan a hunok is éltek itt. Az 1923-as feltárás során itt került felszínre a világhírűvé vált tápiószentmártoni aranyszarvas. A feltárás mentora, Blaskovich János (1883-1967), ez után írta meg „Attila városa” című munkáját, amiben már nem csak a hunok jelenlétéről beszél. Egyenesen azt állítja, itt álltak Attila fapalotái és itt temették őt el, vagyis itt volt a hun birodalom központja. Ekkor kapta a domb a máig is használatos nevét: Attila-domb. Blaskovich nagy régészeti feltárás terveit készítette el fivérével, ami azonban objektív okok miatt nem valósulhatott meg. Voltak lelkes követői, mint Csalog József az 1950-es, Várallyai Béla az 1960-as években. A területet azonban nem tudták „beszéltetni”. Ennek oka volt a II. világháború, az utána ide épült laktanya, majd a tévesesítés talajmunkái. Blaskovich halála és a terület nagymértékű átalakítása után a kutatások „elcsendesedtek”.

Az 1990-es években magántulajdonba került területen jött létre a Kincsem Lovaspark, telivér tenyésztési tervvel. Az Attila-domb azonban nem csendesedett el, egy újabb titkáról lebbentette fel a fátylat. Az élő szervezetekre jótékony hatású, igen erős radiesztiáziai sugárzásról. Azóta a Park gyógyturizmus feladatokat is ellát. Adódik a kérdés: Ha Blaskovich János elmélete helytálló, vajon a hunok tudhattak-e, érzékelhették-e a domb környezetének radiesztiáziai hatását? Szakrális hely lehet-e a domb?

Munkámban ezekre a kérdésekre keresek választ, felhasználva a témával kapcsolatos irodalmat, illetve a tápiószentmártoni Blaskovich Múzeumban található, eddig nem publikált kéziratokat. A felmeréseim azt igazolják, hogy Tápiószentmárton lakossága igényelné a feltárások folytatását, igénylik a múlt minél részletesebb megismétlését.

Konzulens: **Maruzsa Zoltán**, főiskolai tanársegéd

Ercsényi Balázs

A megmintázott történelem

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építőmérnöki Kar, Építőmérnöki szak, végzett

Fővárosunk szobrai, szoborcsoportjai jelentős hatást gyakorolnak a városképre; a felállított, illetve az eltávolított hírességek emlékművei pedig sokat elárulnak a város történetéről. Dolgozatom alapvetően budapesti, köztéri, egészalakos, történelmi személyekről készült szobraival foglalkozik és csupán pár szóval tárgyalja a nem budapesti, vagy nem köztéri szobrokat, valamint a mellszobrokat és a mitológiai vagy az elsősorban vallási témájú alkotásokat.

Az előbbi négy szűkítő feltétel bevezetésére egyrészt terjedelmi okok miatt volt szükség, másrészt azért, mert munkám egyik célja a szobrok személyválasztásának elemzése politikai rendszerek szerint. Az egészalakos köztéri szobrok felállítása történelmi kortól függetlenül olyan jelentős költségekkel járt és jár, amely csak széles összefogással vagy jelentős politikai akaratból valósulhat meg, így a megörökítettek névsorát nem „torzízza” egy-egy intézmény vagy kisebb egyesület szerényebb emlékmű állítása (például mellszobor vagy emléktábla formájában). Így vizsgálatom valóban a széles társadalmi rétegek példaképeire, illetve az eléjük állított példaképekre összpontosíthat.

Dolgozatom a hasonló témájú munkákat elsősorban az aktualitás terén kívánja megelőzni, vagyis abban, hogy napjainkig tekintni át a budapesti szobrok történetét, és a tíz-husz évvel korábbi lexikonokhoz képest jelentős terjedelemben foglalkozik a lerombolt, lecserélt szobrokkal is.

Előzmények nélküli, teljesen saját munkaként, „legfőbb újdonságként” a szoborstatistika fejezetben olvasható kimutatásokat kell megemlítenem. Ennek a budapesti szobrok múltjával foglalkozó dolgozatnak érdekes továbbfejlesztési lehetősége lenne egy kérdőíves felmérés, amellyel meg lehetne alapozni az új alkotások személyválasztását, esetleg régi szobrok visszaállítását.

Konzulens: **Dr. Varsányi Erika**, egyetemi docens

Garai Péter

A romantika lakóház-építészete Pest-Budán

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar, Építészmérnök szak, V. évfolyam

1845-1865 a rövid életű, szűk negyedszázadon át virágzó romantika korszaka volt. A korlátozott lehetőségek ellenére meglepően sok értékes és színvonalas alkotás született. A nemzet öntudatra ébredésének idején az építészet egyedi módon reagált a változásokra. A tanulmány feladatának tekintni ezen folyamatok feltérképezését, vizsgálatát és megértését.

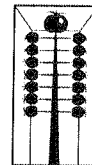
A dolgozat célja, hogy feltárja és bemutassa a romantika korának sokszínűségét, inspirációit, kialakulását, célkitűzéseit, fontosabb európai alkotásait; főként pedig Magyarország megszületését, elterjedését, külföldi hatásait, különböző irányzatait, ellentmondásait, sajátos történelmi, társadalmi-gazdasági viszonyait, valamint az építészet új feladatait és új anyagait.

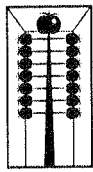
A tanulmány terjedelmének zömét a korszak fővárosi lakóház-építészetének alapos vizsgálata teszi ki. Ebben körvonalazódik a XIX. század második felének emblematikus alkotását jelentő bérház funkciója, társadalmi hierarchiája, építészeti megjelenése és szerkezeti felépítése.

A legszebb romantikus stílusú lakóházak a tervező építésszek és építőmesterek szerint csoportosítva, azok életútjába ágyazva kerülnek bemutatásra, az egyedi jegyek és sajátosságok kiemelésével. A dolgozat képekkel, ábrákkal gazdagon illusztrált; a szerző saját felvételei a példaként választott és elemzett 28 épület rejtett értékeit mutatják be. Emellett az épületek építészeti leírása, építetők bemutatása, valamint jelenlegi állapotuk és hasznosításuk is helyet kap. A romantika eme építészeti alkotásainak körképét a korabeli Pest-Buda városfejlődésébe való beleillesztése teszi teljessé.

E munka célja az eddigi hiányosságok és kutatások pótlása, az érdeklődés felkeltése és ösztönzése, a korral kapcsolatos ismeretek tisztázása és bővítése, továbbá a magyar romantikus építészet eme szeletének megismertetése különleges értékeinek felcsillantása révén.

Konzulens: **Dr. Varsányi Erika**, egyetemi docens

Lipcsei Gábor

Budapesti jövőképek – a főváros megújulásának lehetséges útjai

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki Kar, Építészmérnök szak, IV. évfolyam

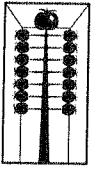
Évek óta érezhető Budapest háttérbe szorulása a régió és a csatlakozó országok fővárosaival szemben, a ritkuló ingatlanfejlesztések, a csökkenő turizmus mind Budapest térvesztésének egyértelmű jele. Pedig Budapesten a nyolcvanas évek során a késő kádári rendszer viszonylagos nyitottsága olyan intézményrendszer kialakulását tette lehetővé, mely a régió környező nagyvárosaival szemben jelentős pozícióelőnyt biztosított a nyolcvanas, kilencvenes évek fordulóján.

A kilencvenes évek során azonban Budapest gazdasági pozíciója és vonzereje egyaránt csökkent, a régió nagyvárosai, Prága, Varsó, Pozsony mára behozták lemaradásukat.

Budapest nem használta ki a kezdeti lendületét kellőképpen, a dinamikus fejlődés ellenére a város vonzereje csökkent az elmúlt tizenöt évben. A kormányzati és önkormányzati beruházások nem tudtak lépést tartani a magánberuházásokkal; a város közúti és tömegközlekedése az igényekhez képest szerény mértékben bővült. A közterületek gazdátlanok, az utcák terek töredezett aszfaltburkolata a rendezetlenség, az igénytelenség érzését állandósítják a Budapesten élőkben. Más városok pedig már bizonyították, hogy a kulturált városi környezet, a közterületek igényes kialakítása, a merész arculatformálás, a város XXI. századi identitásának megfogalmazása hozzájárul a gazdasági vonzerő növekedéséhez.

Dolgozatomban azokat az aktuális városi problémákat szeretném körüljárni, megvizsgálni, amelyek az elkövetkezendő évtized(ek)ben Budapest fejlődésének legfontosabb kérdései lesznek. Dolgozatom fő célja arra rámutatni, hogy mekkora a felelőssége az önkormányzatoknak és a kormányzatnak a várost érintő problémák mindegyikében – a városrehabilitációtól kezdve a közlekedés-fejlesztésen át a köztéri arculatformálásig, valamint hogy a XXI. század fejlődésétől visszalépő konzervatívizmus közvetlenül felelős város megtorpanásáért.

Konzulens: **Dr. Palasik Mária**, egyetemi docens

Nagy Péter

A magyar oktatásügy 1945-56 között

Debreceni Egyetem

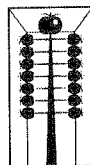
Bölcsészettudományi Kar, Művelődési és felnőttképzési menedzser, IV. évfolyam

A dolgozatom célja, hogy bemutassam a magyar oktatásügy változását 1945-56 között, a Mindszenty-perrel és a pöcspetri ügy jelentőségével kapcsolatos összefüggésekre is rávilágítva.

A dolgozat első részében a köz- és felsőoktatás fő momentumait tárgyalom két nagyobb történelmi korszakra bontva a tárgyalt időszakot: 1945-49, valamint 1950-56 eseményeire. Ezután részletesen megvizsgálom a pöcspetri ügyet, felidézve a statáriális bíróság jegyzőkönyve nyomán az eseményeket. Majd a perújítási eljárás eredményeinek ismeretében világosan láthatjuk, hogy a koncepció per a látszat ellenére nem volt törvényes. Ez csupán egy eszköz lett a kommunisták kezében a Mindszenty József, esztergomi bíboros hercegprímás elleni támadásokhoz.

Ezeket a kirakatperen keresztül sikerült megalapoznia az akkori hatalomnak az oktatásügy átalakításának hátterét, a jelentős átalakításokat ezáltal a köztudat könnyebben elfogadta.

Konzulens: **Juhász Erika**, egyetemi tanársegéd

Tátrai Orsolya

Hazai egészségügyi és egészségnevelési helyzetkép, különös tekintettel az ifjú felnőttekre

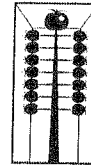
Debreceni Egyetem

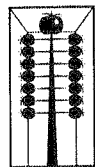
Bölcsészettudományi Kar, Művelődési és felnőttképzési menedzser, V. évfolyam

Tanulmányom kulcsfogalma az egészséges életmód. Ezt a napjainkban rendkívül aktuális témát a nevelés szemszögéből világítom meg, az egészséges életmódra nevelés jelenlegi közoktatási és felnőttnevelési helyzetének összefoglaló áttekintése által. Célom, hogy felhívjam a figyelmet arra, hogy napjainkban sajnos háttérbe szorul, hogy nemcsak az ifjúság, hanem az ifjú felnőttek és a felnőttek korosztálya is érintett a témában. Eppen ezért – különösen saját korosztályomra, a sajátos életvitellel rendelkező ifjú felnőttekre vonatkoztatva – a felnőttképzés részeként értelmezve vizsgálom tovább az egészségnevelés gyakorlati megvalósításának lehetőségeit. Dolgozatom elméleti jellegű, tehát elsődleges (pl. statisztikai adatok, jelentések) és másodlagos (szakkönyvek, folyóiratok, kutatási összefoglalók) szakirodalomra épül, aminek oka, hogy a téma összetettsége megalapozott tudást kíván a későbbiekre tervezett gyakorlati tevékenységeimhez.

A kutatás eredményeként egyértelműen megállapítható, hogy sok olyan egészségnevelési mód létezik az andragógián belül, amely javíthatna a mai magyar társadalom negatív tendenciákat mutató egészségi – testi és mentális – állapotán. Bár a prevenció szempontjából a gyermekek korosztályát tekintik elsődlegesnek, azt is figyelembe kell venni, hogy az ifjúság előtt a mai felnőtt társadalom áll példaként, az ifjú felnőttek pedig az ifjúság és a felnőtttség határán állnak, ezért egyáltalán nem tekinthető másodrangúnak – a felnőttnevelés és az egész életen át tartó tanulás részeként értelmezhető – egészségnevelési feladatuk. Ennek megvalósításához azonban fontos lenne az állami, a gazdasági és a civil szféra minél aktívabb együttműködése, annak felismerése, hogy a magyar társadalom egészségi állapotának javítása nem csupán feladat, hanem hosszú távú befektetés Magyarország jövőjébe.

Konzulens: **Juhász Erika**, egyetemi tanársegéd

Németh Gábor Árpád

Modern templomok Magyarországon 1948-2003

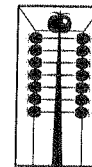
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Villamosmérnöki szak, V. évfolyam

Európa történelmét az elmúlt kétezer évben meghatározta a keresztény vallás. Hazánkban kirándulva is bizonyára megnézzük szép, régi templomainkat. Számtalan könyv jelent meg róluk a román kortól egészen a klasszicizmusig, melyek közül kedvünkre választhatunk. Átfogó írás hazánk modern templomépítészetéről nem jelent meg Rév Ilona 1987-es Templomépítészetünk ma című könyve óta. A téma fontosságát azonban jelzi az építészeti és egyéb folyóiratokban a témával kapcsolatos publikált cikkek sokasága.

A dolgozat célja az, hogy körképet mutasson Magyarországon 1948 óta épült keresztény templomairól. Nem feladata a tanulmánynak egyetlen konklúzió levonása, vagy az, hogy egyetlen gondolatmenetbe beleerőltesse hazánk modern szakrális építészetének helyzetét, hiszen a valóság ennél jóval differenciáltabb. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a vizsgálat során ne adna szempontokat a helyzet elemzésére. Röviden áttekinti az emberek hozzáállását a templomokhoz a középkor óta, szót ejt a hazai szakrális építészetéről a két világháború között, ismerteti az irányzatokat hazánk templomépítészetében és taglalja azokat a kérdéseket, amelyeket egy templom tervezése felvet. Az elsődleges cél azonban a körkép kialakítása. Hetvenhat hazai templomot mutat be tájegységek szerint csoportosítva, mindegyiket saját készítésű fotókkal, rajzokkal illusztrálva. Az épületek felkereshetőségét a térkép és a pontos cím megadása teszi lehetővé. A cél azonban nemcsak az egyes épületek, hanem rajtuk keresztül a különböző alkotóműhelyek, csoportosulások bemutatása is, amelyek a szakrális építészet jövőjét más és más elgondolásokban, eszközökben látják. Hogy ne csak a dolgozat szerzőjének szemüvegén keresztül lássuk ezeket, az írás végén hazánk jeles templomépítészei interjúkban fejtik ki gondolataikat.

Konzulens: **Dr. Palasik Mária**, egyetemi docens

Nemzetközi tanulmányok alszekció

1. zsűri: Az amerikai külpolitika „rég-új” kihívásai napjainkban: Közel-Kelet, Észak-Korea és Afrika

A zsűri elnöke:

Magyarics Tamás

PhD, tudományos főmunkatárs, Teleki László Intézet

A zsűri tagjai:

Lugosi Győző

CSc, egyetemi docens, ELTE

N. Rózsa Erzsébet

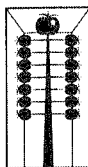
PhD, tudományos főmunkatárs, Teleki László Intézet

Najat Shamil Ali

CSc, egyetemi docens, BCE

Csicsmann László

egyetemi tanársegéd, BCE

Angyal Boglárka – Major Katalin

Etiópia a küzdőtéren: egy afrikai ország szerepe az Egyesült Államok külpolitikájában

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, V. évfolyam

Dolgozatunk témáját a nemzetközi rendszerre jellemző nagyfokú egyenlőtlenségek ihlették. Szándékunk, hogy két – szinte minden téren – eltérő adottságokkal, képességekkel rendelkező ország kapcsolatát elemezzük.

Célunk, hogy Etiópia modern kori történelmét felvázolva megvizsgáljuk, milyen szerepet játszott az USA Afrika szarván. Elemzésünkben megpróbáltunk a Magyarországon elérhető legszélesebb irodalomra támaszkodni.

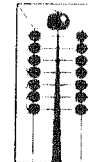
Etiópia 1945 utáni története külpolitikai szempontból három szakaszra osztható: Hailé Szelasszié császárságának korára, a szocialista Derg uralmának időszakára és a hidegháború utáni új korszakra. Arra szeretnénk rávilágítani, hogy ezen szakaszolás milyen változásokat hozott az Egyesült Államok viselkedésében s hogy ezt mi indokolhatta.

Az etióp-eritreai háborúnak különös figyelmet szenteltünk, hiszen éppen az az ország kezdett harcokba, amelyet a térségben az egyik legreményteljesebbnek tekintett Washington. Az amerikai közvetítési kísérleteket is megvizsgáljuk.

Mind Etiópia, mind az Egyesült Államok külpolitikájának változó céljait és lehetőségeit felvázoljuk s elemzésünket az USA esetében a realizmus-idealizmus illetve izolacionizmus-univerzalizmus ellentétpárjainak kontextusába helyezzük.

Végül kitekintést nyújtunk az új évezredre: áttekintjük, hogyan alakulhatnak az etióp-amerikai kapcsolatoknak s megvizsgáljuk, hogy Etiópia fejlődésének érdekében milyen lépéseket tehetne az amerikai külpolitika.

Konzulens: **Csicsmann László**, egyetemi tanársegéd

Less Áron – Tüske Rita Gabriella

Az iraki válság anatómiája – Egy (-két) háború és ami mögötte van

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, V. évfolyam

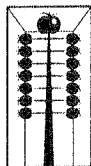
Dolgozatunkban az azóta már többé-kevésbé lezajlott amerikai katonai intervenció okainak elemzését végeztük el. A dolgozat 2003 tavaszán készült, a háború harmadik hetében fejeztük be – éppen ezért sok megállapításunk már az idő múlása miatt túlhaladott. Azonban van valami, amiért úgy gondoltuk, hogy mégis érdemes „leporolnunk” ezen munkánkat: az elemzők által felvázolt lehetőségek közül sikerült kiválasztanunk, előre jeleznünk azt, amelyik végül megvalósult, azaz hogy az Egyesült Államok ugyan megnyeri a háborút Irak ellen, az országot mégsem sikerül domesztikálnia.

A dolgozat első felében a történelmi előzményeket tárgyaljuk, bizonyítékok sorát tárjuk fel arra vonatkozóan, hogy a Kuvait megszállására irányuló iraki invázió közvetlen oka volt a jelenlegi amerikai beavatkozásnak.

Munkánkban a leíró helyett az elemző jelleg dominál, ezért is van a dolgozatban rendkívül nagy szerepe a háború igazságosságáról szóló fejezetnek. Hugo Grotius hat tényezőt jelölt meg, melyeknek az ún. „ius ad bellum”, azaz a háború indításának joga esetében teljesülniük kell ahhoz, hogy a háború igazságosnak legyen nevezhető. Ezek: az alapos ok, a legitím hatalom, az arányosság, a tisztességes szándék, a valószínűsíthető siker és a végső eszköz. Tudjuk, hogy egy háború valójában sohasem „igazságos”, mi ezen túl, az előzőek közül három pontban találtuk az amerikai akciót „igazságtalannak”.

A dolgozat utolsó része az amerikai akció hatásairól szól. Itt szerepel a fentebb már említett „scenáriók” leírása, valamint a háború lehetséges hatásai az Egyesült Államokra, a Közel-Keletre, a NATO-ra és az Európai Unióra kivetítve. Mivel ezen megállapítások jelentős része is helyesnek bizonyult, úgy érezzük, hogy dolgozatunkkal elértük célunkat és sikerült előre jeleznünk egy bonyolult nemzetközi akció következményeit.

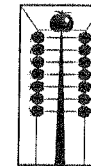
Konzulens: **Dr. Najat Shamil Ali**, egyetemi docens

Németh Vera**A palesztin menekültkérdés***Debreceni Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Politológia szak, végzett*

A Közel-Kelet mindig egy izgalmas, ám érthetetlen területet jelentett az európai ember számára. Az iránta való érdeklődés korántsem a térség speciális társadalmi rendszereinek, kultúráinak, vallásainak, egzotikus világának, hanem főként olajkincsének köszönhető. Am a térség „idegensége” akadályt jelent a folyamatok megértéséhez, ezért élnek sokan oly szívesen a leegyszerűsítés eszközeivel. Úgy gondolják, hogy az izraeli-palesztin konfliktus a Közel-Kelet bajainak forrása, holott ez csupán egy a térség feszültségforrásai közül; igaz, az egyik legösszetettebb. Elterjedt az a nézet, mely szerint a konfliktus lényege maga a palesztin menekültkérdés; vagyis e probléma megoldásával a több mint nyolcvan éve folyó küzdelem végre megoldódna. Egyetértek azzal, hogy ez a konfliktus egyik megkerülhetetlen eleme, de nem az egyetlen. Ugyanekkor súlyú probléma Jeruzsálem végső státusa is, valamint a majdan palesztin államiság kérdése. A konfliktus – nézetem szerint – alapvetően a nacionalizmus számlájára írható. Két nemzetfejlődésben megkésített nép harcol egy gazdaságilag szinte oszthatatlan területért; s a tömeges mozgósítás érdekében, valamint a nemzetközi közvélemény megnyeréséért vallási, civilizációs és egyéb kétértelmű szövegekkel is hajlandó operálni. Az érintett felek sajnos maguk is leegyszerűsítve, egyfajta „csőlátással” értelmezik a helyzetet. Több millió palesztin kíván visszatérni egykori hazájába; míg Izrael, zsidó államként a biztonságos létezés nem tudja ennyi – esetleg ellenséges – muszlimmal elképzelni. A látszólagos patthelyzet – véleményem szerint – megoldható lenne, amennyiben a felek felhagynának csupán egymás felelősségének firtatásával. Ugyanis mindketten felelősek, ezért a megoldáson is együtt kellene munkálkodniuk. Ez fájdalmas kompromisszumokkal, lemondásokkal is jár.

Dolgozatommal célom - a történelmi háttér, a menekültek jelenlegi helyzete, s a felek „megoldási javaslatainak” ismertetése után – annak bizonyítása, hogy igenis van megoldás, bármennyire reménytelennek is látszik időnként.

Konzulens: **Dr. Szabó Irén**, egyetemi docens

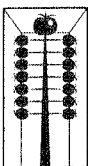
Orosz Dávid**„A Remete Királyság”***Eszterházy Károly Főiskola**Angol-történelem szak, végzett*

Az Irak lerohanásával az észak-koreaiak úgy érzik, hogy hamarosan ők következnek a terrorizmus elleni harc következő „állomásaként”. Végül is besoroltattak oda, ahová Szaddam Husszein Irakja: a gonoszok közé. 2002 októbere óta feszült a helyzet az Egyesült Államok és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság között, mivel az „Északiak” beismerték, hogy van titkos atomprogramjuk. Észak-Korea nukleárisan veszélyes ugyan, de a sztálinista vezetés láthatóan ki akar törni az elszigeteltségből, és szíve szerint lepaktálna a Nyugattal, csakhogy megkapja azt a bizonyos megneemtámadási szerződést. Amit az USA sohasem fog aláírni, még ha az Észak kommunista zászlók alatt rá is zúdul déli szomszédjára, mint ahogy azt tette 50 évvel ezelőtt.

Az észak-koreaiak tudják, hogy pillanatnyilag nincs mitől tartaniuk, de a jövőt illetően annál inkább. Tudatosan gerjesztik a válságot, hogy a jövőben se legyen. Az, hogy „kamikaze” országnak tetteik magukat, az kipróbált taktika részükről. És miért akkor a válság? A gyökerek a Bush-kormány irányváltásában keresendők. Mint ismeretes Clinton utóda jött és feketelistázta ezt az utolsó kommunista rendszert, fölkelte abban a legrosszabb gyanakvásokat, ami beindította az „ellenmechanizmust”: atomreaktorának reaktíválása, kilépés egy sor nemzetközi szerződésből és jogformálás arra, hogy miként a Bush-kormány, ő maga is élhet a megelőző csapás jogával. Amerika számára a tét óriási. Itt már nem csupán a félsziget atommentességéről van szó, hanem Ázsia jövőjéről és a világbékéről. Hosszú távon pedig Amerika nem engedheti meg magának azt a luxust, hogy ez a parányi, de hermetikusan elzárt ország a világ „latorjait” és terroristáit ellássa tömegpusztító fegyverekkel.

Amerika a „távozási stratégia” helyett, görcsösen ragaszkodik ahhoz, hogy mindenben övé legyen a kezdeményezés. Amerikának nem volna szabad kardot csörtetnie ott, ahol „nem osztottak neki lapot”. Kína, de a NATO-barát Oroszország is kordában tudná tartani ezt a kiszámíthatatlan kis országot. Egyikük sem érdekelt abban, hogy az Észak nukleárisra váljon, és mindkettő „kulcsfontosságú” szerepet játszhat abban, hogy a „Kedves Vezér” birodalma a „civilizált” reformok irányába forduljon. Amerika tehát akkor cselekedne a legbölcsebben, ha erre a két országra bízna az Észak „gyámolítását”. De ha Kína és Oroszország nem teszi meg a tőle telhető legtöbbet, akkor a következmények beláthatatlanok. Ha Amerika ragaszkodik a „gonosszal nem tárgyalunk” szlogenhez, akár egy ázsiai válság kibombanása csak idő kérdése.

Konzulens: **Dr. Mózes Mihály**, egyetemi tanár

Sápi Zsófia

Irak igen, Észak-Korea miért nem? – Az amerikai beavatkozások nyomában

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi kapcsolatok szak, végzett

Ez a dolgozat egy érdekes kérdést jár körül, nevezetesen azt, hogy mi alapján avatkozik be az Egyesült Államok az általa a „Gonosz Tengelyének” tartott államok – Irak, Irán, Észak-Korea – közül az egyikben, és másokban miért nem. Itt a látható megnyilvánulások, háborús események és rendezési lépések mögé tekintünk. Léteznek-e olyan tényezők, melyek megléte egyenes úton vezet a beavatkozáshoz? Tehát: mitől függ az amerikai intervenció megvalósulása? Milyen céljai lehetnek a nyilvánvalóan néhány dologban különböző, ám egy megítélés alá vont országokban az Egyesült Államoknak? Az amerikai nemzetbiztonsági stratégiát alapul véve megvizsgáljuk az esetleges beavatkozás kritériumait a latorállamok ellen, a különbözőségeket feltárásával.

Az észak-koreai és az iraki problémák 2003-ban, a dolgozat születésekor a legsúlyosabb nemzetközi válságoknak tűntek. Az Egyesült Államok látszólag különbözőképpen ítélte meg a két helyzetet a retorika és a beavatkozási szándék szempontjából egyaránt. Milyen szempontok alapján dönt az USA egy szuverén állam belügyeibe való beavatkozásról? Mi a két konfliktus közötti különbség?

A dolgozat során azt bizonyítom, ha alaposan megvizsgáljuk a helyzetet, világosan kiderül, hogy az előrejelzések és találgatások ellenére az Egyesült Államok nem fog fegyveresen beavatkozni Észak-Koreában.

Konzulens: **Orbán Anita**

Sütő Zsanett

Izrael barátai

Budapesti Corvinus Egyetem

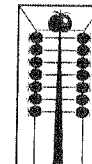
Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, V. évfolyam

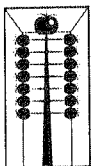
Izrael legjobb barátja jelenleg George W. Bush. Azonban nem volt ez mindig így. Korábban Clinton elnököt illette ez a cím, s republikánus utóda hivatali idejének elején úgy tűnt ez nem is fog változni.

2001-ben nem lehetett nem észrevenni az amerikai közel-keleti politikában bekövetkezett éles irányváltást. Bár már Bush hatalomra jutását megelőzően is értesülhettünk a Foreign Affairs-ből a várható változásokról, mégis rendkívül nagy volt a kontraszt a demokrata és a republikánus elnök izraeli-palesztin kérdésben tanúsított magatartása között. A békefolyamatban aktívan közreműködő elnököt, a konfliktust a közel-keleti politika prioritásaként kezelő adminisztrációt egy, a Közel-Keleten az iraki kérdést középpontba állító elnök és csapata váltotta fel, amely távol tartotta magát a második intifáda eseményeitől. Bush azonban több tényező hatására vissza kellett, hogy térjen a térségbe. Az ekkori amerikai szerepvállalás azonban más volt, mint Clinton elnök idején.

A dolgozatban a két elnöknek az izraeli-palesztin konfliktusban tanúsított eltérő magatartásának bemutatása mellett, magyarázatot keresek ennek okaira, több tényezőt is figyelembe véve (személyes motiváció, republikánus-demokrata hagyományok, nemzetközi helyzet). Az események bemutatásában egyebek mellett a korabeli sajtó valamint a konfliktus történetét és dokumentumait ismertető kézikönyv, míg az elemző részek megírásában izraeli, palesztin és amerikai szerzők tanulmányaira támaszkodtam.

Konzulens: **Dr. Rostoványi Zsolt**, egyetemi tanár

Szűcs Gábor

Az Egyesült Államok afgán politikája 1979-től napjainkig

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, III. évfolyam

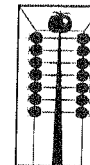
Dolgozatom célja, hogy bemutassam az Amerikai Egyesült Államok külpolitikai és biztonságpolitikai törekvéseit Afganisztán vonatkozásában az 1979-es szovjet beavatkozástól napjainkig, amelyen keresztül megvilágítom a 2001. szeptember 11-ét követően a térségben folytatott amerikai külpolitika gyökereit.

Röviden kitérek az 1978-as afganisztáni baloldali hatalomátvétel körülményeire is, ugyanakkor legrészletesebben az Egyesült Államoknak a Szovjetunió afganisztáni intervenciója idején folytatott afgán politikáját tárgyalom, korabeli amerikai külügyminisztériumi, valamint CIA jelentések elemzésén keresztül. Emellett az akkori események alakításában kulcsszerepet játszó személyeknek nyilatkozatok és beszélgetések során a témáról kifejtett véleményét is bemutatom.

Dolgozatomban arra törekszem, hogy a manapság a híradásokban és a nemzetközi politika színterén gyakran előkerülő témákat, így egyebek mellett az Amerikai Egyesült Államok kapcsolatát a szovjetek ellen harcoló mudzsahed ellenállókkal, Oszama bin Ladennel, valamint a Talibánnal részletesen tárgyaljam, amelynek segítségével lehetővé váljon némely, napjainkban sokat emlegetett sztereotípiá háttérbe szorítása. Ennek érdekében számos fontos, a téma megértéséhez nélkülözhetetlen dokumentumot elemzek.

Mindezek mellett kitérek az Egyesült Államok afgán politikájának hibáira is, arra törekszem, hogy bemutassam azokat az Afganisztánnal kapcsolatos tévedéseket, amelyek nagyban hozzájárultak a 2001. szeptember 11-i New York-i és washingtoni terrortámadásokhoz.

Konzulens: **Csicsmann László**, egyetemi tanársegéd

Nemzetközi tanulmányok alszekció

2. zsűri: Az Európai Unió dilemmái az ezredfordulón. A biztonságpolitika új dimenziói

A zsűri elnöke:

Gazdag Ferenc

CSc, tudományos főmunkatárs, Teleki László Intézet

A zsűri tagjai:

Galló Béla

CSc, tudományos főmunkatárs, MTA PTI

Kiss J. László

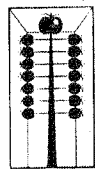
CSc, egyetemi tanár, BCE

Kőrösi István

CSc, tudományos főmunkatárs, MTA VKI

Kovács József

PhD hallgató, BCE

Böszörményi-Nagy Gergely

Törökország európai integrációjának hatásai a transzatlanti kapcsolatrendszerre

Kodolányi János Főiskola

Nemzetközi kapcsolatok szak, II. évfolyam

Az Atatürk Török Köztársaság a húszas évek óta alakítja demokratikus berendezkedését. 1952-től az NATO tagja, 1963-tól az Európai Közösség (ma EU) partnere – ma már hivatalos tagjelöltje. A hidegháború alatt ugyanakkor az Egyesült Államok megbízható stratégiai szövetségese volt a szovjet terjeszkedési törekvésekkel szemben, jelenleg pedig fontos szerepet tölt be a „terror ellen vívott globális háborúban”. Ankara szoros kapcsolatai a Nyugattal kezdettől fogva és mai napig két különböző szálalon alakulnak: a török-amerikai és a török-európai viszony egymástól határozottan eltérő szempontok szerint 'működik'. Kutatómunkám során arra kerestem választ, vajon Törökország, európai integrációjának előrehaladtával (immár intézményesen is európai országgént) milyen új kérdéseket vethet fel Európa és az Egyesült Államok viszonyában – elsősorban a nemzetközi politikai szerepvállalást és az egyre inkább kulcsfontosságú energiáimport jövőjét figyelembe véve.

- Törökország gazdasági integrációja vajon milyen hatással lehet az Egyesült Államok ill. az Európai Unió energiapolitikájára az ilyen szempontból fokozatosan fölértékelődő Közel-Keleten és Közép-Ázsiában?
- Hatással lehet-e, s ha igen, hol és hogyan a Törökországgal kibővülő Európai Unió az Egyesült Államok Közel-Kelet- ill. Közép-Ázsia-konceptióira?
- Hogyan alakulhat a belátható jövőben egy intézményesen is európai Törökország és a térségbeli érdekeit változatlanul képviselő Egyesült Államok viszonya?

Kutatómunkáim eredményeimet összegezve dolgozatomban megállapítom, hogy a legelterjedtebb vélekedéssel ellentétben Törökország a jövőben minden bizonnyal távolodik majd az Egyesült Államoktól. Ugyanakkor biztonságpolitikai és energiapolitikai szempontból olyan előnyökhöz juttathatja az Európai Uniót, amelyek realizálása új sorskérdésekhez vezethet a transzatlanti viszonyban.

Konzulens: **Nagyné Dr. Rózsa Erzsébet**, főiskolai docens

Dobó Katalin

Új dimenziók a békefenntartásban

Budapesti Gazdasági Főiskola

Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Gazdaságdiplomácia szak, II. évfolyam

A békefenntartás az ENSZ legújabb béketeremtő programja, melyet még maga az 1945-ös Alapokmány sem tartalmaz, viszont jogi kereteit biztosítja. Fogalma az elmúlt ötven év alatt sokat változott, de alapvetően a béke és biztonság megőrzésére, fenntartásra irányuló tevékenység, mely katonai/nem katonai eszközökkel, a semleges terület és időszak biztosításával (a konfliktusban) lehetőséget biztosít a feleknek az érdekkellentétek, viták más, békés úton történő rendezésére és a nagyhatalmi beavatkozás elkerülésére.

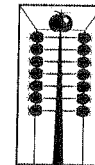
Az ENSZ ilyen irányú tevékenységét a szakirodalom két periódusra osztja 1988-as határral: Az első, klasszikus békefenntartó missziókra és a második, új generációra. Ez utóbbit követő időszakot a feladatokkal, újításokkal azonosítják... de akár "harmadik generációnak" is nevezhetnénk őket? A három generáció összehasonlításának eredményeként azt figyelhetjük meg, hogy a feladatok, funkciók minőségileg és mennyiségileg is kiszélesedtek.

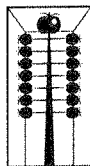
Az egyik legnagyobb nehézség az Alapokmány és az alapító tagok által lefektetett "aranszabályok" betartása és a haladás, dinamizmus összeegyeztetése.

Az eddig megjelent békefenntartási javaslatok egyike sem nyújtott/nyújthat átfogó, teljes de még gyors megoldást sem, hiszen egy szervezet és ezen belül egy egész tevékenységi program megújítása nem megy egyik napról a másikra. Viszont a lehetőség megvan újításra és a hatékonyság növelésére is.

Az ENSZ és a békefenntartás a megújulási képességüktől függ. Mindenekelőtt az adott világpolitikai, -gazdasági helyzet átgondolása és a rugalmas alkalmazkodás kell hogy a cél legyen. A világ nagyhatalmainak (főleg a BT öt állandó tagjának) saját érdekeik mellett a nemzetközi politizálást és a nemzetek feletti érdekeket is szem előtt kellene tartaniuk ahhoz, hogy mindez a "megújulás" és fejlődés gördülékenyen végbemehessen. Az ENSZ előtt tehát az új évezredben egy, talán minden eddiginél komplexebb és nehezebb feladat áll, melyhez elengedhetetlen a tagállamok készséges, pozitív hozzáállásának és szemléletmódjának kialakítása.

Konzulens: **Farkas Zsófia**, főiskolai tanársegéd

Körbl Adorján

Német újraegyesülés = társadalmi újraegyesítés?

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, III. évfolyam

Munkámban a történelem kereteibe beágyazva követem végig a két Németország sorsának alakulását a második világháborútól a berlini fal leomlásáig. A személyek, dátumok, események azonban mindössze háttérként szolgálnak. Fő vizsgálati szempontként a mindennapok történetének feltárását választottam, mivel ez a modern történetírás egyik legfontosabb alappillére. Véleményem szerint a 40 év különélés alatt kialakult teljesen eltérő életforma a legjelentősebb oka a német társadalmat kettéosztó szakadék kialakulásának. Ezt a metódust kiegészíti a kommunikációs nehézségek feltárása, melyben két német nyelv létezéséről nyerhetünk tanúbizonyságot.

Samuel P. Huntington a „Civilizációk összecsapása és a világrend alakulása” című könyvében azt állítja, hogy azon országok esetében valósulhat meg könnyebben az újraegyesülés, melyek azonos nemzetiségűek, csak éppen politikai világnézetük más. A szerzőnek igaza van, hiszen 1989-ben létrejött (ismét) a német egység. Ám ez a „házasság” egyáltalán nem felhőtlen, éppen a két holokeyenest eltérő életforma, világszemlélet az, ami a civilizációk összecsapásához vezet kis méretekből, ami miatt a kelet-németek úgy érzik, ellenségek saját hazájukban.

A kérdéskörnek nemzetközi és magyar vonatkozásai vannak. Mint a volt keleti blokk egykori tagjaként csatlakoztunk 2004 májusában az európai unióhoz, és a mi esetünkben is felmerül a kérdés, nem fognak-e minket is a nyugati államok másodrendű állampolgárként kezelni az unióban?!

Konzulens: **Dr. Ódor László**, egyetemi docens

Marton Péter

Államkudarcok – A kooperatív fenyegetéscsökkentés felé

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi kapcsolatok szak, V. évfolyam

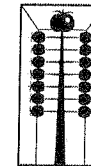
Az államkudarcok jelentette fenyegetés napjainkban növekvő figyelmet kap az elemzők és a döntéshozók részéről egyaránt. A 2001. szeptember 11-ei eseményeket széles körben ébresztő jelnek tekintik. Az „új Afganisztán” eljövételével kapcsolatos próféciák miatt a legfontosabb szellemi műhelyek világszerte tanulmányok sorát publikálják a témában.

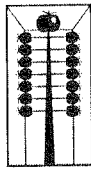
A kudarcot vallott államok, vagyis azok az államok, melyek elvesztették vagy nem gyakorolják megfelelő mértékben az ellenőrzést területük felett, a külvilág számára a kiszámíthatatlanság forrását jelentik. Biztonságpolitikai nézőpontból az elrettentetlenség problémáját vetik fel, vagyis a területükön zajló események befolyásolása érdekében a külvilág szinte kizárólag a közvetlen beavatkozás eszközével élhet. Másfelől ezen a területen terrorszervezetek és szervezett bűnözői csoportok telepedhetnek meg, illetve e területekről menekülthullámok indulhatnak és globális fenyegetést jelentő járványok terjedhetnek szét.

A világnak e zónái tehát vákuumhatást gyakorolnak a beavatkozni képes és kész erős államokra, melyek könnyen csapdahelyzetben találhatják magukat egy-egy intervenció nyomán. Kísérletük, hogy újjáépítsenek elbukott államokat, amivel elkerülhetetlenül átrendezni törekcsenek egy terület politikai viszonyait, ellenállást válthat ki, és ez könnyen a felfordulás állandósításával járhat a kérdéses területen, olyan helyzetet teremtve, melyből nincs igazán szerencsés kiút.

E tanulmány a fenti megfontolások alapján konzervatív javaslatokkal igyekszik szolgálni a probléma megfelelő kezelése érdekében. Elismerve, hogy a közvetlen beavatkozásokra olykor, akár pusztán humanitárius okokból, szükség lehet, erősen az alternatíva előnyben részesítése mellett érvel, bármi is legyen az – amennyiben van választási lehetőség, amit e dolgot természetesen megkísérel felvázolni. Legelőször is azonban igyekszik az államkudarc fogalmát tisztázni.

Konzulens: **Kiss J. László**, egyetemi tanár

Nagyidai Gertrúd

Az „erősebb” és a „gyengébb” a nemzetközi politikai viszonyokban

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, végzett

Mai világunkban teljesen egyértelműnek tűnik, hogy az Amerikai Egyesült Államok rendelkezik a vezető hatalommal, ő az egyetlen szuperhatalom. Dolgozatom első részében az erősebb és a gyengébb viszonyának elméleti kérdéseit elemzem, több szerző műveinek felhasználásával. Az elméleti részben a főbb probléma körök a következők: hogyan jellemezhető az erősebb és a gyengébb, milyen kapcsolat van az erősebb és a gyengébb között; egyáltalán van-e kapcsolat. A különbözőségnek a megértésére Robert Cooper és Immanuel Wallerstein eltérő kiindulási pontokat alkalmaz; ezek egybevetésével próbálok koherens rendszert fölvázolni.

Köztudott, hogy a szereplők kérdésének köre a nemzetközi politikai viszonyokban nem állandó és főleg nem egyértelmű: a helyzettől függően új szereplők bukkannak fel, míg mások eltűnnek. A nemzetközi politikai viszonyokban nagy különbség van a látszat és a valóság között, és ebben a médiának nagy szerepe van: kire irányul reflektora, mely részleteket hangsúlyoz, és mely részleteket fed el, ki irányítja a társadalmi diskurzusokat. Az USA szerepe és erősségének illetve gyengeségének (hanyatlásának) megítélése igen heves vitát váltott ki az amerikai gondolkodók körében. Ebből a vita sorozatból emelek ki három szerzőt, Paul Kennedy, Immanuel Wallerstein, Robert Kagan, akiknek művei alapján járom körbe: milyen napjainkban az Egyesült Államok, hogyan érvényesíti érdekeit.

Az erő sokszor magában foglalja az erőszakot, az erős pedig nehezen tud lemondani vezető pozíciójáról, védeni próbálja azt. Dolgozatom második, inkább ténybemutató felében, a háború megváltozott szerepéről és minőségéről mutatom be az iraki konfliktus hátterét, a hatalom, az erő (az amerikai kormányzat) oldaláról. A revolving door folyamatos forgásának következménye, hogy az elméleti tézisek gyakorlatban való alkalmazásának magasiskolája az amerikai kormányzat. Érdek, lobby, kapcsolati tőke, mind meghatározó szerepet játszik abban, hogy Amerika hogyan viselkedik a nemzetközi színpadon. Az elméleti kérdéseken túl, melyek az idő elmúltával elavulnak, gyakorlatban érvényesülő tényeket mutatok be.

Dolgozatomat 2003-ban írtam, így nyilvánvaló, hogy az azóta történt változásokkal nem foglalkozik; ezek feldolgozásával egy cizelláltabb munka a későbbiekben elkészíthető.

Konzulens: Dr. Bíró Gáspár, egyetemi docens

Polgár Tamás

A „harmadik út” Brüsszelbe vezet? – A svéd modell és az európai integráció kölcsönhatása

Budapesti Corvinus Egyetem

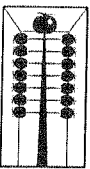
Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi kapcsolatok szak, V. évfolyam

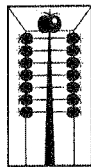
Napjainkban kevés aktuálisabb kérdés akad, mint az európai integráció, valamint a jóléti államok válsága, jövője. Mindkét kérdés különösen nagy súllyal szerepel Svédország prioritásai között. A svéd modell – melyet azonban a kiterjedt jóléti államnál jóval szélesebb értelemben használ a szakirodalom – és az európai integráció összefüggéseinek vizsgálata nem tartozik ugyanakkor a szakirodalom legkimerítőbben feldolgozott témái közé, dolgozatom tárgyát éppen ezért ez a kérdéskör képezi.

Konkrét céloom, hogy választ találjak a következő kérdésre: Milyen formában és mértékben játszottak szerepet a svéd modell egyes elemei Svédország európai integrációs politikájában, illetve (fordítva): a svéd integrálódás folyamata (95-öt megelőzően és azóta) milyen hatással volt a modell sajátosságaira? Milyen, elsősorban a tágabb értelemben vett svéd modelltől következő sajátosságok okozták a svéd politika és társadalom legnagyobb részének igen merev, évtizedeken át tartó elzárkózását a Közösségtől, majd mi okozta ennek megváltozását? Ezzel összefüggésben: miben érhető tetten az ideálisnak tartott „harmadik út”?

Előrevetítve az eredményt: a tanulmány célja bizonyítani azt a tézist, hogy a svéd modell minden egyes eleme - ha nem is determinálja, de mindenképpen - igen erős keretek közé szorítja az integrációs politika kapcsán felmerült kérdésekre adott svéd válaszlehetőségeket. Éppen ezért, ezek a válaszok egy koherens rendszert alkotnak, melyek a követett modell sajátosságaiból logikusan levezethetők. Bizonyítani igyekszem továbbá az állítás megfordítását is, azaz, hogy az integráció (és egyéb tényezők) több tekintetben is szükségessé tették a modell átalakulását (átalakítását), ugyanakkor – paradox módon – hozzájárultak a modell bizonyos elemeinek megmentéséhez. A két tézis véleményem szerint nincs ellentmondásban egymással, hiszen végkövetkeztetésként azt igyekszem igazolni, hogy a svéd modell és az ország európai integrációja olyan szoros kölcsönhatásban van egymással, hogy a két tényező (mely tehát kölcsönösen oda-vissza befolyásolja, alakítja a másikat) egymástól elválaszthatatlan, kizárólag együtt értelmezhető.

Konzulens: Dr. Zsinka László, egyetemi docens

Tüske Rita Gabriella

Nemzetközi mellékszereplő – Az EU szerepvállalásának korlátai a közel-keleti konfliktus példáján

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, V. évfolyam

Dolgozatomban azt a kérdést vizsgálom, hogy: Miként változott az Európai Unió közel-keleti politikája és mennyiben játszott jelentős szerepet a békefolyamatban? Elmondható e, hogy az Unió aktív szereplője volt az eseményeknek, és mi befolyásolta a szerepvállalást? Mik a korlátai és mik a lehetőségei az egységes európai külpolitikának ebben a térségben?

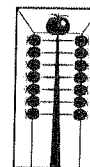
Munkám első részében arra keresem a választ, mit jelent a fogalom: „nemzetközi szereplő”, majd Jupille és Caporaso kritériumait alkalmazom a dolgozat végén arra, hogy megítéljem, valóban nemzetközi szereplő e az Európai Unió.

A dolgozat középső része az Unió közel-kelet politikájának változását tartalmazza az 1970-es évektől napjainkig. Dolgozatomban az euromediterrán kapcsolatok fejlődését is bemutatom, elsősorban 1995-től. Ez ugyanis még ha intézményeit és anyagi alapjait tekintve el is választható a szűk értelemben vett közel-keleti politikától, mégis azzal szervesen összekapcsolódik.

Munkám célja nem a közel-keleti konfliktus elmúlt éveinek bemutatása volt, kimondottan csak azon események említésére törekedtem, melyek az EU külpolitikájának megértése szempontjából elengedhetetlenek.

Dolgozatomban arra a következtetésre jutottam, hogy az Európai Unió nem tudja hatékonyan használni gazdasági erejét, és „payer” funkcióját képtelen „player” szerepre váltani. Ezen kívül nem vezérlik az országokat közös érdekek, eltérők a történelmi tapasztalatok, a különböző gazdasági és geopolitikai érdekek. A megfelelő eszközrendszer hiánya pedig, ami elsősorban az EU külkapcsolati intézményrendszerének sajátosságaiban keresendő, tovább akadályozza a hatékony külpolitikai szerepvállalást. Dolgozatom záró részében az Unió azon tartalékaival, lehetőségeivel is foglalkozom, melyek hatékony kihasználásával az EU karakteresebb szerepet játszhatna a világpolitikában.

Konzulens: **Gálik Zoltán**, egyetemi tanársegéd

Vörös Nóra

A biztonságpolitika új kihívásai a XXI. században: a terrorizmus

Budapesti Gazdasági Főiskola

Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Gazdaságdiplomácia szak, II. évfolyam

Egyre inkább felgyorsult, globalizált világunkban mindannyiunknak egy egyre erősödő kihívással, komoly veszélyforrással kell számolnunk, a globális terrorizmus. Bár a jelenség maga egyidős az emberiséggel, mégis az évszázadok folyamán egyre újabb, és egyre „pusztítóbb” formákat öltve szedi újabb és újabb áldozatait. Dolgozatom célja, hogy olyan területek vizsgálatán keresztül, mint a definíció, történeti, ideológiai háttér, és a lehetséges küzdelmi lehetőségek megtaláljam a választ mit is jelent a XXI. században a globális terrorizmus.

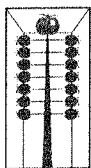
Meghatározását illetően számtalan próbálkozás, megannyi definíció született, de máig nem került elfogadásra egységesen egy se. Bonyolultsága talán abba is rejlik, hogy míg az eszközei, céljai könnyebben meghatározhatók, addig nehezebb behatárolni kik is a tényleges célpontjai. Történetét nézve egy igen „ősi” jelenséggel állunk szemben, mely a történelem folyamán jelentését tekintve kibővült, és új formákat öltött. Mára pedig az egyik legnagyobb fenyegetést jelenti az emberi élet biztonságára.

Ideológiai, vallási téren olyan gyökerekből táplálkozhat mint Lenin vagy Mao Ce-tung. De igen gyakori az is, hogy a terrorizmust egy az egyben az iszlám fundamentalizmussal azonosítják. Azonban ez nem teljesen helytálló megállapítás. Tény, hogy az iszlám, s leginkább korunk muszlimjainak viselkedése rengeteg radikális elemmel bír, de ettől függetlenül nem helyes a fundamentalizmus és a terrorizmus közé egyenlőséget tenni.

A terrorizmus megfékezését célzó intézkedéseket foganatosított számtalan nemzetközi szerv, mint a NATO, EU, ENSZ, de eddig eredményes globális összefogásra még nem került sor. Mint ahogy a hatékony jogi válasz is várat magára.

Mindent összegezve, elmondhatjuk, hogy korunk biztonságpolitikájának egy igen komoly és kiszámíthatatlan ellenséggel kell felvennie a harcot. Azt a harcot, amely napról napra egyre nagyobb méreteket ölt. Mindeközben nem szabad megfeledkezni arról, hogy a biztonságpolitikának a terrorizmus mellett még számtalan komoly veszélyforrással kell szembesülnie.

Konzulens: **Tomcsányi Mihály**, főiskolai tanársegéd

Anka László

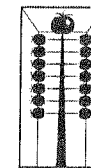
A bonapartizmus eszmei alapjai

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Allam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, V. évfolyam

A dolgozat az eszmetörténetnek a két Francia Császárság (1804-1815 és 1852-1870), valamint az azokat közvetlenül megelőző, már a két Bonaparte személyes hatalmát kiépítő esztendőik fejezeteit mutatja be. Célja e dolgozatnak, hogy a politikai gondolkodás szemszögéből közelítse meg azt az ideológiát, amely a bonapartista rendszerek alapját képezte érzelmi és tömegeket magával ragadó töltetével. A kutatás módszerül a két rendszert meghatározó dokumentumokat (alkotmányok), illetve Louis Bonaparte opusculumait (Napóleoni eszmék, valamint Extinction du paupérisme) vettük alapul. Ezek elemzési eredményeit vetettük össze a két Császárság eseménytörténetének eredményeivel. Megállapítást nyert, hogy Louis Bonaparte írásai nem annyira eszmetörténeti jellegűek, inkább propagandaanyagoknak tekinthetők. A dokumentumok, mind Bonaparte brosúrái, mind az alkotmányok ideológiai töltete és a megvalósított bonapartista politika összhangba állíthatóak. Arra az eredményre jutottunk, hogy a bonapartizmus eszméje egy autoriter, nacionalista, konzervatív politikai rendszert takart, amelynek létrehozását az tette lehetővé, hogy a néptömegek befáradtak a korábbi sikertelen demokratikus politikai berendezkedésekkel való kísérletezésbe, és mintegy az anarchiát, vagy reakciót elkerülendő, az állampolgárok szövetséget kötöttek egy olyan rendszerrel, amely ugyan korlátokat állított polgárai elé, de megadta nekik a fejlődéshez szükséges nyugalmat, felülről vezette a szükséges változásokat, nem menve szembe azokkal, hanem elfogadta a korszellem kihívásait és válaszait. A dolgozatban a két klasszikus bonapartizmus határozott definiálást nyert. Vázoltuk a két császári rendszerbeli eszmei különbségeket is. Megállapítottuk, hogy a Második Császárság volt az, amelyben a bonapartizmus a modern ideológiai felfogásoknak inkább megfelelt, az Első Császárság még hordozott sok olyan jegyet magán, amely a 18. századból eredt.

Konzulens: **Dr. Boros Zsuzsanna**, egyetemi docens

Horváth Szilvia

Tudományos tudás és politikai tudás

Eötvös Loránd Tudományegyetem

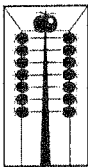
Allam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban a politikáról, a politikai jelenségekről, a politikai tudásról való tudományos ismeretszerzés nehézségeit próbáltam rendszerezni. Ez a problémalettár két fő fogalom mentén tűnt leírhatónak: a közelség és a távoiság (fogalmi) mentén. Szövegemben azonban nem csak politológiai problémákkal foglalkoztam, több társadalomtudományi területről vittem be lehetséges megközelítéseket. De sem például a szimbolikus antropológia, sem például az irodalomelmélet nem csak mint a tudományos tudás és a dolgról való tudás általánosítható problémáinak illusztrálása jelent meg értelmezésben, hanem mint a politikatudomány szövegcentrikus megközelítéseinek lehetséges bővítési irányai is. Ebben a dimenzióban végül csak a kifejezetten szövegekkel foglalkozó elméleti megközelítések összehasonlításával próbáltam.

Dolgozatom legfontosabb célja az volt, hogy problémaként tematizálja a politológusi megértést, különösen abban az esetben, ha ez a megértés egyrészt alapvetően a szövegszerűségükben létező jelenségekre, másrészt magára a nem politológusi tudásra, tehát a tudományon kívül létrejövő szövegekre vonatkozik. Emellett nem csupán a megértés, hanem az elmondás, tehát a politológusi szövegalkotó tevékenység lehetséges nehézségeivel is foglalkoztam.

A dolgozatban megjelenő vizsgálódásból levonható következtetések legfontosabb vonása, hogy lehetséges következtetések, és ez maga is utal a lehetséges (vég)következtetésre: egyrészt a szövegek egymás viszonyában való újraolvasására, másrészt az újraolvasás lehetőségének megteremtésére. Vagyis a tudós saját, a jelenségről való szövegeinek és a tudományon kívül talált szövegszerűen létező jelenségeknek az együttes (újra)olvasására, illetve annak a lehetővé tételére vagy elősegítésére (a saját szövegek dimenziójában), hogy mások képesek legyenek erre az együttes, kritikai olvasásra.

Konzulens: **Dr. Schlett István**, egyetemi tanár

Marton Tamás

Keresztény döntéshozatal a közéletben

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdálkodástudományi Kar, Vállalati pénzügyek szak, V. évfolyam

A dolgozat – ahogy az a címben is tetten érhető – három tudományterületet gyűr össze: keresztény etika, döntéselmélet és politika. Rövid bevezetésként a politika és az etika kapcsolatát tárgyalom majd az egyén döntését vizsgálom meg részletesen: a max weberi cél- és érték racionalitás szétválasztásával kezdem ennek érdemi tárgyalását, majd tisztán elméleti úton megmutatom ezek összeegyeztethetőségének lehetőségét. A végkövetkeztetést filozófiailag is alátámasztom, Nyíri Tamás gondolatait átvéve. Ezen filozófia alapját a lelkiismereti döntés képezi, melynek keresztényi alakításában nagy szerepet játszik a vatikáni zsinat dokumentumaiban közreadott iránymutatás. Azonban a döntés erkölcsisége nemcsak a személy értékeitől, hanem a döntés tárgyától illetve a körülményektől is függ. Ezen utóbbi – politikai döntés esetében – csoportos és társadalmi döntéshozatalt valamint politikai felelősséget jelent.

Vizsgálódásom alapját a döntéshozatal jelentette, melynek elméletét a lelkiismereti döntésre építem, s ennek létjogosultságát beláttam mind tudományilag, mind filozófiailag. A cím keresztény döntéshozatalról beszél, ezért felsoroltam azokat az irányelveket, amelyeket az egyház a lelkiismeret alakításához tanácsként elénk és közösségeink elé tár. Végül pedig közéleti körülmények közé helyeztem keresztényi döntésünket, megmutatva azokat a politikai életre jellemző tényezőket, amelyek ismerete által fejleszthetjük lelkiismeretünket, ezáltal téve eleget Arisztotelész szavainak: azért foglalkozunk ezzel a kérdéssel, hogy jókká legyünk.

Konzulens: **Dr. Láncki András**, egyetemi docens

Milasin Daniel

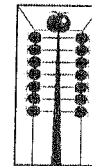
A gyűlöletkultusz ápolói - Hungaristák, szkinhedek és a hatalom

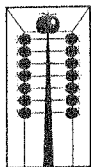
Rendőrtiszt Főiskola

Gazdaságvédelem szak, végzett

A kutatás célja, hogy bemutassa a rendszerváltás utáni legfontosabb ifjúsági neonáci szerveződések, szervezetek. Ismerteti a csoportok ideológiáját, közszerepléseiket, konfrontációikat. A primer forrásokat a Fővárosi Ügyészség iratai, rendőrségi dokumentumok és ez utóbbihoz kapcsolódva személyes beszámolók jelentik. A szkinhedek zavaros ideológiájában – amelyben hangsúlyt kapott a rendpártiság s ezen keresztül a demokrácia (nem csupán liberális) értékeinek tagadása – egy elem vált mindenki számára egyértelművé: az intoleranciával, kirekesztéssel, fajélmérettel párosuló rasszizmus. Szabó Albert hungarista pártjainak tevékenysége – náci egyenruhás felvonulások, demonstrációk, sajtótájékoztatók, kiadványok – már nemcsak a magyar társadalom nagy részét irritálta, hanem a nemzetközi közvéleményt is állásfoglalásra készítette. Mindez nem tükröződött a magyar rendőrség munkájában, sem a bírósági ítélezési gyakorlatban. Hiába működött az Alkotmánybíróság, a neonácik nyugodtan folytatták a médiában és közterületen uszító tevékenységüket. Jogosan állították sokan, hogy Magyarországon nem igazságszolgáltatás, hanem jogszolgáltatás történik. Ez és a pénzügyi viták egyaránt hozzájárultak a szélsőjobboldali, hungarista szervezetek közötti ellentétek kialakulásához. Szabó Albertet sikerült ugyan az ország elhagyására kényszeríteni, de hívei itt maradtak. Újabb kis létszámú szélsőjobboldali, hungarista csoportok alakultak. Közülük a Vér és Becsület Kulturális Egyesület vált a legismertebbé. Ismertségét – más szervezetekhez hasonlóan – nagymértékben a szenzációhajhász médianak köszönheti. Akárcsak a közelmúltban feltűnt Magyar Jövő Csoport. Ezeknek a szervezeteknek a működése a jogalkotói és alkalmazói bizonytalanságot, a rendőri határozatlanságot tükrözi változatlanul – immár 15 éve.

Konzulens: **Dr. Tarján G. Gábor**, főiskolai docens

Reich Orsolya

A politika mint fogyasztás

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Politikaelmélet-filozófia szak, V. évfolyam

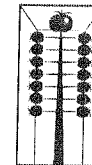
Elsősorban a kritikai kultúrakutatás nagy alakjainak eredményein, illetőleg kultúraszociológusok nézetein keresztül mutatjuk be az „Új Korszak” működési elveit.

Nézetünk szerint a változások kultúránk minden szegletét áthatották. A megváltozott társadalmi térben az emberek másként vetik fel, fogalmazzák meg az élet alapkérdéseit. Az érdeklődés középpontjába a posztmateriális értékrend kialakulása nyomán az élet megélése és átélése kerül. Az „Éld meg az életed!”, „Légy önmagad!” parancsának nyomására állandósuló cselekvési dinamika fejlődik ki, szerveződik meg a rohamosan terjeszkedő – márkák által uralt – élménypiac keretében, befolyásolja a közösségi élményszerzési mintákat, a szociális környezetet pedig élményközösségként határozza meg.

Elemzésünkben az objektív fejlődés (a lehetőség kitérülése, magasabb általános életszínvonal) kiindulópontként szolgál ahhoz a kérdéshez, hogy a szó szubjektív értelmében mit jelent egy ilyen világban élni, s mit jelent ilyen feltételek közepette „politikai lényként” létezni.

Tanulmányunk végén az élményközpontúság politikára gyakorolt hatását vesszük szemügyre. Tézisünk szerint ahogy a kulturális javakhoz, úgy a politikához is egyre inkább fogyasztóként viszonyulnak a társadalom tagjai, mégpedig „posztmodern” fogyasztóként: gyakorta nem konkrét javakat vásárolnak egy politikai párt választásával (tehát nem a nekik előnyös beígért intézkedéseket), hanem élményt, identitást, életérzést.

Konzulens: **Dr. Dessewffy Tibor**, egyetemi docens

Répási Béla Krisztián

A láthatatlan ellenség

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Politológia szak, III. évfolyam

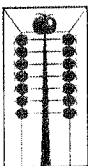
Kutatásom célja a terrorizmussal kapcsolatos. Dolgozatomban három terrorizmushoz köthető témakörrel foglalkozom. Az első témakörben egy minél átfogóbb képet szeretnék nyújtani a jelenség mibenlétéről. A másodikban az iszlám terrorizmus aktuális kérdése kerül terítékre. A harmadik témakör pedig a terrorizmus elleni harcot érinti. Dolgozatomat egy kitekintéssel zárom, amiben felvázolom, hogy milyen lehet majd a terrorizmus a jövőben. Feltett célom, hogy rávilágítsak erre a világméretű jelenség problematikájára, ezenfelül kísérletet teszek arra, hogy eloszlassak néhány a témával kapcsolatos téveszmét.

A kutatás során igyekeztem hiteles, elfogulatlan és a témában járatos szakértők könyveit tanulmányait összegyűjteni, majd feldolgozni.

Kutatásom eredménye leginkább az iszlám terrorizmus kérdéskörében a legkézzelfoghatóbb. Rávilágítok arra, hogy a dzsiháid fogalmát a muszlim fanatikusok mennyire félreértelmezik, hiszen a Korán (amire a muzulmán terroristák gyakran hivatkoznak) a dzsiháid alatt nem az ödöklést és a fegyveres harcot érti. A terrorellenes harc területén végzett kutatások eredménye az, hogy ezt a háborút egyszerre több fronton kell megvívni, hiszen borzasztó összetett problémával állunk szemben. Kitekintésemben pedig vázoló az, hogy a terrorizmus területén számos új kihívással kell számolni, értem ezalatt többek között a bioterrorizmust és a számítógépes terrorizmust.

A kutatás eredményei tükrében azt a következtetést lehet levonni, hogy ha intenzívebb ideológiai vitát folytattak volna a 60-as évek fiatalságával, akkor valószínűleg nem alakultak volna meg a különböző szélsőbaloldali terrorszervezetek. Ami pedig az iszlám terrorizmust illeti, iszlám vallással párbeszédet kell folytatni, míg a militáns iszlám ellen küzdeni kell.

Konzulens: **Dr. Szabó Irén**, egyetemi docens

Szócs Eszter Petronella

Világ nacionalistái egyesüljétek! – A MIÉP és a Front National összehasonlító elemzése

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, II. évfolyam

A dolgozat két kérdésre keresi a választ. Elsőként arra, hogy milyen kapcsolatok, programbéli hasonlóságok (és különbségek) vannak a francia Front National (FN) és a Magyar Igazság és Élet Pártja között (MIÉP). A dolgozat előfeltevése az volt, hogy sok hasonlóságot lehet felfedezni a két párt között, ebből következően azt vizsgálja, hogy melyek azok a tényezők a francia és a magyar politikai rendszerben, amelyek magyarázzák a támogatottság különbségeit. A dolgozat fő részében tehát az FN és a MIÉP ideológiai mondanivalóit hasonlítja össze, melyek témáikban egyértelműen hasonlóak, s valódi tartalmukban is csak minimális, hangsúlybéli különbségek láthatók. Ily módon vizsgálja az írás történelmi tudat különbségeit (birodalmi romantika vs. sérelmi politika), a nacionalizmus és az állandó ellenségkép jelenségét, a rasszizmus, az antiszemitizmus megjelenését, továbbá a globalizáció, az Egyesült Államok és az Európai Unió, valamint legvégül a demokrácia szerepét. Az írás ezek után hat pontban adja meg a választ a második kérdésre. Először is, a magyar és a francia szélsőjobboldali választók szociológiai összetétele különböző, s Le Pennek – Csukával ellentétben – sikerül nem szélsőjobboldali választókat is mozgósítani. A MIÉP ideológiája pedig zárt, szinte vallásos, ezért nem könnyű a szavazóbázisba lépni. Harmadrészt a MIÉP része lett 1998 és 2002 között a politikai elitnek (elfogadták a baloldali pártok is), míg az FN-t elutasítja a teljes politikai elit, ezért „jogosan” támadhatja az egész establishmentet. A negyedik ok következik az harmadikból: a Fidesz közelebb áll a MIÉP-hez, mint az UMP az FN-hez, mert a MIÉP csak az MSZP-SZDSZ párost tekinti ellenségnek. A Fidesz 1998 és 2002 között nyílvá hagyta az utat a MIÉP előtt, mivel szükségére volt szavazóira. A bázis felszívásának sikeres módja a polgári körök létrehívása lett 2002-ben. Legvégül, a magyar lakosság baloldali gazdasági attitűdjei miatt a két magyar jobboldali pártot a gazdaságpolitika nem különböztetheti meg egymástól, maradnak a nemzeti jelszavak, ez pedig szűk határmezsgye.

Konzulens: **Dr. Boros Zsuzsanna**, egyetemi docens

Szabó Márk

Konzervativizmus a rendszerváltás utáni Magyarországon

Budapesti Corvinus Egyetem

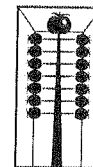
Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, III. évfolyam

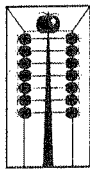
A dolgozat célja, hogy ismertesse az Olvasóval a rendszerváltás utáni magyarországi konzervativizmus helyzetét, tematikus csoportosítással elkülönítve egymástól annak politikai publicisztikai, gyakorlati politikai és politikai filozófiai megjelenését. Ahhoz, hogy ezt megtehessek, a dolgozat első felében röviden és fogalomcentrikusan át kellett tekinteni a konzervativizmus történetét, bemutatni annak legjelesebb és legismertebb külföldi képviselőinek munkáit: Edmund Burke, Roger Scruton, Michael Oakeshott és John Keates vonatkozó írásai értelmezési keretet biztosítottak a honi viszonyok értelmezéséhez és értékeléséhez.

A dolgozat második nagy egysége a fentebb említett három elkülönített nézőpont szemüvegén keresztül vette górcső alá a magyarországi konzervativizmust. Ehhez az írott sajtóban megjelent releváns cikkek elemzéses bemutatása, két kormányzati ciklus (1990-1994 ill. 1998-2002) politikai tapasztalatai és a téma magyarországi politikai filozófiai könyvei szolgáltattak alapot. Míg a sajtóelemzés, a kormányprogramok, a politikusi megnyilvánulások és a politikai filozófiai könyvek egyfelől elkülönítve segítettek a konzervativizmus magyarországi helyzetének elemzésében, mindvégig szem előtt kellett tartani azt a tényt, hogy minél magasabb fokú absztrakciós szintet választunk a vizsgálódáshoz, a „határok” annál inkább elmosódottabbakká válnak.

A kutatás végkövetkeztetése úgy summázható, hogy az 1990 utáni „légüres” térben mozgó honi konzervativizmus mindezidáig nem volt képes feloldani sajátos paradoxonát („mit kell konzerválnunk?”), és ezért gyengén artikulálódott irányzatként tekinthetünk rá.

Konzulens: **Dr. Láncki András**, egyetemi docens

Takács Mária Anna – Tukacs András

A diskurzus ismérvei – A deliberatív demokrácia feminista nézőpontból

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdálkodástudományi Kar, Európai integráció szak, V. évfolyam

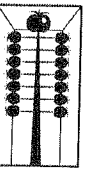
Közgazdaságtudományi Kar, Környezetgazdaságtan szak, V. évfolyam

Hogyan hozunk helyesen döntéseket? Milyen a jó politikai döntéshozás? Ezekre a kérdésekre kínál választ a deliberatív demokrácia. Habermas nyomán a szakirodalomban egyre több szerző foglalkozik a deliberatív demokráciával. A deliberatív elképzelésben egy olyan ideális helyzet körvonalazódik, ahol az érintettek közösen, racionális vita keretében hoznak döntéseket. A deliberatív diskurzus során mindenki ugyanúgy hozzászólhat, alakíthatja a vitát, végül – ideális esetben, felismerve az ész érveket – konszenzusos megállapodás születik.

A deliberatív demokrácia ezen rövid összefoglalása is számos kérdést rejt magában: Hogyan valósítható meg ez az ideál? Elérhető-e a megegyezés egy plurális társadalomban? Mi garantálja, hogy a hatalom birtokosai nem fogják irányításuk alá vonni a diskurzust? A legélesebb elméleti kritikákat feminista szerzők fogalmazták meg, akik szerint ez a deliberatív modell, nem demokratikusabb döntéshozást, hanem az elnyomás újabb formáját jelenti csupán.

Dolgozatunkban a feminista bírálatokra keressük a válaszokat, és egy reflexíven felépített struktúrában megpróbáljuk bemutatni, hogy a deliberatív demokrácia képes megbirkózni a kor kihívásaival, és hogy a feminista ellenérvek nem mindig helytállóak. Végül, átgondolva a feminista észrevételeket, bemutatjuk, hogy a deliberatív diskurzusban a racionális érveken túl az elbeszélő módnak is helye van, amely kiegészíti, és segíti az érvelést. Integrálva a feminista nézeteket, felmerül a diskurzív modell kiterjesztésének lehetősége, amely során egy demokratikus ideál elérésére törekszünk.

Konzulens: **Dr. Láncki András**, egyetemi docens

Ujvári Anna

Izraeli-palesztin béketervek. Az oslói megállapodás

Eötvös Loránd Tudományegyetem

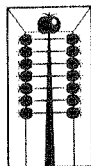
Állam- és Jogtudományi Kar, Politológia szak, V. évfolyam

Dolgozatomban az Izrael állam és a palesztin nép közötti konfliktussal és annak megoldási kísérleteivel foglalkozom, különös tekintettel az 1993-as oslói megállapodásra. Úgy gondolom, sikerült a legjobb irodalmat feldolgoznom és ezután saját következtetéseimet levonnom. Felvázolom az állam megalakulásának történetét, rövid jellemzést adok Izraelről, és bemutatom háborúinak főbb mozzanatait. A dolgozat fontos része a 3. fejezet, melyben egy összehasonlítást adok az eddig készült béketervek egy részéről.

Részletesen bemutatom az oslói béketervet és elkészültének körülményeit, valamint a teljesítés kérdéseit. Felvázolok néhány további próbálkozást is. A jelenlegi helyzetet is jellemzem, ez azonban nem lehet teljes tekintve, hogy a Közel-Keleten szinte naponta történnek fontos események, így a dolgozat megírása óta változott a kép. Az összefoglalásban saját véleményemet is leírom a konfliktussal kapcsolatban. Véleményem szerint a megoldásra jelenleg nincs kilátás.

A viszály eredete hosszú évtizedekre nyúlik vissza, sőt a történelmi időkbe. A politikusok és politikatudósok nagy kihívása megoldani a kialakult helyzetet.

Konzulens: **Dr. Bíró Gáspár**, egyetemi docens

Zotter Judit

A feminizmus második hulláma az Egyesült Államokban.

Feminista mozgalmak az 1960-as években

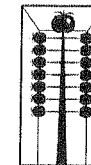
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, végzett

Dolgozatomban a rövid 20. század hosszú hatvanas évtizedének amerikai feminista mozgalmait vizsgáltam. A hatvanas évek a nagy paradigmaváltás időszakaként számíthat az északi féltekére: a jóléti társadalmak kialakulása, a morális értékrend megváltozása, a gyarmatbirodalmak felbomlása és a vietnámi háború jellemezte ezt az évtizedet. A hatvanas évek mozgalmi közül a feminista mozgalmakat tartom a legkiemelkedőbbeknek, mivel ezek a mozgalmak a fennálló rendszer egészét utasították el, alapvető változásokat követelve. A faji diszkrimináció elleni mozgalom Martin Luther Kinggel az élen a polgári engedetlenséggel a rasszista társadalom megváltoztatásáért küzdött, de a fennálló rendszer alapstruktúráit elfogadta. A diákmozgalmak és a baloldali mozgalmak kritikája átfogóbb spektrumot ölelt fel, de ők is az egyén és a társadalom viszonyában látták a problematikát. Az elidegenedett kapitalista termelési rendszer ellen lázadó diákok tehát ugyanúgy megmaradtak a politikai/személyes, közügy/magánügy dichotómiában, nem lépve át annak határait. Ebből a szempontból a feminizmus második hulláma egy új kánont, új paradigmát hozott a politikai gondolkodásba. Átlépve a közügy/magánügy mesterséges elválasztásán, az „ami személyes az politikai” jelszóval kiszélesítették a politikai fogalmát, a női lét tapasztalatait inkorporálták a férfiak által dominált politikai cselekvésbe. A személyes problémákat politikai kontextusba helyezve az uralkodó politikai diskurzus részévé vált a feminista elmélet. Továbbá a feminista mozgalom nagyban hozzájárult a politikai hagyomány által magánügynek deklarált s ezért hanyagolt, vagy fel sem ismert tárgyakat és szempontokat.

Arra törekedtem, hogy átfogó képet adjak a feminizmus második hullámáról, annak célkitűzéseiről, és bebizonyítsam, hogy a feminista mozgalmak megváltoztatták a politikai cselekvésről alkotott elképzeléseket, átalakították a közélet-magánélet, politikai-nem politikai struktúráját.

Konzulens: **Dr. Szabó Máté**, egyetemi tanár

Politikatudomány alszekció

2. zsűri

A zsűri elnöke:

Bihari Mihály

DSc, alkotmánybíró, egyetemi tanár, ELTE

A zsűri tagjai:

Gallai Sándor

PhD, egyetemi adjunktus, BCE

Körösényi András

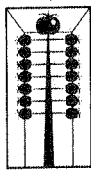
DSc, egyetemi tanár, ELTE

Szilágyi István

DSc, egyetemi tanár, VE

Ferencz Alexandra

PhD hallgató, BCE

Balogh Ákos Gergely

A következő nemzedékek a magyar politikában – A parlamenti pártok ifjúsági szervezeteiről

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdálkodástudományi Kar, Közgazdász szak, IV. évfolyam

Dolgozatom célja a hazai politika utánpótlásbázisának bemutatása.

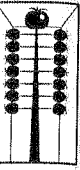
Dolgozatomban vizsgálódásaimat a sokszínű ifjúsági közéleten belül a négy parlamenti párt aktuális ifjúsági szervezetére (a Fiatal Baloldal – Ifjú Szocialistákra, a Fidelitasra, az Ifjúsági Demokrata Fórumra és az Újgenerációra) szűkítem. A négy szervezet, illetve jogelődjeik, politikai előzményeik történetének rövid áttekintésével bemutatom létrejöttük körülményeit, eddigi tevékenységüket.

A szervezetek működésének kereteit alapvetően meghatározza működési formájuk, szervezeti hierarchiájuk. Tagságuk nagysága, összetétele és helyi szervezeteik országos megoszlása, sűrűsége mutatja egymáshoz, illetve a politikai pártokhoz viszonyított szervezettségüket, társadalmi beágyazottságuk mértékét. Az információáramlás fő csatornái alapján megvizsgálom az egyes szervezetek információs kultúráját, belső kommunikációjának hatékonyságát, összehasonlítom a „külvilágnak” is szóló kiadványokat.

Az ifjúsági szervezetek és anyapártjaik viszonya mindkét fél számára kulcskérdés. Együttműködésük mélységét, minőségét, a lehetséges karriercsatornákat és a szervezetek anyapártjuktól való függetlenségét hasonlítom össze többek között a parlamenti jelenlét és az EP-választáson betöltött szerepük alapján.

Feltételezve, hogy a jövő politikusainak jelentős része a mai ifjúsági szervezetek soraiból kerül ki, fontos következtetéseket lehet levonni a magyar közélet jövőjére nézve az egymáshoz fűződő intézményes és informális kapcsolataikból. Megvizsgálom, mennyire képezi le viszonyuk az anyapártokét, illetve mennyiben tér el attól. A dolgot lezáró fejezetben egy SWOT-analízis segítségével összefoglalom megállapításaimat.

Konzulens: **Török Gábor**, egyetemi adjunktus

Csaba Lajos János

Pártok az európai belpolitikában

Eötvös Loránd Tudományegyetem

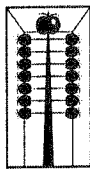
Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, végzett

A dolgozat célja, hogy megvizsgálja, miként alakult a pártok szerepe az európai integrációs folyamatok által kialakított nemzetek feletti politikai térben, milyen kapcsolatokat építettek ki az európai intézményekkel és milyen szervezeteket, együttműködési formákat alakítottak ki az uniós döntéshozatal befolyásolására.

A pártok európai belpolitikában játszott szerepét bemutató dolgozat első fejezete az uniós intézményi- és döntéshozatali rendszer sajátosságait tárja fel, hiszen a pártok európai szintű tevékenységét alapvetően ez határozza meg. Ezt követi a nemzeti pártok főbb jellegzetességeinek, az európai pártok és pártrendszerek közös vonásainak ismertetése, melyeknek köszönhetően az integrációs szintéren európai pártcsaládokról beszélhetünk, és amelyek lehetővé tették a pártcsoportok és pártföderációk létrehozását. Az Európai Parlament pártcsoportjaival foglalkozó rész arra fókuszál, hogy a csoportok milyen eltéréseket mutatnak a nemzeti parlamentek pártfrakcióihoz képest, milyen intézményi sajátosságok befolyásolják működésüket, és miképp formálnak koalíciót a döntéshozatal során. Kiemelt figyelmet kapnak ebben a fejezetben a nemzeti delegációk, melyek kulcsszereplői a pártcsoportok működésének. Végül az Európai Parlamenten kívül szerveződő pártföderációk döntéshozatalban játszott szerepének, szervezetének és a nemzeti pártokhoz való viszonyának vizsgálatára kerül sor.

A nemzeti és az európai politikai aréna összehasonlításával láthatóvá vált, hogy a pártok befolyása az uniós döntéshozatalban az intézményi sajátosságokból eredően gyengébb, mint nemzeti szinten. A európai parlamenti pártcsoportok és a pártföderációk vizsgálata egyértelművé tette, hogy e szerveződésekben meghatározó szerepet továbbra is a nemzeti pártok játszzák, ellenőrzésük alatt tartva az uniós döntéshozatalat.

Konzulens: **Dr. Navracsics Tibor**, egyetemi docens

Gáll Attila

„Palotaforradalomtól a palotaforradalomig” – A Magyar Szocialista Párt platformjainak története

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Történelem-politológia szak, V. évfolyam

Az elemzés fő célkitűzése az, hogy belső fejlődéstörténetén keresztül mutassa be a MSZP tizenöt éves történetét. Az első, bevezető jellegű tematikai egység fogalmi keretet kíván adni a platform mint politikatudományi jelenség magyarázatára, megkísérel egy összehasonlító elemzést adni a pártok kialakulásától napjainkig terjedő időszakban szerepükre. A bevezető részt a magyar pártokon belül megjelenő platformalkotási folyamatok bemutatásával zárom.

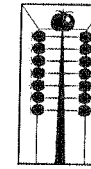
Az állampárton belül történt pártszakadás, a kádári örökségért folyó utódlási küzdelem nagymértékben befolyásolta az 1989. őszi alakuló kongresszus utáni Magyar Szocialista Párt belső hatalmi csoportosulásainak, azok egymáshoz való viszonyulásának kialakulásánál.

Igyekszem hangsúlyt helyezni a rendszerváltás időszakában kialakult irányvonalakra (ortodox rendpártiak, reformkommunisták, reformszocialisták, népiesek, stb.), feltevésem szerint ezek küzdelme áthúzódik az első demokratikus választásokon legitimitást nyerő MSZP belső világába. A Nyers Rezső elnök távozásával kezdődő pragmatista-technokrata időszak, mely a népiesek kiszorulásával járt, mikor a rendszerváltásban meghatározó egyéniségek hagyták el a pártot. Horn Gyula pártelnöksége alatt a kormányzás adott új törésvonalakat a párt platformjainak arculatformálásakor (Szociáldemokrata Társulás majd Platform, Baloldali Tömörülés).

Az elvesztett 1998-as választás és az Orbán-kormány által megjelenített kihívás új válaszokat igényelt. A Vitányi-féle Szociáldemokrata Charta célkitűzései egy új alternatíva megfogalmazására tesz kísérletet. A 2002-es választásokon a baloldali-liberális Medgyessy-Kovács tandem győzelemre vezette a „szocialista konglomerátumot”. A nemzeti közép stratégiájának bukása és a kormány-párt kötélhúzása teremtett lehetőséget a „Merjünk baloldaliak lenni!” című ideológiai program szerzőjének, Gyurcsány Ferencnek, hogy a „változás embereként” jelenjen meg Hillerrel együtt. A második palotaforradalom is a radikális újítást szorgalmazók diadalát hozta a Baloldali Tömörülés jelöltjével, Kiss Péterrel szemben. Felhasználtam több saját interjút országgyűlési képviselővel, megyei pártvezetővel, választmányi delegálttal, „mozgalmi” emberrel, fiatal baloldali vezetőkkel.

A harmadik, nagyobb egység az összegzésnek ad teret: felvázolom annak a lehetőségét, hogy egy egyszemélyi vezetés felé elmozdulhat-e a Magyar Szocialista Párt a „Támogass vagy hallgass!” győzelmi fanfár jegyében.

Konzulens: **Birkás Antal**, egyetemi tanársegéd

Kónya Márton

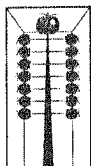
Szociális paktumok Európában az ezredfordulón – az írországi és a magyarországi tapasztalatok összehasonlító elemzése

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, végzett

Dolgozatom egy elméleti bevezető fejezetből, két országtanulmányból, és egy befejező összehasonlító fejezetből áll. Az első fejezet a szociális paktumok értelmezéséhez szükséges fogalmak gyűjteményét és magyarázatát tartalmazza. Mivel szupranacionális szinten egyelőre nincs és a közeljövőben nem is várható szociális paktum az Európai Unióban, ezért az egyes tagállamok gyakorlatát érdemes vizsgálni. A dolgozatom második és harmadik fejezete egy-egy országtanulmányt tartalmaz. A második fejezetben az írországi társadalmi megállapodások gyakorlatát mutatom be. A másik országtanulmány – harmadik fejezet – a magyarországi társadalmi-gazdasági megállapodás kísérleteket mutatja be a rendszerváltás óta eltelt tizennégy évben. Az utolsó – negyedik – fejezet az ír és a magyar modell összehasonlításával összegzi a feltárt problémákat. Az ír szociális partnerség modelljéből a szociális paktumokon kívül is sokat tanulhatnak a magyar érdekképviseleti és politikai szereplők. Az ír gazdasági és társadalmi csoda talán legfőbb oka a felek közötti együttműködés a kooperáció képessége.

Konzulens: **Dr. Arató Krisztina**, egyetemi adjunktus

Lévai Balázs – Molnár Csaba

Az előrehozott választások helye és szerepe a rendszerváltozás utáni Magyarországon

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Politológia szak, III. évfolyam

Dolgozatunkkal egy a magyar politikai gyakorlat számára még ismeretlen alkotmányjogi eszköz – a parlament feloszlása és előrehozott választások – bemutatására, illetve funkcionális értelmének feltérképezésére vállalkoztunk. Joggal szegezhető tehát nekünk a kérdés, miszerint: kutatható-e valami, ami még meg sem történt Magyarországon? Az erre vonatkozó válaszunk abban az eljárásban keresendő, mellyel dolgozatunk megírására vállalkoztunk, és amit röviden három típusba sorolnánk.

Kiemelt hangsúlyt kívántunk helyezni az előrehozott választások tisztán jelentéstartalmi (szemantikai) tisztázására, mert tapasztalataink azt mutatták, hogy abbéli sajátos félreértés okai, ami napjainkban körbelengi ezen államjogi eszközt, ott keresendők, hogy gyakran helytelen szinonim megfelelőkkel helyettesítik az elsősorban a parlament feloszlására irányuló kifejezést.

A dolgozatunk legtestesebb részét, az összehasonlító módszerrel elvégzett funkcionális elemzés adja. Előbb a már gyakorlottabb nyugati demokráciák eljárási szokásait vázoltuk fel, majd kicsit részletesebben is megnéztünk a közép-kelet európai államok közül hármat (Lengyelországot, Csehországot és Szlovákiát). Ezen utóbbi államok esetében a konkrét gyakorlatot is szemléltetni kívántuk, mert jogállami fejlődésük szempontjából ők mutatják a legnagyobb hasonlóságot a magyaréval.

Végezetül – mintegy levezető fejezetként – különböző válságfelfogásokat vizsgáltunk meg, mivel arra a következtetésre jutottunk, hogy a volt szocialista országok gyakorlati vagy elméleti megközelítéseikben egyaránt valamiféle válságot megoldó eszköznek tekintik a parlament feloszlását és előrehozott választások megtartását és ezzel lényegében egy érületorientált és szubjektivitással telített fogalomra válhat e tisztán alkotmányjogi racionalitást érdemlő eljárás.

Konzulens: **Hosszú Hortenzia**, egyetemi tanársegéd

Major Ildikó – Rada Péter

Az Alkotmánybíróság az európai uniós csatlakozás tükrében

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, IV. évfolyam

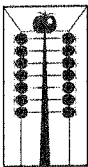
A dolgozat a magyar Alkotmánybíróság lehetséges változását vizsgálja Magyarország európai uniós csatlakozásának a megközelítésében. A dolgozat azt a tézist igyekszik bebizonyítani, hogy az alkotmánybírák szerepfelfogásában kimutatható egy európai uniós dimenzió.

A tanulmány magában foglalja az alkotmányjog, politikatudomány és a jogelmélet területén belül végzett egyidejű vizsgálódásokat. A bírák szerepfelfogásának vizsgálatához felhasználtuk a kutatási folyamat során készített interjúkat és kérdőíves felmérést. Az alkotmánybírák szerepfelfogásának vizsgálatánál a szociológia eszköztárához folyamodva kvalitatív elemzést végeztünk. Figyelembe vettük a bírák szakmai életútját, párttámogatásukat megválasztásukkor, korábbi elemzéseket szerepfelfogásukról, a nemzetközi tapasztalatokat, illetve az Európai Unióról alkotott elképzeléseiket.

Ezek alapján próbáltuk meg a bírakat osztályozni, és az európai dimenzió létét bizonyítani, melynek két attribútumaként az euroaktivista, illetve eurominimalista szerepfelfogást határoztuk meg. Az euroaktivista alkotmánybíró mindent elkövet, hogy egy, az Alkotmányba ütköző közösségi irányelvet alkalmazni lehessen Magyarországon: elvi ajánlásokat fogalmaz meg a magyar jogalkotó felé, miként szüntetheti meg az alkotmányos deficitet. Az eurominimalista szerepfelfogást valló bírók megelégszenek a lehetséges jogfejlesztés minimumával. Konkrét ügyben konkrét állásfoglalást fogalmaznak meg.

Vizsgálódásaink során arra az eredményre jutottunk, hogy az Alkotmánybíróság jövőbeli tagjai és a potenciális alkotmánybírák többsége euroaktivista szerepfelfogással rendelkeznek. Ez azt eredményezheti a jövőben, hogy az Alkotmánybíróságnak újra kiemelt szerepe lesz az európai uniós integrációval és tagsággal kapcsolatos magyar alkotmányozás és törvényhozás folyamatában.

Konzulens: **Dr. Kondorosi Ferenc**, egyetemi docens

Szabó Gabriella

A hatalom elektronikus arca – nők részvétele az információs társadalomban

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, végzett

Összességében a tanulmány a magyar tudomány által eddig elhanyagolt terület, a gender studies politológiai megközelítéseit ötvözi az információs korszak társadalomtudományi és politikai kihívásait kezelendő kormányzati stratégiák elemzésével. Megvizsgálom, hogy az információs társadalom kialakításának elősegítésére elkészült kormányzati stratégiák miként integrálják a digitális megosztottság és azon belül a nemek közötti esélyegyenlőség kérdését. Magyarország európai integrációjának fontos állomása lesz a politikai kultúrát érő hatások feldolgozása, miközben szigorú és kötelező elvárásokat támasztanak az Európai Unió 2004. május 1-től teljes jogú, új tagállama felé. Nem titkolt szándékom, hogy a leginkább interneten elérhető ír, svéd és brit kormányzati dokumentumok és kísérletek bemutatásával tükröt állítsak a magyar kormányzat és a civil szervezetek működési gyakorlata elé.

Konzulens: **Dr. Kiss Balázs**, egyetemi docens

Tamás Veronika

A legfőbb ügyész mint politikai szereplő

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, végzett

A rendszerváltás óta eltelt időszakban többször is reflektorfénybe került Magyarország legfőbb ügyésze. Noha a vádhatóság élén álló tisztviselőt tevékenységének minden dimenziója a jog szférájához köti, mégis gyakran a politikai viták középpontjába kerül.

Dolgozatom célja annak vizsgálata, hogy politikai szereplőnek tekinthető-e ma Magyarországon a legfőbb ügyész. E kérdés megválaszolásának érdekében a legfőbb ügyész alkotmányjogi pozícióját, a politika és a legfőbb ügyész viszonyát, továbbá a legfőbb ügyész sajtóbeli megjelenítését vizsgálom meg.

Az első fejezet lényegében a legfőbb ügyész mozgásterének vizsgálata. A pozíció meghatározásáról folytatott viták részletes tárgyalásával célzom azt, hogy felvillantsam: a pusztán jogi lehetőségek mely elemei „tolják” a politika szférája felé a legfőbb ügyészt.

A második részben a politikai szereplők legfőbb ügyészhez való viszonyát derítem fel. A parlamenti szereplések, illetve a pártok viszonyulásának vizsgálatok külön figyelmet fordítok arra, hogy milyen eltérések tapasztalhatók a két eddigi legfőbb ügyészhez való kapcsolatban.

A harmadik fejezetben a legfőbb ügyész „sajtóját” vizsgálom meg. Elsősorban nem annak mennyiségi, hanem minőségi dimenziójára koncentrálok, annak érdekében, hogy bemutathassam a különféle kötődésű sajtóorgánumok eltérő viszonyulását az egyes legfőbb ügyészekhez. A cél annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy a sajtó politikai szereplőként kezeli-e a legfőbb ügyészt.

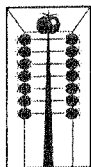
Végül, az utolsó fejezetben a legfőbb ügyészek szerepfelfogását mutatom be, néhány interjú segítségével: hogyan viszonyulnak ők a politikához, mit gondolnak saját szerepükről.

A legfőbb ügyész pozíciójának, illetve tevékenységének vizsgálatok számos olyan elemmel találkozhattunk, melynek alapján politikai szereplőnek tekinthető, s olyanokkal, amelyek alapján nem.

Véleményem szerint 2000 óta a legfőbb ügyész, noha nem vált politikai szereplővé, a politika szereplője lett. A politikai küzdelmek nem annyira résztvevőjévé, mint inkább céljává és eszközévé válik a legfőbb ügyész, pozíciójának fontossága, illetve helyzetéből fakadó támadhatóság miatt.

Konzulens: **Dr. Körösnéyi András**, egyetemi tanár

Vigh Edit

A párton belüli demokrácia elemzése a parlamenti pártok alapszabályai alapján

Széchenyi István Egyetem

Jog- és Gazdaságtudományi Kar, Jogász szak, III. évfolyam

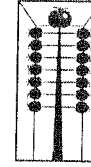
A dolgozatomban a párton belüli demokratikus működési mechanizmusokat vizsgálom, arra keresem a választ, hogy létezik-e párton belüli demokrácia.

Alapfeltevés az, hogy a párton belüli demokrácia, mint jelenség befolyásolja a politikai közélet egészét, illetve az állam demokratikus működését. A pártok hatékony fellépésének akadályai lehetnek a belső konfliktusok, de ezzel párhuzamosan a párton belüli demokratikus fékek megléte egyik eszköze annak, hogy csökkentse az oligarchia kialakulásának a kockázatát.

A témát a négy parlamenti párt elemzésére szűkítettem le, ez a négy párt határozza meg leginkább a magyar politikai rendszer egészét. Módszertanilag azt a megoldást választottam, hogy a meghatározott szempontok alapján elemzem a pártok alapszabályát. Az általam választott kritériumok a párttagsággal összefüggő kérdések, a helyi szintek önállósága, a területi illetve országos testületek összetételének alakulása, tagok jogai a pártpolitika befolyásolására, a párttagok területi elven kívüli szerveződési lehetősége illetve ilyen szintek bekapcsolása a párt irányítási folyamataiba, párt és a parlamenti frakció viszonya.

Arra a végkövetkeztetésre jutottam, hogy pontosan nem lehet megmondani, hogy a parlamenti pártok közül melyik felépítése a legdemokratikusabb. Ha a szempontokat külön-külön nézzük, akkor adható válasz, de számtalan olyan külső tényező van ami befolyásolja a végeredményt, de ezt a jelen pillanatban nem lehet tudományos módszertannal meghatározni.

Konzulens: **Dr. Smuk Péter**, egyetemi tanársegéd

Politikatudomány alszekció

3. zsűri

A zsűri elnöke:

Vass László

CSc, főiskolai tanár, BKF

A zsűri tagjai:

Ilonszki Gabriella

CSc, egyetemi docens, BCE

Laczkóné Tuka Ágnes

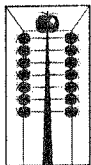
PhD, egyetemi docens, PTE

Pálné Kovács Iлона

DSc, MTA RKK DTI

Mocsári József

PhD hallgató, BCE

Csomós Éva

Demokratikus változások Szlovéniában

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Politológia szak, IV. évfolyam

Szlovénia az Alpok és az Adriai-tenger között terül el. Olaszországgal, Ausztriával, Magyarországgal és Horvátországgal határos. Ez az ország a legkisebb államok egyike Európában. A lakosság nagy része szlovén nemzetiségű. Területén két őshonos nemzetiség él: a magyar, és az olasz közösség. Szlovénia Európában nemcsak a legkisebb, de a legfiatalabb államok sorába is tartozik: önállóságát csak 1991-ben szerezte meg. Korábban Jugoszlávia egyik legfejlettebb tagköztársasága volt. Az ellenzéki erőknek már a 80-as évektől lehetőségük volt a kibontakozásra, ennek köszönhetően Szlovénia igen hamar felkészülhetett a függetlenségre, így országuk elsőként válhatott önállóvá a jugoszláv tagköztársaságok közül. A rendszerváltás után viszonylag hamar sikerült megvalósítani egy konszolidált többpártrendszerű, demokratikus államot, és 2004-ben a volt jugoszláviai tagköztársaságok közül elsőként csatlakozhat az Európai Unióhoz és a NATO-hoz.

A dolgozatban annak bemutatására vállalkozom, hogy Szlovénia hogyan vált Jugoszlávia tagköztársaságából független állammá, milyen lépésekben hajtotta végre a rendszerváltást és hogyan konszolidálta demokratikus berendezkedését. A tanulmányban tárgyalom az alkotmányozás folyamatát, az 1991-ben elfogadott alkotmány főbb rendelkezéseit, az 1992-ben elfogadott választási törvényt, majd az ennek megváltoztatására irányuló politikai küzdelmeket. A választásoknak nemcsak elméleti részével foglalkozom, hanem a gyakorlatával is az 1990 és 2000 között megtartott választások elemzésén keresztül. A demokratikus intézményeket illetően kitérek a köztársasági elnök alkotmányos szerepére, a kétkamarás parlament főbb jellegzetességeire és a helyi közigazgatási rendszerre. Végül röviden szólok a Szlovéniában élő nemzeti kisebbségekről, különös tekintettel a két őshonos kisebbség, a magyar és az olasz közösség kiemelt helyzetére és politikai jogaira, hiszen Szlovénia függetlenné válása óta Közép-Európában példamutató kisebbségi politikát valósított meg.

Konzulens: **Dr. Soltész Erzsébet**, egyetemi docens

Hajdu Gábor – Szegedi Gábor

Ökopolitika, zöld pártok Magyarországon és Németországban

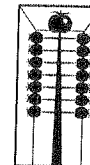
Eötvös Loránd Tudományegyetem

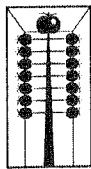
Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, V. évfolyam,

Politológus szak, IV. évfolyam

Dolgozatunkban arra kerestünk választ, hogy milyen eltérések találhatóak az ökopolitika magyar és német képviselői között, milyen okokkal magyarázható, hogy Magyarországon nincsen erős, a zöld mozgalmak által is támogatott zöld párt. Ehhez elsősorban pártdokumentumokat, választási programokat használtunk föl, ezen kívül pedig az aktuális német és magyar szakirodalom eredményeit dolgoztuk fel. A pártdokumentumok vizsgálata során a német zöld párt (Bündnis 90/Die Grünen) és három magyarországi zöld párt programjait vettük számba, valamint mivel Magyarországon az ökopolitika elveit leginkább az ökológiai mozgalom képviseli, bemutattuk az egyik legismertebb magyar zöld szervezet, a Védegylet működését is. Azért fordultunk a német példához, mert a Die Grünen máig a legsikeresebb és egyben a legdokumentáltabb zöld párt a világon, így képet kaphatunk, hogy milyen feltételekkel és milyen módon lehet az ökopolitika elveit a gyakorlati politikában megvalósítani. Az összehasonlítás során nyugati és magyar elméletekből indultunk ki, és ezek alapján próbáltunk meg választ adni a kérdésre. Egy erős, a zöld mozgalmak által is támogatott párt hiányát magyarázhatja sok egyéb tényező mellett maguknak a mozgalmaknak a belső fragmentációja, a pártrendszer koncentráltasága, a választási rendszer aránytalanságai és a társadalom materiális gondolkodásmódja is.

Konzulens: **Dr. Szabó Máté**, egyetemi tanár

Hegedűs Dániel András

Az európai kisebbségvédelem kialakuló harmadik oszlopa.

Az Európai Unió kisebbségeket érintő politikáinak összefoglalása

Eötvös Lóránd Tudományegyetem

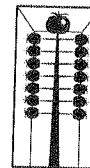
Bölcsészettudományi Kar, Történelem szak, V. évfolyam

Társadalomtudományi Kar, Politikaelmélet szak, végzett

A tanulmány az Európai Közösségek és az Európai Unió kisebbségeket érintő politikáit és intézményi aktusait veszi górcső alá. Célja kettős. Egyrészt törekszik a vizsgált tárgy minél részletesebb leírására, ugyanakkor a jelen állapotból és a tapasztalható fejlődési tendenciákból megkísérli felvázolni az unió kisebbségeket érintő politikáinak a perspektíváit, választ keresve arra kérdésre, miszerint van-e esélye annak, hogy az Európai Unió által működtetett politikák és mechanizmusok az európai kisebbségvédelem meghatározó struktúrájává, az Európa Tanács és az EBESZ mellett a „harmadik oszloppá” váljanak.

A dolgozat az Unió kulturális és antidiszkriminációs politikáján, valamint az Európai Parlament és az Európai Bíróság szakpolitikáktól független tevékenységének, illetve a szervezet bővítésének vizsgálatán keresztül próbálja megválaszolni a fenti kérdéseket. Módszertanilag elsősorban a közpolitikai (policy) és az intézményközpontú megközelítés jellemzi a tanulmányt. Az anyagot részletes függelék zárja, melyben több, magyar nyelven először publikált forrás is helyet kapott.

Konzulens: **Dr. Balogh László**, egyetemi docens

Klopfér Judit

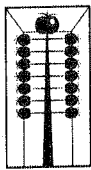
Globalizációkritikus mozgalmak az ATTAC szervezet rendszerén keresztül

Eötvös Lóránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológia szak, végzett

A kutatás célja a magyarországi és nemzetközi globalizációkritikus mozgalmak vizsgálata volt, ezen belül is konkrét empirikus vizsgálata az ATTAC szervezetének, miután ezen a mozgalmon – illetve magyarországi és más külföldi tagszervezetein – jól megfigyelhetők mind a nemzetközi, mind a hazai sajátosságok, valamint a tiltakozás akcióformáiban, fejlődési dinamikában, szellemiségben, szerveződésemben való eltérések is. A kutatás módszertana ötvözi az empirikus, gyakorlatban megszerzhető tudást az elméleti megközelítéssel és elvont következtetésekkel, azaz a dolgozat a nemzetközi szakirodalmat, elméleti háttérrel feldolgozva, az ATTAC és más mozgalmak szervezeti struktúráját vizsgálva igyekszik minél pontosabban leírni a címben megjelölt témát, feldolgozni a globalizációkritika és civil társadalom problémakörét. Az ATTAC empirikus vizsgálata a hazai tagszervezetnél tett látogatásokon, a tüntetésekről és egyéb megmozdulásokról egyes médiumok és az aktivisták által történő leírásán, illetve a külföldi tagszervezeteket illetően internetes levelezésen keresztül történt. A levonható következtetésekről elmondhatjuk, hogy a 2003 végi, 2004 eleji állapotra érvényesek; az ATTAC hazai tagszervezetének – és bizonyos mértékben hozzáállásának – fejlettsége jóval alulmaradt a nemzetközi központ és a más tagországbeli ATTAC-sejtek fejlettségének, szervezeti és tiltakozási kompetenciájának, kommunikációs képességének (utóbbinál figyelembe véve azt a mértékű nyitottságot, amivel ezen mozgalmak egymás felé rendelkeznek). A dolgozat lezárásakor megállapítható volt, hogy a hazai globalizációkritikus-, alterglobalizációs tiltakozási és szervezeti kompetenciákat nem az ATTAC hazai szervezete, hanem más, alapvetően zöld beállítottságú mozgalmak (mint pl. a Vádegyelet, Energiaklub) képviselik. Más irányú eredménye a dolgozatnak a nemzetközi globalizációkritika hullámainak bizonyos mértékű, sajnos nem teljes feldolgozása a tüntetéssorozat különböző állomásainak feltérképezésével, értékelésével. A dolgozat eredményei így egy hosszabb távú kutatás alapjait képezhetik.

Konzulens: **Dr. Szabó Máté**, egyetemi tanár

Medve-Bálint Gergő

Látszat és valóság – három eurorégiós esettanulmány

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, V. évfolyam

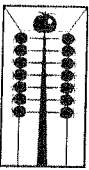
Az utóbbi évtizedben Közép-Európában is fokozatosan lehetővé vált a helyi önkormányzatok, illetve szubnacionális szintű igazgatási egységek határokon átnyúló, intézményesített együttműködése, melyek egyik, hosszú távra szóló, stratégiai célzatú, Nyugat-Európában a hatvanas évek óta meghonosodott formája, az eurorégió.

A dolgozat kérdőíves, illetve interjúra alapozott kutatás alapján három térségbeli együttműködést vizsgál (egy német-lengyel, egy cseh-lengyel és egy magyar-szlovák eurorégiót) elsősorban abból a szempontból, hogy milyen fokú intézményesültséggel, azaz tényleges tartalommal képesek kitölteni az eurorégiós szerveződések számára létrejött kereteket.

A vizsgálati keret kialakítása, illetve a határmenti együttműködések elméleti és gyakorlati hátterének bemutatása után a három eurorégió többféle szempontot, így a tagságukat, az együttműködésük időtartóját, a határszakaszok uniós támogatások szerinti differenciálását, továbbá a szervezeti felépítésüket és a pályázati tevékenységüket alapul vévő elemzése következik.

Az eredményeket egybevetve megállapítható, hogy az eurorégió intézményének elméleti célját, azaz a határtérség fejlesztési csomóponttá válásának igényét csupán a német-lengyel eurorégió volt képes elérni, míg az elsősorban a magyar-szlovák együttműködés esetében megmutatkozó képlékeny intézményi és finansziális háttér egyelőre elzárja a lehetőséget a kibontakozás és a hosszú távra szóló, valóban stratégiai jellegű tervezés elől.

Konzulens: **Romsics Gergely**

Medve-Bálint Gergő

Eurorégiók – kordivat vagy a jövő útja?

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, V. évfolyam

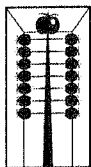
A kilencvenes években Közép-Európa államhatárai mentén sorra létesültek eurorégiók, többek között a már korábban kialakult, hasonló jellegű nyugat-európai modellek követésének, átvételének igényével. Az euroregionális határ menti együttműködések lényegében szubnacionális szintű igazgatási egységek hosszú távra szóló, intézményesített és stratégiai jellegű kapcsolatfelvételei.

A szakirodalomban elterjedt nézet szerint közép-európai megjelenésük és elterjedésük egyik döntő tényezője a határtérségek együttműködését támogató Európai Unió programok (Interreg, Phare CBC) kiterjesztése volt. Az érintett térség euroregionális együttműködéseinek számbavételén túl a fenti hipotézis alátámasztása, illetve cáfolata volt az egyik fő célja a dolgozatnak.

A határ menti együttműködések általános jogi kereteinek bemutatását, ösztönző és gátló tényezőinek taglalását, valamint a számukra pályázható uniós források ismertetését követően az elemzés igyekszik választ keresni a feltett kérdésekre, bázisként használva az Európai Határégiók Munkaközösségének eurorégiókra vonatkozó nyilvántartását, valamint ezen szervezeteknek önmagukról a világhálón közzétett adatait.

A levonható következtetések szerint nem lehet egyértelmű korrelációt megállapítani az uniós támogatások földrajzi értelemben vett kiterjesztése és az eurorégiók közép-európai megalakulása között, hiszen fejlődésükre legalább ilyen fontos kényszerítő, megszorító tényező többek között a szóbanforgó határok jellege, a regionális törekvésekkel szemben tanúsított kormányzati magatartás, a szubnacionális szintek információ-ellátottsága, egymástól eltérő hatásköreik, az új külső környezethez való alkalmazkodási képességük, egyszóval a politikai, földrajzi és kulturális eredetű gátló, fékező erők eredője.

Konzulens: **Romsics Gergely**

Soós Eszter Petronella

Elnökválasztás Franciaországban 2002-ben:

Le Pen és a Front National előretörése

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, II. évfolyam

A dolgozat célja a 2002-es francia elnökválasztás eseményeinek bemutatása volt, különös tekintettel az előzményekre, a kampányra, programokra, a szélsőségesen nacionalista Le Pen a második körbe jutató első forduló eredményének lehetséges okaira, illetve a választás utáni belpolitikai változásokra. Ezért először áttekinti a 16 elnökjelölt programját, majd a kampány menetét. Ezután a kampány folyamatát írja le, melyben Le Pennek sikerült a politikai napirendet saját akarata szerint alakítani. A dolgozat elemzi az első forduló eredményét. Fő konklúziója, hogy a sok jelölt között elaprózódtak a szavazatok, illetve egyes baloldali szavazók nem Jospinre szavaztak, mert már lefotóztak hitték az elnöki versenyt. Le Pennek viszont sikerült ismét tökéletesen mozgósítania bázisát. Kiemelendő itt az a folyamat, melynek során – mindvégig a kilencvenes években – csökkent a mérsékelt középpártok támogatottsága, a radikálisoké viszont szignifikánsan nőtt. A nagy pártok most is csak 37%-ban részesedtek a szavazatokból, s ez mindenképp egyfajta kiábrándultságról árulkodik. Jospin kiesésével a baloldal gyakorlatilag széthullott, Chirac pedig a nemzet megmentőjeként tetszeleghetett, s nagy többséggel nyerte a második fordulót. A régi-új elnök dédelgetett vágyát valósíthatta meg, amikor a választási egység alapjain létrehozta a jobboldalt -a Front National kivételével- lefedő pártkonglomerátumot, az UMP-t. Az eredmény okait tekintve a dolgozat a következő főbb okokat emeli ki: egyrészt a cohabitation összemoshatóvá teszi a két nagy, szövetségképző pártot. Másrészt a Jospin-kormány alatt nem csökkentek a szociális feszültségek, még ha a kormány egyes intézkedései ezeknek az enyhítésére irányultak is. Harmadrészt az elmúlt évtizedben mindkét nagy párt esetében felmerültek komoly korrupciós esetek, s az is, hogy Chirac személyesen is érintett lehet a Juppé-ügyben. A negyedik ok a társadalom félelemérzete volt: Le Pen rájátszott a magas munkanélküliséggel, és a bevándorlókkal szembeni előítéletekre.

Konzulens: **Boros Zsuzsanna**, egyetemi docens

Ujvári Anna

Izraeli-palesztin béketervek. Az oslói megállapodás

Eötvös Loránd Tudományegyetem

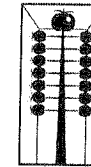
Állam- és Jogtudományi Kar, Politológia szak, V. évfolyam

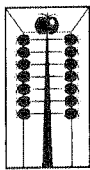
Dolgozatomban az Izrael állam és a palesztin nép közötti konfliktussal és annak megoldási kísérleteivel foglalkozom, különös tekintettel az 1993-as oslói megállapodásra. Úgy gondolom, sikerült a legjobb irodalmat feldolgoznom és ezután saját következtetéseimet levonnom. Felvázolom az állam megalakulásának történetét, rövid jellemzést adok Izraelről, és bemutatom háborúinak főbb mozzanatait. A dolgozat fontos része a 3. fejezet, melyben egy összehasonlítást adok az eddig készült béketervek egy részéről.

Részletesen bemutatom az oslói béketervet és elkészültének körülményeit, valamint a teljesítés kérdéseit. Felvázolok néhány további próbálkozást is. A jelenlegi helyzetet is jellemzem, ez azonban nem lehet teljes tekintve, hogy a Közel-Keleten szinte naponta történnek fontos események, így a dolgozat megírása óta változott a kép. Az összefoglalásban saját véleményemet is leírom a konfliktussal kapcsolatban. Véleményem szerint a megoldásra jelenleg nincs kilátás.

A vizsály eredete hosszú évtizedekre nyúlik vissza, sőt a történelmi időkre. A politikusok és politikatudósok nagy kívívása megoldani a kialakult helyzetet.

Konzulens: **Dr. Bíró Gáspár**, egyetemi docens

Illés Anita

A szórólap, mint a választási üzenet célba juttatásának eszköze

Eszterházy Károly Főiskola

Gazdaság- és Társadalomtudományi Főiskolai Kar,

Kommunikáció-történelem szak, IV. évfolyam

A marketing és különféle technikai egyre nagyobb szerepet kapnak a politikai kommunikációban. Már az 1998-as, s mindinkább a 2002-es magyarországi parlamenti választáson a pártok tudatos marketingkampányt folytattak. A marketing szemlélet egyértelműen érvényesült a 2004. június 13-i Európai Parlamenti választáson is. A pártok színes, figyelemfelkeltő szórólapok, kiadványok, plakátok, reklámfilmek, politikusi beszédek alkalmazásával próbálták eljuttatni üzeneteiket a választókhoz.

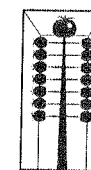
Dolgozatomban a 2004-es EP választáson meghatározó két nagy párt, az MSZP és a Fidesz-MPSZ szórólapkampányát kívánom elemezni. Elemzésem középpontjába az országszerte terjesztett szórólapokat helyeztem, melyeket postaládás akciók és politikai fórumok során jutattak el a polgárokhoz. Céloom kettős: egyrészt bemutatni a szórólapok üzenetein keresztül, hogyan vált a kampány a választás közeledtével egyre negatívabbá és tisztességtelenebbé; másrészt bizonyítani, hogy az Európai Parlamenti választás másról szólt, nem az Európai Unióról. A pártok a kampányban jószerevével csak belpolitikai kérdésekkel foglalkoztak, az erőpróbát a 2006-os parlamenti választás előfutárának tekintették.

A dolgozat első részében néhány fogalmat ismertetek, amelyek az elemzéshez nélkülözhetetlenek. Majd az Európai Parlamenti választás tétjét tisztázom, hiszen a tét meghatározza a mondanivalót, az üzenetet. Felhívom a figyelmet a szórólapnak, mint üzeneteljuttatási eszköznek a jelentőségére és hatására.

Ezek után a két párt szórólapkampányának részletes elemzésére térek rá. A következő kérdésekre kerestem a választ: Mit üzennek a választóknak? Milyen elképzeléseik vannak a jövőre vonatkozóan? Elképzeléseiket hogyan kívánják megvalósítani? A szórólapok tartalmának vizsgálata mellett, nagy hangsúlyt fektettem a formai elemzésükre is.

A dolgozatot egy összegzéssel zárom, melyben a vizsgálat során felmerült problémák várható következményeivel foglalkozom.

Konzulens: **Hacsi Lajos**, *főiskolai adjunktus*

Kiss Katalin Ágnes

A roma felzárkóztatást célzó oktatáspolitikai alakulása
a rendszerváltás utáni Magyarországon

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Állam- és Jogtudományi Kar, Politológus szak, III. évfolyam

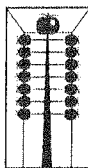
A közösségben kulturálisan, számarányában többségi társadalom és a kisebbségi közösségek közötti jó együttélés feltétele a másik fél kulturális önállóságának elismerése, és e kultúra konzerválása felé tett lépések.

Magyarországon a legnagyobb számú nemzeti-etnikai kisebbségként a roma közösséget tartják számon (kb. 500-600 ezer fő). őket veszélyezteteti leginkább a leszakadás a társadalom domináns részétől. A dolgozat célja, hogy átfogó képet kapjunk a hazai roma felzárkóztatást célzó kisebbségpolitika kortárs állapotáról, kihívásairól.

A munka elméleti keretét az underclass (társadalmi alatti osztály) fogalmának, majd a cigány gyermekek szocializációs specifikumainak bemutatása adja. A téma kifejtésének gerincét képező részben a kisebbségi oktatáspolitikával kapcsolatos törvényi szabályozás, konkrét dokumentumok (különös tekintettel a kormányprogramokra) és intézmények bemutatása olvasható kormányzati ciklusonként tagolva (a dokumentumokban szereplő programok, célkitűzések végső megvalósulásának vizsgálata nélkül).

A dolgozatról kiderül, hogy a kilencvenes évek végére kétféle oktatási intézményszervezési „modell” körvonalazódott. Az egymást követő kormányok ezalapján nem csoportosíthatók. A probléma felismerése azonban egyik kormányzati ciklusban sem marad el. Elmondható továbbá, hogy a két jobboldali kormány kisebbségi oktatáspolitikáját egyfajta paternalizmus jellemezte, míg a baloldali kormányokra a felzárkóztatás problémájának „alulról”, a társadalomból érkező megoldása volt jellemző. Kiemelhetjük még, hogy az idő előrehaladtával az oktatási rendszer egészére kiterjedt az esélyegyenlőség növelésének, megteremtésének igénye.

Konzulens: **Lakner Zoltán**, *egyetemi tanársegéd*

Koncz Krisztián

A politikai kommunikáció nyelve és szimbólumai

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Politológus-közgazdász szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban rámutatok a politika nyelvének jelentőségére, hatására a napi politikában, a parlamenti törvényalkotásban és fontosságára a demokratikus jogállamban. Szociológiai tanulmányok bizonyítják, hogy a gyermek fejlődésében a legnagyobb szerep a családra hárul. Ugyanígy hárul a politika nyelvére ez a politikai szocializációban. A dolgozat rámutat arra, hogy ez a nyelv nem egy kívülről meghatározott változó, amit nem lehet alakítani, hanem endogén, függő változó, aminek a kölcsönhatása a formai elemekkel együtt hozza létre a politikai teret. A marketingszemléleten belül is hangsúly kerül a diszkurzív stratégiákra, mert ez határozza meg azt a teret, amin belül a kommunikáció zajlik.

A dolgozat első részében képet adok a diszkurzív politológiai elméletekről azok kialakulásáról, és a gyűlöletbeszéd törvény vita sajátosságairól. Ezt a szakirodalom tanulmányozásán keresztül teszem. A meglévő elméleteket alkalmazom a jelen helyzetre és azok interakciójában létrejövő a külön-külön nem tárgyalt, együtt mégis egy teljesen új dimenziót alkotó elméleteket írom le.

Ezt a vitát értelmezem a tartalomelemzésén keresztül a dolgozat második felében. Ez az elemzés rámutat a vita során kialakult pozíciókra, érvekre és fogalomhasználati dimenziókra, amik ismerete későbbiekben megkönnyíti hasonló helyzetekben a döntéseket, és tágíthatja a vitában résztvevők szemléletmódját.

Amint láthatjuk a dolgozat két különálló, mégis egymásra épülő részből áll. Ez azt a célt szolgálja, hogy így is érzékletesebbé tegyem azt, hogy ez a politikai probléma empirikus és elméleti útról is megközelíthető, de teljes képet csak mindkét módszer használatával kapok.

Konzulens: **Dr. Hajba Éva**, egyetemi docens

Laskovics András

A polgárőrség működése és kapcsolata a rendőrséggel

Rendőrtiszt Főiskola

Gazdaságvédelmi szak, III. évfolyam

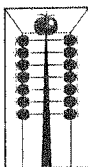
A kutatás célja a polgárőrség helyének, helyzetének bemutatása a társadalom szerkezetében. A polgárőrség civil szerveződés, de speciális hatalmi(?) jogosítványokkal ruházták fel, amely különösen szembetűnik a rendőrséggel történő együttműködés során. Négy települést választottam az elemzés „helyszínéül”, ezek közül Piliscsabát, Kiskunhalast és Budapestet emeltem ki, de kitértem a pilisi és borsodi régiókra is. Elsődleges forrásaim irattári anyagok, személyes beszélgetések, interjúk voltak.

A rendszerváltás után létrejövő – a korábbi önkéntes rendőrségtől teljesen eltérő környezetben működő – polgárőrség akkor kapott ugrásszerű anyagi-erkölcsi-szakmai támogatást, amikor a kilencvenes évek első felében a bűnözés ugrásszerűen megnőtt. Mivel a szakszerűen működő polgárőrök a helyi közbiztonság területén – elsősorban vagyonsvédelmi területen – a 90-es évek második felében nem kozmetikázott számokkal igazolható eredményeket mutattak fel, az érdeklődés, a részvételi szándék is megnőtt velük kapcsolatban. Anyagi – elsősorban önkormányzati – pénzügyi támogatásuk is megnőtt, sok helyen civil szervezetektől, rendőrségtől kaptak használatba gépkocsikat, ami a vagyonsvédelmi, preventív munkához nélkülözhetetlen. A polgárőrség leglátványosabb eredményeit a rendőrséggel együttműködve érte, éri el. Az állampolgárok szemében a rendőr a legitím erőszakot megtestesítő személyt, a polgárőr egyfajta félmilitáns szervezet fizikai erőszakot is – jogtalanul – alkalmazó tagját jeleníti meg. A kettő együttműködése nem egy helyen félelmet keltő rendvédelmet jelent, ami ugyan nem polgárbarát, de mégis találkozik a lakosság szimpátiájával.

A kérdés: mit jelent e két szervezet együttműködésében a polgárbarát rendvédelem és milyen szakmai filozófia alapján lehet megvalósítani?

Konzulens: **Dr. Tarján G. Gábor**, főiskolai docens

Molnár Krisztina

Politikus civilek – civil politikusok a helyi társadalomban

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Kommunikáció-szociológia szak, IV. évfolyam

Tudományos diákköri dolgozatom középpontjában egy szuburbán településen működő, környezetvédelmi célú egyesület kapcsolathálózati elemzése áll, amely céljainak határozottabban elérése érdekében a politika színterére lépett – képviselőket küldött a helyi önkormányzatba.

Mi történik az egyesületben a tagok közötti kapcsolatok viszonylatában a politikai szerepek leosztása után? Mi történik egy olyan szervezettel, amely átlépve a civilitás határait, a helyi hatalom egyik képviselőjévé válik? Felerősíti vagy feloldja-e egy ilyen helyi és közérdekű célokat felvállaló egyesület az őslakos – betelepülő ellentéteket?

A kapcsolathálózati elemzés módszere azért alkalmas a kérdés elemzésére, mivel a mikroszintről – az egyesületben meglévő formális és informális kapcsolatok vizsgálatától – indulva eljutunk a makroszintű elemzésig. Ezáltal megragadhatóvá válik az a kapcsolati hálókból keletkező társadalmi tőke, amelyet a szervezet politikai tőkévé konvertál.

A tagság kommunikációs, baráti, érzelmi, illetve tekintély-hatalmi viszonyainak vizsgálatán túl arra kerestem választ, hogy milyen módon, milyen szempontok szerint rekrutálódott a szervezeten belül a civil politikusok csoportja, valamint hogy mi alapján oszlanak meg az egyesületi és politikai pozíciók.

A kutatás eredményei alapján egy olyan tudatosan felépített, jól kommunikáló szervezet képe tárul elénk, amelyet a karizmatikus vezető személye köré épült struktúra jellemez, dominánsan fiatal-középkorú, technokrata értelmiségi betelepülőkből álló tagsággal. Továbbá láthatóvá vált, hogy az egyesület életciklusában egy ugrásszerű változást jelentett az önkormányzatba való belépés, amely kettészakította, mi több, mozdulatlaná, merevvé tette a szervezet struktúráját.

Végezetül a dolgozat eredményei a szervezet példáján napjaink magyar civil/nonprofit szektorának tipikus jellemzőire, aktuális trendjeire és problémáira is rávilágítanak.

Konzulens: **Bartal Anna Mária**, egyetemi docens

Nagy András

A terrorizmus elleni harc a spanyol választási kampány napirendjén

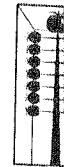
Budapesti Corvinus Egyetem

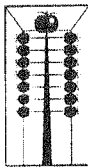
Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, V. évfolyam

A dolgozat elméleti keretét a Pippa Norris és társai által szerkesztett, „Framing Terrorism” c. könyv adja. Arra kerestem a választ, hogy Norris, a terrorizmus elleni harc „framing”-ére, és annak hatására kidolgozott elmélete a spanyol választási kampány alatt is működött-e? Arra voltam kíváncsi, hogy a fogalmi keret, a terrorizmus jelenségének „framing”-e miként alakítja a politikai napirendet, megállják-e a helyüket azok a megállapítások a világ más részén is, amelyeket Norris tett az amerikai eseményeket elemezve? A kérdés megválaszolásához a két vezető spanyol napilapot, az El Paist és az El Mundót hívtam segítségül. A választások kiírása és a szavazás, a 2004. január 10. és március 14. közötti, az újságok címlapjain található cikkek áttekintésével igyekeztem feltárni a választási kampány legfőbb témáit.

A terrorizmus elleni harc tálalása nem a valódi fenyegetettséget változtatta meg jelentős mértékben, hanem a fenyegetettség-érzést növelte meg a lakosság körében, olyan magasra téve ezzel az ingerküszöböt, amit más témák egyszerűen képtelenek voltak elérni. Norris és társai amerikai tapasztalataihoz hasonlóan, a terrorizmus elleni harc és az ahhoz valamilyen módon köthető témák (az iraki háború, a regionális nacionalizmusok erősödése és a baszk terrorizmus) a spanyol választási kampány során is háttérbe szorítottak minden más kérdést. Mivel a spanyol társadalom nagy része hevesen ellenezte a részvételt az iraki háborúban, a madridi terrormerényletek után az vált a választási eredményt befolyásoló legfőbb tényezővé, hogy ki támogatta, és ki ellenezte a szerepvállalást Irakban. Furcsa módon a tragikus eseményeknek köszönhetik a spanyol szocialisták 2004-es választási győzelmüket, és e fordulat jelentős változást eredményezett a terrorizmus témájának bel- és külpolitikai szerepét illetően is.

Konzulens: **Török Gábor**, egyetemi adjunktus

Németh Zoltán

A zenei ízlés hatása a fiatalok politikai viselkedésére

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Politológia szak, IV. évfolyam

Dolgozatom célja, hogy megvizsgáljam a különböző zenei ízlések és a fiatalok politikai viselkedése között fennálló esetleges kapcsolatot. Ezt elméleti és empirikus dimenziókban fogom megtenni.

Elméleti szinten foglalkozom a fiatalok politikai szocializációjával, a magaskultúra és tömegkultúra kérdésével, valamint elemzem a milió, életstílus és tömegkultúra hatását a fiatalok viselkedésére. Legvégül pedig a társadalmi individualizáció mértékével foglalkozom, mely egy alapvető keretet ad a fiatalok önálló politikai gondolkodásának.

Három különálló empirikus kutatást végeztem. Az első egy esettanulmány az SZDSZ zenéhez való viszonyáról, mely nagyon jól mutatja a politika és a zene között fennálló kapcsolat létezését. A második egy saját kutatás, mely során politikai hetilapokat tanulmányoztam annak érdekében, hogy a politika és zene kapcsolatát egy újabb megközelítésből is megvilágítsam. Ennek nyomán kiderült, hogy melyik párt milyen politikai üzenetet próbál a zenén keresztül közvetíteni. Legutolsóként pedig, egy statisztikai elemzést végeztem az SPSS számítógépprogram segítségével. Regresszió analízis segítségével statisztikai kapcsolatot fedeztem fel a FIDESZ, MSZP és különböző zenei irányzatok között.

A konklúzióban az elméleti és gyakorlati dimenziót egybevettem és a kettő segítségével vonok le végső következtetéseket.

Konzulens: **Karácsony Gergely**, egyetemi tanársegéd

Nótás Péter

Három menet a kamerák előtt. Az amerikai elnökválasztási kampány televíziós vitái

Eszterházy Károly Főiskola

Amerikanisztika-kommunikáció szak, III. évfolyam

Kutatásom célja a 2004. novemberben, az Amerikai Egyesült Államokban megrendezett elnökválasztási kampány négy (a három elnök- és egy alelnökjelölti) televíziós vitájának, ill. az alkalmazott vitatechnikák, a jelöltek verbális és non-verbális kommunikációjának elemzése. Munkám során kísérletet tettem feltárni azokat a tényezőket, melyek egy televíziós vitában a nézőket és egyben szavazókat arra készítetik, hogy egyik vagy másik jelöltre adják le szavazatukat.

Dolgozatomat időben a vitákkal párhuzamosan készítettem. Előzetes feltevésém szerint a vitákat megelőzően világszerte népszerűbb, kiváló politikus és szónok John Kerryt a televíziós vitákon a sajtó és egyértelmű győztesként fogja ünnepelni. Az elnökválasztást ennek ellenére elbukja, mert nem tudja meggyőzni az Egyesült Államok szavazópolgárait, hogy – a választók szemében elsőszámú mérce – Irak helyzetének kezelésére ő az alkalmasabb személy.

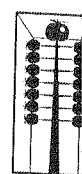
Igyekszem dolgozatomban pontos képet adni a jelöltek és pártjaik által képviselt értékrendekről, ezeknek a televíziós vitákban történő megjelenéséről, és a választói magatartást befolyásoló hatásokról.

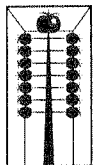
Munkámban a vitákat egyesével elemzem. Értékelem a jelöltek teljesítményét, és értékelésemet közvéleménykutatási adatokkal támasztom alá minden esetben. Rámutatok azokra az értékelésbeli különbségekre, melyek a médiaszakemberekre, a politológusokra és a hétköznapi amerikai választópolgárokra jellemzők.

Végkövetkeztetésként azt vontam le, hogy az amerikai választópolgárokat a vártnál sokkal kisebb mértékben érintette meg a jelöltek személyisége, és leginkább a kül- és biztonságpolitika – ezen belül, is Irak – kérdésében elfoglalt álláspontjuk alapján választottak a jelöltek közül.

Dolgozatom végén röviden értékelem a választási eredményeket és az amerikai, ill. a világgözvélemény reakcióit.

Konzulens: **Dr. Tarnóc András**, főiskolai docens

Reich Orsolya

Piac és politika, a politikai marketing egyes vonásainak vizsgálata különös tekintettel a 2004-es EP-választási kampányra

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Politikaelmélet-filozófia szak, V. évfolyam

Tanulmányunk célja kettős. Az első részben bemutatjuk a marketing politikára való alkalmazhatóságának korlátait, kísérletet teszünk eloszlalni azt a közkeletű félreértést, hogy a pártok – ma már Magyarországon is – teljes mértékben adaptálták a marketing „filozófiáját”, a marketing a kampány csodafegyvere. Úgy véljük, ez a nézet különösen káros a demokrácia működésére nézvést, mind a szavazókra, mind a politikai aktorokra gyakorolt hatása miatt.

Írásunk első részében felállítunk egy modellt, melynek segítségével úgy látjuk, hogy jobban magyarázhatóak a politikai cselekvések, mint egy klasszikus utilitarista, szavazatmaximalizáló indítékot feltételezve, tehát azt, hogy a pártok pragmatikus alapon kiszolgálják „fogyasztóik” vágyait.

Tanulmányunk második részében a 2004-es EP-kampány során történeteket vizsgáljuk, bemutatjuk a parlamenti pártok stratégiáit, annak változását, tematizálási hatékonyságukat, valamint ejtünk néhány szót az általuk kifejtett reklám-tevékenységről is.

Végezetül kísérletet teszünk arra, hogy feltárjuk, mennyiben helyezkedtek a magyar politikai pártok a marketingszemlélet alapjaira.

Konzulens: **Dr. Desseffy Tibor**, egyetemi docens

Wéber Adrienn

A szocializmus „árnyai”. A Szoborpark politikai ikonológiája

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Történelem-kommunikáció szak, V. évfolyam

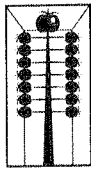
Elemzésemben arra keresem a lehetséges választ, hogy vajon miként kapcsolódik össze az emlékezet, a történelem és a politika a szocialista múlt kapcsán, hogy jelenik meg mindez jelenkori társadalmunkban, hogy viszonyul a társadalom ehhez a múlthoz. Mindezek kapcsán kutatásom fő iránya a Szoborparkra irányult, amelyet a szocialista múlt egyfajta parkba rendezett manifesztációjának tarthatunk, ahol az elmúlt rendszer politikai emlékműveit gyűjtötték össze. Azt kísérem meg feltárni, hogy vajon mit közvetít a Szoborpark a társadalom felé, milyen múltképet kíván kialakítani, ezt milyen eszközökkel éri el, s végezetül azt, hogy miben áll a Szoborpark közéleti jelentősége mind politikai, mind pedig társadalmi szinten.

A módszereket tekintve a terepbejárás után elemeztem a park szerkezetét, majd az ikonológiát alapul véve az egyes sétányok egy-egy jelentősebb alkotását. Az alkotások kiválasztásánál egyrészt egyéni történetük érdekessége (Felszabadulási emlékmű, Tanácsköztársasági emlékmű), másrészt egyedi művészi megformálásuk (Marx-Engels szobor, Kun Béla emlékmű) dominált.

Dolgozatom struktúrája hat nagyobb egységből épül fel: az első részben azt taglalom, hogy miként használja fel a politika a múltat. Főként az vizsgálom, hogy az emlékművek és szimbólumok miként viselkednek a politikai mezőben. Azután kitérek arra, hogy milyen volt a hivatalos múlt meghatározása a szocializmus idején, s kik voltak a rendszer „hős-típusai”. A harmadik rész bemutatja, hogy a rendszerváltás után miként nyert új értelmet a szocializmus. Ezt követően rátérek fő témámra a Szoborparkra. Az ötödik részben a park szimbolikájának ikonológiai elemzését végzem el. Itt előljáróban a park strukturális felépítését tárgyalom, majd a kiválasztott szobrokat vizsgálom meg. Végezetül azt kísérem meg, hogy feltárjam a Szoborpark politikai és társadalmi jelentőségét.

Konzulens: **K. Horváth Zsolt**, egyetemi tanársegéd

Balog Lajos

Az Európai Unió és Magyarország foglalkoztatáspolitikája a fiatalok és csatlakozás dimenziójában

Debreceni Egyetem

Egészségügyi Főiskolai Kar, Általános szociális munkás szak, IV. évfolyam

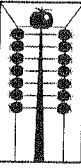
Magyarország és Közép-Európa álma beteljesült, hisz 2004 májusa óta az Európai Unió részeseivé válhattunk politikailag, kulturálisan és ideológiailag. Nem csak hazánkban, de az Európai Unió egyes tagállamaiban is igen nagy gondot okozott a magas munkanélküliségi ráta illetve az alacsony foglalkoztatás az elmúlt évtizedekben. Erre a 90-es években egyre hatékonyabb közösségi foglalkoztatáspolitikai kidolgozása és alkalmazása meghozta az eredményeket a tagállamok döntő részében.

A dolgozatot két fő részre osztható, mely első felében elméleti síkon jellemzem a régebbi és az újonnan csatlakozott országok foglalkoztatáspolitikáját és e szakpolitikai ág hatásait. A második részben a belga empirikus kutatás eredményét ismertetem.

Az utóbbi időben a tanulási és a munkavállalási mobilitás szerepe egyre jobban megnőtt a tagállamokon belül. S a bővítés előtt igen sokat vitatott téma volt a Közép-Európai polgárok esetleges munkavállalási és tanulási szempontból. A kérdőív során az is érdekelt, hogy a belga fiatalok mennyire foglalkoznak és érdeklődnek az egyes szakpolitikai ágak iránt. Milyen kapcsolatban állnak az újonnan csatlakozott államok polgáraival. Mennyire értenek egyet a bővítéssel és milyen hatást várnak a bővítéstől. A kérdőív által arra a következtetésre jutottam, hogy a belga fiatalok mobilitási hajlandóságai igen csekélyek Kelet-Közép-Európa Államai felé, tehát egyáltalán nem kell tartanunk a „nyugatról” érkező dolgozóktól, tanulóktól. Az egyes EU-s politikai ágak felé a fiatalok igen minimális érdeklődést mutatnak, de hasonlóan csekély az érdeklődés az egyes politikai ágak felé is és ugyan várták a bővítést, de legjobban a keleti tagállamokból érkező munkavállalóktól tartott a belga ifjúság.

A bővítéssel kapcsolatos hiedelmek és tévhitek remélhetőleg mihamarabb eloszlanak, és igazzá válik az Európai Unió jelmondata: „Egység a sokféleségben”.

Konzulens: **Jóna György**, főiskolai tanársegéd

Borsik Ákos - Szőke Emília

Idősek a társadalomban

Miskolci Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam, végzett

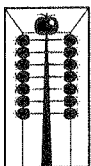
Kutatásunk célja választ kapni arra a kérdésre, hogy milyen az idős emberek önmagukról alkotott képe, és ehhez szorosan kapcsolódóan a társadalomról kialakult véleménye, például a fiatalabb generációkkal kapcsolatos attitűdje. Meglévő kutatások eredményeinek, valamint a vonatkozó szakirodalmak áttekintése mellett, a leginkább releváns választ természetesen csak az idős emberek körében végzett kutatással kaphattuk meg.

Kutatásunk vizsgálati módszerül a fókuszcsoporthoz interjú választottuk, mert az egyéni interjúk módszerekkel szemben a résztvevők egymással folytatott interakciója életszerű csoporthelyzetben zajlik. A fókuszcsoporthoz szimulációja a mindennapi társas viselkedés során kialakuló nézetek dinamikájának, és így valósabb képet kaphatunk a válaszadók gondolkodásáról, véleményalkotási folyamatáról, szokásairól, attitűdjéről. Az idősek önképének kiderítésére három fókuszcsoporthoz interjú készítettünk miskolci idős emberek részvételével.

Hipotézisünk szerint összefüggés mutatható ki az idősek szubjektív megélt és objektív, illetve a társadalom többi tagja által jellemzett állapotuk minőségében, vagyis a negatív attitűd kihathat az idősebbek önmagukról alkotott képére.

A fókuszcsoporthoz interjúk alátámasztották hipotézisünket. Az idősek valóban nehéznek, rossznak érzik a helyzetüket, és nem elsősorban az öregség miatt, hanem főként a társadalom értékrend változása, az idősekkel kapcsolatosan kialakított negatív attitűdje, vagyis a megfelelő gondoskodás, a tisztelet, és a megbecsülés hiánya miatt. Nem nagyon látják, ezért várják a tudatos társadalmi törekvést az idősek problémáinak megoldásában, viszont nem értenek egyet azzal, hogy az időseket eseteknek, eltartottaknak „bélyegzik”.

Konzulens: **Tóth Kinga Dóra**, egyetemi adjunktus

Farkas Beáta Karolina

Ember-e az ember munka nélkül? – munkanélküliek és foglalkoztatottak erkölcsi értékítéletének összevetése

Eötvös József Főiskola

Könyvtár szak, végzett

A munkanélküliek a közvélemény szemében gyakran úgy jelennek meg, mint illegális munkát végző vagy segélyen élő munkakerülők. Az eddigi kutatások nem zárják ki, hogy maguk is tehetnek helyzetükről – erkölcsi hiányosságai hozzájárulnak az állásvesztéshez, a munkanélküli lét fennmaradásához. A kutatás célja ennek elvetése vagy igazolása.

Kikérdezés módszerével, kérdőívek segítségével gyűjtöttem információt a munkanélküliek és a bejelentett munkahelyel rendelkezők morális fejlettségéről és szociális körülményeiről. Az erkölcsi fejlettség méréséhez a Kohlberg féle Morális Ítélet Interjú és Standard Téma Pontozás módszerét vettem alapul. Az alanyok a történetben szereplő egyén cselekedeteiről erkölcsi értékítéletet alkotnak, majd a zárt kérdésekben megfogalmazott cselekvési alternatívák, indoklások és elvek közül kiválasztották a hozzájuk legközelebb állókat.

A bejelölt lehetőségek összességéből megállapításra került a szakasz-értékpont, a két foglalkoztatottsági csoport értékeit összehasonlítottam, de lényeges különbséget nem tapasztaltam.

Mindez cáfolja az előítéletes közvélekedést és megkérdőjelezi az eddigi szabályozások, intézkedések jogalapját, miközben felvetődik az igazságosabb rendszerek kialakításának szükségessége társadalmi és globális szinten is.

Konzulens: **Hajdú Miklós**, főiskolai adjunktus

Horváth Nikolett

A szociális munka és a családterápia kapcsolata

Széchenyi István Egyetem

Egészségügyi és Szociális Intézet, Általános szociális munkás szak, IV. évfolyam

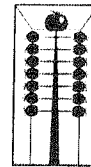
Eddigi tanulmányaim, gyakorlataim során előfordult, hogy lehetőségem nyílt a társadalom által diszfunkcionálisan működőnek minősített családokkal való munkába bepillantani. Érdekesnek találtam az ezen a területen végzett munka jelentőségét, folyamatát, céljait és lehetőségeit. Véleményem szerint a szociális munkának jelentős szerepe lehet e célcsoport problémáinak megoldásában, a megfelelő kapcsolatok kialakításában, a megoldási készségek megerősítésében azáltal, hogy egy folyamat során segíti a család erőforrásait mozgósítani.

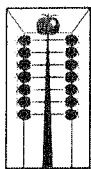
Érdeklődésem középpontjában az a kérdés áll, hogy a szociális munkának, illetve a családterápiának vannak-e kompetensebb beavatkozási lehetőségei a családok életébe.

A témában elmélyedve egyre többször találkoztam olyan gondolatokkal, hogy Magyarországon a szociális munkások kevés esetben végeznek terápiás tevékenységet a családokkal, mert inkább a családterapeuták feladatkörébe tartozik a család működésének helyreállítása, megváltoztatása.

Dolgozatomban szeretnék egy kissé elvonatkoztatni a jelenlegi nézetektől és egy teljesen más szempontból körbejárni e témát; úgy közelítek a családterápiához, mint a szociális munka egyik módszeréhez. Úgy gondolom, hogy a szociális munkának és a családterápiának közösen, együttműködve kellene megtalálniuk a családokkal végzett munka hatékony kezelésének módját azáltal, hogy a családterápia eszközeit és módszereit integráljuk a szociális munkás lehetőségeivel. Szeretném dolgozatomban bemutatni a családokkal végzett munka során előforduló közös pontokat a két terület között, ezáltal rámutatva, azokra a dolgokra, ahol a szociális munka is kompetens segítséget nyújthat a családok problémakezelésében.

Konzulens: **Németh László**, főiskolai adjunktus

Kiss Mihályné

„Budapest, Budapest, Te csodás!”

Pécsi Tudományegyetem

Ilyés Gyula Főiskolai Kar, Szociális munkás szak, IV. évfolyam

Milyen is a mi Budapestünk? Janus-arcú. Ilyen is meg olyan is. Ám, ha szociológiai írás, akkor VII. kerület. Én most ezzel a szokással szeretnék szakítani. Most két másik – kevésbé ismert kerület – szociológiai és szociálpolitikai összevetésével keresem a választ arra, jó-e itt élni, s milyen adottságokkal – előnyökkel és hátrányokkal – kell számolnia a polgárnak, ha a történelmi várnegyed, vagy egy külvárosi kerület lakója?

Dolgozatom első részében bemutatom a két fővárosi kerületet. Kicsit másképp, mint ahogy látni szoktuk, ha a Várnegyedről beszélünk, nem a szociális tennivalók jutnak eszünkbe. Pedig vannak, ott is vannak, a lakosság mintegy felét kitevő 50 felettiekkel, vagy annak a néhány fiatalnak a megtartásával, aki ott lakik és gyermeket vállal.

A dolgozat – és különösen a prezentáció – terjedelmi korlátai miatt a teljesség igénye nélkül igyekszem bemutatni a két kerület szociálpolitikai feladat-rangsorát.

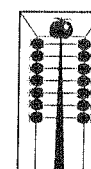
Az előadásomat arra építem, hogy a kerületek demográfiai összetétele hosszú távon meghatározza a szociális ellátórendszer prioritási sorrendjét, az I. kerületben az idősvédelmi feladatok, míg a XVII. kerületben a gyermek és családvédelmi teendők élveznek elsőbbséget.

Budapest Főváros I. és XVII. kerületi Polgármesteri Hivatala: Kimutatás a pénzben és természetben nyújtható támogatások adatairól 2003. c. adatlap alapján elemzést végeztem, a különféle támogatási formák iránti szükségletekről, s e juttatások kerületenként változó mértékéről. Úgy gondolom, a szignifikáns különbségek jól jellemzik a két kerület eltérő lakosság-összetételét, de sok esetben még az is sok mindent meghatároz, hogy a kerületen belül ki hol él.

A jelenleg folyó kérdőíves vizsgálat, a kutatás célja: azok véleményére kíváncsi, akik problémájukkal keresik meg az ügyfélszolgálati, vagy a szociális irodák valamelyikét. A kutatás célja, hogy – kerületenként – milyen adottságok, családi, anyagi, foglalkoztatottsági helyzet jellemző azok körében, akik a szociális irodát felkeresik és milyen a véleményük az ellátórendszerrel és a bánásmódról, amit rászorulóként ott tapasztalnak.

Itt születtem, itt élek, már régóta a szociális szakmában teszem a dolgom. Arra törekszem, hogy jó legyen magyarnak, budapestinek lenni, hogy szükség esetén személyre szabott, természetes és hozzáférhető legyen a lehető legjobb szociális ellátás. S nem utolsó sorban arra, hogy emberhez méltó élet jusson mindenkinek, akár Budapest peremkerületébe, akár a Budai Vár oldalába vezérelte a sorsa.

Konzulens: **Dr. Tolnai Gyula**, főiskolai tanár

Lozsádi Dániel

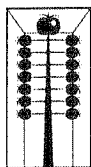
Az Egészségügyi Civil Szervezetek helyzete Magyarországon

Budapesti Gazdasági Főiskola

Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Gazdaságdiplomácia és nemzetközi menedzsment szak, II. évfolyam

A civil szervezetek olyan, a társadalom szintjéről szerveződő, nem kormányzati szervezetek, melyek tevékenységükkel a társadalmat szolgálják. Az egészségügyben is olyan területeken jönnek létre, ahol az állami ellátás hiányzik, vagy csak részleges. Az egészségügyi hátrányos helyzete folyamatosan újratermeli az ellátás alternatív megoldásait. A civil szervezetek születése és prosperálása megpróbál enyhíteni az ellátás ellehetetlenülésén. A nonprofit szektor Magyarországon még nem olyan kiterjedt és fejlett, mint Nyugat-Európában, aminek legfőbb oka, hogy valójában csak tizenöt éve létezik. Ezen szektoron belül az egészségügyi civil szervezetek létjogosultságát támasztják alá a legfrissebb adatok is, melyek szerint Magyarországon költenek legkevesebbet az egészségügyre Európában. Az egészségbiztosítás összes kiadása növekvő GDP mellett csökkent. Hazánkban a csökkenő nemzeti összterméknél nagyobb mértékben mérséklődött az egészségügyi forrásainak reálértéke. Az állam nem támogatja a civil szervezetek tevékenységét oly mértékben, mint Európában, ami sok – célját tekintve igen hasznos – szervezetnek pecsételi meg a sorsát. Létük nagymértékben függ a lakosság támogatásától, mely Európában a legnagyobb aránnyal nálunk bír az egészségügyi civil szervezetek bevételei között. A finanszírozásukban lévő bizonytalanság arra enged következtetni, hogy ketté fognak szakadni az egészségügyi ágazatban tevékenykedő civil szervezetek. Lesznek olyan szervezetek, amik arra kényszerülnek, hogy feladják működésüket, és lesznek olyanok, akik mind tapasztalatukban, mind ellátásukban, mind finanszírozásukban megerősödnek, és meghatározó elemeivé válnak az eljövendő egészségügyi reformnak.

Konzulens: **Dr. Molnár Cs. István**, főiskolai tanár

Magyar Csilla

Balatonfüred „szociális hálója” intézményei tükrében
(A városban élő idős emberek helyzete)

Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola
Általános szociális munkás szak, IV. évfolyam

Felmérésem célja a Balatonfüreden élő idősek helyzetének feltérképezése volt, az érintettek bevonásával. Az ellátási formákat tekintve elsőként a balatonfüredi Önkormányzat által biztosított ellátások hatékonyságát vizsgáltam, mert ez jelenti jelenleg a legszélesebb körű szociális segítségnyújtást.

A civil szervezetek és egyházak tevékenységét az idősgondozásban csak érintőlegesen említettem meg, a fő hangsúlyt a Családsegítő Központ által felvállalt feladatokra helyeztem. Vizsgáltam a nyugdíjas korú lakosság megélhetési viszonyait, kapcsolatrendszerét, a szociális ellátásokról alkotott véleményét, és jövőbeni elképzeléseit. Harminckét idős emberrel készítettem interjút, akiket az alapján választottam ki, hogy igénybe veszik-e a szociális ellátás valamelyik formáját (szociális étkeztetés, házi segítségnyújtás, Idősek Klubja) vagy nem.

Bebizonyosodott, hogy az idős emberek nehezen mozdulnak ki a biztonságot nyújtó, megszokott környezetből. A számukra biztosított ellátásokat – támogató családi háttér hiányában – szűkös költségvetésük, egészségi állapotuk miatt veszik igénybe. Az állandó nyugdíjmelés nem elégíti ki az igényeiket, az öregeket ellátó rendszerben nagyobb hangsúly tevődik az egészségügyi ellátásra, mint a mentálhigiénés gondozásra.

Megoldást jelentene, ha azokat az ellátási formákat támogatnák önkormányzati szinten, amelyek elősegítenék, hogy az idős emberek minél tovább saját otthonukban maradhassanak, például a házi segítségnyújtás kiszélesítése a vészhívó rendszerrel. Szükség lenne a mentálhigiénés szakemberek jelenlétére, mert sokszor egy-két jó szó többet ér mindennél. A civil szervezetek belépése a segítő munkába kiegészítené a Családsegítő Központ munkáját. Az idősek várják a nyugdíjmeléseket, hogy életüket szinten tudják tartani, de a legtöbb gondot az odafigyelés, a törődés hiánya okozza számukra. A kisebb közösségek, családok összefogása megelőzhetné az elmagányosodást.

Konzulens: **Dr. Nyilas Mihály**, főiskolai tanár

Papp Klára Ildikó

Társkapcsolatok, csoportstruktúra elemzése általános iskolások körében a szociometria módszerének alkalmazásával

Szegedi Tudományegyetem
Égészségügyi Főiskolai Kar, Általános szociális munkás szak, végzett

Kutatómunkám célja a társkapcsolatok és a csoportstruktúra elemzése mellett, az intézményesült kortárs csoport egyénre gyakorolt hatásának vizsgálata – elsősorban a társas pozíciók tekintetében –, valamint a tanulók választásai mögött meghúzódó értékítéletek és azok rokonszenvi kapcsolatok hátterében fellelhető hasonlóságok feltárása.

A kutatás során több szempontú szociometriai felméréseket és attitűd vizsgáló kérdőívet alkalmaztam.

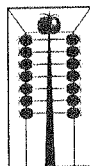
A kapott eredmények rámutattak arra, hogy visszatérő a jó és hátrányos társas pozíciójú tanulók rangsorban elfoglalt helye.

Az osztályok történetének során így kialakult szerepek a közösségi munkára is hatást gyakorolnak.

Az attitűd vizsgáló kérdőívek alkalmazása feltárta a rokonszenvi választások mögött meghúzódó hasonló értékítéletek sorát.

Ennek megfelelően a kutatás céljával és feltételezééseimmel egybeeső eredményeket kaptam, s meggyőződést nyertem a módszer gyermekvédelmi területen való alkalmazhatóságáról és hasznosságáról.

Konzulens: **Dr. Tihanyiné Dr. Vályi Zsuzsanna**, főiskolai adjunktus

Pongrácz László

Új együttélési formák Magyarországon a rendszerváltás után

Pécsi Tudományegyetem

Illyés Gyula Főiskolai Kar, Általános szociális munkás szak, végzett

Tanulmányomban igyekeztem rámutatni azokra az összefüggésekre, melyek az értékpreferencia változások hatására változó női szerepek és szerepfelfogások és az együttélési formák pluralizálásában mutatkoznak.

Kérdőíves felmérésben is igazolódott, hogy a nők nagy része a sikeres karriert legalább olyan fontosnak értékelt, mint a gyermek-vállalást és az anyaságot. Mindez kihat a nők által preferált életmódok, együttélési formák és gyermeknevelési szempontok szabad választására is. A rendszerváltás utáni legjelentősebb női szerepváltozásnak minősíthető, új jelenség, a gyermekeit kizárólag saját jövedelméből eltartani képes (és ezt magas életszínvonalon biztosító) családfenntartó nő szerepének megjelenése. Mint az interjúból is kiderült, a magas jövedelmű, családfenntartó nő, új, az eddigiektől eltérő szerepfelfogású férfit igényel. Ha nincs ilyen a környezetében, akkor képes társulni, hasonló sorsú nővel is, a karrier, a háztartás, lakásfenntartás és nem utolsósorban a gyermeknevelés helyes arányai közötti összhang megteremtése érdekében, új típusú nagycsaládot alkotva. Ez azt is jelzi, hogy az elmúlt másfél évtizedben a női szerepek, szerepfelfogások változása gyorsabb ütemű volt, mint a férfiaké.

A gyermeküket egyedül nevelő anyák egyik fő, jövedelmi viszonyoktól független problémája, a munkavállalás és a gyermeknevelés, gyermekfelügyelet közötti összhang megteremtése.

Az életformák pluralitása részben a kitolódott életkor, a sokféle életszakasz, az eltérő életfunkciók, szerepek és kapcsolatok következménye. Részben viszont a szubkultúrák gazdagságáé, a változásoké, az egyéni és családi mobilitásé. A modernizáció tehát ösztönöz a sokféleség eltűrésére, illetve az ezzel kapcsolatos jogosultságok garantálására. Az együttélési formák pluralizációját figyelembe vevő szociálpolitika és jogi szabályozás szükséges, mely képes az eltérő érték- és szerepfelfogások, családtípusok kellő tolerálása mellett garantálni, úgy az alkotmányos és alapvető emberi jogokat, mint a prioritást élvező gyermekvédelmi és gyermeknevelési szempontok érvényesülését.

Konzulens: **Fekete Sándor**, főiskolai adjunktus

Ruszuly Emese

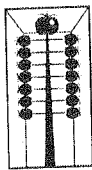
Lakótelepi munkáséletmód Kolozsváron

Babes-Bolyai Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia-szociális munkás szak

Konzulens: **drd. Péter László**, egyetemi tanársegéd

Szabó Csilla

A közösségi szociális munka lehetőségei a balatonalmádi ifjúság életében

Nyugat-Magyarországi Egyetem

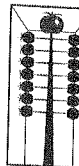
Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar, Szociálpedagógia szak, végzett

Kutatásom a Balatonalmádban élő, illetve ott tanuló fiatalokra terjedt ki. Elsősorban azt kívántam feltérképezni, hogy mi jellemzi e fiatalok közösségi aktivitását, szabadidős tevékenységeit. Megválaszolendő kérdésként felmerült, hogy szükséges-e, s ha igen, hogyan lehetne fokozni a helyi fiatalok közösségi aktivitását, hogyan lehetne az ifjúságot az igényesebb szabadidős elfoglaltságok, a fejlesztő jellegű tevékenységek irányába terelni.

Az alkalmazott vizsgálati módszer a kérdőíves vizsgálat volt. A mintavétel alapjául a helyben működő Kéttannyelvű Gimnázium tanulói szolgáltak. A kérdőíves vizsgálat mellett interjúk készítésével is próbáltam gyarapítani az ismereteket a témáról. Kutatásom nem reprezentatív abban az értelemben, hogy a vizsgált célcsoport jelentős százaléka nem balatonalmádi lakosú, de a város gimnáziumának tanulója, így szabadidejének jelentős részét a településen tölti el, ezért képet adhat az általuk nyújtott információ a város fiataljainak helyzetéről.

Az vizsgálat fontos és biztató eredményeként leszögezhető, hogy a fiatalok jelentős részében van igény az aktívabb közösségi életre, művelődésre, kultúrálódásra, s e tevékenységek kialakításában szívesen részt is vállalnának. Ugyanakkor jelentős fokban igazolódott azon hipotézisem, hogy a főbb vezetés és a korosztály között nincs megfelelő információ áramlás, ami gátolja a fiatalok tényleges közösségi aktivitását. Konklúzióként megállapítható, hogy valódi eredmények csak akkor várhatóak, ha a helyi közösségi és kulturális programok kialakításába a fiatalokat is bevonják, ellenkező esetben a számtalan megszervezett igényes programra nem lesz érdeklődés, mert a fiatalok nem érzik azt sajátjuknak.

Konzulens: **Soós Zsolt**, főiskolai adjunktus

Szikszai Ákos

Az európai szociális képzések összehasonlítása, keresztény szemmel. (Szociális képzések keresztény tartalmának vizsgálata néhány európai és hazai felsőoktatási intézmény honlapja alapján)

Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola

Szociálpedagógus szak, II. évfolyam

A kutatás célja, megtalálni azokat a szemléletbeli vélhető különbségeket, amelyek a vizsgált intézmények neve, a publikált küldetésnyilatkozata, és tantárgyi szerkezete alapján kutatható volt.

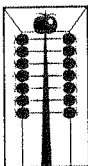
A kutatás leglényegesebb kérdései: miben, mely tantárgyakban és az ezek által közvetített szemléletben adhat-e mást egy nevében keresztény tanintézet. Vagy az egy-egy világnézetet deklaráló intézmény a képzésben a pusztán szakmaiságon túl egyéb, nem jelentéktelen értékek közvetítésére is vállalkozik-e?

A kérdések megválaszolásához a dokumentumok elemzésének és értelmezésének módszere adott segítséget. A kutatás 2004 szeptemberében lezárult, az addig összegyűjtött adatok és információk kerültek felhasználásra, eredeti illetve idegen nyelv (kikötés volt az angol nyelv) esetén, saját, önállóan fordított változatban.

Az eredmények választ adtak a kérdésekre, vagyis egy esetet kivéve egyházi vagy keresztény szemléletű tárgy csak az egyházi intézményekben volt jelen (ez az összes résztvevő alany 25%-a). Az egyházi intézmény fejlett keresztény gondolkodásmódot és életszemléletet adnak a hallgatók számára. Ez a világnézet valóban speciális és merőben más szakmát és szakembert hoz létre, ám egy-egy képzés filozófiai dimenzióira vonatkozó kutatás csak adatelemzéssel nem írható vissza, sokkal több és más jellegű vizsgálódásra is szükség volna.

A kutatás befejeződött, de nem lezárt, mert a kutatás alanyai, változói folytonos mozgásban és fejlődésben vannak. Ez így is van rendjén, hisz a végső cél egy igazán jólműködő, átlátható és professzionális segítő szakma kiépítése.

Konzulens: **Tordai Vilmos**, főiskolai docens

Túróczy Erika

Családi konfliktusok megjelenése a gyermekrajzokban

Szegedi Tudományegyetem

Egészségügyi Főiskolai Kar, Általános szociális munkás szak, végzett

A hatodik szemeszter összefüggő gyakorlatát a martfűi Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálatnál töltöttem. Tapasztalataim szerint az egyénnel és családokkal folytatott szociális munkában a felmérésnek döntő szerepe van. A felmérés dinamikus folyamat, amely információk szerzéséből, elemzéséből és a segítő kapcsolatba történő beépítéséből áll. A felmérés során szerzett információknak egyik forrását jelentik a pszichológiai tesztek. Felmerült a gondolat, hogy a klienskörbe tartozó családok gyermekeivel készítettett családrajzok hozzájárulhatnak a felmérések pontosságához. Ezért dolgozatom célja annak vizsgálata, hogy a családi konfliktusok hogyan és milyen mértékben jelennek meg a gyermekek rajzaiban, illetve, hogy családrajzok segíthetik-e a felmérés folyamatát a családokkal folytatott szociális munkában.

Az intézmény kliensei közül négy család gyermekeivel három-három családrajzot készítettem a következő instrukciók alapján:

„Rajzold le a családotod!”

„Rajzold le a családotdat úgy, hogy mindenki csináljon valamit!”

„Rajzolj egy állatcsaládot!”

A családrajzok – mint közvetett információs forrást jelentő projektív módszerek – készítése önmagában is többlet információkkal segítette a családokkal folytatott szociális munkát. Rajzelemzéseim, a rajzoltatást követő beszélgetések, a non-verbális kommunikáció közvetlen megfigyelése és a közvetlen kapcsolaton alapuló személyes tapasztalat az információk további forrását jelentette. Szem előtt tartva, hogy:

a pszichológiai módszerek területén a szociális munkások ismeretei korlátozottak, így fontos pszichológus véleményét kérni, a szóbeli beszámolók megtévesztőek, míg a személyes benyomásaink szubjektívek lehetnek, megállapítható, hogy a gyermekrajzok a szociális munkában eredményesen alkalmazhatóak.

Konzulens: **Dr. Tihanyiné Dr. Vályi Zsuzsanna**, főiskolai adjunktus

Tüzes Rita Ilona

A hajléktalanság megelőzésének egy lehetséges eszközéről.

„Váróterem” elvált férfiaknak

Pécsi Tudományegyetem

Illyés Gyula Főiskolai Kar, Általános szociális munkás szak, IV. évfolyam

Egy évtizeddel a rendszerváltás után is vitatott a hajléktalanság fogalma Magyarországon. A nagyvárosok vonzzák a nincsteleneket, többségük szívesen bízná magát a „szociális piacgazdaság” jóléti ellátására. A megoldást keresők körében kérdéses, szabad-e magas szintű szolgáltatást nyújtó hajléktalanszállókkal csökkenteni a lakáskérdés tartós megoldásáért viselt felelősséget.

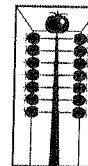
A dolgozat célja egy olyan, a hajléktalan-ellátó intézményrendszer tapasztalataira épülő, azt továbbgondoló elképzelés körvonalazása, amely hatékonyabb eszközt nyújt a prevenció számára azoknak – elsősorban férfiaknak – a körében, akiken még nem uralkodott el hajléktalanságuk véglegességének elfogadása.

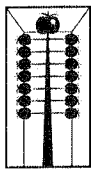
A rehabilitáció sikerén túl jelentős megtakarítást ígér a szociális költségvetés számára, amennyiben még a hajléktalan identitás rögzülését megelőzően kínál kiutat ebből a helyzetből, hiszen a hajléktalanság elfogadása hosszú távon komplex egészségromlást eredményez, nő a „megélhetésbűnözés”, s akik még nem süllyedtek a hajléktalanság visszavonhatatlan állapotába, rendelkeznek az aktív életmód szükséges eszközrendszerének egy részével.

Az általam hiánypótlónak vélt intézmény a prevenció eszköze; olyan férfiakat fogad be, akik elváltak és ennek következtében veszítették el lakhatásukat; azonos, vagy hasonló problémákkal küzdenek, és még nem fogadták el a hajléktalan létet. Minden kliens esetében személyre szabott gondozási terv készül, lépésről lépésre keresve azokat a szálakat, amelyek által közelebb kerülhetünk egyéni rehabilitációjukhoz.

A társadalom legszélesebb rétegeiből kikerülő elvált férfiak tábora számos civil szervezetet, egyesületet, alapítványt hoztak már eddig is létre és bekapcsolódtak a hasonló célú nemzetközi szervezetek munkájába is. Ez jó lehetőséget nyújt arra, hogy háttérrel, támogatást nyújtsanak az általam vázolt intézménytípusnak.

Konzulens: **Kószegi Erika**, főiskolai tanársegéd
Simonik Péter, főiskolai tanársegéd

Fejes Tímea

Nemi mese

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Szociológia szak, végzett

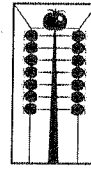
Dolgozatomban a férfiak és a nők eltérő szerepeit társadalmi és környezeti hatások szempontjából vizsgálom, pontosabban a gyermekkori szocializáció egyik fontos tényezőjén, a meséken keresztül, azokon belül a tündérmeséken keresztül.

A mesék személyiségfejlődésben betöltött szerepének ismertetését követően a népmesék minél több dimenziójának vizsgálata következik, majd olyan szerzők gondolatainak ismertetése, akik a szereplők nemek szerinti tipikus jellemzőivel foglalkoztak egy-egy munkájukban. Ezek és a kapcsolódó szekunder adatok tanulsága szerint az a következtetés vonható le, hogy a gyermekeket érő külső hatások egyáltalán nem mentesek a nemi sztereotípiáktól. Közvetlen környezetük születésüktől kezdve arra kondicionálja őket, hogy a két nem személyiségjegyei, viselkedése szélsőségesen eltér egymástól, a lányok azok, akik félnek, kedvesek, szelídek, inkább passzívak, míg a fiúk bátrak, erősek, kezdeményezők. A médiában és a mesékben megjelenő fiktív modellek pedig ezt tovább erősítik, hiszen azokban is a tradicionális szerepkörök jelennek meg.

Ez alapján általános kutatási célként a népmesékben megjelenő nemi szerepek vizsgálatát tűztem ki. Hipotézisem szerint az európai tündérmesék legfontosabb férfi és női szereplői eltérően kerülnek bemutatásra, ami megjelenik tulajdonságaikban, tevékenységeikben, viselkedésükben, aktivitásukban és társas kapcsolataikban. További hipotézisként fogalmazható meg, hogy a főszereplő gyakrabban férfi, mint nő, illetve aránytalanul sok a felnőtt a gyerekekkel szemben. Általánosságban az embereket szűk kapcsolatrendszerben ábrázolják a népmesék, de ez a férfi szereplők esetében még mindig gazdagabb, mint az ellenkező neműeknél.

Dolgozatom utolsó részében tíz önkényesen kiválasztott mesén alapuló kvalitatív tartalomelemzés segítségével előkészítem a szükséges mennyiségi elemzést.

Konzulens: **Nagy Beáta**, egyetemi docens

Horváth Mária Hedvig

Altruisták, egoisták, szerelmesek

Budapesti Corvinus Egyetem

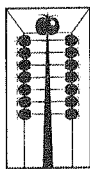
Közgazdaságtudományi Kar, Közgazdasági szak, V. évfolyam

Egy idős házaspár hosszú évek óta egy zömlét vesz minden nap reggelire, amit elfeleznek. A bácsi a zömlé tetejét, a néni az alját szereti jobban, mégis mindig a bácsi eszi az alját, a néni a tetejét. Mi lehet ennek az oka? A dolgozat a férfi-nő kapcsolatbeli altruizmust vizsgálja e kis „sztori” és a racionális választások elméleti keretein belül. Ez alapján, illetve a köztük lévő interakciók, döntési helyzetek kimenetele alapján az első részben „elemzi” két egoista, két altruista, vagy egy altruista-egy egoista szerelmes kapcsolatát, rámutat néhány köztük potenciálisan felmerülő konfliktusra (pl. „zömlé-probléma”, „két altruista paradoxon”), és arra próbál választ találni, hogy vajon melyikük párkapcsolata a „legharmonikusabb”.

A második részben egy saját, kismintás, kérdőíves felmérés eredményeit mutatjuk be. Többek között kiderül, hogy a dolgozat apropóját adó „zömlé-problémának” a való életben is van relevanciája, valamint a relatíve előnyös helyzetbeli altruizmus relatíve hátrányos helyzetben egoizmussá, versengéssé, esetleg méltányossággá válhat. Ez egybeesik egy, a szakirodalomból már ismert eredménnyel, és rávilágít az altruizmus egy fajtájának és a méltányosság esetleges kapcsolatára, amely azonban egyelőre megkérdőjelezhető sejtés csupán, s további vizsgálatokra szorul.

A dolgozat talán legnagyobb eredménye, hogy szerény intuíciót egy nagyobb mintás, reprezentatív felméréshez vagy esetleg kísérlethez: Teszteljük párkapcsolaton belül is a szakirodalomból ismeretlenekre már vizsgált és jól ismert eredményt, miszerint a nők általában altruistábbak a férfiaknál. Azt találjuk, hogy – amennyiben elfogadjuk a „kérdőívben lejátszott” diktatórjátékot az altruizmus egy lehetséges mérési módszerének – míg ismeretlenekkel szemben a nők, párkapcsolaton belül a férfiak altruistábbak.

Konzulens: **Dr. Janky Béla**, egyetemi adjunktus

Kántor Árpád

Philoktétész. A hajléktalanság archetipusos háttere

Károli Gáspár Református Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Pszichológia szak, V. évfolyam

A hajléktalan jelenséggel foglalkozó irodalmat olvasva, érezhetővé válik a szakemberek azon igyekezete, hogy a hajléktalanná váltakat kiszabadítsák a sztereotip „hajléktalan” címke alól. A hajléktalan ellátást nagyban segíti ez az igyekezet. A jelenség összetettségének megértése, az hogy újabban sokkal inkább hajléktalan állapotba került nőkről, családokról, szenvedélybetegekről, elmebetegekről van szó, mintsem a jelenséget elrejtő „hajléktalan” figuráról, hatékonyabbá teszi a preventív, rehabilitációs munkát.

A fenti tendencia jogosságának elfogadása mellett úgy vélem mégis hiba lenne a hajléktalan címkét annak alapos megvizsgálása nélkül eldobni. Dolgozatom során ennek a címkének (illetve az ezzel a címkével azonosuló embernek) a megvizsgálásához szeretnék némi támpontot adni. Ehhez a folyamathoz a mítoszok világába visszanyúlva hívok segítséget, Philoktétész személyében. Ő egy olyan mítikus hajléktalan, kinek karakterében és történetében ráismerhetünk a hajléktalan állapot ösmintájának számos markáns vonására.

Vizsgálatom során, egy projektív teszt, Jacqueline Royer „Metamorfózisok tesztjét” használtam. Eredményeim arról tanúskodtak, hogy a hajléktalan sorsra jutott emberek tesztjeiben gyakoribbak a philoktétészi sorsot fémjelző tartalmak, mint a kontrollszemélyekében. Ez, véleményem szerint, azt a hipotézisemet igazolja, hogy Philoktétész történetének megértése, azáltal hogy ábrázolja a „hajléktalan” karakter kialakulásának jelképes stációit, a hajléktalan állapotban levés élményét, valamint lehetséges kiutakat is kínál az adott állapotból, felhasználható a hajléktalanná váltakkal (illetve ateléd sodródókkal) való preventív, ápolási és rehabilitációs munka során.

Konzulens: **Dr. Bakó Tihamér**, Békéssi György ösztöndíjas

Krekó Péter

Politikai előítéletek és sztereotípiák

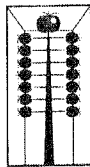
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Pszichológia szak, V. évfolyam, Politikaelmélet szak, IV. évfolyam

A politikai előítéletek és sztereotípiák témája annak ellenére, hogy társadalmilag fontos és tudományosan izgalmas kutatási terület lehetne, és hazánkban már meg is jelent, eddig jórészt kívül maradt a nemzetközi szociálpszichológia érdeklődési körén. A sztereotípiaképzési folyamatok vizsgálatára pedig a politika területe különlegesen alkalmas terep lehet, mivel az egyén attitűdjei, politikai törekvései és motivációi erőteljesen befolyásolhatják és torzíthatják a csoportokról alkotott benyomásokat és a velük szembeni attitűdöket. A politikai sztereotípiák vizsgálata mellett szóló elméleti érv, hogy a érdekkonfliktus (Sherif) és a társas identitás (Tajfel, Turner), mint az előítéletek formálódásának két klasszikusan megjelölt oka a politikai csoportok közti viszonyban hatványozottan jelen vannak. Tanulmányomban a politikai csoportokkal (szavazótáborok, pártok és ideológiai kategóriák) szembeni előítéleteket vizsgálom meg hazai és külföldi politikai példák tükrében, továbbá és egy 194 fős egyetemista mintán végzett, ideológiai sztereotípiákra fókuszáló empirikus vizsgálat segítségével. A kezdeti eredmények azt sugallják, hogy bizonyos csoportok a képviselőiről egy konkrét személyiségvonásokkal is jól körülírható, csoportok között koherens kép él a közgondolkodásban: a konzervatívokat társas tulajdonságdimenziókban inkompetensnek és merevnek, de morális dimenziókban erősnek, a „liberálist” éppen fordítva: nyitottnak és társaságközpontúnak, de megbízhatatlannak és lelkiismeretlennek ítélték a válaszadók. A „szocialista” csoportról nem alakult ki ilyen markáns kép. A politikai előítéletek vizsgálata összefügg a politikai tolerancia kérdéskörével is, amivel a dolgozat külön is foglalkozik.

Konzulens: **Kabai Imre**, egyetemi tanársegéd

Prokaj Zsanett

Szia! Hogy vagy? Hallgatói hangulatjelentés

Széchenyi István Egyetem

Jog- és Gazdaságtudományi Kar, Nemzetközi kapcsolatok szak, II. évfolyam

Dolgozatom elkészítésének célja az volt, hogy megvizsgáljam, mai rohanó világunkban, hogy is érzik magukat az emberek. A társas kapcsolatok háttérbe szorulásának időszakában, csak odalépní egy másik emberhez, és megkérdezni: „Szia! Hogy vagy?” – ez a mondat lett dolgozatom címe és motója egyaránt.

A kutatási területet egyetemi és főiskolai hallgatókra szűkítettem, és vizsgálatom alanyaiul a Széchenyi István Egyetem és a Semmelweis Ignác Orvostudományi Egyetem diákjait választottam.

Arra voltam kíváncsi, ha a problémájuk akad, kitől kapnak, és milyen mértékben segítséget, valamint milyen megbirkózási stratégiát választanak. Ha pedig nem találnak megoldást, vagy alkalmas személyt, akivel a gondokat meg lehet beszélni, igénybe vennének-e külső segítséget. Abban az esetben viszont, ha problémáik egyáltalán nem találnak „megértő fülekre”, a mindennapos stresszt, a felgyülemlett feszültséget képesek-e önállóan levezetni, vagy a sikertelenség-érzés valamilyen pszichés megbetegedéshez vezet.

A kutatás néhol egészen meglepő eredményeket hozott, a legszignifikánsabb eltérések és a legérdekesebb válaszok ismertetése előadásom anyagát képezik. A kapott következtetések megértéséhez a részeredmények ismerete szükséges, melyek bemutatására terjedelmük miatt nem nyílik lehetőségem. De általánosságban elmondható, a kapott eredmények legnagyobb százaléka biztató, de sajnos, mint azzal számolni lehetett gyakran előfordulnak problémák, úgy mint: lelki elhanyagoltság, meg nem értettség és túl magas elvárások. De ennél súlyosabb esetek is előfordulnak.

Munkám elméleti háttérének elkészítéséhez leginkább Skrabski Árpád és Kopp Mária kutatásaira támaszkodtam.

Konzulens: **Dr. Szakál Gyula**, egyetemi docens

Ribáry Márton

A fejfák csonkig égnek. A 19. század végi politikai antiszemitizmus megszületésének magyarázó modelljei – történeti és szociológiai vázlat.

Budapesti Corvinus Egyetem

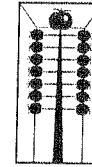
Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, III. évfolyam

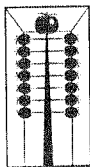
Dolgozatom célja, a 19. század végén sajátos formájában Közép-Európában megszülető politikai antiszemitizmus gyökereinek feltárása, vázlatalkotás a markánsan új formát öltő zsidógyűlölet történeti és szociológiai háttéréről.

A dolgozat első felében a fogalmak tisztázása után a zsidóellenesség első történeti megjelenési formájáról esik szó, mely a kereszténység és a judaizmus teológiai vitájában bontakozott ki. A zsidókkal szemben használt vallási jellegű érvrendszer a felvilágosodás korában szekuláris elemekkel töltődött fel, mely a diszkrimináció körülményei között sajátos társadalmi és gazdasági szerepkörbe jutó zsidó közösségek ellen irányult. Így elsősorban nem vallási-etnikai, hanem társadalmi és gazdasági alapokon nyugodott. Kitérőt teszek a zsidógyűlölet lélektani háttérének feltérképezésére, ahol világossá válik, hogy a modern antiszemitizmus korában is főleg a kulturális különbségek szolgálnak magyarázatul az elemzés individuális szintjén. A politikai ideológiák kritikai áttekintése után az irodalom antiszemitizmusra adott szociológiai modelljeit vizsgálom, ami alapot adhat az antiszemita mozgalmak megszületési körülményeinek megértéséhez. A németországi és ausztriai mozgalom bemutatása után a rövidéletű magyar mozgalom történeti vázlatát adom, ami esettanulmányyszerűen illeszkedik a vizsgált magyarázó modellekhez.

A dolgozat elkészítéséhez széleskörű, szerteágazó módszerű és megközelítésű szakirodalmat tekintettem át. Munkám így elsősorban szintetizáló-összefoglaló-jellegű, a különböző modellek összekapcsolása által a 19. század végén megszülető politikai antiszemitizmus komplex megértésére törekszik.

Konzulens: **Dr. Sárosi Mária**, egyetemi adjunktus

Szabó Zsolt Roland

Cui prodest? – Vigyázat! Manipulálnak. Felkészültek?!

Széchenyi István Egyetem

Jog- és Gazdaságtudományi Kar, Gazdálkodási szak, V. évfolyam

A kommunikációs technikák, a média XX. századi rohamos fejlődése kiváló eszközzé váltak a professzionális manipulátorok kezében. A tömegmanipuláció a totalitárius rendszerek bukásával sem szűnt meg, csak mára sokkal kifinomultabb szerkezetben ölt testet, ám hatásfoka nem csökkent. Legszembetűnőbb a hatás a marketing és a politikai kommunikáció tudatküszöb alatti befolyása esetén. 2004 november 2-án George W. Bush elnökre az amerikai választópolgárok valósággal transzba esve szavaztak. A félelemkeltés és a társadalom megosztása sikeres választási stratégiának bizonyult. Ezek az előzmények, kételyek inspiráltak arra, hogy megvizsgáljam jelen korunk társadalmában fellelhető, egyértelműen azonban csak a beavatottaknak nyilvánvaló manipulációs folyamatokat. A dolgozatom gerincét a következő gondolatok alkotják.

A „Manipuláció kommunikációja” című fejezetben Jakobson közismert kommunikációelméleti alapmodelljéből kiindulva vezetem le, a manipuláció sajátos kommunikációjának sémáit, melyek bemutatják a kommunikáció egyes elemeit, folyamatait, illetve magyarázatot is adnak arra, hogy miért van szükség manipulációra. A manipulációs technikák tipizálását, rövid bemutatását, valamint a hétköznapi életből vett marketing és politikai példákkal való szemléltetését a második fejezetben végzem el. A harmadik fejezet az USA elnökválasztási televíziós vitasorozatát elemzi. Ezekből kiderül, milyen szoros is a kapcsolat a politika, a marketing és a manipuláció között.

Mi vagy ki véd meg minket a manipuláció káros hatásaitól? Nem hiszem, hogy a teljes elzárkózás a legjobb megoldás, ehelyett mást javasolok. Képezzük magunkat, tájékozódjunk a lehető legtöbb forrásból, és érdeklődjünk az események háttéréről: mi miért történik! Ebben segítségünkre lehetnek a mindig kételkedő és kötekedő értelmiségiek, példamutató és értékközvetítő professzoraink, a valóban oknyomozó újságírói réteg, illetve az önkéntes társulásunkon alapuló civil szervezetek. Tegyük fel magunknak a kérdést: kinek áll érdekében hogy minket manipuláljon, és kinek áll érdekében, hogy annak káros hatásaitól minket megvédjen! Cui prodest?

Konzulens: **Dr. Bóhm Antal**, egyetemi tanár

Tóth Anna

„Csak így van szép feszültsége az életnek...”

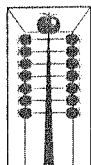
Szegedi Tudományegyetem

Általános Orvostudományi Kar, Általános orvos szak, I. évfolyam

Kutatásomban összehasonlítottam különböző oktatási intézményekben tanuló diáktársaim véleményét a versengéssel kapcsolatban, amely már az óvodában megjelenve, iskolai tanulmányainkon végigkísérve az életünk szerves részévé válik. Kérdőíveimben mindenki szabadon írhatta le véleményét, majd az eredményeket összesítve meglepő és figyelemreméltó eredményeket kaptam. Célom volt, hogy rávilágítsak arra, nem mindegy milyen környezetben nő fel a következő nemzedék, nem mindegy milyen beállítottságú emberek kezében lesz majd az irányítás, nem mindegy, hogy szemet hunyunk-e a megoldandó, de most jelenlevő problémák felett. Természetesen az iskola keretei közé szorított adataimat nagyban befolyásolják a családi környezet, a szülők mentalitása, szellemi háttere, de a kutatásom lehetőségei korlátokba ütköznek, amelyeket lassan leküzdve juthatok csak tovább. A kutatásom eredményében csupán az egyházi tanulók kimagasló empátiája, a versengést konstruktívvá tevő, egymást segítő előrejutása a biztató, amely talán példaként állhatna a többi, gimnáziumi, szakközépiskolai és szakmunkásképzői társaik előtt, akik egyes esetekben a másik lelki-szellemi sérülésével nem törődve, csak a maguk érdekeit szem előtt tartva törnek az általuk sokszor igaznak hitt, de valójában „álmagaslak” felé. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az iskolapadot felérő gyerekek összesét az egyre kevésbé támogatott, de egy egészségesebb társadalmat felnevelni tudó egyházi intézményekbe „zsúfoljunk”, de mindannyiunk érdekében olyan kompromisszumokat kellene kötnünk, olyan lelkekben gazdag, erkölcsös, emberi értékrendet képviselni tudó tanárokat, nevelőket kellene a katedrára állítanunk, akik önmaguk példáján keresztül a gyerekek még formálható világképét és értékrendjét olyan irányba igazgatnák, amelyben a versengés mint a társadalom magasra jutásának egyik lehetőségévé válna. Ha kicsit idealisztikus is az elméletem, még 19 évesen bízom ennek megvalósulásában és egy egymást segítő, elfogadni tudó, magasabbra jutó társadalomban.

Konzulens:

Antus Kata

A goapartik különleges világa

Pécsi Tudományegyetem

Természettudományi Kar Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet,

Művelődési menedzser szak, IV. évfolyam

Konzulens: **Zádori Iván**, egyetemi tanársegéd

Balázs László

Emberi szörnyetegek - sorozatgyilkosok

Eszterházy Károly Főiskola

Szociálpedagógia szak, III. évfolyam

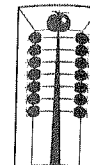
Dolgozat témája: A dolgozatot három részből tevődik össze. Az első részben magyarázóelméletek foglalnak helyet a sorozatgyilkos személyiség kialakulásának háttérében helyet foglaló intrapszichés, szociológiai anomáliákról. A második részben a társadalom tagjainak sorozatgyilkosokkal szembeni attitűdjét mértem fel Thurston- skála segítségével. A harmadik részben sorozatgyilkosokkal, illetve a velük foglalkozó szakemberekkel készített interjúk alapján próbálok rávilágítani a sorozatgyilkosok személyiségének jellemző szegmenseire.

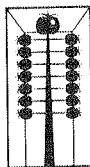
Kérdésfelvetés: A sorozatgyilkosokkal szembeni attitűdöket döntő többségében az affektív elem határozza meg. A patológiát tükröző intrapszichés jegyek nem manifesztálódnak az emberek előtt, ezáltal a sorozatgyilkosok potenciális veszélyt jelentenek a társadalom tagjaira nézve. A dolgozat 2. részének vizsgálati módszere: Thurston- féle intervallumskála

A vizsgált minta: 25-35 év közötti, fehér, műszaki területen dolgozó diplomás értelmiségi. Nemarányt tekintve 15 férfi és 15 nő. A dolgozat 3. részének vizsgálati módszere: interjú. A vizsgált minta: férfi elkövetők illetve a velük foglalkozó szakemberek.

A vizsgálat eredménye: A második rész által bizonyosodott, hogy a társadalom tagjai által tanúsított attitűdöket döntő többségében az affektív elem formálja. Az egyének a jogalkotással ellentétben más szankciók alkalmazását tartanak adekvátnak, mint ami a mai joggyakorlatban elterjedt a dolgozatomban érintett egyénnel kapcsolatban. A harmadik rész által bizonyosodni látszik, hogy a sorozatgyilkosok jellemző intrapszichés vonásai rejtetten maradnak a társadalom tagjai előtt.

Konzulens: **Dr. Szilvási László**, főiskolai docens

Békési Imre

Pártválasztás, vallásosság és az értékek kapcsolata a fiataloknál

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Szociológia szak, III. évfolyam

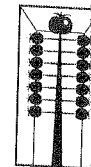
Dolgozatomban arra vállalkoztam, hogy az értékrendszert mint mérőeszközt használjam a társadalmi jelentőséggel bíró csoportok felkutatására és ezen csoportok egymásra hatásának megmérésére. A módszer alapvető tartozéka a többdimenziós skálázásnak nevezett viszonylag ritkán használt többváltozós statisztikai módszer. A módszer hatékonyságát az Ifjúság2000 kutatás adatbázisának másodelemzésével demonstráltam. A vallásosság és pártpreferencia összefüggését elemeztem az értékstruktúra segítségével. Munkámhoz elméleti alpnak Milton Rokeach értékstruktúra elméletét használtam fel.

Magyarországon a 70-es évek végétől folyó értékutatásokkal összevetve konzisztens eredményre jutottam, azzal a kiegészítéssel, hogy az ismertetett módszer alkalmas metaanalízis elvégzésére különböző adathalmazok módszereinek széles skáláján is; bizonyos feltételek esetén 100 főnél kisebb minta elemzésére; leegyszerűsített értékesítésként széleskörű használatra; eddigieknél mélyebb adatelemzésre.

A vallásosság és pártpreferencia kapcsolatánál a jobboldali pártok esetén erős vallásos aktivitás mutatható ki a vallásos identitás elsőbbségével a pártidentitással szemben. A bal-liberális pártok esetén a világi szavazók intenzívebb politikai érdeklődése mutatható ki, a vallásos identitást pedig elnyomja, másodlagossá teszi ez a politikai csoport.

A módszer a politikai jobb és bal-liberális oldal között a következő összefüggést mutatta ki: az MSZP és különösen az SZDSZ fejlődéselvű, monista és célracionális párt; a FIDESZ és különösen a MIÉP egyensúlyelvű, dualista és értékrationális párt; a pártok szavazói alapvetően azonos értékstruktúrát osztanak; konszenzus van a különböző politikai beállítottságú csoportok között abban, hogy 2000-ben a legfontosabb értékek: a család, a szerelem, a barátság, a harmónia, a béke és a szabadság.

Konzulens: **Dr. Wessely Anna**, egyetemi docens

Demetrovics Zsuzsanna

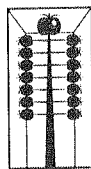
Paraszti társadalom, nagycsaládi életforma Sárrétudvariban (1800-as évek végétől az 1900-as évek közepéig)

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

A család a történelem egyes korszakaiban a társadalom olyan legkisebb egysége, melynek formája és tartalma koronként változik és amely anyagi és szellemi alapokon nyugszik. Terjedelmét tekintve a kiscsalád vagy nukleáris család a szülőket és a gyermekeket foglalja magába mindaddig, amíg utóbbiak családot nem alapítanak és ki nem válnak a közösség gazdasági egységéből. A nagycsalád esetében akár 3-4 generáció is élhet együtt, igen gyakran egy lakóházban, patriarchális keretek között szerveződve, közös gazdasági egységként működve. A távoli történelmi időkre visszatekintve – a társadalmi és gazdasági körülményektől függően – mindkettő megtalálható a magyarság életében, sokszor egy településen belül is. Ilyen település Sárrétudvár is, melyről a jelen kutatás szól. A dolgozat fő témája annak bizonyítása, hogy a településen nagycsaládi életformák is szerveződtek. Levéltári forrásokra alapozva – kitérve a korszak történelmi-társadalmi folyamataira is – bemutatom a település korabeli paraszti nagycsaládi létformájának jellemzőit. A kutatás központi módszere a református és az állami anyakönyvi bejegyzések nem-nominatív feldolgozása, melynek keretében a házasságkötések, a születések és halálozások, stb. tendenciáit vizsgálom és – a tipikus paraszti társadalmi rétegződéseket is figyelembe véve – következtetéseket vonok le a nagycsaládi életformák minőségéről, érték- és normarendszeréről.

Konzulens: **Czibere Ibolya**, egyetemi tanársegéd

Gál Katalin

„Dobozolók, cápák, ószeresek” – Informális gazdasági stratégiák Kolozsváron

Babes-Bolyai Tudományegyetem

Bölcseztudományi Kar, Szociológia-szociális munkás szak III. évfolyam

Konzulens: **drd. Péter László**, egyetemi tanársegéd

Horváth Edina

Családi szocializáció hatása a párkapcsolatokra

Eszterházy Károly Főiskola

Szociálpedagógus szak, IV. évfolyam

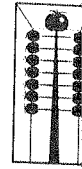
A kutatásomban azzal a kérdéssel foglalkozom, hogy mennyiben segíti a párokat az összecsiszolódásban a próbaházasság. Különösen érdekel, hogy a férfi/férj nő/feleség szerepek tekintetében milyen változások történetek egy-egy pár esetében a korábbi családjával összehasonlítva. Figyelembe veszem, hogy családi szocializáció mennyire meghatározó a párkapcsolatban.

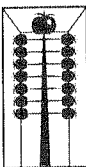
Az alkalmazott módszer: strukturált interjút használtam, mivel az gondolom, hogy ezáltal sokkal mélyebb információkat szerezhetek az egyénektől, mint egy kérdőív által. Fontosnak tartom, hogy a párokat egyénileg, egymást nem hallva kérdeztem meg, tehát egyéni interjút készítettem a párokkal. A kutatásom populációjába a két pár próbaházasságban él és az egy pár az ifjú házasság kategóriájába tartozik. 19-33 éves kor közöttiek, akiket véletlen szerűen választottam ki. Az interjúhoz az egyének beleegyezésével diktafont használtam. Ez megkönnyítette azt, hogy csak az interjúalanyra figyeljek és az által elmondott pontos leírásában is segített, amikor a kész interjút feldolgoztam. Az interjúmnak 15 kategóriája volt. Ezek: A próbaházasságban élő párok/házastársak megismerkedés, döntése az együttlakásról; szokása; kommunikáció intenzitása, formája; konfliktus kezelése, megoldási módja; hatalommegosztás; kapcsolat közeli barátokkal, munkatársakkal, iskolatársakkal; gazdálkodási módja; próbaházasság/házasságban kívüli szexualitás megítélése. Illetve vélemény, elképzelés a gyermekről; válás megítélése; szülőkkel való kapcsolatuk; szüleiktől kapott pénzügyi támogatások; döntés meghozatalánál a szülők bevonása; szerep elképzelése, illetve amit a szüleiktől láttak.

Arra az eredményre jutottam, az összecsiszolódás tekintetében, hogy a próbaházásoknál némelyikénél jól alakul, de összességében még kialakulatlan. Ez tulajdonítható annak, hogy 1,5 hónapja élnek együtt. A házaspárnál viszont segített volna a próbaházasság, mert 2 éves házasságuk alatt is még vannak hiányosságok e tekintetben.

A szülői generációhoz képest a szerepek változtak, ami alatt a funkciók egyenlő elosztását értem. A feladatokat mindegyik pár felosztja. A szülőkhöz képest leginkább az egyik próbaházasság pár változott a legtöbbet. A szülői minta legerőteljesebb hatását a már házasságban élőknel lehetett megfigyelni.

Konzulens: **Fazakas Ilda**, főiskolai tanársegéd

Kovács Sára

Egy cecei család története a kulákvilágból

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, III. évfolyam

Dolgozatom középpontjában a Fejér megye déli csücskében fekvő, egykor virágzó, ma már csendes falu, Cece áll. Ez a paprikájáról híres falu a lakhelye Dédnagymamának, aki az elmúlt hónapokban megosztotta velem századunkon átívelő történetét. Ennek a mélyinterjúnak az emberi, történésekkel és epizódokkal teli fonálát ágyaztam bele egy társadalomtörténeti keretbe, megpróbálva ezzel életre kelteni tankönyveink személytelen, időnként elfeledett, de valóságos szereplőit.

Dédszüleimet ezen belül A birtokos parasztság című fejezetből emelhetném ki a Horthy-korban, és A dolgozó nép ellenségei fejezetből a kommunista diktatúra alatt.

ők annak a generációnak a tagjai, akik a századelőn születve, közös életüket és családi gazdaságuk kiépítését az első világháborút követő depresszió enyhülése után kezdték meg. Nemcsak biztos megélhetést értek el, hanem ráléptek egy hosszútávú, stabil növekedési pályára, amelyet azonban a második világháború megpróbáltatásain túl egy kitalált boldogabb jövő kitalált ellenségeinek járó „K” betű pecsételt meg. Mire újra konszolidálódott a falu élete, és békében folyt a vetés-aratás a hatvanas években, ők már a nyugdíjkorhatárhoz közeledtek, így életük színpadának központi jeleneteit foglalta el az, amit Dédnagymamám csak úgy emleget: a kulákvilág.

Erre a korszakra vonatkozóan párhuzamot vontam az országos politika fordulatai, a helyi viszonyok és a családtörténet között, illetve bemutattam, hogyan és milyen lépcsőkön terjedtek a központi rendelkezések hatásai lefelé, vagyis milyen társadalmi torzulásokat okozott azok pontatlan, vagy – ami sokszor még rosszabb volt, – pontos végrehajtása.

Konzulens: **Dr. Sárosi Mária**, egyetemi adjunktus

Nagy Andrea

Bári németek története a kitelepítések tükrében

Pécsi Tudományegyetem

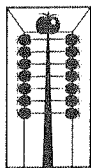
Bölcészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

Bár nagyon jó kutatási területnek bizonyult a második világháborús események vizsgálásában. Németek által lakott falu volt, és a falu lakosságát nagymértékben érintették az elközbások, kitelepítések, áttelepítések. Dolgozatomban keresem a választ, hogy mik vezethettek a magyarországi németek vagyoneközbzásához és kitelepítéséhez. Legfőképp az érdekelt, hogy a bárri németiséget alapvetően „magyarságtudat”, azaz a Magyarország iránti hűség jellemezte, vagy inkább azt az utat választották, hogy kitelepültek Németországba.

Három interjún keresztül életutakat vázok fel, amikből kiderül mennyire fontosak és sorsalkítóak voltak a második világháború idején és után történtek. Három unokatestvér meséli el élettörténetét interjúiban, amikből jól érzékelhető mennyi változás történt akkoriban a magyarországi németekkel, és kivehető a kapcsolatuk, viszonyulásuk a magyar hazához, a „magyarsághoz”.

Konzulens: **Dr. Schadt Györgyné**, egyetemi docens

Policsányi János – Tóth Gábor

Vagyok, aki vagyok. Auto- és heterosztereotípiák három határon túli magyar közösségben

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam – Magyar-szociológia szak, V. évfolyam

A vizsgálat arra kereste a választ, hogy a Trianon óta eltelt több mint 80 év alatt a politikai értelemben különböző nemzetállamokhoz tartozó magyarok között létrejött-e különbségtudat; a politikai határok megváltozása képes-e felülírni – és ha igen, milyen mértékben – a kisebbségi léthelyzetbe sodródott közösségek mentális kategóriáit? Az esetlegesen kialakuló különbségtudat mérésének egyik lehetséges módja az ingroupról (saját csoport) és az outgroupról (külső csoport) kialakult sztereotípiák feltérképezése.

A kérdőíves adatgyűjtést az erdélyi Zetelakán 2002-ben, a felvidéki Kis-Csallóközben 2003-ben, a kárpátaljai Benén pedig 2004-ben végeztük. A három területen összesen 815 embert kérdeztünk meg. Az auto- és heterosztereotípiák természetét három nyitott kérdéssel vizsgáltuk. Arra kértünk minden válaszadót, hogy mondja meg, hogy szerintek vannak-e olyan tulajdonságok, amelyek különösképpen jellemzik az adott országban élő magyarokat, a magyarországi magyarokat illetve a többségi nemzetet.

A három régió között a magyarországi magyarokra vonatkozó outgroup-képződés leginkább egy, még jelenleg is alakuló folyamatban mutatható be. A folyamat első lépcsőfokát a felvidéki magyarok képezik. Ők azok, akik meglehetősen nagy arányban utasították el a nemzetspecifikus tulajdonságok megjelölését. A magyarországi magyarokat inkább önmagukhoz hasonlóan (pozitívan) látják, de a konkrét válaszok egy általánosan jó, de lényegi jellegzetességet nélkülöző képet mutatnak.

A középső fázist az erdélyi minta képviseli. Bár már elindult a folyamat: a magyarországi magyarok megítélése nem egyöntetű, átmenetet képez a nagyon határozottan pozitív önkép, és a kifejezetten negatív többségről kialakított kép között.

A magyarországi magyarok felől érezhető sértő előítéletek a kárpátaljai magyarok esetében az önérték-tudat erősítése mellett a magyarországi magyarok outgroupként való értelmezéséhez vezetett. A magyarországi magyarokról kialakult kép meglehetősen negatív, a többségi nemzetről alkotott elképzelésre hasonlít.

Konzulens: **Dr. Gereben Ferenc**, egyetemi adjunktus

Szanyi Ágnes

Mi a kép a 21. században? Ízlés- és befogadás-vizsgálatok a képzőművészet-szociológiában és művészetpszichológiában

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, végzett

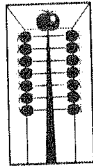
Ebben a dolgozatban egy olyan területet vizsgállok, amely a jelenkori szociológiában, de a határos tudományterületeken is meglehetősen háttérbe szorult, pedig feltárása, megismerése fontos előrelépést jelentene, többek között, a művészet- és kultúrakutatásban, a pszichológiában és a szociológiában is.

Ez a vizuális ízlés és a befogadás területe. A befogadás és ízlés ellentétben más szociológiai fogalmakkal nem csak szociológiai relevanciával bír, ezért vizsgálatokor nem lehet figyelmen kívül hagyni a két fogalomhoz kapcsolódó pszichológiai értelmezéseket, és kutatásokat sem.

Kutatásom célja áttekinteni, hogy hogyan fonódik össze a vizuális befogadás és ízlés fogalma, és mik ennek szociológiai és pszichológiai aspektusai. Először a művészetpszichológia területén született befogadás-elméletekkel, és az ezekre épülő külföldi és magyar kutatások eredményeivel foglalkozom, valamint bemutatok az alkalmazott adatfelvételi eljárásokat, különös tekintettel a szerteágazó metodikát alkalmazó magyar kutatássorozatra. Ezután egy rövid történeti áttekintővel áttérek az esztétikai ízlés és befogadás pszichológiájára. Ezen a területen – mivel jelenleg is folynak kutatások – csak az utolsó egy évtized külföldi és az azokkal együtt haladó magyar kutatásait mutatom be röviden, főleg az eredményekre, és a kutatások esetleges művészetpszichológiai alkalmazhatóságára koncentrálni.

A bemutatott szociológiai és pszichológiai kutatások elemzése során egyértelműen kiderül, hogy a befogadás és ízlés kutatásának vannak olyan területei, ahol a jövőben interdiszciplináris együttműködésre lenne szükség.

Konzulens: **Lencsés Gyula**, egyetemi adjunktus

Székely Anna

Így vigad a magyar

Szegedi Tudományegyetem

Bölcseztudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

Tanulmányomban a magyar fiatalok szórakozási szokásait, az általuk kedvelt zenei stílusokat és az ezekhez kapcsolódó drogfogyasztást vizsgálom. Fiatalokon a 14-30 éves korosztályt értem. Az ifjú kor velejárója a barátok, baráti társaságok kialakulása. A kortárscsoport jelenléte, modellértékű volta miatt, erősen befolyásolja a kábítószer használatot. Amennyiben, a barátok körében előfordult már a drogfogyasztás, nagyobb annak az esélye, hogy az egyén is kipróbálta azt. Végül keresem azokat a tényezőket, egyéni tulajdonságokat, melyek legjobban kizárják a drogfogyasztást.

Az elemzéshez felhasználom a Felsőoktatás-kutató Intézet – Sport Sziget 2004 (N= 403), Sziget Fesztivál 2004 (N=1013) és a Budapest Parádé 2004 (N= 454) – kérdőíves kutatásainak adatbázisát, és az általam készített résztvevő megfigyelések anyagait

Eredményeim szerint a zene stílusa és a drogfogyasztás között összefüggés csak a Sziget Fesztiválon van. Egyértelműen kimutatható, a rock alapú zenét kedvelők szoros kapcsolata a kannabisz származékokkal. Bár a Sport Sziget és a Budapest Parádé látogatói esetén a zene és a drogfogyasztás közötti összefüggés nem mutatható ki, a Parádé résztvevőinek körében megfigyelhető a diszkódrogok nagyarányú fogyasztása. A Sport Sziget esetében, a Sziget Fesztiválhoz hasonlóan a kannabisz származékok használata bizonyult kedveltebbnek. Az említett három helyszínt, az alapján, hogy a látogatók valamilyen kábítószerrel kipróbáltak-e már, a következő módon rangsorolhatjuk: Sziget Fesztivál (65%), Sport Sziget (50%), Budapest Parádé (38%).

Egyértelmű szignifikáns kapcsolat van a kérdezett és az általa említett baráti társaság között, kábítószerrel kipróbálása tekintetében.

Vizsgálva a drogfogyasztást leginkább kizáró tényezőket, egyedül a sportos élet, sportegyesületi tagság bizonyult megfelelő érvnek.

Konzulens: **Lencsés Gyula**, egyetemi adjunktus
Dr. Gábor Kálmán, tudományos kutató

Tajtiné Lesó Marianna Györgyi

Quo vadis Magyarország?

Eszterházy Károly Főiskola

Szociálpedagógia szak, III. évfolyam

A dolgozatomban célja megmutatni azt, hogy a 2003. április 12-i népszavazás előtt a szociális szférában dolgozó közalkalmazottaknak milyen az attitűdje az Európai Unió csatlakozással kapcsolatban. A közalkalmazottak Európai Unióval kapcsolatos érzeteinek, vágyainak, félelmeinek a felmérése.

Kérdés feltevésem:

- Az Európai Unióval kapcsolatos ismeretek hiányosak.
- A kevésbé jó anyagi körülmények között élők az Európai Unió csatlakozástól várják helyzetük javulását.

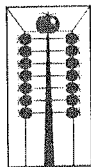
A kutatásomban a Thurstone-skálát alkalmaztam. Az attitűdöket 3 héttel a 2003. április 12-i népszavazás előtt mértem fel. A főbb témák melyek köré a kijelentések csoportosulnak:

- Bérek alakulása, Munkavállalók helyzete, Vállalkozók helyzete, Környezetvédelem, Egészségügy, Magyarország függetlensége, Mezőgazdaság, Nyelvvizsgák, Diplomák, Esélyegyenlőség.

A vizsgálat eredményeiből kiderült, hogy a megkérdezettek hiányosnak találták a tájékoztatást és nagyon erősnek a média befolyásoló hatását. A válaszokból kiderül az is, hogy a csatlakozástól való félelem és bizonytalanság érzet mellett megjelennek a túl nagy elvárások is.

Az adott értékekből arra következtettem, hogy az attitűdök az Európai Unió csatlakozással kapcsolatban pozitívak. A válaszadók jelentős hányada érzi úgy, hogy az ország fejlődéséhez kell az Európai Unió segítségével.

Konzulens: **Dr. Szilvási László**, főiskolai docens

Tornyai Zsuzsa Zsófia

Istennel még magyarul beszélgetünk – felekezeti középiskolák Kárpátalján és a Partiumban

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

A posztkommunista országok legtöbbjében hagyományok nélkül indult újtárra az 1989/90-es fordulat után az oktatás nem állami szektora. Ám az egyházi iskoláknak, különösen a határon túli magyar nyelvű felekezeti középiskoláknak nagyon fontos szerepe van mind a magyar nyelvű oktatás fenntartásában, mind a magyarság identitásának megőrzésében.

2003 tavaszán Kárpátalja területén három felekezeti középiskolában történt vizsgálat, Nagyberegben, Péterfalván és Nagydobronyban; a Partiumban pedig Nagyvárad és Szatmárnémeti egyházi fenntartású középiskolák oktatási intézményeiben választottak a kérdőívben feltett kérdésekre.

Három vázlatpont köré csoportosulva: az iskola, oktatás; a társadalmi háttér; és a vallásosság, vallási háttér megismerésére, elemzésére vállalkozik ez a dolgozat.

Összehasonlítást a Mozaik2001© vizsgálattal tudunk végezni. Vajon a kárpátaljai és a partiumi területen élő felekezeti középiskolába járó fiatalok miben és mennyire mutatnak különbséget a 2001-ben megkérdezett fiatalokkal?

„Az istennel még magyarul beszélgetek – mondotta egy mezőszéki falu utolsó magyar asszonya. De már csak vele beszélhetek magyarul.” idéz Gazda József egy beszélgetéséből könyvében. Vajon mi a helyzet napjainkban a határokon túli egyházi fenntartású közép-iskolákban? Talán épp' az ellenkezője?

Konzulens: **Dr. Pusztai Gabriella**, egyetemi adjunktus

Szociológia alszekció

2. zsűri: Egyenlőtlenségek

A zsűri elnöke:

Róbert Péter

CSc, tudományos főmunkatárs, ELTE, TARKI

A zsűri tagjai:

Gáspár Gabriella

PhD, egyetemi docens, PTE

Sík Endre

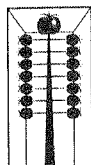
CSc, tudományos főmunkatárs, ELTE, TARKI

Szántó Zoltán

CSc, egyetemi docens, BCE

Csüllög Krisztina

PhD hallgató, BCE

Baitrok Borbála

Válás magyar módra, rendező: az élet, főszereplők:

Somoskőújfalu és Salgótarján

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

A kutatás figyelemmel kíséri egy település önállósodási folyamatát, melyet a szocializmusban csatoltak a közeli városhoz. Milyen okok motiválták a függetlenedési törekvéseket? Hogyan sikerült az elválást véghez vinni? Milyen lehetőségei vannak a helyi társadalomnak arra, hogy kifejezze nemtetszését? Főként ezekre a kérdésekre kerestem a választ kutatásomban. Fontos a téma aktualitása, hiszen a faluban 2004 szeptemberében döntöttek népszavazással az önállóságról.

Információkat kvalitatív módon gyűjtöttem: részvevő megfigyelést folytattam, dokumentumelemzést végeztem, és strukturált mélyinterjúkat készítettem. Az interjúalanyok felkutatásában a hólabda módszert alkalmaztam.

A kutatásból kiderül, hogy a függetlenedési okok mögött az egyenlőtlen – városra koncentrált – fejlesztés húzódik meg. Ezzel függ össze a falu intézményeinek fokozatos leépítése, amely végül kiváltotta a helyiek ellenállását. Városi döntéssel bezárták a falu legfontosabb kultúrateremtő bázisát, az iskolát. A helyiek minden lehetséges érdekvénesítési utat végigjártak, demonstrációkat szerveztek, de hiába. Végül lépésként kezdeményezték a falu önállósodását. Egy egyesület magára vállalta az elválás folyamatának kidolgozását, lebonyolítását.

Láthattuk, amint a kisebbségben lévő falu „győzelmet arat” a többségi várossal szemben és sikerül véghezvinnie a függetlenedést. A lokalitás ereje egy közös cél iránti összefogásban mutatkozott meg. Bizonyította a helyi társadalom, hogy nem lehet egy „kisebbséget” „eszközként” felhasználni, mert mint láthattuk, ha szükség van rá, képesek saját érdekeiket egységesen képviselni, és ennek tudatában együttesen fellépni.

Konzulens: **Fekete Attila**, egyetemi adjunktus

Balogh Zsófia

Budapestiek szelektív hulladékgyűjtése

Budapesti Corvinus Egyetem

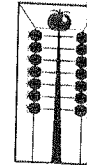
Gazdálkodástudományi Kar, V. évfolyam

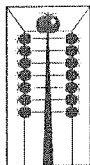
A környezetvédelem egyik kulcsfontosságú területe a hulladékgazdálkodás. Dolgozatomban a szelektív hulladékgyűjtés kapja a központi szerepet. Az EU csatlakozás kapcsán ez különösen aktuális téma, hiszen a magyar gyakorlat alapos átalakításra szorul, hogy megfeleljen az európai elvárásoknak. Az első lépés, az Országos Hulladékgazdálkodási Terv elfogadása már megtörtént. A regionális és területi tervek kidolgozása folyamatban van. Komoly szakmai háttér és anyagi forrás kell egy jól működő rendszer kiépítéséhez, és - különösen a települési szilárd hulladék begyűjtésénél - a lakosság együttműködése.

Sokan szkeptikusak a szelektív gyűjtéssel kapcsolatban, kételkednek abban, hogy Budapesten valaha is sikeresen működhet a rendszer. Ezen álláspontra szeretnék dolgozatommal rációzni, sikeres lakossági kezdeményezések bemutatásával. Eredményeik véleményem szerint nem kapják meg a kellő figyelmet a társadalom és a szakma oldaláról, pedig tapasztalataik segítséget nyújthatnának a továbbiakban az önkormányzatoknak a területi tervek előkészítése, kialakítása és megvalósítása során.

A dolgozat első részében ismertetem a hulladékgazdálkodás aktuális helyzetét, az előttünk álló kihívásokat. Ezen belül helyet kapnak az OHT alapvető célkitűzései, és ezek megvalósítási lehetőségei. Ezután négy budapesti ház esetét mutatom be, ahol sikeresen működik a szelektív hulladékgyűjtés, lakossági kezdeményezésre, civil szervezetek szakmai segítségével. Feltárom a megvalósulás folyamatát, az ötlet kialakulásától a tényleges, számokban kifejezhető eredményekig, kiemelt figyelmet fordítva a felhasznált ösztönzési eszközökre, az érintettek magatartására, együttműködési hajlandóságára. Végül áttekintem azokat a területeket, melyekre nagy hangsúlyt kell fektetni a közeljövőben, elveket, szempontokat, melyeket a szelektív gyűjtés kialakításakor fontosnak tartok figyelembe venni.

Konzulens: **Bisztriczky József**, egyetemi adjunktus

Édl Ágnes

Társadalmi részvétel és identitás viszonya Bükkösd község aktivitásának változása tükrében

Pécsi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

A dolgozat tárgya a társadalmi részvétel alakulásában és a közösségi identitás kialakulásában leginkább befolyásoló szerepet játszó tényezők feltárása, s a két folyamat egymásra vetítések megfigyelhető viszonyok tisztázása. Bükkösd község közelmúltban lezajlott eseménye különleges és ezért alaposabb vizsgálatra érdemes, hiszen országos szinten eddig még nem volt példa ilyen mértékű kettős (ellenző és pártoló) civil megmozdulásra egy neves nagyipari cég beruházó kezdeményezése folytán.

A „hólabdás” mintavételi eljárást követő interjúkészítésen és a megfigyelőként való személyes részvétel tapasztalatain kívül számos dokumentumforrás állt rendelkezésre, melyek feldolgozása során az esetlegesen befolyásoló szimbolikus tartalom kommunikációelméleti szempontok alapján kerül vizsgálat alá, a társadalmi részvételnek a demokrácielméletekhez, illetve a hatalom kérdéséhez fűződő viszonyára kitérve. Az interjúelemzés során a szereplők aktivitásának összehasonlítása a társadalmi rétegződésben betöltött szerepük szerint történt.

Következtetések:

1. Rawlsi értelemben vett polgári engedtelenségre egészében véve nem került sor.
2. Az önkormányzati és gazdasági hatalom, illetve a civil szerveződések közötti kommunikációs vita fokozatosan áttevődött a civil szféra szintjére.
3. A Castells-féle közösségi identitás kialakulására, egy erősen érdekelt helyi civil társadalom felépése által, környezetvédelem nélkül is van lehetőség.
4. Az esetet dramaturgiai szempontból a „zöldek” a „jó és gonosz” küzdelmeként, a cementgyár mellettiek „okos-ostoba” párbeszéd-értelmezésként fogták fel.
5. A „kampány” jellegű küzdelmek során jellegzetesen előtérbe került a humor.
6. Az ellenzők táborának komoly országos szervezethálózati kapcsolattartása megerősítette Castells civil társadalmi erőkről alkotott elképzeléseit.

Konzulens: **Lányi András**, egyetemi docens

Hári Péter

Zöldnézetben – A magyarországi környezetvédő mozgalom az ökológiai elméletek tükrében

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, végzett

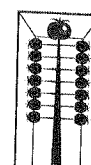
Írásom a magyarországi környezetvédő mozgalom aktív tagjainak körében 2003-2004-ben végzett empirikus szociológiai kutatás eredményein alapul. Munkám során környezetvédő profilú civil szervezetek közel 500 tagját kérdeztük meg kérdőíves formában az ökológiai problémákról, azok megoldási lehetőségeiről, a környezetvédelem hazai és nemzetközi aktualitásairól illetve az általuk vallott értékekről.

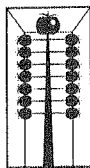
Tanulmányomban a meglehetősen széles spektrumú ökológiai témájú irodalmat tekintetem át tematikusan, elkülönítettem két markánsan szétválasztható (idealista és realista) elméleti irányzatot, majd az így megalkotott dichotóm elemzési hálóban a kapott adataink alapján megkíséreltem elhelyezni a hazai zöld mozgalmat.

A kapott eredmények azt mutatják, hogy a magyarországi környezetvédők körében többségben vannak az idealista irányzat hívei, a realista „iskola” gondolatai elsősorban a társadalmi gyakorlat szempontjából kevésbé releváns dimenziókban jelennek meg.

Konklúzióként ennek következtében megállapítható, hogy a hazai zöld mozgalom elsősorban az egyéni értékrend átforgatására, az egyes embert megcélzó környezeti nevelésre helyezi a hangsúlyt, kevésbé jelenik meg a szervezetek gyakorlatában a politikai nyomásgyakorlás, lobbytevékenység. Mivel pedig adataink szerint a fentiek fokozottan jellemzőnek tekinthetők a mozgalomban tevékenykedő fiatalokra, a közeljövőben ebben a tekintetben nem is várható számottevő változás.

Konzulens: **Dr. Tóth János**, egyetemi docens

Horváth Eszter

Az Ásványrárói „Szigetköz” Termelő-, Kereskedő és Szolgáltató Szövetkezetben bekövetkezett változások az elmúlt 10 évben

Nyugat-Magyarországi Egyetem

Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Gazdasági agrármérnök szak, végzett

A tanulmány elkészítésével célom, hogy bemutassam egy szigetközi kis község, Ásványráró mezőgazdálkodásának kialakulását, fejlődését napjainkig és fejlesztésének lehetőségeit.

A tanulmány első részében igyekeztem egy általános és átfogó képet kialakítani a Szigetközről, melyben a múlt (1880-as évektől kezdődő időszak) meghatározó eseményeinek feltárása jelenti a vizsgálataim kezdő lépését (ezáltal az Olvasó áttekintheti milyen történelmi események és milyen sajátos, csak a Szigetközt érintő történések alakították ki a térség mezőgazdálkodásának mai formáját).

A dolgozatban ismertetni kívánom, a szigetközi települések hagyományos gazdálkodását, majd azt hogyan alakultak az egyes falvak, kiemelten Ásványráró mezőgazdálkodása 1945 előtt illetve a II. világháború befejeződésével kezdődő időszakban. Többek között felvázolom a hét szigetközi falu (Ásványráró, Hédervár, Darnószeli, Püski, Lipót, Kisbodak és Dunaremete) termelőszövetkezeteinek egyesítéséből létre jött „óriás-szövetkezet” üzemstatistikai adatait.

A történelmi visszatekintés után megvizsgálom az ásványrárói Szövetkezet megalakulásától napjainkig (2003-ig) eltelt történések adatait. Elemzem a rendelkezésemre álló számadatokat, ismertetem a legfontosabb gazdasági mutatókat. A dolgozat készítésekor vizsgálati módszerként alkalmazom a dokumentumelemzést, az interjúkészítést és az irodalmi dokumentumok feldolgozását.

Az adatok többségét táblázatban, ill. grafikonban foglalom össze, majd ezek alapján bizonyos kiemelt tendenciákat mutatok be, hogy világosan szemléltessék azokat a változásokat, amelyekért a tanulmány készült.

Konzulens: **Dr. Veszeli Tibor**, egyetemi tanár

Jakab Dávid

Mezőkeresztes településtörténete és mezőgazdálkodásának alakulása az 1960-as évekig

Nyugat-Magyarországi Egyetem

Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Gazdasági agrármérnök szak, IV. évfolyam

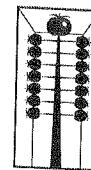
Mezőkeresztes ősi település Borsod-Abaúj-Zemplén megye délnyugati részén. A földművelés és az állattenyésztés megelőzte a honfoglalást, mert feltételezhető, hogy a magyarok itt kultúrnépeket találtak. A középkorban meghatározó település monostorral és oláh telepesekkel, akik elmagyarosodnak.

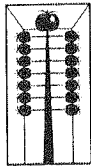
1456-ban mezővárosi címet kap, amely tovább növeli pozícióit. Fejlődését a török uralom megtöri, majd az ezt követő időszakban újra a koronauradalomhoz tartozott. Mezőkeresztes földjei kiválóak és virágzott az állattenyésztés, nagy rét-legelő területekkel rendelkezett és a bortermelés is megtalálható volt. A jobbágyságra is jellemző volt a módosság. Magas volt a nemesség aránya is. A tulajdonviszonyokban jellemző a középbirtokok magas aránya. Kifejlődött a háziipar, a malomipar, sok asztalos és kovács található már a XX. század elején Mezőkeresztesen.

Dolgozatomban bemutatom Keresztespüspököt is, amelyet 1950-ben csatoltak Mezőkereszteshez. A két település mezőgazdálkodására jellemző a nagymérvű állattartás és az intenzív szántóföldi és kertgazdálkodás. Az 1945-ös földosztás jelentősen megnövelte a 10 kh-on aluli birtokokok számát és a cselédek nagy része önálló birtokos lett. 1948-ban itt alakult a megyében először termelőszövetkezet. A hatvanas években már a termelőszövetkezetek foglalkoztatták a mezőgazdasági keresők 1/3-át, de itt is végbement a munkaerő iparba áramlása.

Bemutatom a „Vörös Csillag” MgTsz, a „Béke” MgTsz és a „Táncsics” MgTsz történetét, gazdálkodásuk változásait és a termelőszövetkezeti csoportok életét. Külön fejezetben foglalkozom az 1960-as évek termelőszövetkezeteinek működésével, az szövetkezetek összevonásával. Részletesen mutatom be – a saját gyűjtéseim alapján – az állatállományok alakulását, azok termelési adatait, a beruházások és az eszközrendszerek fejlődését. Röviden elemzem a tagok jövedelemrészesedését is.

Konzulens: **Dr. Veszeli Tibor**, egyetemi tanár

Kalmár Beáta

Szabadka és környéke mezőgazdálkodásának vizsgálata a XIX. és XX. századforduló időszakában

Nyugat-Magyarországi Egyetem

Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Gazdasági agrármérnök szak, III. évfolyam

A dolgozat célja, hogy bemutassam azt a korszakot jellemző intenzív fejlődést, amely a Kárpát – medencének ezen a mezőgazdaságilag sajátos területén különösen fontos szerepet játszott. Illetve az, hogy mélyebben is áttekintsem Szabadka város vajdasági mezőgazdaságban betöltött szerepét a XIX. és XX. század fordulóján. Az összehasonlításához alapul vettem a másik két nagy vajdasági várost Zombort és Újvidéket, valamint a Zentai járást, amely magában foglalja Zentát, Adát, Moholt és Ó-Kanizsát. A vizsgálat során fő szempontként a lakosság számának alakulását, a növénytermesztés, valamint az állattenyésztés változásait kísértem figyelemmel.

Az 1800-as évek második felében nagyfokú gazdasági fejlődés történt, ez magával hozta a lakosság életkörülményeinek és életszínvonalának javulását. Ebből kifolyólag nem csak a lakosság számában, hanem a növénytermesztésben, valamint az állattenyésztésben is jelentős változások történtek. Demográfiai szempontból Szabadka város az, amelyik a legintenzívebb lélekszám gyarapodást mutatta. A növénytermesztésben a művelési ágakat tekintve megállapítható, hogy a szántóföldek területének nagysága folyamatosan növekedett. Ez kiemelten Szabadka város és a Zentai járás nagyfokú gazdasági fejlődésére utal. Ezzel összefüggésben az adatok elemzése a gabonafélék és a gyümölcsfák számbelileg meghatározó növekedése mutatható ki. Az állattenyésztésben főleg a szarvasmarha, ló, juh, sertés állományok számának növekedése figyelhető meg.

Szabadka ebben az időszakban vált a térség kulturális és infrastrukturális központjává. Ennek hatására jelentősen nőtt a kereskedelem, és fellendült a szabadkai piacok és vásárok forgalma. Ez magával hozta a mezőgazdaság fellendülését is, mind a növénytermesztésben, mind az állattenyésztés terén.

Konzulens: **Dr. Veszeli Tibor**, egyetemi tanár

Kékesi Márk Zoltán

A hagyományos városökológiai elméletek alkalmazhatóságának korlátai a szegedi városszerkezet sajátosságainak tükrében

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

Dolgozatomban a Szegedi Tudományegyetem szociológia tanszékén ötödik éve folyó empirikus adatfelvétel 2003-as adataiból kiindulva próbáltam a hagyományos városökológiai elméleteket – némi módosítással – Szeged városára alkalmazni.

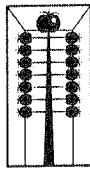
A kapott eredmények azt igazolják, hogy számos szociológiai és gazdasági változó eloszlása tekintetében szignifikáns különbségek vannak a város egyes övezetei között. A perifériális területek irányába haladva például az idősebb korcsoport felülreprezentáltsága a jellemző, ám ez a tendencia nem minden esetben igaz. Ehhez hasonló „inkább igaz, mint nem” – jellegű tendenciákat még szép számmal találtam, azonban nincsenek olyan kristálytisztán kirajzolódó trendek, amelyek alapján állíthatnánk, hogy a város szisztematikusan strukturált szerkezettel rendelkezik.

Szeged népessége igencsak keveredett, a városrészek között kisebb-nagyobb eltérések vannak a hagyományos demográfiai és gazdasági mutatók mentén, azonban „sokkoló” különbségekről nem lehet beszámolni. Ennek fényében az első hipotézisemben megfogalmazott állításom, miszerint Szeged városának különböző részei lényegi eltéréseket mutatnak, nem nyert egyértelmű bizonyítást.

A kapott eredmények birtokában viszont szinte teljes bizonyossággal kijelenthetem, hogy a hagyományos városökológiai elmélet alapján történő koncentrikus felosztás Szeged esetében nem alkalmazható, mivel a város szerkezete, története, morfológiája sokkal összetettebb, mint az amerikai metropoliszoké. A korábbi, hagyományos szerkezetbe újszerű és félig-meddig idegen testként ékelődtek be például a lakótelepek, melyek a korábbi falusias negyedek helyén keletkeztek. Ez megbontotta a települési struktúra korábbi viszonylagos egységét. A helyzetet tovább bonyolítja a városhoz a hetvenes években csatolt „peremközségek” identitásbeli különállása is.

Konzulens: **Dr. Utasi Ágnes**, egyetemi docens

Kolozsvári Ernő

A szövetkezeti átalakulások hatása Tiszaörs településre

Nyugat-Magyarországi Egyetem

Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Gazdasági agrármérnök szak, IV. évfolyam

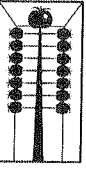
Dolgozatom céljaul tűztem ki azt, hogy bemutassam a tiszaoörsi Petöfi Mezőgazdasági Termelőszövetkezetben végbement legfontosabb változásokat, a szövetkezet akkori helyzetét és problémáit, a történelmi átalakulás folyamatát. A napjainkban is működö tiszaoörsi állattartó telepek bemutatása mellett kitérek azok termelési viszonyaira is. mAz első részben bemutatom Tiszaörs település gazdálkodásának történetét, illetve a település növénytermesztését és állattenyésztését 1895 és 1962 között. A következő szakaszban Jász-Nagykun-Szolnok megye földterületeinek megoszlását mutatom be.

Ezek után áttekintem a „Tiszaörsi Petöfi MgTsz” működésének történetét és átalakulási folyamatát. Egy rövid ismertető a térség természeti, éghajlati és talajtani adottságairól nyújt információt. Ezek után kitérek a szövetkezet korábbi helyzetére, termelési mutatóira, az aktuális tervek célkitűzéseire, a csöd okaira. A következő részben a Petöfi MgTsz megszűnése után alakult jogutód szövetkezetek ismertetésére térek rá, majd a Tiszaörs központtal alakult új szövetkezetek legfontosabb adatait ismertetem. Majd ezek közül kiemelem a Magvető Szövetkezetet, leírom működésének főbb jellemzőit, vállalati stratégiáját.

Bemutatom a település határában alakult két üzemet: A B&B Farmot – ami broiler csirke hízlalással foglalkozik – és a Magor-Dak Mezőgazdasági Részvénytársaság tehenészeti telepét. Ez a két korszerű üzem állandó munkalehetőséget biztosít a falu lakóinak, segíti e térség fejlődését.

A falu szociális ellátó rendszere is külön fejezetrészt kapott a munkámban. Az összefoglalás részben a falu lehetőségeit és lehetséges jövőjét vázolom fel. Leírom a legfontosabb gazdasági problémákat, amelyek ezen a településen megtalálhatóak.

Konzulens: **Dr. Veszeli Tibor**, egyetemi tanár

Kónya Orsolya

Antiutópiák társadalomelmélete

Szegedi Tudományegyetem

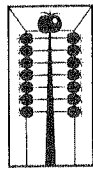
Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, végzett

Ez a dolgozat irodalmi szövegeken nyugvó teoretikus munka. Három antiutópia: Zamjatyin Mi, Huxley Szép új világ, és Orwell 1984 c. regények fiktív társadalmát elemzi különböző társadalomtudományi elméletek segítségével. Módszere idézőjelbe teszi a hagyományos tanulmányírást, mert a felhasznált szakirodalom valós társadalmak elemzése alapján, valós társadalmak elemzése céljából született. E „szabályszegés” célja kettős: valóságközeli elemzést létrehozni a három elképzelt világról, emellett a fiktív és reális közti határ átlépésével szélesíteni az elméletek látómezejét. Ez utóbbira az a szubjektív tapasztalat sarkallt, hogy a fiktív világok néha nagyon is reális alakban jelennek meg, csupán szélsőértékei egy adott társadalmi változónak.

E pályamunka feleleveníti az irodalomszociológia műfaját, és példája lehet az interdiszciplináris elemzésnek is. A szinte kimeríthetetlen témának csak a legszorosabban a társadalomtudományokhoz tartozó részét tárgyalja, de felhasználja az irodalomelmélet logikáját is az interpretáció során. A tartalomelemzés manifeszt és látens módját is alkalmazza a jelenségek bemutatásakor, ahol lehetséges, idézetekkel támasztja alá állításait.

A kiválasztott regények az irodalmi kánon szerves részét képezik ma már. Megjelenésekor azonban mindhárom mű nagy port vert fel, mert az olvasók világa elé tartott görbe tükröt. A regények elemzéséhez felhasznált elméletek már a korabeli és az aktuális társadalmakban is égető problémákat tárgyalnak, egy ilyen szokatlan kontextusban pedig újraértelmeződhetnek. Így például a mobilitásról, a stabilitásról, a társadalom rendjét meghatározó főbb fogalmakról, a szocializációról, a legitímációról, a civil társadalomról, a bürokráciáról, az egydimenziós gondolkodásról és a szocializmusról szóló tanulmányok segítik feldolgozni a regényeket, miközben ök maguk is új megvilágításba kerülnek. Úgy alakul ki az antiutópiáknak egy lehetséges értelmezési kerete, hogy a regényekhez hozzárendeljük az elméleteket, és úgy válnak az antiutópiák elméletévé a felhasznált tanulmányok, hogy hozzájuk rendelődnek az antiutópiák.

Konzulens: **Lencsés Gyula**, egyetemi adjunktus

Mészáros István

Szentantalfa

Kodolányi János Főiskola

Francia-kommunikáció szak, végzett

„Aki Istenben hisz, az a közösségben hisz. A Biblia kötelességgyűjtemény. Parancsai minden mankót biztosítanak a közösségben való békés együttéléshez. A nem vallásos embernek megvan a morális lehetősége arra, hogy elsődlegesen önnön érdekeit tartsa szem előtt, végtelenségig alárendelje életét kívánalmainak.” Szentantalfán a nazarénizmus közvetlen módon feltétele a hozzá tartozó tagok alkotta hitközösség összetartásának, melynek mechanikus működését a vallásos és nem vallásos ember motivációinak, magatartáseredetének különbségeiben találjuk.

Az individualisztikus életmódnak is nevezett szociológiai jelenség kimenetele egyelőre bizonytalan jövőt tartogat. Nem szeretnék állást foglalni a szolidaritás mellett, mindössze empirikus vizsgálatokkal bemutatni, hogy mire képes egy jól működő erős faluközösség a mai magyarországi viszonylatban. Kutatásommal megpróbálom rávilágítani arra, hogy a régi faluközösségeket vezérlő erők képesek átalakulni, hagyományozódni még egy ilyen társadalmat felforgató történelmi időben is. A szentantalfai helyzetképből kiderül, esetenként mindössze leleményes vezetői döntések kérdése, hogy megmarad-e egy-egy közösség vitalitása vagy sem. Alapvető feltételnek bizonyult azonban, hogy a nagy faluközösséget képző és működtető kisebb közösségek erős szolidaritással viseltessenek önmagukban és egymással szemben is. Központi kérdés tehát, hogy mit jelent, illetve miért bír olyan meghatározó súllyal a kölcsönös kötelesség- és segítségvállalás e kicsiny közösségek jövőjére nézve.

Az általános társadalmi helyzetkép felállítását követően első, 2002-es hipotézisem korán igazolódott: megállapítottam ugyanis, hogy Szentantalfa prosperáló település. Második fázisban a falu fejlődésének forrásaira és feltételrendszerére kerestem választ. Az ebben az irányban végzett résztvevő megfigyelések közben tisztán megmutatkozott a mikrotársadalmi szolidaritás, a kommunikatív formaképződések és a tudatos vezetői döntések fejlődésben közrejátszott szerepe.

Konzulens: **Dr. Tóth László**, főiskolai tanár

Palkó Emília – Sólyom Zsuzsa

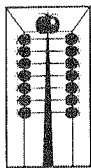
A vállalkozások megjelenésének társadalmi meghatározottsága két székelyföldi faluban

Babes-Bolyai Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, III. évfolyam

Konzulens: **drd. Csata Zsombor**

Rosta Miklós

Röghöz kötött Budapest? A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem budapesti állandó lakhellyel rendelkező első évfolyamos hallgatóinak szociológiai vizsgálata 1955 és 1970 között.

Budapesti Corvinus Egyetem

Gazdálkodástudományi Kar, Gazdálkodási szak, V. évfolyam

Tanulmányomban három időpontban, 1955/56-ban, 1960/61-ben és 1970/71-ben vizsgáltam a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem I. évfolyamára felvett állandó Budapesti lakhellyel rendelkező hallgatók társadalmi helyzetét.

Három hipotézist állítottam fel. Az első hipotézisem az volt, hogy 1955/56-ban a központi ideológia hatására az Egyetem falai közé jelentős arányban kerültek be munkás származásúak. Ezt a hipotézist a tanulmány eredményei alapján elfogadtam.

A második hipotézisem szerint 1960/61-ben a munkás származású hallgatók aránya jelentősen nem változik az 1955/56-os adatokhoz képest. Ezt a hipotézisemet el kellett vetnem. Megállapítottam, hogy az 1955/56-os származási adatokhoz képest jelentős eltolódás történt a vezető és értelmiségi kategória felé, miközben a munkás származásúak aránya jelentősen csökkent. Azt is megállapítottam, hogy ennek oka nem a rendszer szigorának enyhülés, hanem az, hogy a vezető és értelmiségi osztály kibővült a munkásértelmiségiek és munkásvezetők csoportjával. A rendszernek továbbra is léteztek kedvezményezettjei, azonban 1960-ra ezek már a felemelkedő munkásság köréből kerültek ki.

Végezetül arra kerestem a választ, vajon az 1970/71-es tanévre csökkentek-e a rendszer diszkriminációs politikája. Hipotézisem szerint igen, mivel az 1970-es évek már a piaci szocializmus évei. A dolgozatom eredményei alapján azt állítom, hogy már az 1960/61-es tanévben is megváltozott a társadalmi összetétele a hallgatóknak. Az 1970/71-es tanév elemzéséből azonban egy teljesen új folyamatot fedezhettünk fel. Az budapesti vezetői és értelmiségi osztály szegregációjára találtam bizonyítékokat. A rendszer továbbra is jutalmazta a hozzá lojális családfenntartókat, így hipotézisem nem helytálló. Egy új elit született, amely már tudatára ébredt vezető szerepének, és elkülönült a többi társadalmi osztálytól.

Konzulens: **Juhász Pál**, tudományos főmunkatárs

Sánta Sebő

Észak-börzsönyi kistelepülések a fenntarthatóság tükrében

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

A dolgozat a fenntarthatóság kérdéskörét vizsgálja meg két pest-megyei kistelepülés konkrét példáján keresztül.

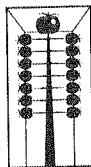
Napjainkban mind inkább előtérbe kerül a fenntartható fejlődés kérdése. A környezetbe illeszkedő életmódot elsősorban lakhelyünkön segíthetjük elő. Magyarországon is egyre több éledező ökofalu ismerünk az 1990-es évek eleje óta. A jó és működő példák mellett számtalan olyan kistelepülés van az országban, amelyek előregedőben vannak és a kihalás szélén állnak. Milyen tapasztalatot szűrhetnek le ezek a falvak a múltjukból és rátalálhatnak-e a fenntartható fejlődés pályájára? Ezekre a kérdésekre próbál választ adni a tanulmány, a legkisebb pest megyei falu, a 108 lelket számláló Tésa és az ugyancsak kis lakónépességgel rendelkező Perőcsény részletes vizsgálatán keresztül. A kutatás, mely tartalmazott mind kvalitatív, mind kvantitatív módszereket, 2003 áprilisában kezdődött és kisebb-nagyobb megszakításokkal 2004 őszén fejeződött be.

A települések a paraszti életformából adódóan a 20. század közepéig a fenntarthatóság jegyében éltek. Mezőgazdaságuk virágzott és létszámuk nagyjából egyenletes mértékben növekedett. A század második felében elkezdődött a helységek előregedése elsősorban a községek elszeparáltsága miatt. Mára ez a folyamat begyűrűzött és úgy tűnik visszafordíthatatlanná vált.

A falvak gazdag gyümölcsstermesztő hagyománnyal rendelkeznek, melyek újjáélesztése, megélhetést biztosíthatna az itt élőknek. Az alternatív infrastrukturális megoldások alkalmazásával pedig vonzóvá lehetne tenni a településeket olyanok számára is, akik véglegesen letelepednének a községekben, ezzel oldva meg az aggasztó demográfiai helyzetet, ám ezek a lehetséges megoldások csakis az állam hathatós közreműködésével jöhetnek létre.

Konzulens: **Dr. Pászka Imre**, egyetemi docens

Balogh Péter

A térbeli elkülönülés és társadalmi rétegződés vizsgálata egy alföldi nagyvárosban

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

Jelen dolgozatom célja annak empirikus vizsgálata, hogy kimutatható-e matematikai statisztikai módszerek segítségével a társadalom (egy adott város társadalmának) rétegspecifikus jellemzők szerinti területi szegregációja. Munkámban választ keresek arra, hogy a mára már sokak által idejélműltnek és túlhaladottnak ítélt területi elkülönüléssel foglalkozó szociológiai elméletek valóban teljes mértékben elvesztették-e érvényességüket, avagy az egykori paradigmák bizonyos mértékben ma is alkalmazhatók a városszociológiai vizsgálatokban.

A dolgozat első részében a területi szegregáció fontosabb elméleteinek tömör ismertetésére, valamint a térbeli elkülönülés vizsgálata lehetőségeinek bemutatására vállalkozom. Ezután végzem el az adatelemzést, melyhez a Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszékének Szeged városában végzett reprezentatív kérdőíves felmérése során gyűjtött adatbázist használom. A dolgozat novumát az az interdiszciplináris módszertani megközelítés jelentheti, hogy a társadalomtudományokban, – elsősorban a szociológiában – leginkább használt kvantitatív adatfelvételi és elemzési módszerek mellett a kulturális antropológiában, etnográfában alkalmazott kvalitatív módszereket (résztevéő megfigyelés, mentális térképezés) is alkalmazom a dolgozatomban tett állításaim alátámasztására, szemléltetésére.

Az elemzés során sikerült kimutatnom, hogy a lakosság térbeli szegregációjának jelensége létezik; statisztikailag is meghatározhatók ugyanis olyan területek, ahol eltérő összetételű népesség él, tehát a területi elkülönüléssel foglalkozó elméletek korántsem tekinthetők irrelevánsnak.

Konzulens: **Rácz Attila**, egyetemi tanársegéd

Dencső Blanka

Generációk közötti egyenlőtlenségek empirikus vizsgálata a magyar információs társadalom „polgárainak” körében

Szegedi Tudományegyetem

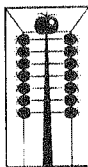
Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, végzett

Az információs technológiák meglepően rövid idő alatt válnak modern társadalmi és gazdasági életünk megszokott részeivé, bár az Internet története csak a közelmúltban indult. A változások feltérképezéséhez pedig a szociológia oroszánrészt kell, hogy felvállaljon. A társadalomtudományok számára pedig alkalom nyílik arra, hogy egy innováció terjedését dokumentálhatja és elemezheti a kezdetektől a diffúzió kiteljesedéséig. (DiMaggio et al 2001, hivatkozva Bognár 2004) A digitális egyenlőtlenségek témaköre számtalan vizsgálandó területet nyit számunkra, ezek közül a generációk közötti differenciák állnak az érdeklődésem középpontjában. A fiatalok nyitnak legelőször az újdonság iránt, és bár manapság legfőképpen üzleti érdekekből már minden korosztály számára elérhetővé válik a számítógép, mégis a fiatalok azok, akik leginkább foglalkoznak vele. A generációs különbségek már a kezdetektől fogva meg voltak. A dolgozatomban leíró statisztikákkal, többváltozós elemzésekkel és mélyinterjúk eredményeinek prezentálásával mutatom be, hogy szülő és gyermeke között különbség tapasztalható PC felhasználás terén, illetve azt, hogy ez a differencia hat-e pozitív vagy negatív irányban a családokon belüli kapcsolatokban, azok hierarchiájában, illetve mindennapi életükben. Az új eszköz, a komputer adaptációja a gyermekek esetében kevesebb akadályba ütközik, mint az idősebb korosztályok esetében. Ezt leíró statisztikák és oksági modellek segítségével bizonyítható. A gyermekek és szüleik között fellépő különbségek a számítógép világában a fiatalok javára döntötte el a kérdést, miszerint mind a számítógéphez való hozzáférés lehetőségében, mind annak szélesebb körű felhasználásában szüleik előtt járnak.

Konzulens: **Dr. Sági Matild**, PhD

Fábián Zoltán, PhD

Gergely Orsolya

Diák-Lak. Kolozsvári egyetemisták lakásmintái

Babes-Bolyai Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, III. évfolyam

Konzulens: **drd. Péter László**, egyetemi tanársegéd

Gérecz Balázs

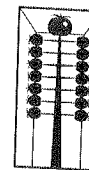
A letelepedés dilemmája a Magyarországon tanuló határon túli magyar diákok életében

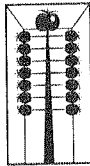
Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

A határon túli magyar fiatalok a rendszerváltás óta nagy számban vannak jelen a magyar felsőoktatásban. A velük foglalkozó társadalomtudományos és politikai irodalomban rendszeresen találkozunk azzal, hogy bár a magyar oktatásügy intézményrendszere hangsúlyozza, hogy a magyarországi tanulási lehetőségeket a szülőföldön való boldogulás elősegítése céljából biztosítja, és a kezdeti szervezetlenséget követően különféle adminisztratív eszközökkel igyekszik is ösztönözni a határon túli hallgatók hazatérését, mégsem sikerül megakadályozni a határon túli magyar fiatalság egy jelentős rétegének migrációját. A hallgatók migrációs szándékainak tudományos igényű vizsgálatakor viszont nem elégedhetünk meg az intézményrendszeri racionalitás, avagy az össznemzeti érdekek hangsúlyozásával, hanem a hallgatók migrációs elképzeléseinek valóságos egyéni hátterét kell megragadnunk. Dolgozatomban a 2004 októberében a Márton Áron Szakkollégiumban végzett 241 fős kérdőíves felvétel adatbázisának elemzésével azt kívánom bizonyítani, hogy a határon túli hallgatók migrációs szándékainak megértéséhez figyelembe kell vennünk kapcsolathálózati kötődéseiket is. A kárpát-medencei hallgatói mobilitás statisztikai jellemzését követően áttekintem a migráció kérdésében releváns elméleti kiindulópontokat, megindoklom, miért is választottam a hálózati elméleti megközelítést, majd a hallgatók migrációs szándékainak és a szándék időbeli változásának lehetséges kapcsolathálózati motiváltságát elemzem. A kutatás megerősíti, hogy a kötődések logikája a kérdés vizsgálata során megkerülhetetlen: a migráció akkor lehet sikeres, ha az egyén rendelkezik olyan kapcsolatokkal, amelyek a megőrzött anyaországbeli kapcsolatok, a család által örökített magyarországi rokoni-ismerősi kötelékek, illetve hozzá hasonló határon túli fiatalok alkotta, migráció ellen ható, örökölt burokból őt kiszakítják, avagy ennek a buroknak részét képezik olyan barátságok és ismeretségek, amelyek az élethelyzetek hasonlósága révén alternatív szolidaritási hálóként segíthetik a fiatalot a magyarországi egzisztenciateremtésben.

Konzulens: **Dr. Angelusz Róbert**, egyetemi tanár

Horváth Katalin

A magyar nők emancipációja

Budapesti Gazdasági Főiskola

Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Nemzetközi marketing szak, II. évfolyam

Magyarországon ma valószínűleg minden nő a bőrén érzi a helyzetükkel kapcsolatos problémák komolyságát. Ezek a különböző akadályok hatással vannak a munkavállalásukra, gyermekvállalásukra, egészségi állapotukra és a családi állapotok alakulására is. Ennek a négy területnek a vizsgálata teljes képet ad a mai magyar nők helyzetéről. A munkavállalás területén a gazdasági aktivitás, a munkanélküliség, az emberek véleményének alakulása és a havi keresetek alakulásának elemzésével kapjuk meg a bizonyítékokat a nők hátrányos helyzetéről. Az oktatás és képzésbeli adatok vizsgálata alapján azonban kijelenthetjük, hogy a nők nem tesznek kevesebbet az eredményekért, mint a férfiak, mégis hátrébe szorulnak bizonyos területeken. A családi állapotok és a gyermekvállalás változásáról szóló adatok szerint egyre kevesebb a házasságkötés, viszont folyamatosan nő a válások száma és ezek eredményeként drasztikusan csökken az elveszültek száma. A rohanó világ nemcsak elvonja otthonról a nőket, de az egészségükben is kárt tesz.

Mindezt alátámasztják a megkérdezett nők által kitöltött kérdőívek adatai is, amelyek válaszaik szerint minél később érdemes gyermeket vállalni, először a karrier kiépítése a fontos és a legtöbb időt a munkahelyi teendők veszik el egy nő hétköznapjából. Mindezek mellett viszonylag sokan rendszeres orvosi kezelésre szorulnak, és még mindig nagy az abortuszok száma, amely ennek a kegyetlen és hajszolt modern társadalomnak egy nagy betegsége. A nők nagy része úgy érzi, hogy többet kell tenniük ugyanazért, mint egy férfinak és a jövőben sem számítanak különösebb változásokra, még az Európai Unió csatlakozás következtében sem.

Konzulens: **Dr. Illyésné Dr. Molnár Emese**, főiskolai adjunktus

Pál Ildikó

Erdélyiek bevándorlása és beilleszkedése Tahitótfalun

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia-angol szak, V. évfolyam

Kutatásom célja feltárni, hogy a Tahitótfaluban letelepedett erdélyiek mennyire sikeresen illeszkedtek be a helyi közösségbe.

Tényfeltáró, leíró jellegű kutatásom módszerének az önkitöltős kérdőíves adatfelvételt választottam, melynek segítségével feltártam a kutatásom szempontjából elengedhetetlenül fontos, a Tahitótfaluban élő erdélyi magyarok statisztikai jellemzőit, áttelepedésük körülményeit és beilleszkedésük sikerességét. A beilleszkedés nehezen megragadható, számos tényezőtől álló jelenségét az erdélyiekkel illetve a község képviselőivel készített interjúkkal kívántam még alaposabban és mélyebben felderíteni.

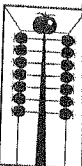
A kérdőíves felmérés eredménye szerint a Tahitótfaluban élő erdélyiek többsége úgy véli, hogy a helyi közösségbe részben sikerült integrálódniuk. Azonban magas a beilleszkedésüket teljes mértékben megvalósultnak vélők aránya és mindezen adatok összességében biztatóak a jövőre nézve.

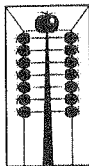
Az interjúk segítségével a kérdőíves felmérés eredménye árnyaltabbá vált, feltárhattam annak okait és mélyebb összetevőit. Az interjúk alapján megállapítható, hogy a Tahitótfaluban letelepedő erdélyiek a helyzetükből fakadó, jelentős lelki és fizikai megterheléssel járó kezdeti időszakot sikeresen kezelték, szívós kitartással és állandó bizonyítási vágygal igyekeznek a helyi közösségben helyet kapni. Kisebbségi érzésüket, hátrányukat állandóan kompenzálni próbálják, gyökértelenség- és hiányérzetüket a vallási közösséghez kapcsolódva és a civil szerveződésekben történő közös munka révén igyekeznek enyhíteni.

Kialakítottak egy olyan életet a maguk számára, amelyben egyrészt helyet kapnak az új környezet elemei, értékei jelezve, hogy az új környezetben megtalálták a helyüket, másrészt mélyen rögzült, erdélyi értékeiket is szervesen beépítik kialakított életükbe. Reálisan látják, hogy a helyi öslakosok zárt közösségébe tökéletesen soha nem fognak beilleszkedni, de mindezzel az erdélyi közösség tagjai együtt tudnak élni, és ez nem akadályozza boldogulásukat, mindennapi érvényesülésüket.

Integrációjuk talán néhány generáció múlva valósulhat meg. Addig is a Tahitótfaluban helyüket megtaláló erdélyiek megőrzik szülőföldjük emlékét, fenntartják és ápolják az otthonmaradtakkal a kapcsolatot és gyermekeikben is tudatosítják erdélyi származásuk fontosságát, az erdélyi szokások és hagyományok ismeretének és a következő generációk számára, azok továbbörökítésének a jelentőségét.

Konzulens: **Dr. Berényi István**, egyetemi tanár

Papszt Miklós

Romák helyzete egy Pest megyei településen

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia-művészettörténet szak, végzett

A hazai roma népesség vizsgálata az egyik leggazdagabb kutatási terület. Jelen dolgozat célja bemutatni a városi roma népesség életkörülményeit egy konkrét település példáján. A szakirodalom és a korábbi kutatások, valamint a helyi romaprogram segítségével teljes körű képet próbál alkotni a magyarországi roma népesség problémáiról, és annak lehetséges megoldási módjairól.

Az adatok felvétele mélyinterjú módszerrel történt. A ráckevei romák életkörülményeiről szerzett ismeretek terepbejárással bővültek, melyek alkalmával épület – és udvarhasznosítás, és a szomszédok elmondásai alapján került feltérképezésre a romák által lakott településrész. A ráckevei roma gyerekek oktatási hátrányainak vizsgálata másodelemzéssel, az Oktatókutató Intézet adatai alapján történt.

A dolgozat sorra veszi a hazai romákkal foglalkozó szociológiai irodalom főbb kutatási irányait, és azok eredményeit. Esettanulmány segítségével mutatja be Ráckeve roma lakosságának életkörülményeit, a városban tapasztalható területi és – a látens – oktatási szegregációs folyamatokat. A tanulmány igyekszik rávilágítani a halmozottan hátrányos helyzet megjelenésére a városi életben, valamint a helyi romaprogram elemzése révén annak fonákjaira.

Konzulens: **Dr. Berényi István**, egyetemi tanár

Rákos Viktória – Sápi Norbert Csaba

A hódmezővásárhelyi elit – „A Torony alatt”

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

Szociológia szak, III. évfolyam

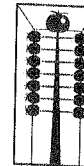
Mind a ketten hódmezővásárhelyiek vagyunk, így a kutatás témájaként nem volt nehéz ezt a várost választani. Vizsgálódásaink során megpróbáltuk feltárni a rendszerváltás során, illetve azt követően lejátszódó folyamatokat, amelyek a város jelenleg prominens személyeire közvetlen, vagy közvetett hatást gyakoroltak, az egyéni életút fejlődés, a mobilitás, szocializáció alapján.

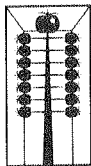
Kutatásunk során a politikai elit tagjainak megkeresésére szorítkoztunk, bár a sorra vett elméletekből tudjuk, az elit nem csupán ebből a csoportból áll.

Kutatási módszerünk első fázisa az volt, hogy a városi közgyűlési jegyzőkönyvek elolvasása során kigyűjtöttük az abban megjelenő személyek neveit, aktuális státuszait minden évben 1990-től 2002-ig terjedően. Választási ciklusonként – ami Vásárhely esetében 4 a 12 év alatt, egy időközi választásnak köszönhetően – próbáltunk képviselőket kiválasztani, akiket azután egy strukturált életút interjúval kerestük meg. Hat emberrel készült interjú, ebből négyet kétszer kerestünk fel.

Az eddig elkészült interjúk alapján azt a következtetést vonnánk le, hogy az elért sikereiket nem a szüleik státusza determinálja, hanem minden esetben saját teljesítményük, és befektetett munkájuknak, illetve a megváltozott társadalmi struktúra köszönhetik felemelkedésüket.

Konzulens: **Dr. Pászka Imre**, egyetemi docens

Szücs László Gergely

A budafoki barlanglakások – Egy lokális szociális probléma a két világháború között

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

Meglepő tény, hogy Budafokon a XX század derekán is több százan éltek sziklába vájt lakásokban. Hogyan fordulhatott ez elő? Ennek több oka is lehetséges, dolgozatomban az okok egyik típusával foglalkozom: a helyi és a központi szociális és lakáspolitikai mulasztásaival.

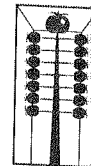
Forrásként Budafok község, majd város közgyűlési jegyzőkönyveit, az ehhez kapcsolódó vegyes iratokat használtam, valamint a két világháború között Budafokon megjelent folyóiratokat. A budafoki barlanglakások elterjedését nagy népességnövekedés előzte meg, mivel Budapest épülése miatt nagy számban költöztek Budafokra a kőfejtő munkások. Gyakran előfordult, hogy kivájták a követ, eladták Pestre, és a kivájt üregbe költöztek. Később a szőlőben dolgozóknak is lakóhelyet biztosítottak a barlanglakások, majd a helyi társadalom tevékenység szerkezetének megváltozása után a gyárakban dolgozó munkásoknak is.

A barlanglakást egészen a húszas évekig nem tekintették problémának, stratégiák csak ekkortól születtek, amikor is az amerikai Speyer bankház kölcsönt adott építkezésekre. Budafok a pénz jó részéből kislakásokat, szükséglakásokat épített. Ezzel egy időben, 1927-ben szabályrendelet született a „sziklalakások megszüntetéséről”, amelyben az állt, hogy a barlanglakásokat meg kell venni a tulajdonosoktól, majd be kell tömetni azokat, a kislakástelepen pedig alacsonyan kell tartani a bérleti díjat, hogy a barlanglakók beköltözhesse. A probléma megoldásához reményt adott a Falusi Kislakásépítő Szövetkezet létrejötte is, amely a rászorulóknak kedvezményes anyaghitelt biztosított. 1930-ban azonban a Speyer kölcsönből, és a FAKSZ kölcsönből finanszírozott építkezések is leálltak, a gazdasági világválság miatt.

A két világháború közötti Magyarországon jellemző volt, hogy nagyvállalatok mozgósították tőkéjüket lakóhelyek létesítésére, Budafokon ezek elmaradtak. 1928-tól jellemző volt Magyarországon, hogy bankok, nyugdíjpénztárak, biztosítónézetek fordították járuléktartalék-alapban fekvő pénzüket kislakásépítésre. Egyes vélemények szerint az OTI 150-200 kislakást tudott volna helyben építeni, ezt mégsem tette meg.

A helyi szociálpolitika reménytelen küzdelemmé vált (nemcsak a gazdasági válság és a háború miatt), mivel az állam nem reagált a speciális problémára, a helyi vállalatok pedig érdektelennek mutatkoztak. A helyi szociálpolitika nem tette érdekeltté a barlanglakókat a kiköltözésben, mivel a kislakástelep mégis drága lett, a szükséglakások pedig nyomorultabb életkörülményeket biztosítottak, mint a barlanglakások.

Konzulens:

Takács Zita

Nőtöbbség vagy férfitöbbség? Települések gender szempontú vizsgálata Zala megyében

Budapesti Corvinus Egyetem

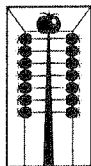
Társadalomtudományi Kar, Szociológus-közgazdász szak, végzett

Ismert tény, hogy a társadalmi nemek viszonya földrajzi térben és időben eltérő képet mutat. A nemzetközi szakirodalom szerint a gender viszonyokra hatással van adott térben a nők és férfiak számbeli aránya (női-férfi arány).

Kiindulópontot adott a téma kifejtéséhez a világban tapasztalt nő-többség és nőhiány tendenciáinak megismerése és a nőhiány feltételezett okainak felvázolása: a gazdasági fejlettség és a nyugat és kelet közötti kulturális eltérés. A gazdasági szerkezetváltások eltérően hatnak a nők és férfiak helyzetére, aminek következtében a női-férfi arány megváltozik. Ez a változás nem csak a munkahelyeken, de a lakóhelyeken is átrendezi a nemek arányát.

A nőhiány és férfihány jelenségét Zala megye településeiben vizsgáltam a XX. századra kiterjedően, különös tekintettel a demográfiai, munkaerő-piaci és migrációs folyamatokra illetve a közösségi életre és a fizikai környezetre. Az előbbieket statisztikai adatok segítségével illusztráltam, utóbbiakhoz a falukutatás (interjúzás) módszerét választottam. Egyrészt, a falusi nőhiány kialakulásának és a falvak népességfogyásának kapcsolatát kíséreltem meg igazolni a mögöttes gazdasági és társadalmi változásokkal összefüggésben. Az 1960-70-es években kialakult falusi nőhiány (valamint városi nő-többség) főként a fokozódó urbanizációra, a település-hálózat átalakulására, és a foglalkozási struktúra megváltozására vezethető vissza, amely nemenként eltérő mértékű migrációt hívott létre. A kisebb falvakat erőteljesebben érintette a lakónépesség fogyása és a nőhiány is, azonban az instabil női-férfi arány nem maradt fenn 2-3 évtizednél tovább a falvakban. Másrészt, a nőhiányos és férfihányos falvak fiataljainak közösségi életét és társas kapcsolatait vizsgáltam, hasonlítottam össze. A terepkutatás során kiderült, hogy a fiatalok társas életében nem túl nagy, de szerepe van a női-férfi aránynak. Eltérések főként a közös szabadidő-eltöltés formájában és a párválasztás tekintetében tapasztalhatók.

Konzulens: **Dr. Nagy Beáta**, egyetemi docens

Tösér Júlia

Mi kell a nőnek? – a millenium korának nőképe és nőideálja

Budapesti Corvinus Egyetem

Társadalomtudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok szak, III. évfolyam

Dolgozatom a századfordulós Magyarország társadalmának egy szegmensét feldolgozó mentálitástörténeti tanulmány. A korszak megismeréséhez szépségápolási hirdetések és illetéktankönyveket külön-külön és egymást kiegészítve is alkalmaztam, mert míg előbbi a címbe feltett kérdésre válaszol – mi kell a nőnek? – addig az utóbbi elárulja a korabeli társadalmi konvenciókat, nyílt és rejtett elvárásokat – vagyis megmutatja, milyen nő kellett a társadalomnak. Bár a kvantitatív elemzés velejárója a pontatlanság nagyobb esélye, téziseim helytállóságát megalapozza az a tény, hogy mindkét forrástípus kiemelt szerepet játszott a dualista Magyarországon. Hazánk a kiegyezést követő politikai stabilitásnak köszönhetően ekkor lépett a tömegfogyasztás útjára, ezáltal a hirdetések száma is gyarapodott. A polgárossal járó társadalmi átrendeződés pedig megfelelő „gyerek-szoba” híján sokak számára tette szükségessé viselkedési tanácsadók fellapozását, így nem túlzás azt állítani, hogy ezek a kiadványok a kor „bestsellereivé” váltak. A kutatás során az utólagos történelmi tudás segítségével próbáltam magyarázatot találni az értékrendek látszólagos ellentmondásának problémájára. Míg az illetéktankönyvek az olyan nőket tartották ideálisnak, akinek legfőbb értékei a szerénység és az alkalmazkodás, addig a hirdetések jó része valamilyen szépségápolási, tehát luxusnak számító terméket népszerűsített. Egy lehetséges magyarázat szerint az etikettek szerzői nem kívántak (tudtak?) alkalmazkodni az új kor elvárásaihoz, így még erőteljesebben sulykolták a régi, általuk helyesnek tartott normákat. Ezzel ellentétben a kereskedők sem az otthon, sem a család motívumát nem építették bele hirdetésükbe, kollektív boldogság helyett az egyéni szépséget, érvényesülési lehetőséget társították termékükhöz. Az eltérés azonban nem olyan nagy, mint amilyennek első látásra tűnik. Az alapvető célok egybeesnek, csak azok elérésének útjai mások, tehát létezik néhány „közös nevező”: szépség, boldogság, házasság – a dolgozat címében feltett kérdésre tehát az a válasz, hogy a millenium korának hölgyei ezeket szerették volna magukénak tudni.

Konzulens: **Hadas Miklós**, egyetemi docens

Troján Szabolcs

Tapsony és környéke mezőgazdálkodásának vizsgálata a társadalom-gazdasági korszakváltozások tükrében (1959-től napjainkig)

Nyugat-Magyarországi Egyetem

Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar, Gazdasági agrármérnök szak, III. évfolyam

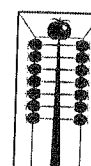
Dolgozatom Tapsony, Nagyszakácsi, és Szenyér mezőgazdaságának fejlődését mutatja be a történelem menetével párhuzamosan. Vizsgálatom az itt alakult szövetkezetek tevékenységeivel foglalkozik, a növénytermesztés és állattenyésztés mellett a gazdálkodás rendszereinek alakulását is figyelembe véve. A három község társadalom földrajzilag Somogy megyében azon belül a Marcali kistérséghez tartozik.

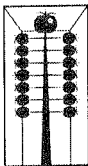
Tapsony, Nagyszakácsi és Szenyér térségében a kisparaszti gazdálkodást 1958-1959 között váltották fel a szövetkezetesítéssel. Tapsonyban a termelt növények száma és mennyisége döntően nem változott a 1970-as évek közepéig. De minőségi változások történtek. Új termő fajták kerültek be a termelésbe, a termésátlagok emelkedni kezdtek. A „Tapsonyi Rákóczi Mg. Termelőszövetkezet” 1969-ben egyesült a szomszédos két faluval Szenyérrel és Nagyszakáccsal. Így a szövetkezet 5440 kh-on gazdálkodott.

A tapsonyi termelőszövetkezetben az intenzív mezőgazdasági termelés egészen a rendszerváltásig tartott. Akkor a kárpótlások miatt jelentős területvesztés történt a szövetkezetben. Gyakorlatilag a rendelkezésre álló művelhető földterületből több, mint 1000 ha kiesett. 2000-ben a termelőszövetkezet rendelkezésre álló termőföld 2455 ha-ra szűkült. A rendszerváltás utáni földművelés miatt a szövetkezet földterülete jelentősen lecsökkent ezért szükségessé vált az átalakulás. 2001-ben létrehozták a „TANASZEK Kft.”-t. A volt tagság jelentős része a Kft. üzletrész-tulajdonosává vált.

Vizsgálataimból kiténik, hogy figyelemre méltó a „Tapsonyi Szövetkezet”-ből alakult „Tanaszek Kft” gazdálkodása, amelyet a 20. század derekától napjainkig kísértem végig, mivel a térségben azon kevés mezőgazdasági intézmények közé tartozik, amely még jelenleg is gazdaságosan működik, és biztos munkahelyt nyújt alkalmazottai számára.

Konzulens: **Dr. Veszel Tibor**, egyetemi tanár

Varga Attila

Erdélyi vándorlástörténetek

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban az elmúlt 15-16 évben Romániából Magyarországra vándorló magyar etnikumúak élettörténeteit vizsgáltam. A nyolcvanas és kilencvenes évekbeli erdélyi migrációs mozgalmakkal kapcsolatban a legfontosabb megállapítás, hogy a vándorlás, mint életstratégia a legkülönbözőbb élethelyzetekből ered, és a legkülönbözőbb társadalmi csoportokra jellemző. Ennek oka nyilván Erdély és Partium történetében, múltbeli és mostani sajátos társadalmi, gazdasági berendezkedésében gyökerezik. Dolgozatomban bemutatom, hogyan formálta a történeti kontextus, a társadalmi háttér és a mikrokörnyezet a vándorlást, majd később a letelepedést.

Interjú-technikaként és az elemzés eszközeként az életrajzi-narratív-interpretív módszert alkalmaztam, mely kisszámú minta mélységi elemzését teszi lehetővé. Célom az volt, hogy azokat a struktúrákat rekonstruáljam, amelyek cselekedeteket és interpretációkat generálnak az életút szövegében. Vagyis a migrációs döntés okainak és körülményeinek feltárása mellett a narratív identitás kifejeződése is foglalkoztatott.

Konzulens: **Dr. Balog Iván**, egyetemi adjunktus
Dr. Pászka Imre, egyetemi docens

Zámbó Noémi

A „cigány” jövő

Széchenyi István Egyetem

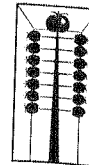
Jog- és Gazdaságtudományi Kar, Nemzetközi kapcsolatok szak, IV. évfolyam

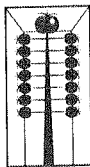
Dolgozatom a cigányok jövőjére fókuszál. Úgy érzem, napjainkban ez egy igen fontos, megoldásra váró probléma hazánkban. Tudjuk, hogy a cigányok többsége többszörösen hátrányos helyzetben van, mind az oktatás, mind a foglalkoztatás terén. Ennek következtében rendkívül sok a munkanélküli, akiket az egyre csökkenő számú dolgozóknak kell ellátniuk. Tehát a cigányság kérdése nem csak társadalmilag vetődik fel, hanem gazdaságilag is. A probléma sajnos az, hogy bár sokan tudják, hogy a cigányság helyzetét meg kéne oldani, de úgy gondolom, nem tesznek megfelelő erőfeszítéseket ez ügyben. Minél később kezdünk el cselekedni, annál később oldódik meg a helyzet.

Dolgozatommal próbálom felhívni a figyelmet a cigány kérdés komolyságára. Fontosnak tartottam, hogy az olvasó röviden betekintést nyerjen a cigány történelembe, kultúrába, és megismerkedjen a jelenlegi helyzetükkel. Én a kiutat mindenképpen az oktatásban látom, hiszen ahhoz, hogy a foglalkoztatottságban arányuk növekedjen, megfelelő képzéssel kell rendelkezniük, melyet csak az iskola tud nyújtani. Dolgozatom teljes egészében még nem készült el, hiszen egy felmérés is folyamatban van, melyet különböző városokban végzek a cigányság körében. A dolgozatomban olvashatnak egy rövid megoldási javaslatot részemről, amely még szintén kidolgozás alatt van, a jelenlegi még csak egy vázlat.

Remélem dolgozatommal és munkámmal sikerül előre mozdítani valamelyest a magyarországi cigányság ügyét.

Konzulens: **Dr. Honvári János**, egyetemi tanár

Eber Márk Áron

Medgyessy Péter és Orbán Viktor 2003. évre vonatkozó
évértékelő beszédének mannheimi tudásszociológiai elemzése

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban – a Mannheim Károly által kifejtett tudásszociológiai koncepció alapján – kvalitatív jellegű szövegelemző vizsgálatot végeztem Medgyessy Péter és Orbán Viktor 2004. februári évértékelő beszédein. A vizsgálati szempontrendszert a mannheimi tudásszociológia rekonstrukciójából nyertem, azt a fenomenológiai szociológia megfontolásaival, valamint Reinhart Koselleck egyes szemantikai elgondolásainak beemelésével egészítettem ki. A két szónokot a – 2002-es választásokat követően átforgalmazott – magyar pártrendszerben elhelyezve lehetőség nyílt arra, hogy a beszédeket mint két szembenálló politikai erő domináns irányzatainak éwertékelését vizsgáljam. A mannheimi útmutatásnak megfelelően végeztem el a két nézetrendszer értelemszerű hozzárendelését, elkülönítettem a kifejezett, az objektív és a dokumentumértélem jelentéssíkjaikat. A szociológiai hozzárendelés keretében – szintén a mannheimi intencióknak megfelelően – partikularizáltam és relacionáltam a két aspektusstruktúrát. A partikularizálás keretében kiemeltem a gondolkodás- és átélésmód legjellegzetesebb jegyeit, mind tartalmi – értékorientációk, cselekvésstratégiák, identitáskonstrukciók, valóságmodellek – mind formai oldalán. Ez utóbbi az alkalmazott analógiák, metaforák, különféle izmusok lenyomatainak vizsgálatát és dokumentálását jelenti és e szakaszban végeztem el a megnyilatkozások érvényességi körének körülhatárolását is. Az elemzést lezáró relacionálás lépésének elvégzésével kísérletet tettem a megjelenített gondolkodásformák és -tartalmak társadalmi hordozóit megjelölni, a rögzített gondolkodásmódokat a történeti-társadalmi térben elhelyezkedő csoportokkal összefüggésbe hozni. A vizsgálat relevanciáját az adja, hogy a magyar származású Mannheim tudásszociológiai elmélete és módszertana eddig jellemzően elméleti reflexiók tárgya volt. Itt egy kísérlet történt annak empirikus alkalmazására.

Konzulens: **Dr. Wessely Anna**, egyetemi docens

Gáti Annamária

„Közösségkeresés” – A kapcsolathálók felfedezése (?) a legújabb oktatásszociológiai szakirodalomban

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak IV. évfolyam, Filozófia szak, V. évfolyam

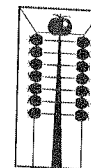
A 60-as évektől egy új elméleti és módszertani megközelítés, nevezetesen a kapcsolathálók jelentőségének felfedezése forradalmat hozott a társadalomkutatás szinte minden területén. A kapcsolatok és erejük felfedezése új kapukat nyitott meg a társadalmi folyamatok mélyebb megértése felé és kiegészítette a bourdieui-i paradigmát.

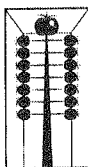
Míg a szociológia egyes területei (pl. mobilitás kutatás) készséggel kezdték alkalmazni az új megközelítést, mások megkésve, vagy a mai napig alig-alig ismerkedtek meg a kapcsolatok vizsgálatában rejlő ígéretes lehetőségekkel.

Előadásomban annak az általam végzett kutatásnak az eredményeiről számolok be, amely azt vizsgálja, hogy az oktatásszociológia iskolai eredményességgel foglalkozó kutatásai mennyire vonták be magyarázó változóként az elemzésbe a kapcsolati tőke bizonyos jellegzetességeit. A 2000 és 2004 között publikált angol nyelvű szakirodalomból vett tanulmány minta elemzése azt mutatja, hogy az oktatáskutatás tanulmányi eredményességet vizsgáló régiójában a fent említett forradalom valamiféleképpen elmaradt. Bár vannak próbálkozások a családi, a kortárs-, illetve tanár-diák kapcsolatok eredményességre gyakorolt hatásának vizsgálatára, ezek leginkább a kapcsolatok kemény mutatóival igyekeznek tetten érni azok befolyását. Puha, a kapcsolatok tartalmát is vizsgáló mutatókat csak elvétve alkalmaznak a vizsgálatok során.

Kutatásom nem csupán a mai kutatási trend meghatározására irányul, hanem felhívja a figyelmet arra a nagyon fontos mozzanatra is, hogy a kemény és puha mutatók alkalmazásának háttérben meglehetősen eltérő – inkább determinisztikus, illetve inkább dialektikus – társadalomszemlélet húzódik meg.

Konzulens: **Dr. Pusztai Gabriella**, egyetemi adjunktus

Kádár Zoltán

A 20. századi antiutópiák jóslatai a 21. század első éveinek tükrében

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, végzett

A dolgozatban öt antiutópiát elemzek hatféle szempont szerint, ütköztetve a bennük elképzelt folyamatokat és a jelen, valamint a közelmúlt tendenciáit. E. M. Forster *The Machine Stops* (1909); Jevgenyij Zamjatin *Mi* (1920); Aldous Huxley *Szép új világ* (1932); George Orwell 1984 (1949); Ray Bradbury *Fahrenheit 451* (1952) című antiutópiái szolgálnak az elemzés alapanyagaként. Kérdés, hogy az emberiség úgy tesz-e a mában (hajlik-e arra, hogy elkövesse az e művekben felsorolt hibákat), mint ahogyan azt az antiutópiák szerzői elképzelték évtizedekkel ezelőtt, vagy képes kikerülni a felvázolt csapdákat. A választott antiutópiákat és a jelen, valamint a közelmúlt tendenciáit a következő szempontok szerint vizsgálom meg:

1. Kultúra versus civilizáció: A Norbert Elias által megfogalmazott kultúrafogalom alapján igyekszem bebizonyítani a kulturális elem térvesztését a nyugati társadalmak mindennapjaiban.
2. Társadalmi hierarchia: Jelen van-e a mában az a fajta nyílt vagy rejtett elnyomás, ami ezekben a művekben torzszá, háborzongatóvá teszi a társadalmi rétegződést.
3. Antropológiai sajátosságok: Mennyiben hasonlít a ma embere az antiutópiák különleges, legtöbbször gúnyos, vagy sajnálatraméltó torzítások révén ábrázolt emberképéhez?
4. Átbürokratizáltság: Öntevékeny közösségek jellemzik-e korunkat, vagy az egyes államok messze-menően elidegenítő, szabályrendszerekkel átszabdalt és átláthatatlan háóba csomagolják-e a mindennapokat – az antiutópiákból ismert módszerekkel?
5. Az erkölcs és a nevelés problémája: nemesebbek, szeretnivalóbbak, okosabbak és toleránsabbak-e a ma élő generációk, vagy éppen ellenkezőleg, visszaköszönnek az antiutópikus jóslatok?
6. A propaganda fontossága, diktatórikus hatalomgyakorlás: Növekedett-e az egyén és a közösség autonómiája, vagy kevesek útmutatásai alapján kénytelen megcselekedni a tömeg mindazt, amit kigondolnak neki a belőle származó, ámde szerencsésebb és élelmesebb kevesek.

E kérdésekre – véleményem szerint – sajnos, jórészt az antiutópiák adják meg a választ, minthogy minden túlzásuk és cinizmusuk dacára kitűnően előre vetítik a mában tapasztalható tendenciákat.

Konzulens: **Dr. Pászka Imre**, egyetemi docens

Kása Mónika

Az Örök hatalom – a hatalom mikrofizikája és az orwelli vízió

Eszterházy Károly Főiskola

Angol-számítástechnika szak, IV. évfolyam

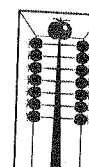
A dolgozatom a hatalom egy eltorzult formájával, a totalitárius hatalmi berendezkedéssel foglalkozik. Elsődleges célom, hogy bemutassam ezeknek a rendszereknek az alapvető jellemzőit filozófiai, szociológiai, politológiai, valamint irodalmi síkokon. A dolgozatom két fő részből áll, ahol az első rész a totalitárius világok alapvető jellemzőit mutatja be Samu Mihály, Foucault és Aldous Huxley művei alapján; a második – irodalmi – rész George Orwell 1984 című regénye segítségével elemzi a totalitárius rendszerek főbb elemeit.

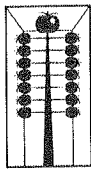
A totalitárius rendszer megvalósításának alapja olyan ország megteremtése, amely nem érintkezik a külvilággal, és nem enged be semmilyen külső hatást sem, így megakadályozza, hogy mások tudomást szerezzenek arról, hogy mi folyik az országon belül, illetve a teljes tudatlanság fenntartásával meggátolja a belső engedetlenséget. A totalitárius rendszerek központjában egy ember irányítása alá tartozó, vezető elit áll. A nép funkciója kimerül az elnyomott tömeg szerepével. Az uralkodó az ellenőrző szervek segítségével közvetve irányítja a népet, és ellehetleníti minden egyéni törekvés kibontakozását. Az ellenőrző szervek nem csak a vezetőség számára megfelelő hangulat megteremtéséért, hanem az esetleges lázadások elnyomásáért, valamint a ténylegesen fellázadó emberek kiiktatásáért is felelős.

Orwell az 1984-et a totalitárius rendszerek ellen írta; elsősorban figyelmeztetésnek szánta, hogy mivé válhat az emberi hatalomvágy, ha a politikai és társadalmi rendszer lehetőséget nyújt rá. A regény által bemutatott világ egyértelműen magában foglalja a totalitárius rendszerek minden egyes elemét. Óceánia egy tökéletesen elszigetelt ország, amely ráadásul folyamatos harcban áll a másik két országgal. A vezetés a Párt kezében van és minden elvtárs a Nagy Testvérben hisz, akit, mint a hatalom egyedüli megszemélyesítőjét a Párt alkotott meg. Az elvtársak eltompult passzivitásban élnek és vakon követik az irányítást. A Párt által létrehozott négy Minisztériumot, melynek feladata az emberek irányítása és folyamatos ellenőrzése. Az esetleges lázadásokat hatásos átneveléssel, majd a megtört egykori lázadók meggyilkolásával szüntetik meg.

A totalitárius hatalmaknak – mint minden hatalomnak – elsődleges célja a kizárólagos hatalom, amely képes örökké fennmaradni.

Konzulens: **Dr. Antal Éva**, főiskolai docens
Dr. Kicsák Lóránt, főiskolai adjunktus

Komlósi Éva**Esélyegyenlőtlenség a magyar tömegoktatásban***Pécsi Tudományegyetem**Közgazdaságtudományi Kar, Gazdálkodási szak, IV. évfolyam*

Jelen tanulmány a magyar oktatásban megjelenő esélyegyenlőtlenség problematikáját szeretné körbejárni. A dolgozat célja bemutatni, hogy a nemzetközi tendenciáknak megfelelően hazánkban is az általános oktatáspolitikai irányvonal a tömegoktatás felé mutat, és arra keresi a választ, hogy az oktatás expanziója ténylegesen képes-e csökkenteni az esélyegyenlőtlenségeket.

Először a téma elméleti megalapozására került sor. A gondolatmenet megalapozása céljából a releváns nemzetközi és magyar szakirodalom lett bemutatva. A következő fejezetben adatok igazolják, hogy egyrészt a közoktatás alsó szintjén már érezhető hatását a nemzetközileg is megfigyelhető demográfiai visszaesés, csökkenő gyermeklétszám formájában; másrészt közép- és felsőfokon még – a már említett – bővülés figyelhető meg. A tanulmányból kiderül, annak ellenére, hogy látványosan egyre több embernek van lehetősége bekerülni a felsőoktatás vérkeringésébe, valójában a bekerülésben legesélyesebbek és legesélytelenebbek közötti szakadék egyre mélyebb.

Ennek a paradoxonnak a megfűtéséhez mélyebb – az oktatási rendszer alsóbb szintjein – szükséges vizsgálatokat folytatni. A dolgozatban bemutatásra került az iskolarendszerünk felépítése, annak kritikája a PISA 2000 felmérés kapcsán, amely rámutat a magyar diákok teljesítményének nemzetközi átlagtól való elmaradására, és ennek hátterében húzódó okokra, az OECD országok iskolarendszereinek különbözőségére.

A tanulmány utolsó, lezáró fejezete azt kívánja vizsgálni, hogy azokat az égető problémákat, melyekre fényt derített, milyen módon kívánják orvosolni, mit javasolnak a szakértők és valójában mit tehet az aktuális oktatáspolitikai.

Konzulens: **Dr. Pauker Csaba**, egyetemi adjunktus
Vargyas Eszter

Dr. Kossuth Borbála**Az esélyegyenlőség az Európai Unió tagjaként****Magyarországon***Miskolci Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Szociológia szak, III. évfolyam*

Magyarországon az Európai Unióhoz történő csatlakozásával az európai folyamatok közvetlen részese, alakítója lett. Olyan közösség tagjává vált, mely az egyenlő esélyek biztosítását meghatározó értéknek, így az egyik legfontosabb politikai célnak is tekinti. Az európai integráció kezdete óta a közösség napirendjén szerepel az egyenlő esélyek biztosítására irányuló közösségi politika, hiszen „az integráció további elmélyítésére vonatkozó minden olyan kísérlet bukásra ítéltett, amely figyelmen kívül hagyja a szociális dimenziót.”

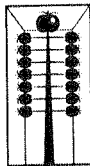
Az egyenlőség elve azt jelenti, hogy a hasonló helyzetben lévő személyeket azonos módon kell kezelni, és az eltérő helyzeteket pedig különbözőképpen kell szabályozni. Ezen elv megteremtésének eszköze a jog. Ahhoz azonban, hogy a jog által szabályozott területeken a kívánatos fejlemények megteremtődjenek és fennmaradjanak szükséges az is, hogy a társadalom azt megismerje, elfogadja, kövesse, és szükség esetén korrigálja.

A XXI. századi Magyarországon hátrányos helyzetről két esetben szokás beszélni. Az egyik a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, a másik a hátrányos helyzetű társadalmi régiók esete. A Közösség a hátrányos helyzetű társadalmi csoportokra vonatkozó szabályozást teljes egészében a tagállamok belügyének tekintette a hetvenes évekig. Ezt támasztja alá az Európai Unió hivatalos állásfoglalása is, mely szerint a szociális védelmi rendszerek esetében koordinálásra kell törekedni, ami mellett „csak” spontán harmonizáció képzelhető el. A szociológia számára ez az egyik legfontosabb mérhető kutatási terület, hiszen a közvéleményt minden más területnél érzékenyebben érintik a szociálpolitika változásai. Az adott ország társadalompolitikájáról, az Európai Unió gyakorlati hasznáról a magyar állampolgárok saját egyéni életszínvonaluk alapján mondanak ítéletet.

A közösség céljai között szereplő másik terület rosszabb helyzetben lévő régiók – így Magyarország – fejlesztése, felzárkóztatása.

Konzulens: **Dr. Pankucsi Márta**, főiskolai docens
Dr. Loss Sándor, egyetemi docens

Sík Domonkos

Újratermelés és válság – avagy a „szimbolikus erőszak” szerepe a „motivációs válság” távoltartásában

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Társadalomtudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam, Filozófia szak, II. évfolyam

Dolgozatom során Bourdieu-Passeron Reproduction, és Habermas Válságtendenciák a kései kapitalizmusban című munkáját ismertetem, majd ötvözöm. Az így kialakított elméleti mezőben egy empirikus kutatás alapjául szolgáló hipotézist fogalmazok meg, mely röviden így foglalható össze: amennyiben – a bourdieu-i tanulmányból kifolyólag – az iskolát tekinthetjük a szimbolikus erőszak elsődleges terepének, és amennyiben a szimbolikus erőszakon az uralkodó osztály önkényes jelentéseinek elfogadtatását értjük, mely jelentés-elfogadtatás célja, hogy a társadalmi újratermelést olyan módon manipulálja az uralkodó osztály, hogy saját utódainak örökíti át a hatalmat; valamint amennyiben – a habermasi tanulmányban leírtak szerint – a kései kapitalizmus lehetséges rendszerváltságának kitörését elhárítandó a rendszernek szüksége van állampolgári, és családi-hivatásbeli privatizmusra; annyiban hipotézisként megfogalmazható, hogy a szimbolikus erőszak során a pedagógiai akcióban olyan jelentések is elfogadtatásra kerülnek, melyek a fent nevezett privatizmusok kialakulását is szolgálják, hiszen a kapitalizmus fennmaradása elsődlegesen fontos az uralkodó osztályok számára, s a fenntartás feltétele a válság távoltartása. Ezen hipotézis megalapozását és kifejtését tekintem a dolgozat eredményének (a kritikai társadalomelméleti hagyományhoz csatlakozva), ennek empirikus vizsgálatra méltóságát a dolgozat következményének.

A hipotézis megfogalmazása után, példákat hozok fel, amelyeket empiriába ágyazott mivoltuk okán a hipotézis létjogosultságának alátámasztására szolgáló igazolásokként tekintek.

A dolgozat céljából kifolyólag (egy később empirikusan vizsgálható probléma felvetése, elméleti megalapozása), a kutatás módszere szövegismertetés, szöveginterpretáció, elméletépítés és más célból elvégzett empirikus vizsgálatok értelmezése a hipotézis tükrében.

Konzulens: **Dr. Csákö Mihály**, egyetemi docens

Ungi Eszter

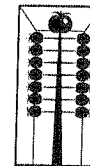
Erős civil társadalom – gyenge civil társadalom! A civil társadalom fogalmának metamorfózisa a rendszerváltás utáni Magyarországon, a Népszabadság tükrében

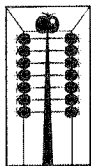
Pécsi Tudományegyetem

Bölcészettudományi Kar, Szociológia szak, IV. évfolyam

Amikor a civil társadalmat kívánjuk kutatni, egyáltalán nem mindegy, hogy milyen civil társadalom fogalmat használunk, annál is inkább, mert e fogalmat gyakran használják hazai és külföldi, tudományos fórumokon, illetve társadalomtudományos kutatások során. Ilyen szempontból nem mindegy, hogy e fogalmat milyen megközelítésben használjuk. Beszélhetünk-e erős, civil társadalomról a mai Magyarországon? Ha pusztán civil szervezetek sokaságaként ragadjuk meg e jelenséget a nagy számok megtévesztően erős civil társadalom képet rajzolhatnak körül. Amennyiben azonban a politikai kultúra és részvétel tágabb kontextusában vizsgálódunk, és tekintetbe vesszük a passzivitást és az apátiát, akkor hajlamossá válunk a valójában létező gyenge civil társadalomról értekezni. A civil társadalommal foglalkozó társadalomtudományos kutatásoknak tehát tisztában kell lennie a civil társadalom jelentéseivel.

Konzulens: **Füzér Katalin**, egyetemi tanársegéd

Benedek Zsófia

Az erdészeti kutatások rövid története az Erdészeti Kísérletek című folyóirat tükrében

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Természettudományi Kar, Biológus szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban az 1899-ben indult Erdészeti Kísérletek című folyóirat anyagát dolgoztam fel a rendszerváltásig, hogy így képet kapjak a XX. század erdészeti kutatásainak főbb irányvonalairól. Bemutatom a lap történetét is.

A ProCite 4 program segítségével dolgoztam; ez egy bibliográfiai adatbázis-kezelő, ami kulcsszavas keresést is lehetővé tesz. Minden cikkhez egy vagy több kulcsszót rendeltem, majd a rekordokat ezután kulcsszavak szerint néztem végig, és az évszámok figyelembe vételével értékeltem a főbb tendenciákat.

Az értékelést a következő témakörökben végeztem: ökológiai kutatások, a gépekkel kapcsolatos cikkek és az erdőről szóló vita, a vizsgálatok szempontjainak változásai, a fásítások, a különböző fajok iránti érdeklődés változásai, valamint vadgazdálkodás és erdővédelem.

Ezek alapján főbb korszakokat állapítottam meg a XX. századon belül: az első a trianoni békeszerződésig tartó időszak, melyre intenzív ökológiai jellegű kutatások jellemzőek, sok cikk foglalkozik az erdővédelemmel is. Jellemző a fenyőfajok (elsősorban lucfenyő) vizsgálata. A trianoni döntés az erdész szakmát alapjaiban rázta meg (erdős területek elvesztése, a felszerelés elpusztulása), emiatt a következő időszakot (mely az '50-es évek elejéig tart) az újrakezdés jellemzi: megkezdődött a megmaradt területek termőhelyi jellemzése és ezzel együtt a fásítás is. A következő korszak 1953-tól 1968-ig tart, jellemzője a természetközeli gazdálkodás előtérbe helyezése. A tervgazdálkodás alapján megindul az egész országra kiterjedő fásítási program, melynek fő fajai a nemesített nyárok, a fenyők és az akác. Ebben az időszakban jelennek meg a nagy teljesítményű gépek és a vegyszerek. Megindul bizonyos fajta szemléletváltás is: felismerik az erdő közjóléti funkcióit. 1968-tól az új gazdasági mechanizmus beköszöntével elkezdődik a negyedik korszak, melyre a nyereségérdekltség és az erdők túlhasználata jellemző, ami csak a 1980-as évek közepén, társadalmi nyomásra változik.

Konzulens: **Horváth Ferenc**

Dobrádi László

Galaktikus nyelvek

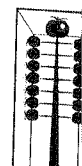
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

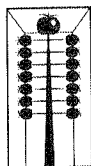
Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Műszaki informatika szak, IV. évfolyam

Dolgozatom alapvetően két részből áll. Az első részben a Földön napjainkban kialakult nyelvi helyzetet foglalom össze nagy vonalakban, valamint kitérek a nemzetközi segédnyelvre. Példákat hozok arra nézve, milyen próbálkozások voltak ezen nyelv megvalósítására a múltban. Szó lesz – a teljesség igénye nélkül – a különféle mesterséges nyelvertervezetkekről, melyeket azzal a céllal hoztak létre, hogy azok betöltsék a nemzetközi segédnyelv szerepét. Röviden bemutatom a mesterséges nyelvek létrehozásának két alapvetően különböző modelljét, az a priori és az a posteriori nyelveket, és példákat is hozok mindkettőre.

A dolgozat második része az első rész tapasztalataiból kiindulva a galaktikus nyelv kérdéskörét tárgyalja. Szó lesz arról, szükség van-e egyáltalán egy galaktikus nyelvre, és hogy milyen problémákba ütközne egy ilyen nyelv létrehozása. Ezek után vázolok pár lehetőséget, hogyan lehetne elképzelni egy ilyen egységes galaktikus nyelvet, illetve hogy az egyes felvetések megvalósításakor milyen problémákkal kell számolni. A felvetések során felhasználom az első részben bemutatott nyelvi modelleket kiindulási alapnak. Röviden kitérek a galaktikus nyelvvel való visszaélés lehetőségeire is, még rövidebben pedig néhány társadalmi kérdésre is.

Konzulens: **Dr. Galántai Zoltán**, egyetemi docens

Kiss Péter

Egy világsiker titkai – Kandó Kálmán és a vasúti villamos vontatás

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Villamosmérnöki és Informatikai Kar, Villamosmérnöki szak, V. évfolyam

Kandó Kálmán, noha nem kapott Nobel-díjat, mégis olyan rendszert alkotott, ami a mai napig a világ villamos vasúti vontatásának alapja, s neve jogosan szerepel a világ tudomány- és technikatörténetében. A rendkívüli tehetséggel megáldott gépészmérnök pályafutása során 70 szabadalmát jegyezték be, a fontosabbakat Nyugat-Európában, az Amerikai Egyesült Államokban és Japánban is. Ő villamosított a világon először váltóárammal vasútvonalat Olaszországban olyan átütő sikerrel, hogy később az egész hálózat az ő szabadalma alapján épült, és Európa nagy része az ő 50 Hertz-es rendszerét használja a mai napig. Munkássága alatt nemcsak a magyar ipar hírneve gyarapodott, de a céget, ahol dolgozott, a Ganz gyárat az egész fejlett világban – több más feltaláló társával együtt – ismertté tette, lelkiismeretes munkájára három ország is büszke lehet.

Jelen munkámmal szeretném felhívni a figyelmet a magyar történelem eme páratlan alkotó készségű villamos-gépészmérnökére, munkásságára, és célom, hogy aki ezt a dolgot végigolvassa, Kandó Kálmánt is a megfelelő helyre tehesse a híres magyar alkotók képzeletbeli csapatában, azok közé az alkotók közé, akik a magyar szellemi tőke hírnevét öregbítették s öregbítik.

Konzulens: **Dr. Németh József**, egyetemi docens

Már András Péter

„Csillagok” az Eötvös József Collegiumban

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Természettudományi Kar, Csillagász szak, II. évfolyam

Az Eötvös József Collegium lakójaként dolgozatomban az intézmény falai között élt csillagászok – mint egykori elődeim – kutatásait, eredményeit és annak a ma tudományára gyakorolt hatását igyekeztem összegyűjteni, mellyel célom az volt, hogy rávilágítsak egy oktatási intézmény jelentőségére, illetve bemutassam a XX. századi magyar csillagászat történetének egy szeletét...

A tudósok bemutatása előtt röviden ismertetem az intézmény történetét a megalapítás gondolatának megszületésétől napjainkig.

A csillagászok közül elsőként Bay Zoltán bemutatásával foglalkozom. Ismertetem az elektronsorozót, a fény alapján meghatározott méter-definíció és az első Hold-radar kísérletek történetét, valamint a rádiócsillagászat elmúlt fél évszázados eredményeit.

Az ismert fizikus-csillagász után időrendben egy alig ismert és mára a feledésbe merült Móra Károlyról emlékezem meg írásomban.

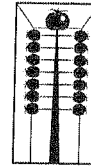
Detre László bemutatását követően részletesen kitérek a Magyar Tudományos Akadémia Csillagászati Kutatóintézetének történetére is, mely Detre László irányítása alatt előbb „túlélte” a második világháborút, majd a „Detre-korszak” végén mindmáig jelentős kutatási bázissal bővült, illetve az RR-Lyrae típusú változócsillagok és a Blazhko-effektus vizsgálatában a világ élvonalába került.

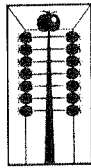
Ezt követően a váratlanul elhunyt, világszerte égi mechanikusként ismert Izsák Imre Gyula munkáját és eredményeit ismertetem.

Izsák Imre két barátja Oszvách István és Herczeg Tibor bemutatása zárja dolgozatom tudósokkal foglalkozó magját, kik az Eötvös József Collegium ma is élő „csillagai”...

Zárszóként a kollégium levéltárában talált személyi anyagok alapján állítottam össze egy válogatást, mellyel célom a bemutatott személyek Eötvös József Collegium iránti érzéseinek hangsúlyozva...

Konzulens: **Dr. Balázs Béla**, egyetemi tanár

Mérai László – Kékesi Júlia**Lengyelek az Enigma ellen***Eötvös Loránd Tudományegyetem**Természettudományi Kar, Alkalmazott matematikus szak, IV. évfolyam**Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar, Óvodapedagógus szak, III. évfolyam*

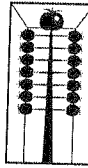
Dolgozatunkban ismertetjük az Enigma feltörésének történetét a két háború közötti és a második világháborús történelmi események tükrében, valamint leírjuk matematikai modelljét.

Az Enigmával kapcsolatos összes információ titkos volt a '80-as évekig. Marian Rejewski, aki jelentős részt vállalt az Enigma feltörésében, 1980-ban publikálhatta cikkeit és jegyzeteit. Ezeket tekinthetjük az első hiteles forrásoknak. Ezt követően sokan próbálkoztak az Enigma történetének leírásával, (közülük talán a legismertebb Simon Singh, a CNN tudományos riportere), azonban egyik munka sem tekinthető tökéletesnek. Egyfelől az Enigma felépítésének leírásában, másfelől használatának és feltörésének vizsgálatában, végül a matematikailag korrek elemzésben rejlenek a pontatlanságok. Dolgozatunk az első olyan munka, amely teljes matematikai elemzést ad. Munkánk az Enigma teljes történetét és problémáját sok történelmi forrás alapján, szenzációhajhászás nélkül, tényszerűen írja le.

A források feldolgozásánál Rejewski leírásait tekintettük mérvadónak, ám ahhoz, hogy rámutathassunk a megjelent művek hiányosságaira, ezek tanulmányozásától sem tekinthetünk el. Az eredeti források feldolgozása után matematikai permutációs módszerekre van szükség ahhoz, hogy teljessé tegyük a megjelent elemzéseket.

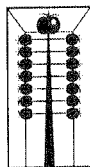
Munkánk fő tanulsága egyrésztől technikai jellegű, nevezetesen rávilágít, hogy egy látszólag apró hiba elkövetése, a titkosítás alapelveinek még ilyen kis mértékű megszegése is komoly következményekkel járhat, ezért mindenképpen kerülendő. Az Enigma feltörése óvatosságot diktál, hiszen a hasonló események vizsgálata (még ha csak néhány évtizedes múltat tekint is vissza) azon túl, hogy fokozott óvatosságra int, előreviszi a (jelen esetben titkosítási) módszerek alkalmazását, fejlődését.

Konzulens: **Dr. Szabó Csaba**, egyetemi docens

Nagy Gergely**Hogyan küldjünk üzenetet a jövőnek? – avagy – Az emberi civilizáció nagy Könyvtára***Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem**Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Műszaki informatika szak, IV. évfolyam*

A dolgozat azzal foglalkozik, hogy menekíthetnénk át az emberi civilizációt egy, a jövőben bekövetkező globális katasztrófán. Egyrészt megvizsgáltam, milyen lehetséges katasztrófák léphetnek fel (az aszteroida-beccsapódástól a nukleáris háborúig), másrészt azt, hogy milyen lehetőségeink vannak, hogy ezeket áthidaljuk. Bár már vannak olyan projektek (a Hosszú Most Alapítvány [www.longnow.com]), valamint az ARC-projektet [www.arc-space.org], ám ezek még csupán kezdeti stádiumban vannak, és láthatóan nem foglalkoznak kellő részletességgel (sőt, egyáltalán) azokkal a problémákkal, melyek a feladat megvalósítása közben merülhetnek fel. Ezt a hiányt próbáltam meg pótolni munkámban, számba véve a lehetséges nehézségeket, figyelembe véve azt is, milyen katasztrófákra kívántunk felkészülni. A téma irodalmi lefedettsége meglehetősen csekély, így lehetőséget adott néhány egyéni gondolat kifejtésére is. A civilizáció és a tudás átmentésének feladatát egy, általam Könyvtárnak nevezett intézmény látná el, melyet úgy kell megtervezni és felépíteni, hogy az összes felvázolt katasztrófa-típust képes legyen átvészelni. Az elemzés tanulsága szerint ezt a követelményt csak úgy lehet (csaknem) teljes biztonsággal teljesíteni, ha minden nehézség ellenére a létesítmény a Holdon épül fel (ld. ARC-projekt, és bár mindez idáig science fictionnek tűnhetett volna csupán, az Egyesült Államok Kongresszusa épp a napokban szavazta meg egy holdbázis létrehozásának tervének támogatását.) A könyvtár koncepcióján kívül azzal is foglalkoztam, hogy miként lehetne üzenetet küldeni a távoli jövőbe (pl. nukleáris hulladéklerakó helyre való figyelmeztetés céljából, vagy csupán az önkifejezés egy módjaként, esetleg a jövő régeseinek dolgát megkönnyítendő).

Konzulens: **Dr. Galántai Zoltán**, egyetemi docens

Pálinkás Tibor

Az evolúció kerülőútvai a programozásban

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gépészmérnöki Kar, Gépészmérnök szak, V. évfolyam

A dolgozat az evolúció programozásban történő felhasználásának buktatóit mutatja be konkrét kísérleteken keresztül.

A bevezetőben kitérek az evolúció elvének számítógépes alkalmazási lehetőségére, majd a továbbiakban az ehhez szükséges környezet fejlődésére. Bemutatom az egyes fejlesztések utáni eredményeket, és a felmerülő problémákra az evolúció által adott megoldásokat melyek mindig szükségessé teszik a környezet leírásának pontosítását. A példákon jól látszik, hogy hogyan törekszik az evolúció a legkisebb energia-befektetéssel történő, a legjobb megoldást viszonylag jól közelítő módszerek gyors megtalálására. Az is jól látható, hogy az így elért lokális optimumokon a fejlődés hogyan és miért áll meg.

Kitérek az egyedek és leszármazottaiknak a túlélésért folytatott harcára, a bevált rész megoldások túlélésére az egyedek családfájának bemutatásával.

Konzulens: **Dr. Galántai Zoltán**, egyetemi docens

Szeitz Péter

Az Őslénytani Tanszék gyűjteményének története a Cephalopodák tükrében

Eötvös Loránd Tudományegyetem

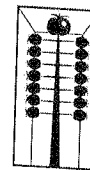
Természettudományi Kar, Geológia szak, II. évfolyam

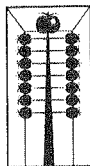
Az ELTE őslénytani Tanszék bemutató Cephalopoda (Lábasfejű) gyűjteményének restaurálása és katalógizálása közben a gyűjtemény és a Tanszék történetére vonatkozó új adatok kerültek napvilágra.

A gyűjteményben szereplő példányok mellett található katalóguscédulák 27 típusát tudtam megkülönböztetni. Ezek és egyéb jelzések értelmezése lehetőséget adott a példányok gyűjteménybe kerülése módjának és idejének megállapítására. Ezek pontosítására és alátámasztására sajnos csak az 1883-1905 közötti leltárkönyvek álltak rendelkezésemre. A típusok és leltára alapján a gyűjtemény fejlődésének történetét, az egyes korszakok gyarapodásának mennyiségét és módjait rekonstruáltam.

A munka eredményeként a gyűjteményre vonatkozóan négy markánsan elkülönülő korszak – alapítástól (1882) 1917-ig terjedő gyarapodó, 1917 – 1947 közötti erősen hanyatló, 1947-től – 1973-ig tartó ismételt gyarapodás és 1973-tól napjainkig egy stagnáló (nem a bemutató gyűjteményt fejlesztő) – rajzolódott ki. Sikertelenül tisztáznai egyes példányok illetve sorozatok korát, gyűjteménybe kerülésének módját. Mindezek mellett egyértelművé vált a Tanszék különböző időszakokhoz kötődő névhasználata. 1882 – 1893 Palaeontológiai Intézet; 1893 – 1913 Geo-Paleontológiai Intézet; 1913 – 1922 Palaeontológiai Intézet; 1922 – 1947 — ; 1947 – 1962 őslénytani Intézet; 1962 – től Őslénytani Tanszék.

Konzulens: **Dr. Görög Ágnes**, tudományos főmunkatárs
Dr. Szente István, tudományos főmunkatárs

Vigh Attila

Biológiai Eszkatológia

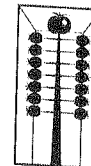
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem

Gazdaság és Társadalomtudományi Kar, Műszaki menedzser szak, IV. évfolyam

Charles Darwin sokáig féltve őrzött evolúcióelméletének tudományos elfogadása alapjaiban változtatta meg az emberek világképét. A múlt egyre nagyobb távlatai tárultak fel, ahogy újabb és újabb régészeti leletek támasztották alá az evolúcióelmélet állításait. A letűnt korok fejlődésével foglalkozó tudományok csúcán mindig is az emberi fajok vizsgálatai álltak. A paleontológia újabb és újabb eredményei szembesítették az embert őskori valójával. A meghökkentő eredmények (a csimpánzzal közös ősemélete), hamar felvetették azt a kérdést: ha ilyenek voltunk millió évekkel ezelőtt, akkor milyenek leszünk százezer, millió évekkel ezután? Az első elméletek még csak a tudományos-fantasztikus irodalom keretein belül jelenhettek meg, ma már azonban egyre több tudományos írás elemzi a témát. Éppen ezért gondoltam úgy, hogy itt az ideje az emberi faj jövőjével kapcsolatos gondolatok összegzésére.

Dolgozatom első fejezetében a biológiai eszkatológia kialakulásának történetét mutatom be az olvasónak, a témával foglalkozó híres írók, filozófusok, fizikusok, biológusok bemutatásával. A további fejezetek pedig már kifejezetten a jövőbeli lehetőségeket boncolgatják. Két megközelítést alkalmazok az elméletek vizsgálatára: a kevésbé informatív evolúciós trendelemzést, és a sokkal inkább preferált funkcionális alapú elemzést. A jövőbeni változásokkal, változtatásokkal kapcsolatban több etikai kérdés is felmerül, így nem csak a „hogyan?”, hanem a „miért?” kérdésre is keresem a választ.

Konzulens: **Dr. Galántai Zoltán**, egyetemi docens

Vallástudomány alszekció

1. zsűri:

A zsűri elnöke:

Tomka Miklós

CSc, egyetemi tanár, PPKE

A zsűri tagjai:

Máté-Tóth András

PhD, főiskolai tanár, SZTE

Pusztai Gabriella

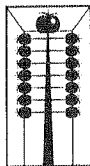
PhD, egyetemi adjunktus, DE

Rosta Gergely

PhD hallgató, egyetemi adjunktus, PPKE

Gál Zsolt

PhD hallgató, BCE

Bacskai Katinka

„mint a kelő nap az ő fényében” – A vallásosság és az identitás társadalmi összefüggései a felvidéki magyar egyházi gimnáziumokban

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar, Szociológia-történelem szak, V. évfolyam

Dolgozatom középpontjában Szlovákiában élő magyar fiatalok állnak. Az ő gondolkodásuk, világnézetük megismerésére végeztem egy kérdőíves kutatást a magyar tanítási nyelvű, egyházi alapítású gimnáziumokban Felvidéken. Ebben a dolgozatban a kutatásban fölített számos kérdés közül a számomra két legizgalmasabbal a vallásossággal és az identitással foglalkozom. Igyekeztem több oldalról megközelíteni a problémákat és megvizsgálni a már feltárt és még fel nem tárt összefüggéseket az adott társadalmi körülmények és a diákok érzései, gondolatai, viselkedése között.

A 104 fős adatbázis elemzése egyrésztől szolgált „papírforma szerinti” eredményekkel, pl. a vallásosság tekintetében, azonban kirajzolódni látszik egy új típusú vallásosság is, a nem vallásos családban szocializálódottak között, és ez felveti az egyház szerepének új megközelítését is. Az identitás problémáját próbáltam a már meglévő attitűdök és a jövőbeni tervek szemszögéből vizsgálni, és így levonni következtetéseket.

Eredményeimet a témában készült nagymintás adattelvételekkel hasonlítottam össze.

Konzulens: **Dr. Pusztai Gabriella**, egyetemi adjunktus

Bernáth Nagy Julianna Krisztina

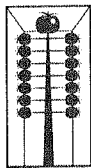
Vallásosság, de (még) milyen?! Erdélyi magyar fiatalok vallásossága 2001-ben

Babes-Bolyai Tudományegyetem

Szociológia és Szociális Munkásképző Kar, Szociológia szak, V. évfolyam

Konzulens: **Dr. Veres Valér**, egyetemi adjunktus

Gyertyános Éva

Árpád-házi Szent Erzsébet kultusza Firenzében

Szegedi Hittudományi Főiskola

Egyetemi hittanár szak, II. évfolyam

Dolgozatomban elsősorban a kultusz kialakulásának kezdeteivel foglalkozom. Azt kutatom, hogy kik, illetve milyen események, jelenségek járultak hozzá ahhoz, hogy legendáját széles körben megismerjék Firenze polgárai. Sorra veszem azokat a XIII.-XIV. századi tárgyi emlékeket, melyek személyével kapcsolatba hozhatók, s ezeken keresztül próbálom tisztelétének megjelenési formáit körvonalazni.

Tanulmányom első felében igyekeztem összegyűjteni mindazt az információt, amely ahhoz volt szükséges, hogy később világosan megmutatkozzon a kultusz kialakulásához vezető út. Az általános bevezető részt Európai kitekintéssel indítottam, majd leszűkítve a kört eljutottam a konkrét firenzei viszonyokhoz. Ezek felvázolását követően kezdtem bele a fennmaradt emlékek tárgyalásába. Itt kutatásaim kiinduló pontja Florjo Banfi olaszországi magyar emlékeket tartalmazó, katalógus-szerű munkájának Erzsébetre vonatkozó részei voltak. Mindenek előtt a kötetben szinte csak felsorolás szintjén található adatok hitelességének jártam utána. Tudva levő ugyanis, hogy a szerző sok esetben személyesen nem járt a helyszínen, és gyakran több száz évvel korábban élt szerzőre hivatkozik. Majd tovább lépve újabb adatokkal töltöttem meg a firenzei emlékek listáját. Minderre akkor volt lehetőségem, amikor 2002 tavaszán egy ösztöndíj keretében Firenzében folytathattam tanulmányaimat.

Dolgozatomat elsősorban azzal a céllal írtam, hogy további kutatások kiindulópontja legyen. Árpád-házi Szent Erzsébet kultuszának kialakulását, illetve annak megnyilvánulási formáit ugyan igyekeztem sok szempontból megvizsgálni, de elsősorban nem azért, hogy ezeket minden oldalról kimerítően elemezzem. Inkább arra törekedtem, hogy megmutassam, milyen összetett jelenséggel állunk szemben, milyen sokrétű Szent Erzsébet- nemcsak itáliai- tisztelete. Az épületek, az írott források, és még inkább a festmények további kutatásokat igényelnek. Szándékomban áll ez irányú ismereteimet a későbbiekben elmélyíteni, ugyanakkor bízom abban, hogy már jelen dolgozatom katalógusa is a részletekre kiterjedő, elemző munkák alapjául szolgálhat.

Konzulens: **Pintér Gábor**, főiskolai adjunktus

Kocsis Nóra

Törésvonalak mentén. A vallási és a nemzeti identitás párbeszéde egy magyarországi Krisna-hívó közösségben.

Esettanulmány

Szegedi Tudományegyetem

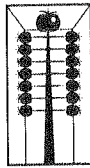
Bölcsészettudományi Kar, Vallástudomány szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban a vallási és a nemzeti identitás összekapcsolódását, egymáshoz való viszonyát vizsgálom a Magyar Brahmana Misszió nevű kisegyházban, amely a magyarországi Krisna-hívó közösségek egyik legfiatalabb tagja. Tézisem szerint a nemzet és a vallás eszméjének összekapcsolódása egy olyan új vallási közösségben, mint az általam kutató csoport, a kommunizmus utáni kollektív identitás általános elbizonytalanodásával, válságával áll összefüggésben, tehát a közösséget körülvevő társadalmi kontextushoz kapcsolható. Ilyen értelemben a vallási csoport sajátos alternatívát kínál a mai magyar társadalomban a kollektív identitás megalkotására, illetve a nemzeti és a vallási identitás szoros összekapcsolódása jelezheti, hogy a közösség integrálódni, inkulturálódni próbál az őt körülvevő társadalmi kontextusba.

Kutatásom módszereit és szempontjait elsősorban a kulturális antropológia posztmodern, hermeneutikai hagyományából kölcsönzöm, amelyben fontos szerepet játszik a szerző, illetve az adatközlők szubjektívítása. Mindvégig törekszem tudatában lenni saját szubjektívitásomnak, igyekszem reflektálni saját kutatói szerepemre, helyzetemre és az adatközlőimmel közösen létrehozott interszubjektív valóságra. Ez a fajta önreflexió megmutatkozik dolgozatom stílusában, hangvételében is.

Kutatásom alapját a hívők körében végzett terepmunkám eddigi eredményei alkotják. Részben félig strukturált mélyinterjúkat készítettem, melyekben arra kértem adatközlőimet, hogy határozzák meg mit jelent számukra magyarnak és Krisna-hívónak lenni, kisebb részben pedig résztvevő megfigyelést folytattam a hívők között. Az interjúk elemzése megerősíti azt az előzetes hipotézisemet, mely szerint a vallás és a nemzet eszméjének párbeszéde az általam vizsgált hívőknek egy olyan új alapot biztosít identitásuk kollektív részének felépítésére, amely illeszkedni próbál a helyi társadalmi kontextushoz.

Konzulens: **Tóth Mihály**, egyetemi adjunktus

Nagy Attila

Szomorú kényszer. Abortusz, bioetika, buddhizmus

Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Vallástudomány szak, IV. évfolyam

Dolgozatomban az abortusz-kérdés problémakörét próbáltam körbejárni. Nagyobb hangsúlyt fektetve a buddhizmus etikai alapelveire, s mivel a bioetika magát a „híd a jövőbe” jelszóval is definiálja, illetve a vallástudomány is nagy hangsúlyt fektet az interdiszciplinaritás kérdésére, a téma ilyen dimenziókban történő vizsgálata kézenfekvőnek tűnt.

Az abortusz történetének rövid áttekintése után, a bioetika, a nyugati orvoslás, és a keleti (buddhista) orvosláshoz fűződő gondolatvilága, főbb alapelveinek összefoglalása következik.

A központi vitái az abortusznak a személy, zigóta, ember, és ember-potenciál fogalmak definíciói körül folynak, így dolgozatomban sem megkerülhetők. Ismertetésre kerül a konzervatív, liberális, és mérsékelt álláspont. Kérdés szinten megjelenik a mesterséges megtermékenyítés, klónozás.

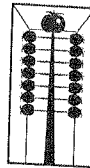
Achilles-ínnak számít a vitában a tudat meghatározása (ezt a definíciót ugyanúgy használják érvelni az eutanáziában is): a nyugati szemléletmód a tudatot az agyhoz köti, és tudományos-technikai eszközökkel kívánja bizonyítani; míg a buddha-dharma a tudatot nem feltétlen az agyhoz köthető anyagi dologként kezeli. Aki elfogadja a tudatos életet, mint élet definíciót, az támogatni tudja az eutanázia, és abortusz kérdését is. Illetve megfordítva. A buddha-dharma ennél összetettebb és kissé megzavarhatja a nyugati gondolkodót, de a végén belátható, hogy sokkal nagyobb felelősséget kíván.

A karma-tan, mint egyik alapelv jelenik meg a buddhizmusban. Kézenfekvőnek tűnik tehát, hogy az ok-okozati láncolatot nagyító alá vegyük. Milyen okai, előzményei vannak az abortusznak. Ezek főleg materialista okozati láncolatok?

A dolgozat magját képezi a távol-keleti buddhista szerzetesek közt gyakorolt Jizo-kultuszon belüli Mizuko Kuyo szertartás, amely az abortuszon átesett anyákon próbál segíteni.

Az összefoglalásban megpróbáltam rendszerbe foglalni az eddigi következtetéseket. Nem megoldást találni volt a cél az abortusz problémájára, hanem a jelenség, és a probléma körüljárásával megérteni magát a problémát és megtalálni a forrását.

Konzulens: **Dr. Porció Tibor**, egyetemi adjunktus

Pál Katalin

Szekták és vallási közösségek Magyarországon

Berzsenyi Dániel Főiskola

Bölcsészettudományi Kar, Nemzetközi tanulmányok-Európa tanulmányok szak, III. évfolyam

Nem túlzás azt állítani, hogy korunk egyik égető problémája a szekták és új vallási közösségek megjelenése és sokasodása, melyek kezdik háttérbe szorítani a régi nagy egyházakat.

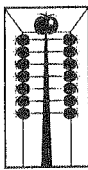
Miért is történt mindez? Milyen kérdéseket tesznek fel a társadalomnak? Melyek Magyarország legnagyobb szektái és vallási közösségei?

Tanulmányomban ezekre a kérdésekre kerestem a választ, azáltal, hogy megpróbáltam bemutatni a Hare-Krisnát, a Szcientológiát, Jehova Tanút, a Sátánista Egyházat, a Hit Gyülekezetét és a még kevésbé ismert és elterjedt Holie csoportot. Nemcsak történetükről és hitvallásaikról, de magyar sajátosságairól is szót ejtettem írásomban, valamint rá szerettem volna világítani a velük kapcsolatos tévhitekre is.

Mára már nem lehet szemet hunyni tevékenységük felett, hiszen sok botrány és rendőrségi ügy kíséri tevékenységüket, valamint némely vallási közösség Magyarország politikai életét is képes „befolyásolni”.

Végül pedig tanulmányomat a magyar valláspolitikai csatározásainak bemutatásával zártam le, mely középpontjában a vallásszabadság kényes kérdése áll.

Konzulens: **Dr. Simon Róbert**, egyetemi tanár

Pávay Tibor**Szoftmodern Vallási Hálózatok***Debreceni Egyetem**Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam*

Kutatásom célja kettős. Egyrészt a vallás minél helyesebb s teljesebb filozófiai fogalmának megalkotása. Erre nemcsak a filozófiatörténetben meghonosodott vallásfogalmak akárcsak jelen korunk kielégítő leírására való alkalmatlansága késztetett (mely szakirodalmi közhely), de egyfajta kulturális változás megfigyelése is, melynek sodrában a vallásnak s paravallásnak nevezett (nemegyszer ideológiai köntösű) jelenségek a marginalitás közegéből szép lassan a centralitás felé tolnak.

Ezt a folyamatot szokás lett 'vallási reneszánsznak' nevezni, mely elnevezés álláspontom szerint csak annyiban lenne jogosan tartható, amennyiben nem a vallás fogalmának lassú átalakulásával, de egy régebbi vallásfogalom feléledésével lenne dolgunk. Én az előbbi álláspontot tartom helyénvalónak, azzal a kitételrel azonban, hogy mindez nem zárja ki, hogy igen régi vallási formák lényegi elemei regisztrálhatók napjaink új vallási jelenségeiben, nem egy esetben. (Túlmutatva a posztmodern eklektícizmuson is, mely régebbi vallások összeválogatott építőköveivel 'legózik', azok eredeti jelentés-összefüggéseit szükségképpen kilúgozva.)

A vizsgálat során a vallás lényegét nemcsak a vallás használatos fogalmából (tehát a vele üzőtt nyelvjátekából) igyekszem megkapni, de tartalmi elemzéssel a tapasztalatra nyitva, a vallásközeli jelenségeket (babona, mítosz, ideológia) is a tárgyalásba vonva.

A folyamat Magyarországon leginkább regisztrálható eleme a kiségyházak gomba módra való szaporodása. Így másik célom a bennük megfigyelhető posztmodern érzéki vallásosság (mint kortűnet, hosszú 'ó' nélkül) kutatási kritériumainak (új módszer) felállítását, valamint a körükben már korábban elvégzett empirikus-leíró kutatási eredményeim új vallásfogalomba való szintetizálását.

Ennek eredményeképp egy új szempontú, filozófiai vallásmélelet látok megalapozhatónak, melynek kidolgozása során a jelzett kulturális világ-folyamat helyesebb értelmezésére törekedtem.

Konzulens: **Nyiznyánszki Ferenc**, egyetemi docens

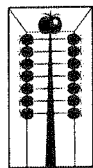
Szilágyi Tamás**Az új pogányság***Szegedi Tudományegyetem**Bölcsészettudományi Kar, Vallástudomány szak, IV. évfolyam*

Az elmúlt évtizedekben különös események tanúi lehetek a nyugati társadalmak vallási jelenségeinek alakulását figyelemmel kísérő kutatók. A hatvanas-hetvenes években bekövetkező nagy 'spirituális robbanás' eredményeképpen, a számtalan modern, a kor szelleméhez igazított tanítással bíró kultusz, szekta és mozgalom mellett, megjelent egy izgalmas vonulat, amely egyes archaikus vallási formák újjáélesztését tűzte ki céljául. Ezen, összefoglalóan neopogányságnak nevezett vallási jelenségek csoportja a dolgozat témája.

A dolgozat bevezetőjében az alapvető módszertani kérdéseket igyekszem tisztázni, majd az első fejezet a pogányság kifejezés eredetét és jelentésváltozásait tárgyalja, valamint a neopogányság általános definícióját és jellemzését adja meg, összevetve olyan vallási jelenségekkel, mint a New Age és a sátánizmus. A második szakasz egy történeti áttekintés a legismertebb neopogány mozgalmakról, így a téma szempontjából megkerülhetetlen európai mágikus hagyomány képviselőiről, az Istenő kultuszának modern követőiről (elsősorban a legjelentősebb irányzatot, a Wicca mozgalmat kiemelve), az északi vallási hagyomány rekonstrukcióját céljával kitéző Ásátrú mozgalomról és a kelta druidizmus tradíciójának újjáéledéséről. A harmadik szakasz a pogányság, a kelet-európai régióban való megjelenését vizsgálja (a Baltikumra és Magyarországra koncentrálván).

A neopogányság és a Nyugati kultúra viszonyát tárgyalja az utolsó rész. Több szakaszban sorra veszi a modern pogányság megjelenését előkészítő eseményeket (filozófiai irányzatok hatásai, társadalmi-politikai változások stb.), és igyekszik elhelyezni ezt a jelenséget, a korunkat jellemző vallási pluralizmus közegében.

Konzulens: **Dr. Bognár Ferenc**, egyetemi adjunktus

Szilárdi Réka

Vallástudományi adalékok az utópia vizsgálatához

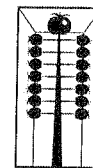
Szegedi Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar, Vallástudomány szak, IV. évfolyam

A dolgozat tárgya, valamint célkitűzése az, hogy a különböző módokon, és helyszíneken megjelenő utópisztikus mozzanatok tematikai és műfaji sokféleségére vallástudományi nézőpontból tipológiát adjon, s bemutassa, hogyan fejlődött egy gondolatcsíra műfajja, tudományos gondolatkörré, majd önmagát karikírozó szatírává, végül hogyan torkollott bele a nyomasztó antiutópiák világába. Elsőként az utópiát és a hozzá tartozó fogalomköröket tisztázom, majd e közös jegyeket vizsgálom három nagy területen belül: a vallási, az irodalmi és a társadalomtudományi dimenziókban. A három nagy téma mentén való haladás, illetve ezeknek egy vonalra való fellűzése kezdetben indokolatlannak tűnhet, ám a dolgozat éppen ennek igazolhatóságát tűzi ki célul, nevezetesen: az utópikus eszmekör variabilitása egészen a kezdetektől napjainkig feltűnik; különböző formákban ugyan, de mindig ugyanannak a vágynak és a társadalmi elégedetlenségnek a folyamán.

Előzetes hipotézisem szerint a különböző időben és „helyszínen” felbukkanó utópikus, illetve antiutópikus munkákban meghatározó a valláshoz való viszony. A dolgozatban a teljesség igénye nélkül emeltem ki irodalmi műveket és társadalomtudományi elméleteket, bizonyos korszakok általam jellegzetesnek ítélt munkáit, hogy ezeken keresztül tudjam igazolni a feltételezésemet. Elsőként bemutatom, hogy a vallásokban az utópikus mozzanat szerves módon van jelen, másodsorban pedig az utópiákban is jelen van a vallás – természetes avagy nem természetes módon. Az előbbi alatt azt értem, hogy világképében a vallás mint érték jelenik meg, az utóbbi esetben pedig távolságtartás jelenik meg a világképben a vallási elemek iránt. Ennek megfelelően, ahol a vallás integráns része a társadalomnak, ott az utópia pozitív előjelű, ahol az intézményi-, egyházkritikai rész kerül bíráló alá, ott még a vallási elképzelések és értékek ideálként jelennek meg, s végül, ahol egy ideológiával helyettesítik, ott az eredmény az antiutópia (megjegyzendő, hogy az antiutópiák esetében sem olyan egyértelmű a vallástól való elhatárolódás).

Konzulens: **Dr. Máté-Tóth András**, főiskolai tanár

Zsódi Viktor

A Szeged-Csanádi Egyházmegye Árpád-kori egyházi történeti földrajzának kérdései

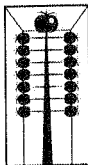
Szegedi Hittudományi Főiskola

Egyetemi hittanár szak, IV. évfolyam

A Szeged-Csanádi Egyházmegye történelme jelenleg még nincs feldolgozva. Jelen egyházi közigazgatási egység 1993-ban alakult meg a Szentszék „Hungarorum Gens” című rendelkezése nyomán. Mint a fenti egyházmegye kispapja, nagy érdeklődéssel fordulok részegyházam történelméhez.

Minthogy a Szeged-Csanádi Egyházmegye történelme a Kalocsai Püspökség (később érsekség), a Váci Püspökség, az Egri Püspökség (később érsekség), a Pankotai Főesperesség és természetesen az ősi Marosvári (később Csanádi) Püspökség történelmével gyökeresen összefonódott, különösen is a sok határmódosítás miatt, ezen új egyházi területi egység történelmének tárgyalására legjobb forma a történeti földrajz, amely az egyes települések és tájegységek történelmét külön-külön is tárgyalja. Ezen szisztémából kiindulva kívánok következtetéseket levonni bizonyos területek összehasonlítása során. Mivel a dolgozat keretei igen határosak, csak egy szempontot kívánok bemutatni, és így igazolni, hogy módszerem használható lesz az egyházmegye történelmének további kutatásában is. Abból a jelenleg is helytálló vallásföldrajzi és szociológiai tényből indulok ki, hogy az új egyházmegye két igen különböző területi egységből áll, az ősi csanádi területből és az újonnan beolvasztott békési területből, mely a Bihari (később Bihar-Várad, majd Várad) Püspökség kebeléből került új fennhatóság alá. A két terület pápai tizedjegyzékeit és patrocíniumait (templom címeit) kívánom összehasonlítani, és ezekből megállapítani, hogy a békési területek vallásossági gyakorlata jelentősen elmarad a csanádi területekétől, mely állapot napjainkban is fennáll.

Konzulens: **Odobina László**, főiskolai adjunktus

Dancs Balázs

A gyulai zsidóság története

Budapesti Gazdasági Főiskola

Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Külgazdasági szak, I. évfolyam

A dolgozatomban a gyulai zsidóság történetét írom le a kezdetektől napjainkig.

Szót ejtek a zsidók általános történetéről, majd áttérek a gyulai izraeliták históriájára: Középkori megjelenésükről, letelepedésükről, hitéletükről, intézményeikről, kultúrájukról, szervezeteikről írok. Ismertetem a gyulai zsidóság legnagyobb alakjait; a levéltári és más anyagok bemutatják, hogy a zsidók kevesebb, mint százéves gyulai jelenléte hogyan hatott a város gazdaságára, iparára, kereskedelmére, pénzvilágára. Szólok a második világháborút megelőző antiszemitizmusról, a zsidótörvényekről, a gyulai gettókról, a deportálásról.

Leírásra kerül a második világháború utáni helyzet, egészen napjainkig. A gyulai zsidóság történetét ilyen formában áttekintő mű mindezidáig nem született.

Konzulens: **Dr. Dominik Gyula**, főiskolai docens

Fellner Zoltán Ákos

A szakramentális beszédaktus fenomenológiája

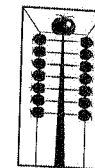
Pécsi Tudományegyetem

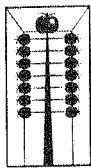
Bölcsészettudományi Kar, Filozófia szak, V. évfolyam

A kutatás hipotézise Rahnerhez, Tillichhez, Haaringhez, Cullmannhoz, Bultmannhoz, Hans Urs von Balthasarhoz kapcsolódva az, hogy a szakramentális beszédaktusok, melyek a cselekvés tartalmának meghatározására a priori szabályokat írnak elő, és a konceptuális beszédaktusok, melyek ugyanezt a posteriori teszik, egymással nem pusztán gyakorlati viszonyban állnak, amiként azt Kant feltételezte, hanem teoretikusan is, azaz az utóbbiak magyarázhatók az előbbiekből. A hipotézis kritikusai véleményem szerint helyesen ítélték meg, hogy egy ilyen modell csak a vallásfilozófia talaján működőképes, azt azonban már kissé felületesen határozták meg, hogy ez a magyarázó erő ezért csupán teoretikus, vagy vallástörténeti jelentőséggel rendelkezi, azaz nincs gyakorlati etikai következménye.

Mindamellet fontos kiemelnem, hogy a tanulmány nem filozófiatörténeti értekezés, és bár kortárs vallástudósok modelljeinek bemutatása mentén halad, nem azok, illetve recenzióik filológiai elemzését valósítja meg, hanem a szakramentális beszédcselekvés központi elemét, a mysterium tremendum et fascinansot, ami ennek a beszédaktus fajtának a központi affektusa fenomenológikusan boncolja. Ez azért rendkívül fontos, mert egy későbbi kutatásban alapja lesz annak a vizsgálatnak, amely a konceptuális és a szakramentális beszédaktusok szerves viszonyát taglalja.

Konzulens: **Dr. Czeglányi Zsolt**, egyetemi adjunktus
Dr. Gesztesy András, egyetemi adjunktus

Hotorán Gábor János

Török István küzdelme kora ideológiájával

*Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Teológus-lelkész szak, V. évfolyam*

E diákköri dolgozat elkészítésével az volt a célom, hogy a lehetséges forrásokra építve megkíséreljem feltárni, majd bemutatni Török István debreceni teológiai professzor helytállását, küzdelmét korának ideológiájával, politikai visszasságaival szemben.

A dolgozat első részében a kiindulási helyzetet tárgyalom, melynek ismerete feltétlenül szükséges ahhoz, hogy alapvonalában lássuk: mi jellemezte a neves professzor gondolatait az állammal kapcsolatban, s ebből ő milyen következtetéseket vont le a keresztyén ember és az egyház politikai magatartásának helyes viszonyára vonatkozóan. Ennek fényében talán könnyebben bomlik ki előtűnk gondolkozásának és tetteinek háttere. A második tartalmi egységben annak bemutatására teszek kísérletet, hogy a Barth Károly által Magyarországon tett látogatások előadásaira miként reagált tanárunk. Mindezek után azt vizsgálom, hogy az életét beárnyékoló állami hatalom megnyilvánulásaira, annak egyházi vonatkozásaira ő mimódon válaszolt. Közelebbről: milyen gyakorlati szempontú útmutatásokat adott a korának ideológiájával szemben hitvallásos magatartást tanúsító hívő ember számára. Végezetül arra fordítjuk figyelmünket, hogy a szocialista államrend magyarországi bukását megélve, majd arra visszatekintve, Török István miként értékelte a letűnő időszakot. Fény derül egy olyan vele kapcsolatos budapesti hozzászólásra is, melyre ő már nem válaszolhatott.

Ez a dolgozat sok levéltári és könyvtári kutatómunkán alapszik, felhasznált forrásainak túlnyomó többségét azon általam összegyűjtött, rendszerezett és feldolgozott kéziratok alkotják (több mint 80 db), melyekre levéltárakban, illetve magángyűjteményekben tettem szert. Emellett számos személyes beszélgetés vezetett e három szokásos szerzői ívet meghaladó munka megszületéséhez.

Konzulens: **Dr. Gaál Botond**, egyetemi tanár

Hutzler Izabella

Jóel könyve – a héber és a görög változat összehasonlítása

*Debreceni Református Hittudományi Egyetem
Teológus-lelkész szak, V. évfolyam*

A dolgozatom célja Jóel könyve héber és görög változatának összehasonlítása.

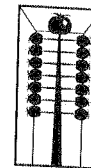
Ez az összehasonlítás azért is fontos lehet a számunkra, mert az Ószövetség görög fordítása, a Szeptuaginta az, amiben az egész keresztyénség gyökerezik. Ezen nőttek fel azok a zsidók, akik később keresztyénekké lettek és ezt használták azok a pogányok is, akik megkeresztelkedtek, és ebből idéztek az újszövetségi iratok szerzői is.

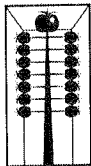
Munkamódszerem a következő: első lépésben lefordítom a héber és a görög szöveget, és egyúttal jelzem, hogy mi az eltérés a két szöveg között, hogy mi az, ami csak az egyik változatban van meg, hol használ szinonimát, hol tér el a két szöveg teljesen egymástól. Ez után versről versre végigveszem az egész fordítást, és ahol bármilyen említésre méltó dolgot találok, akár a szövegre, akár a fordítás problematikájára vonatkozóan, azt részletesen kifejtem, és megoldási javaslatot is kínálok az adott helyzetre.

Ezután összehasonlítom a héber igealakokat a görög igealakokkal, amelyből kiderül, hogy a szerző(k) tisztában van a héber és a görög nyelvtani sajátosságokkal, és a héber formákat nem tekintí kényszerítő erejűnek a fordítására nézve.

Következtetések: a fordító(k) valószínűleg héber anyanyelvű, görögül is beszélő, diaszpórában élő zsidó volt, aki nem csak a szövegűsége törekszik kimutathatóan (még akkor is helytálló ez, ha csak a versek 30%-ára mondhatjuk, hogy teljes mértékben megegyezik a héber szöveggel), hanem az értelem szerintiségre is; a szöveghez való viszonyulása kiegyensúlyozott: a szöveget nem rendeli maga fölé, de magát sem a szöveg alá. Szándékosan meghagyja a hebraizmusokat, és mindazt, ami a héber gondolkozásmód jellegzetessége. Ez által a klasszikus görög irodalmon felnőtt kortárs görögök számára élvezhetetlenné válik a szöveg, de nem is számukra született a fordítás. A lényeges eltérések oka általában fordítási hibára, félreértésre, vagy aktualizálásra vezethető vissza. Ez utóbbi okra kell a legjobban odafigyelnünk, hiszen ebben ragadhatjuk meg a kor emberének (ha úgy tetszik elődeinknek) lelkületét, gondolkozásmódját, azt, ami a számunkra ma a legértékesebb, és a legtanulságosabb.

Konzulens: **Dr. Kustár Zoltán**, egyetemi docens

Iványi Gábor

A zsidó-keresztény dialógus keresztény örökségéről és lehetőségeiről

Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem
Művelődéstörténet szak, IV. évfolyam

A zsidó-keresztény dialógus mint „műfaj”, eredetileg nem keresztény teológiai evidencia. Manapság azonban mintha egyre inkább azzá válna. Hogyan?

A zsidó-keresztény dialógus – amennyiben valóban beszélhetünk létezéséről – (teológiai) történeti fejleménynek is tűnhet. Tény, valóban kutatható történeti szempontból. Sőt, az is lehet, hogy a kereszténység történetében filozófiai-teológiai paradigmaváltásról is beszélhetünk? Amennyiben igen, eltávolodhatunk attól (az egyébként jogos) gondolattól hogy történelem közvetlen szülöttét kell benne szemlélnünk csupán. Ezen azt értem: úgy tűnik, hogy a zsidó-keresztény dialógus függetlenedni képes a történelem bábáskodásától, felajánlva ezzel azt, hogy úgy tekintsünk genezisére, mint ami sokkal inkább egyfajta paradoxon eredménye. Olyan paradoxonról van szó, melyet a kereszténység és a keresztény teológia a 20. század közepéig igazán nem élt meg.

A kereszténység teológiai beágyazottsága antijúdaista-polemizációs infrastruktúrán nevelkedett. A zsidóságot ért tragédiákról például kezdetektől fogva azt tartotta, hogy azokban Isten ítélete nyilvánult meg.

A 20. században bekövetkezett Soában a kereszténység minden eddiginél megdöbbentőbb módon szembesült az évszázadok alatt sok ezer zsidó mártírt maga mögött hagyó dilemmájával. A kereszténység Soá alatti csendbe burkolózó dilemmájával sok millió zsidó brutális halála mellett asszisztált.

Manapság a zsidó-keresztény dialógus viszont harsány. S mintha ebben a harsányságban a Soában a felelősségét kereső keresztények hangjait is hallanánk. És a hangok mellett időközben keresztény egyházak, zsinatok kötelezték el magukat.

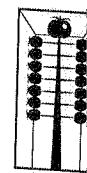
Konzulens: **Dr. Staller Tamás**, tanszékvezető

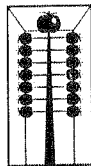
Jakó Sándor Zsigmond

Predestináció és szabad akarat

Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet
Protestáns lelkipásztorképző szak, V. évfolyam

Konzulens: **Dr. Juhász Tamás**, egyetemi tanár

Lányi Gábor János

Wolfgang Musculus Dusanus élete és művei

Károli Gáspár Református Egyetem

Hittudományi Kar, Teológus-lelkész szak, V. évfolyam

Dolgozatom célja bemutatni Wolfgang Musculus Dusanus (1497-1563) életét és munkásságát. Nevéről külföldön és hazánkban egyaránt ritkán hallhatunk, pedig a reformáció korában meglehetősen hírnévre tett szert. Köszönhette ezt elsősorban bibliamagyarázatainak, amelyekről Kálvin és Melancthon is elismerően nyilatkoztak; másodsorban „Loci communes” (1560) címen megjelentetett dogmatikájának.

Hazánk szemszögéből nézve is különleges jelentőségű ez utóbbi mű. Méliusz Juhász Péter és Szegedi Kis István teológiájukat jórészt ennek segítségével építették ki. Musculus – különösképpen is a predestináció és a felsőbb hatalmasság tekintetében – egyedi téziseinek a magyar reformációra gyakorolt hatásával tehát számolnunk kell, tényleges jelentőségük még feltárára vár.

Musculust más szálak is kötik Magyarországhoz: 1550-ben „Vom uffgang deß wort Gottes in Ungern” címen személyes leveleket és török rendeleteket adott ki, amelyekben Isten igéjének gyors magyarországi terjedése feletti örömének ad hangot. Ezek a dokumentumok tartalmazzák az egyetlen hiteles beszámolót az úgynevezett vaskaszentmártoni hitvita lefolyásáról.

Dolgozatom első felének célja bemutatni Wolfgang Musculus életét, ismertetni mindazokat a hatásokat, amelyek életútja során érték, jellemét formálták. Ezentúl röviden megkísérlem felvázolni azt a kort is, amelyben élt. Különös figyelmet fordítottam Lixheimnak és Strassburgnak.

Dolgozatom második felét Musculus műveinek szenteltem. Elsősorban bibliai, illetve rendszeres teológiai munkásságának bemutatására törekedtem, de a teljesebb kép kialakítása miatt nem mehettem el fordítói, levelezői, vers- és énekírói munkássága mellett sem. A két fő rész között rövid exkurzusban számolok be Wolfgang Musculus fiának, Abrahamnak apjáról írt biográfiájáról, illetve annak két fennmaradt kéziratáról.

Konzulens: **Dr. Rudolf Dellsperger**, egyetemi tanár

Moldovan Radu

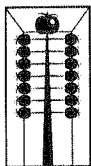
Baál – isten és bálvány

Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet

Református lelkipásztorképző szak, III. évfolyam

Konzulens: **Balogh Csaba**, egyetemi tanársegéd

Molnár Krisztina**Sma Jiszráel - Izrael identitása**

Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem

Zsidó művelődéstörténet szak, I. évfolyam

A dolgozatom témája egy ima, egy Ószövetségi (Tórai) szövegrészlet, és annak részletes elemzése. Kutatásom célja volt meghatározni, mit jelent és mit jelenthet önmagában ez a Szentírásban található szövegrészlet ami egyben ima is? Egyszerűen egy „tradicionális vallási cselekedet” eszköze-e vagy annál sokkal több, -és értelmezésében merőben más jelentés-tartalmat is hordoz, s – ha igen, – mennyiben és hogyan teszi azt. Célom volt megérteni és megértetni azt a tényt, mely szerint ez a szövegrészlet több mint 3000 éven keresztül fennmaradt, és változtatás nélkül „átörökítődött” - Vizsgálni és értékelni kívántam az eredeti szöveg aktualitását is. Célom volt értelmezni és bemutatni, -legalább alapfokon, -az ember alapvető transzcendens iránti igényét -valamint ábrázolni kívántam a monoteizmus kialakulását, annak okait, következményeit és jelentőségét filozófiai és etikai szempontból egyaránt. Dolgozatomhoz mint módszert az elemző összehasonlítást használtam, párhuzamot vonva teológiai és filozófiai fogalmak között, ill. szabad értelmezésben használva néhány definíciót, ami az elemzés tárgyának új értelmezésére adott lehetőséget, miközben az természetesen hitelességét megtartotta. Vizsgálódásom érintette a történelem és néprajz ill. a kulturális antropológia egyes részterületeit, és a nyelvészeti módszerekkel való vizsgálatot az eredeti héber szöveg alapján. A következtetés, amit a dolgozat végére levonhattam: A „Sma Jiszrael” nem csak egy imádság...– Sokkal több annál! Az emberi Lét lényegi része. De mindenek előtt: Izrael Identitása.

Konzulens: **Solnay Dénes**, megbízott előadó**A versenyen résztvevő hallgatók küldő intézményei**Babes-Bolyai Tudományegyetem
Bölcsészettudományi KarBabes-Bolyai Tudományegyetem
Szociológia és Szociális munkás KarBerzsenyi Dániel Főiskola
Bölcsészettudományi Főiskolai KarBudapesti Corvinus Egyetem
Gazdálkodástudományi KarBudapesti Corvinus Egyetem
Közgazdaságtudományi KarBudapesti Corvinus Egyetem
Társadalomtudományi KarBudapesti Gazdasági Főiskola
Külkereskedelmi Főiskolai Kar

Budapesti Kommunikációs Főiskola

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építőmérnöki KarBudapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Építészmérnöki KarBudapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gazdaság- és Társadalomtudományi KarBudapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
Gépészmérnöki Kar